

AUSPICIA

Recenzovaný vědecký časopis pro oblast společenských a humanitních věd

Reviewed Scholarly Journal Dealing with Social Sciences

Рецензируемый научный журнал для общественных и гуманитарных наук

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ
ČESKÉ BUDĚJOVICE

Ročník XIII, číslo 2

2016

AUSPICIA

Recenzovaný vědecký časopis pro otázky společenských a humanitních věd.

Založen v r. 2004.

Vydáván Vysokou školou evropských a regionálních studií, České Budějovice, Česká republika

AUSPICIA

A peer-reviewed scholarly journal for questions of the social sciences.

Founded in 2004.

Published by College of European and Regional Studies, České Budějovice, Czech Republic

Rada pro výzkum, vývoj a inovace jako odborný a poradní orgán vlády ČR zařadila recenzovaný vědecký časopis *Auspicia* pro rok 2015 mezi recenzované neimpaktované časopisy, které uvedla v oborech Národního referenčního rámce excelence (NRRE).

Adresa redakce: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice, tel.: 00420 386 116 839, fax: 00420 386 116 824, auspicia@vsers.eu, předmět: *Auspicia*, http://vsers.cz/?page_id=729. Vychází čtyřikrát ročně. Předplatné na rok: 400 Kč. Způsob placení: fakturou (na základě objednávky). Povoleno MK ČR pod ev. č. MK ČR E 14912. Červen **2016**. Časopis je financován VŠERS. **ISSN 1214-4967 (Print), ISSN 2464-7217 (Online)**

Editorial Office Address: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice, tel.: 00420 386 116 839, fax: 00420 386 116 824, auspicia@vsers.eu, subject: *Auspicia*, http://vsers.cz/?page_id=729. It is published four times a year. The annual subscription fee is 16 €. Payment: by invoice (based on an order). It is approved by MK ČR under reg. Nr. MK ČR E 14912. Juni **2016**. This journal is financed by VŠERS. **ISSN 1214-4967 (Print), ISSN 2464-7217 (Online)**

EDIČNÍ RADA VŠERS · EDITORIAL BOARD OF VŠERS **Předseda ediční rady · Chairman of the Editorial Board**

doc. Ing. Oldřich **PEKÁREK**, CSc.

Členové · Members

doc. JUDr. PhDr. Jiří **BÍLÝ**, CSc.; Ing. Jiří **DUŠEK**, Ph.D.; RNDr. Růžena **FEREBAUEROVÁ**; PhDr. Jan **GREGOR**, Ph.D.; doc. Ing. Marie **HESKOVÁ**, CSc.; PaedDr. Vladimír **KŘÍŽ**; prof. PhDr. Jan **RATAJ**, CSc; PhDr. Lenka **ROZBOUDOVÁ**, Ph.D.; doc. Ing. Ladislav **SKOŘEPA**, Ph.D.; doc. JUDr. Roman **SVATOŠ**, Ph.D.

REDAKCE ČASOPISU AUSPICIA · EDITORIAL OFFICE **OF JOURNAL AUSPICIA**

Předsedkyně redakční rady · Chairman of the Editorial Board

doc. Ing. Marie **HESKOVÁ**, CSc.

Šéfredaktor · Editor-in-Chief

PhDr. Jan **GREGOR**, Ph.D.

Výkonný redaktor · Managing Editor

PhDr. Jan **GREGOR**, Ph.D.

Technická redaktorka · Technical Editor

Jana **PÍCHOVÁ**

Redaktoři anglických textů · English Language Editors

Mgr. Richard **ŘÍHA**

PhDr. Christopher Erwin **KOY**, M.A., Ph.D. (*USA*)

Redaktorka ruských textů · Russian Language Editor

Mgr. Jekatěrina **ANISIMKOVA** (*Russia*)

Redaktoři německých textů · German Language Editors

PhDr. Jan **GREGOR**, Ph.D.

Lucie **DREHER**, M.A. (*Germany*)

Členové mezinárodní redakční rady (19) · Members of the International Editorial Board (19)

Ing. Monika **BLIŠŤANOVÁ**, Ph.D. (*Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, Košice, Slovensko*)

Mgr. Zdeněk **CAHA**, Ph.D., MBA (*Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, ČR*)

Ing. Jiří **DUŠEK**, Ph.D. (*Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, ČR*)

doc. Ing. Aleš **HES**, CSc. (*Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR*)

doc. MUDr. Lenka **HODAČOVÁ**, Ph.D. (*Univerzita Karlova, Hradec Králové, ČR*)

plk. Mgr. Štěpán **KAVAN**, Ph.D. (*Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje, České Budějovice, ČR*)

prof. PhDr. Ján **KOPER**, Ph.D. (*Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, Slovensko*)

Dr. Dmitrij Jevgenjevič **MOSKVIN**, Ph.D. (*Jekatěrinburgskaja akademija sovremennogo iskusstva, Jekatěrinburg, Rossija*)

doc. Ing. Aleksandr Efim **OLARU**, Ph.D. (*Moldavská technická univerzita, Kišinev, Moldávie*)

prof. Andrij Borisovič **POČTOVJUK**, Ph.D. (*Kremenčugskij nacionalnyj universitet imeni Michaila Ostrogradskogo, Kremenčug, Ukrajina*)

doc. JUDr. Roman **SVATOŠ**, Ph.D. (*Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, ČR*)

PhDr. Ing. et Mgr. Jan **SVOBODA**, M.A., Ph.D. (*Filosofický ústav AV, Praha, ČR*)

prof. PhDr. Miroslava **SZARKOVÁ**, CSc. (*Ekonomická univerzita, Bratislava, Slovensko*)

doc. Mgr. Peter **ŠTARCHOŇ**, Ph.D. (*Univerzita Komenského, Bratislava, Slovensko*)

doc. Ing. Dana **ŠVIHLOVÁ**, Ph.D. (*Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, ČR*)

doc. Ing. Anna **VAŇOVÁ**, Ph.D. (*Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, Slovensko*)

doc. PhDr. Lukáš **VALEŠ**, Ph.D. (*Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, ČR*)

Mgr. Jozef **VLČEJ**, Ph.D. (*Ústav politických vied, Stredoeurópska vysoká škola, Skalica, Slovensko*)

prof. Dr. Vasilij Mironovič **ZAPLATINSKIJ** (*Akademija bezopasnosti i osnov zdorovja, Kijev, Ukrajina*)

OBSAH

MONOTEMATICKÉ ČÍSLO

1 APLIKOVANÉ ŘÍZENÍ V REGIONÁLNÍ EKONOMICE

POTŘEBA JAZYKOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU FIREMNÍ PRAXE.....	11
<i>Zdeněk CAHA</i>	
VLIV SOUKROMÉHO VLASTNICTVÍ NA ŘÍZENÍ A PRODUKTIVITU LESNICKÝCH PODNIKŮ JIHOČESKÉHO KRAJE.....	22
<i>František STELLNER – Marek VOKOUN – Jan VÁCHAL – Jarmila STRAKOVÁ</i>	
LOGISTICKÉ CENTRUM V SYSTÉMOVÉM POJETÍ, ALGORITMUS A MODEL VERIFIKACE SPLNĚNÍ HLAVNÍCH FAKTORŮ JEHO PROJEKTOVÁNÍ.....	33
<i>Xenie LUKOSZOVÁ</i>	
MZDOVÁ POLITIKA V KONTEXTU NABÍDKY PRÁCE V ČR.....	42
<i>Romana PÍCHOVÁ</i>	
KOMPARACE VYUŽÍVANÝCH ANALÝZ PŘI ZPRACOVÁNÍ MARKETINGOVÉHO AUDITU.....	54
<i>Romana PÍCHOVÁ – Lukáš POLANECKÝ</i>	
ROZHODOVÁNÍ O VÝBĚRU PROJEKTU V RÁMCI KOMPLEXNÍHO RIZIKA....	67
<i>Simona HAŠKOVÁ</i>	
ŘÍZENÍ A EKONOMICKÉ ZHODNOCENÍ VČELAŘSKÝCH CHOVŮ.....	75
<i>Lukáš POLANECKÝ</i>	
POROVNÁNÍ PRODUKČNÍCH PLOCH VYBRANÝCH PLODIN A STAVŮ VYBRANÝCH HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	87
<i>Kristina KABOURKOVÁ</i>	
ŘÍZENÍ ÚČETNÍHO VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ – METODA KOMPONENTNÍHO ODPISOVÁNÍ.....	101
<i>Markéta POPÍLKOVÁ – Kristina KABOURKOVÁ</i>	
ÚČETNÍ PROCESY V ZEMĚDĚLSKÉM PODNIKU PO NOVELE ZÁKONA O ÚČETNICTVÍ.....	111
<i>Daniel RAUŠER – Kristina KABOURKOVÁ</i>	

2 RECENZE

RŮŽENA FEREBAUEROVÁ – MARTINA LESKOVCOVÁ ET AL.: EU OD JEDNOTNÉHO EVROPSKÉHO AKTU K JEDNOTNÉMU DIGITÁLNÍMU TRHU.....	121
<i>Jiří BÍLÝ</i>	
LUBOMÍR PÁNA ET AL.: NÁSTROJE A AKTUÁLNÍ PROBLÉMY REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	123
<i>Darja HOLÁTOVÁ</i>	

**JIŘÍ BÍLÝ: CHRISTIANIZACE ŘÍMSKÉHO ANTICKÉHO STÁTU. STÁT – PRÁVO
– NÁBOŽENSTVÍ – SPOLEČNOST.....127**

Štěpán KAVAN

**KATEŘINA ZAHRNHOFER – MARTIN MARŠÍK: ADALBERT LANNA –
RODINNÁ A PODNIKATELSKÁ SÁGA.....129**

Lubomír PÁNA

3 VARIA

RUSKO-ČESKÁ SPOLUPRÁCE A VLV RUSKA V ČR.....131

Jan GREGOR

**PSYCHOLINGVISTICKÁ ANALÝZA LEXIKÁLNÍ PRODUKTIVITY
JEDNOTLIVCE PODLE METODIKY AXIKOM (ROZBOR NA ZÁKLADĚ
RUŠTINY A ČEŠTINY).....173**

Oleksandr KUŠČ – Andrej ARTEMOV – Jan GREGOR

SPOLUPRÁCE JIHOČESKÉHO KRAJE S ČÍNOU.....182

Jindřiška ŠULISTOVÁ

**HISTORICKÉ PŘÍBĚHY VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ V DOBĚ VLÁDY PETRA
VELIKÉHO.....201**

Elena TOMÁŠKOVÁ

RECENZNÍ ŘÍZENÍ PRO Č. 2/2016.....216

INFORMACE O ČASOPISU.....218

CONTENTS

1 APPLIED MANAGEMENT IN REGIONAL ECONOMY

NEED FOR LANGUAGE EDUCATION IN CONTEXT OF BUSINESS PRACTICE.....	11
<i>Zdeněk CAHA</i>	
INFLUENCE OF PRIVATE OWNERSHIP ON MANAGEMENT AND PRODUCTIVITY OF FOREST ENTERPRISES IN SOUTH BOHEMIAN REGION.....	22
<i>František STELLNER – Marek VOKOUN – Jan VÁCHAL – Jarmila STRAKOVÁ</i>	
LOGISTICS CENTRE IN SYSTEM CONCEPT, ALGORITHM AND MODEL VERIFICATION OF FULFILMENT OF MAJOR FACTORS OF ITS DESIGNING.....	33
<i>Xenie LUKOSZOVA</i>	
WAGE POLICY IN CONTEXT OF LABOUR SUPPLY IN THE CZECH REPUBLIC.....	42
<i>Romana PÍCHOVÁ</i>	
COMPARISONS USED ANALYSES WHEN PROCESSING MARKETING AUDIT.....	54
<i>Romana PÍCHOVÁ – Lukáš POLANECKÝ</i>	
DECISION-MAKING ON PROJECT SELECTION IN CONTEXT OF COMPREHENSIVE RISK.....	67
<i>Simona HAŠKOVÁ</i>	
MANAGEMENT AND ECONOMIC EVALUATION OF APICULTURE BREEDING.....	75
<i>Lukáš POLANECKÝ</i>	
COMPARISON OF PRODUCTION AREAS OF SELECTED CROPS AND NUMBER OF LIVESTOCK IN THE CZECH REPUBLIC.....	87
<i>Kristina KABOURKOVÁ</i>	
MANAGEMENT OF PROFIT – METHOD OF COMPONENT DEPRECIATION.....	101
<i>Markéta POPÍLKOVÁ – Kristina KABOURKOVÁ</i>	
ACCOUNTING PROCESSES WITHIN FARM BUSINESS ENTITY AFTER ACCOUNTING ACT AMENDMENTS.....	111
<i>Daniel RAUŠER – Kristina KABOURKOVÁ</i>	

2 REVIEWS

RŮŽENA FEREBAUEROVÁ – MARTINA LESKOVCOVÁ ET AL.: THE EU FROM THE SINGLE EUROPEAN ACT TO THE SINGLE DIGITAL MARKET.....121
Jiří BÍLÝ

LUBOMÍR PÁNA ET AL.: TOOLS AND CURRENT ISSUES ON REGIONAL POLITICS.....123
Darja HOLÁTOVÁ

JIŘÍ BÍLÝ: CHRISTIANIZATION OF THE ANCIENT ROMAN EMPIRE. EMPIRE – LAW – RELIGION – SOCIETY.....127
Štěpán KAVAN

KATEŘINA ZAHRNHOFER – MARTIN MARŠÍK: ADALBERT LANNA – FAMILY AND ENTREPRENEURIAL SAGA.....129
Lubomír PÁNA

3 VARIOUS

RUSSIAN-CZECH COOPERATION AND INFLUENCE OF RUSSIA IN THE CZECH REPUBLIC.....131
Jan GREGOR

PSYCHOLINGUISTIC ANALYSIS OF INDIVIDUAL'S LEXICAL PRODUCTIVITY ACCORDING TO AXIKOM METHODOLOGY (BASED ON RUSSIAN AND CZECH LANGUAGES).....173
Oleksandr KUŠČ – Andrej ARTEMOV – Jan GREGOR

COOPERATION OF REGION OF SOUTH BOHEMIA WITH CHINA.....182
Jindřiška ŠULISTOVÁ

HISTORICAL STORIES IN FINE ARTS DURING REIGN OF PETER THE GREAT.....201
Elena TOMÁŠKOVÁ

REVIEWING PROCESS FOR No 2/2016.....216

INFORMATION ON JOURNAL.....219

СОДЕРЖАНИЕ

1 ПРИКЛАДНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

ПОТРЕБНОСТЬ В ЯЗЫКОВОМ ОБРАЗОВАНИИ В КОНТЕКСТЕ КОРПОРАТИВНОЙ ПРАКТИКИ.....11

Zdeněk ČAHA

ВЛИЯНИЕ ЧАСТНОЙ СОБСТВЕННОСТИ НА УПРАВЛЕНИЕ И ПРОДУКТИВНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА ЮЖНОЧЕШСКОГО КРАЯ.....22

František STELLNER – Marek VOKOUN – Jan VÁCHAL – Jarmila STRAKOVÁ

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР В СИСТЕМНОМ ПОНИМАНИИ, АЛГОРИТМ И МОДЕЛЬ ПРОВЕРКИ ВЫПОЛНЕНИЯ ГЛАВНЫХ ФАКТОРОВ ЕГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ.....33

Xenie LUKOSZOVÁ

ТАРИФНАЯ ПОЛИТИКА В КОНТЕКСТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ РАБОЧИХ МЕСТ НА РЫНКЕ ТРУДА В ЧЕХИИ.....42

Romana PÍCHOVÁ

ПРИМЕНЕНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ВИДОВ СОПОСТАВИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА ПРИ РАЗРАБОТКЕ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТА.....54

Romana PÍCHOVÁ – Lukáš POLANECKÝ

ПРИНЯТИЕ РЕШЕНИЯ О ВЫБОРЕ ПРОЕКТА В РАМКАХ КОМПЛЕКСНОГО РИСКА.....67

Simona HAŠKOVÁ

УПРАВЛЕНИЕ ПЧЕЛОВОДСТВАМИ И ИХ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА.....75

Lukáš POLANECKÝ

СОПОСТАВЛЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПЛОЩАДЕЙ ОТДЕЛЬНЫХ С/Х КУЛЬТУР И СОСТОЯНИЯ ОТДЕЛЬНЫХ С/Х ЖИВОТНЫХ НА ТЕРРИТОРИИ ЧЕШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ.....87

Kristina KABOURKOVÁ

УПРАВЛЕНИЕ БУХГАЛТЕРСКИМ БАЛАНСОМ ФИРМЫ – МЕТОД КОМПОНЕНТНОЙ АМОРТИЗАЦИИ.....101

Markéta POPÍLKOVÁ – Kristina KABOURKOVÁ

БУХГАЛТЕРСКИЕ ПРОЦЕССЫ НА С/Х ПРЕДПРИЯТИИ ПОСЛЕ ВНЕСЕНИЯ ДОПОЛНЕНИЙ В ЗАКОН О БУХГАЛТЕРИИ.....111

Daniel RAUŠER – Kristina KABOURKOVÁ

2 РЕЦЕНЗИИ

RŮŽENA FEREBAUEROVÁ – MARTINA LESKOVCOVÁ ET AL.: ЕС – ОТ ЕДИНОГО ЕВРОПЕЙСКОГО АКТА К ЕДИНОМУ ЦИФРОВОМУ РЫНКУ.....121

Jiří BÍLÝ

LUBOMÍR PÁNA ET AL.: ИНСТРУМЕНТЫ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ.....123

Darja HOLÁTOVÁ

JIŘÍ BÍLÝ: ХРИСТИАНИЗАЦИЯ ДРЕВНЕРИМСКОГО ГОСУДАРСТВА. ГОСУДАРСТВО – ПРАВО – РЕЛИГИЯ – ОБЩЕСТВО.....127

Štěpán KAVAN

KATEŘINA ZAHRNHOFFER – MARTIN MARŠÍK: АДАЛЬБЕРТ ЛАННА – СЕМЕЙНАЯ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКАЯ САГА.....129

Lubomír PÁNA

3 РАЗНОЕ

РОССИЙСКО-ЧЕШСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО И ВЛИЯНИЕ РОССИИ В ЧЕХИИ.....131

Jan GREGOR

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЛЕКСИЧЕСКОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ ЛИЧНОСТИ ПО МЕТОДИКЕ АКSIKOM (АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ РУССКОГО И ЧЕШСКОГО ЯЗЫКОВ).....173

Oleksandr KUŠČ – Andrej ARTEMOV – Jan GREGOR

СОТРУДНИЧЕСТВО ЮЖНОЧЕШСКОГО КРАЯ С КИТАЕМ.....182

Jindřiška ŠULISTOVÁ

ИСТОРИЧЕСКИЕ СЮЖЕТЫ В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМ ИСКУССТВЕ В ПЕРИОД ЦАРСТВОВАНИЯ ПЕТРА ВЕЛИКОГО.....201

Elena TOMÁŠKOVÁ

РЕЦЕНЗИРОВАНИЕ ДЛЯ № 2/2016.....216

ИНФОРМАЦИЯ О ЖУРНАЛЕ.....220

BEDARF AN INTERNER FREMDSPRACHENAUSBILDUNG IM KONTEXT BETRIEBLICHER PRAXIS

Potřeba jazykového vzdělávání v kontextu firemní praxe

Zdeněk CAHA

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Dieser Beitrag widmet sich dem Bedarf an Fremdsprachenausbildung mit Hinsicht auf die betriebliche Praxis. Im Rahmen der realisierten wissenschaftlichen Forschung wird der Bedarf an sprachlicher Ausbildung in 129 Organisationen und Institutionen im Kreis Südböhmen ausgewertet. Der Beitrag beinhaltet ebenfalls eine Analyse der Projektvorhaben, welche die Fremdsprachenausbildung in der o.g. Region in bedeutendem Maße gefördert haben.

Schlüsselwörter: interne Fremdsprachenausbildung in Firmen – firmeninterne Praxis – Bedarf

ABSTRAKT: V tomto příspěvku je věnována pozornost potřebě jazykového vzdělávání z pohledu podnikové praxe. V rámci realizovaného výzkumného šetření je vyhodnocena potřeba jazykového vzdělávání u 129 organizací a institucí v Jihočeském kraji. Příspěvek rovněž obsahuje analýzu projektových výzev, které významnou měrou podpořily jazykové vzdělávání v regionu.

Klíčová slova: podnikové jazykové vzdělávání – firemní praxe – potřeba

EINLEITUNG

Fremdsprachenkenntnisse bilden eine unentbehrliche Schlüsselkompetenz. Dennoch entspricht das Niveau der Fremdsprachenkenntnisse der Angestellten in Firmen nicht den Bedürfnissen und Anforderungen der Arbeitgeber. Die Wichtigkeit der Fremdsprachenkenntnisse wird in einer Reihe internationaler, nationaler und regionaler und strategischer Rahmendokumente hervorgehoben, wie z.B. ET 2020 Strategischer Rahmen der Europäischen Zusammenarbeit im Bereich der Bildung und Fachausbildung (Ministerium für Schulwesen, Jugend und Körpererziehung 2010a). Hierbei handelt es sich um einen neuen strategischen Rahmen für die europäische Zusammenarbeit im Bereich der Bildung und Fachausbildung. Weiter sei der Nationale strategische Referenzrahmen der Tschechischen Republik 2007–2013 (Ministerium für Arbeit und soziale Angelegenheiten der Tschechischen Republik 2009), die Strategie der lebenslangen Bildung (Ministerium für Schulwesen, Jugend und Körpererziehung 2010b) oder z.B. der Nationale Plan der Fremdsprachenausbildung (Janíková 2011) genannt. Auf regionaler Ebene des Kreises Südböhmen ist das Programm der Entwicklung des Kreises Südböhmen für die Jahre 2008–2013 (Kreisamt des Kreises

Südböhmen 2008) und das Programm der Entwicklung des Kreises Südböhmen für die Jahre 2014–2020, Kreisamt des Kreises Südböhmen, 2014) zu erwähnen. Es handelt sich um mittelfristige Grunddokumente der regionalen Entwicklung auf der Ebene einer höheren Gebietsselbstverwaltungseinheit, die der Kreis in selbständiger Zuständigkeit auf der Grundlage der gültigen Legislative, vor allem des Gesetzes Nr. 248/2000 der Gesetzessammlung über die Unterstützung der regionalen Entwicklung und des Gesetzes Nr. 129/2000 der Gesetzessammlung über die Kreise verarbeitet. Die Kreisvertretung verabschiedet in selbständiger Zuständigkeit Programme der Kreientwicklung, sichert ihre Realisierung und überwacht ihre Durchführung. Beide Dokumente beinhalten den Hinweis auf die Bedeutung der Fremdsprachenkenntnisse. Es wird auf mangelnde Sprachkenntnisse der Bewohner des Kreises Südböhmen hingewiesen, die als ein mögliches Hindernis für die wirtschaftliche Entwicklung der Region bezeichnet werden: *„Ein gewisses Problem für die Entwicklung der Region bilden niedrige Fremdsprachenkenntnisse und unzureichende Fähigkeiten im Umgang mit Informationstechnologien.“* Im zweiten Dokument wird die Bedeutung der Fremdsprachenkenntnisse für die Erhaltung der Konkurrenzfähigkeit im Rahmen der globalen Wirtschaft hervorgehoben: *„Für die Sicherstellung der Konkurrenzfähigkeit der südböhmischen Betriebe (im Zusammenhang mit der geographischen Lage der Region und der Entwicklung des gemeinsamen europäischen Wirtschaftsraumes) ist es unentbehrlich auch ihre exportfördernde Aktivitäten zu unterstützen“*. Das Ergebnis sollte dann die Produktion konkurrenzfähiger und auch auf internationalen Märkten vermarktbarer Erzeugnisse und Dienstleistungen sein. Ein selbständiges Kapitel und eine wichtige Voraussetzung dieser Entwicklungslinie bildet auch die Erhöhung der Kenntnisse und Kompetenzen der Unternehmer im Bereich der Anwendung konkreter Geschäftsmodelle und Methoden, die den Zutritt und eine erfolgreiche Existenz auf internationalen Märkten gewährleisten. Des Weiteren ist es nötig Sprachbarrieren laufend zu beseitigen, die die Erweiterung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit behindern, obwohl in diesem Bereich bereits positive Schritte getan wurden.

Die firmeninterne Sprachausbildung wurde vom Kreis Südböhmen in den letzten Jahren in bedeutendem Maße mittels einiger Programme gefördert. Es handelte sich um das nationale Bildungsprojekt Förderung der Fachausbildung der Angestellten und regionale Projekte VSPR I und VSPR II (Bildet euch für das Wachstum).

Das Projekt „Förderung der Fachausbildung der Angestellten“ – (POVRZ) (Ministerium für Arbeit und soziale Angelegenheiten der Tschechischen Republik 2008) unterstützte die ausgewählten Firmen mit einer Finanzierung für die Ausbildung oder Requalifizierung

ihrer Angestellten. Die dadurch entstandenen Kosten wurden bis zu 100 % gedeckt, gleichzeitig wurden die Lohnkosten der auszubildenden Angestellten für die Dauer der Kurse und zwar in der Höhe der Gesamtlohnkosten erstattet. Gefördert wurden folgende Bereiche:

- a) Fachsprachenausbildung – im Zusammenhang mit dem Arbeitsbereich in dem der Firmenangestellte tätig ist oder sein wird (intensive Sprachkurse mit max. Dauer von 3 Monaten), gewährleistet durch einen geprüften Lektor auf dem Niveau B1 des Gemeinsamen europäischen Referenzrahmens
- b) vertiefende Berufsausbildung – mit dem Akzent auf die Fachausbildung der bereits angestellten oder neu angestellten Arbeitskräfte - (akkreditierte Bildungsprogramme – z. B. Interpretation und Zeichnen der technischen Dokumentation, Maler, Maurer, Monteur von Trockenbauten, Wärmedämmung, Maschinen- und Einrichtungsreparateur u.a.)
- c) weitere Berufsbildung – Fachausbildung in nicht akkreditierten Bildungsprogrammen, falls es die Bedürfnisse des Arbeitgebers erfordern, einschließlich der Vorbereitung der Angestellten auf einen konkreten Arbeitsbereich

Bei einer detaillierten Analyse der realisierten Kurse anhand der vom Arbeitsamt in České Budějovice zur Verfügung gestellten Daten (Arbeitsamt České Budějovice 2016) stellen wir fest, dass die firmeninterne Ausbildung massiv gefördert wurde und zwar folgendermaßen:

Realisierte Sprachkurse im Rahmen des Projekts POVEZ im Kreis Südböhmen

Gesamtzahl der Sprachkurse:

- 136 (d.h.. 22% aller Kurse - 610 insgesamt im Rahmen des Projekts)

Zahl der Arbeitgeber, die die Sprachkurse realisiert haben

- 45

Zahl der Bildungsträger

- 41

Zahl der geförderten Arbeitnehmer

- 545

Insgesamt für Lohnkosten und Sprachkurse verwendete Mittel:

- **10 138 078,09 Kč (d.h.. 24% der verwendeten Mittel)**

Einteilung der Sprachkurse je nach Fremdsprache (es handelte sich immer um Fachsprachen)

Englisch	88
Deutsch	38
Russisch	6
Italienisch	2
Spanisch	1
Französisch	1

Das Projekt „Bildet euch für das Wachstum“ VSPR I (Ministerium für Arbeit und soziale Angelegenheiten der Tschechischen Republik 2014) wurde in den Jahren 2011–2014 realisiert. Finanziert wurde es mit Hilfe des Operationsprogramms Humane Ressourcen und Beschäftigung. Aus dem Projekt wurden die Kosten für die Bildungsaktivität, die dem Bildungsträger erstattet wurden, sowie auch die Lohnkosten des auszubildenden Arbeitnehmers in einer Höhe bis 24 000 CZK monatlich finanziert.

Wenn wir eine detailliertere Analyse der realisierten Kurse durchführen, stellen wir anhand der vom Arbeitsamt in České Budějovice (Arbeitsamt České Budějovice, 2016) zur Verfügung gestellten Daten fest, dass die firmeninterne Fremdsprachenausbildung im Kreis Südböhmen in bedeutendem Maße unterstützt wurde, und zwar folgendermaßen:

Sprachkurse im Rahmen des Projekts VSPR im Kreis Südböhmen

Gesamtzahl der Sprachkurse:

- 122 (d.h. 26,4% aller Kurse – 463 insgesamt im Programm)

Zahl der von Arbeitgebern durchgeführten Sprachkurse

- 20

Zahl der geförderten Arbeitnehmer

- 371

Insgesamt für Lohnkosten und Sprachkurse angewendete Mittel

8 634 379,75 CZK (d.h. 25,2 % der insgesamt verwendeten Mittel)

Einteilung der Sprachkurse je nach Fremdsprache (es handelte sich immer um Fachsprachen)

Englisch	66
Deutsch	48
Russisch	6
Italienisch	1
Spanisch	1

Das Projekt „Bildet euch für das Wachstum Kreis Südböhmen II“ (Ministerium für Arbeit und soziale Angelegenheiten der Tschechischen Republik, 2015),

Das Projekt VSPR II knüpfte an das Projekt VSPR I an und wurde in den Jahren 2013–2015 realisiert und aus den Mitteln des Operationsprogramms Humane Ressourcen und Beschäftigung finanziert. Ziel des Projekts war die Stärkung des wirtschaftlichen Wachstums der Firmen im Kreis Südböhmen, die die Phase des Konjunkturrückgangs oder der Stagnation überwunden haben und die Unterstützung ihrer Konkurrenzfähigkeit, bei der Schaffung neuer Arbeitsplätze, bei der Stärkung, Erhöhung und Gewinnung neuer Schlüsselkompetenzen der Angestellten, die für ihre Anpassungsfähigkeit im Bereich des konkurrierenden Fachbereiches maßgebend sind.

Nach einer detaillierten Analyse der realisierten Kurse anhand der vom Arbeitsamt in České Budějovice zur Verfügung gestellten Daten (Arbeitsamt České Budějovice 2016) stellen wir fest, dass auch mit Hilfe dieses Projekts die firmeninterne Ausbildung massiv gefördert wurde und zwar folgendermaßen:

Fremdsprachenkurse im Rahmen des Projekts VSPR II im Kreis Südböhmen Gesamtzahl der Sprachkurse

- 143 (d.h.. 22% aller Kurse – 649 insgesamt im Programm)

Anzahl der Arbeitgeber, die die Fremdsprachenkurse realisierten

- 39

Anzahl der geförderten Arbeitnehmer

- 406

Insgesamt für Lohnkosten und Sprachkurse verwendete Mittel

8 181 397,23 CZK (d.h.. 17,4 % der insgesamt ausgegebenen Mittel)

Einteilung der Sprachkurse je nach Fremdsprache (es handelte sich immer um Fachsprachen)

Englisch	106
Deutsch	28
Russisch	5
Italienisch	3
Französisch	1

Untersuchung des Fremdsprachenbedarfs

Mit dem Bedarf der Fremdsprachenausbildung in Organisationen und Institutionen befasst sich eine Reihe wissenschaftlicher Forschungen auf nationaler, regionaler und internationaler Ebene. Jede wissenschaftliche Untersuchung zu dieser Problematik ist jedoch unterschiedlich konzipiert und verfolgt ein anderes Ziel. Aus diesem Grund ist es nicht möglich die Ergebnisse dieser Forschungsarbeiten zu vergleichen. Andererseits ist es möglich festzustellen, dass praktisch alle Forschungen einen hohen Bedarf der Fremdsprachenausbildung im Firmensektor bestätigen (Caha 2016b). Betreffend des Kreises Südböhmen ist die aktuelle Situation nicht erforscht. Eine umfangreichere wissenschaftliche Forschung auf nationaler Ebene wurde von der Tschechisch – Deutschen Industrie- und Handelskammer ČNOPK (Tschechisch – Deutsche Industrie- und Handelskammer 2015) im Jahr 2014 durchgeführt. Ebenfalls die regionale Forschung „Wie wichtig sind Deutschkenntnisse bei Angestellten?“ (IHK Regensburg, ČNOPK, 2015) brachte eine Reihe wertvoller Informationen. Mit dem Bedarf der Sprachausbildung in Organisationen beschäftigte sich auch das internationale Projekt „Jasně – Alles klar! Mehrsprachig handeln mit Erfolg!“ (Schönke 2015) unter der Beteiligung Deutschlands, Österreichs, Polens und der Slowakei, welches durch Mittel von der EU finanziert und in den Jahren 2014–2015 realisiert wurde. Die Auswertung der Wichtigkeit der Schlüsselkompetenzen bei Angestellten erwähnen in ihrer Publikation auch Veteška und Tureckiová (2008), und zwar auf der Grundlage einer Umfrage unter Managern. Unter den Schlüsselkompetenzen, die von den Arbeitgebern bei den Arbeitnehmern unterstützt werden, wurden Fremdsprachen an zweiter Stelle erwähnt und zwar nach den EDV-Kenntnissen.

METHODIK UND ZIELE

Die Daten für die eigene wissenschaftliche Forschung zu der Thematik „Bedarf der Fremdsprachenausbildung aus Sicht der betrieblichen Praxis“ wurden mittels einer Umfrage mit Fragebögen in südböhmischen Organisationen und Institutionen gewonnen. Ziel der Forschung war den Bedarf der Sprachausbildung in südböhmischen Institutionen und Organisationen zu überprüfen. Diese Forschung kann als ein erster Schritt betrachtet werden, an die weitere Forschungen anknüpfen werden, die ein detaillierteres Bild über die Strukturen der firmeninternen Bildung ermöglichen werden und als deren Bestandteil auch Fremdsprachenkenntnisse betrachtet werden müssen, die eindeutig zu den Schlüsselkompetenzen in der heutigen globalisierten Welt gehören (Caha 2016a).

Für die Untersuchung wurden folgende Forschungsvoraussetzungen bestimmt, die mittels einer Fragebogenforschung bestätigt oder widerlegt werden sollten:

1. Fremdsprachenkenntnisse sind in mehr als 80 % der Organisationen und Institutionen in Südböhmen nötig,
2. Die wichtigste Fremdsprache ist bei mehr als 75 % der Institutionen und Organisationen in Südböhmen Englisch,
3. Bei 25 % der südböhmischen Firmen ist die wichtigste Fremdsprache Deutsch,
4. Die Kenntnis einer Fremdsprache wird bei Arbeitnehmern von mehr als 65 % der Arbeitgeber verlangt,
5. Mehr als 60 % der Organisationen und Institutionen haben den Bedarf die Fremdsprachenkenntnisse bei ihren Arbeitnehmern zu verbessern,
6. Mehr als 50 % der Organisationen und Institutionen in Südböhmen ermöglichen ihren Angestellten ein Fremdsprachenstudium,
7. Mehr als 30 % der Arbeitgeber in Südböhmen decken ihren Angestellten zumindest teilweise die Kosten für das Fremdsprachenstudium,
8. Mehr als 25 % der Arbeitgeber in Südböhmen decken den Arbeitnehmern die gesamten Kosten für das Fremdsprachenstudium,

Der Fragebogen selbst enthielt fünf geschlossene und eine offene Frage zu dieser Thematik (Fragebogen – siehe Anlage 1). Einzelne Fragen des Fragebogens wurden zuerst in einem Pilotverfahren telefonisch Anfang Januar 2016 an 10 Musterorganisationen und Institutionen getestet.

Die darauf folgende Fertigstellung der Fragebögen verlief in der zweiten Hälfte Januar und im Februar 2016 in elektronischer Form mittels E-Mail mit dem Hinweis auf den erstellten Fragebogen in der Applikation Google Disc. Der Fragebogen wurde absichtlich in dieser Form konzipiert, damit dieser von den Respondenten ohne großen Zeitaufwand ausgefüllt und einfach zurückgesendet werden konnte.

Die Auswertung der ausgefüllten Fragebögen verlief Anfang März 2016. Das ausgewählte Muster der Firmen bildeten 400 kleine, mittlere und größere Institutionen und Organisationen aus allen Industriezweigen in Südböhmen, wobei die Rücksendequote des Fragebogens bei 32,25 % lag, das sind 129 Organisationen und Institutionen (44 kleine, 70 mittlere und 17 große). Kleine Organisationen und Institutionen haben bis zu 49 Angestellten, mittlere zwischen 50 und 249 Angestellten und zu den großen gehören Firmen mit mehr als 250 Angestellten.

ERGEBNISSE

Forschungsvoraussetzung 1 *„Fremdsprachenkenntnisse sind in mehr als 80 % der Organisationen und Institutionen in Südböhmen nötig“* wurde zwar nicht unmittelbar bestätigt, das Ergebnis der Fragebogenforschung zeigte jedoch, dass der Bedarf der Fremdsprachenkenntnisse sehr hoch ist. Den Bedarf einer Fremdsprache bestätigten 95 von 129 Organisationen und Institutionen, das sind 73,6 %.

Forschungsvoraussetzung 2 *„Die wichtigste Fremdsprache ist bei mehr als 75% der Institutionen und Organisationen in Südböhmen Englisch“* wurde allgemein nicht bestätigt. Als wichtigste Fremdsprache wurde Englisch von 59 von insgesamt 129 Organisationen und Institutionen genannt, das sind 45,7 %.

Forschungsvoraussetzung 3 *„Bei 25 % der südböhmischen Firmen ist die wichtigste Fremdsprache Deutsch“* diese Voraussetzung wurde allgemein bestätigt, denn 36 von 129 Organisationen/Institutionen in Südböhmen betrachten Deutschkenntnisse als eine Priorität, das sind 27,9 %.

Forschungsvoraussetzung 4 *„Die Kenntnis einer Fremdsprache wird bei Arbeitnehmern von mehr als 65% der Arbeitgeber verlangt“*, diese Voraussetzung konnte pauschal bestätigt werden, denn 96 Organisationen/Institutionen von 129 verlangen Fremdsprachenkenntnisse, das sind 74,4 %.

Forschungsvoraussetzung 5 *„Mehr als 60 % der Organisationen und Institutionen haben den Bedarf Fremdsprachenkenntnisse bei ihren Arbeitnehmern zu verbessern“*, wurde bestätigt seitens 91 von 129 Organisationen/Institutionen haben das Bedürfnis, Fremdsprachenkenntnisse ihrer Angestellten zu verbessern , das sind 70,4 %.

Forschungsvoraussetzung 6 *„Mehr als 50 % der Organisationen und Institutionen in Südböhmen ermöglichen ihren Angestellten ein Fremdsprachenstudium.“*, konnte allgemein verifiziert werden, denn 78 von 129 Organisationen/Institutionen ermöglichen ihren Angestellten ein Fremdsprachenstudium, das sind 60,5 %.

Forschungsvoraussetzung 7 *„Mehr als 30 % der Arbeitgeber in Südböhmen decken ihren Angestellten zumindest teilweise die Kosten des Fremdsprachenstudiums“* konnte nicht bestätigt werden. Die Analyse der auf die Förderung der firmeninternen Bildung ausgerichteten Projekte zeigte, dass die Fremdsprachenausbildung in südböhmischen Betrieben in den letzten Jahren ebenfalls massiv finanziell gefördert wurde. Der Betrag, mit dem vor allem die Fachfremdsprachenausbildung gefördert wurde beläuft sich auf 27 Millionen Kronen und gefördert wurden 1322 Angestellte aus 104 Firmen des Kreises

Südböhmen. Gefördert wurden in bedeutendem Maße vor allem Englischkurse, Deutschkurse, aber auch Russisch- und Französischkurse.

Forschungsvoraussetzung 8 „*Mehr als 25 % der Arbeitgeber in Südböhmen decken den Arbeitnehmern die gesamten Kosten des Fremdsprachenstudiums*“, wurde verifiziert. 40 Organisationen/Institutionen von 129 decken die Gesamtkosten der Fremdsprachenausbildung ihrer Arbeitnehmer, das sind 31 %.

ZUSAMMENFASSUNG UND DISKUSSION

Die Forschungsanalyse bewies, ähnlich wie andere auf nationaler oder regionaler Ebene durchgeführten Forschungsanalysen, dass auch in südböhmischen Organisationen und Institutionen der Bedarf an Fremdsprachen allgemein sehr hoch ist, da diesen Bedarf fast drei Viertel der befragten Institutionen und Organisationen deklarierten. Ein verhältnismäßig überraschendes Ergebnis der Forschungsanalyse ist, dass Englisch nur bei 59 von 129 Organisationen und Institutionen, also bei 45,7 %, die wichtigste Fremdsprache bildet.

Ein weiteres wichtiges Ergebnis der Forschung war die Feststellung, dass Fremdsprachenkenntnisse von fast 75 % der südböhmischen Institutionen und Organisationen verlangt werden, was die Forschungsvoraussetzung überschreitet und gleichzeitig dem von den Organisationen und Institutionen selbst deklarierten Bedarf an Fremdsprachen entspricht.

Die Forschungsanalyse bestätigte weiter die andauernd starke Position der deutschen Sprache in dieser Region, da Deutsch bei 36 von 129 Organisationen und Institutionen Kreis Südböhmen als wichtigste Fremdsprache eingestuft wird. Es ist nicht auszuschließen, dass ebenfalls Deutschkenntnisse in Form einer zweiten Fremdsprache von diesen Institutionen und Organisationen verlangt werden.

Die starke Position der deutschen Sprache im Kreis Südböhmen wirkte sich in der Anzahl der realisierten Kurse im Rahmen des vorhergehenden Teils des Kapitels der oben erwähnten Projekte aus. Konkret wurden 114 Kurse in der deutschen Sprache realisiert, und zwar im Rahmen von insgesamt 401 Fremdsprachenkursen.

Die Auswertung der Forschungsanalyse bestätigte eine positive Einstellung der Organisationen und Institutionen gegenüber der Fremdsprachenausbildung ihrer Angestellten. Von 129 Organisationen und Institutionen ermöglichen 78 ihren Angestellten ein Fremdsprachenstudium.

Die Anforderung einer Fremdsprachenkenntnis ist bei allen Organisationen und Institutionen relativ hoch. Die Untersuchung bestätigte, dass Organisationen und

Institutionen im Kreis Südböhmen mangelnde Fremdsprachenkenntnisse ihrer Angestellten als ein deutliches Hindernis betrachten. Diese Ansicht vertreten 91 von 129 Organisationen und Institutionen.

Sehr interessante Angaben brachte die Forschung hinsichtlich der Finanzierung der Fremdsprachenausbildung seitens der Organisationen und Institutionen. Aus mittels der Forschung gewonnenen Daten geht hervor, dass die Organisationen und Institutionen bereit sind die Fremdsprachenausbildung ihrer Angestellten in bedeutendem Maße finanziell zu fördern. Bis zu 60 % der Organisationen und Institutionen decken die Kosten für die Fremdsprachenausbildung ihrer Angestellten zu 100 % oder zumindest teilweise. Bei 31 % der Organisationen und Institutionen werden die durch ein Fremdsprachenstudium entstandenen Kosten zu 100 % erstattet, bei ca. 29 % erfolgt zumindest eine teilweise Erstattung der Kosten.

LITERATUR UND INFORMATIONSQUELLEN

1. CAHA, Z. (2016a): Jazykové vzdělávání zaměstnanců jako důležitý subsystém podnikového vzdělávání. In: *Jihočeský kraj v globální ekonomice*. Praha: SETOUTBOOKS.CZ, s. 209-222, 14 s. ISBN 978-80-86277-82-0.
2. CAHA, Z. (2016b): Potřeba jazykového vzdělávání z pohledu podnikové praxe v Jihočeském kraji. In: *Jihočeský kraj v globální ekonomice*. Praha: SETOUTBOOKS.CZ, 2016. s. 197-208, 12 s. ISBN 978-80-86277-82-0.
3. TSCHJECHISCH-DEUTSCHE INDUSTRIE- UND HANDELSKAMMER 2015. Forschung ČNOPK: Ausnutzung der Fremdsprachen in Firmen [online]. [2016-04-10] Erreichbar: http://tschechien.ahk.de/fileadmin/ahk_tschechien/Presse/PM_2015/150115_Puzkum_CNOPK_znalosti_cizich_jazyku.pdf.
4. IHK REGENSBURG, ČNOPK, 2015. Runder Tisch zu den Ergebnissen der regionalen Forschung „Wie wichtig sind Deutschkenntnisse bei Angestellten?“ [online]. Plzeň: Regionale Büros Plzeň IHK Regensburg a ČNOPK [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: <http://www.ahk-plzen.cz/cz/akce/jednotlive-akce/events/kulaty-stul-k-vysledkum-regionalniho-pruzkumu-jak-dulezite-jsou-znalosti-nemciny-u-zamestnancu/?cHash=bbd95059f78c06f9e25737e4ef0ec289>.
5. JANÍKOVÁ, V. (2011): *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-3512-2.
6. KREISAMT DES KREISES SÜDBÖHMEN Programm der Entwicklung des Kreises Südböhmen 207-[online]. České Budějovice: Krajský úřad Jihočeského kraje, 2008-2013. České Budějovice. [cit. 2016-04-12]. Erreichbar: http://www.kraj-jihocesky.cz/710/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje.htm.
7. KREISAMT DES KREISES SÜDBÖHMEN 2014. Programm der Entwicklung des Kreises Südböhmen 2014–2020 [online]. České Budějovice [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm.

8. MINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALE ANGELEGENHEITEN DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK 2008. Förderung der Fachausbildung der Angestellten [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: <http://www.esfcr.cz/projekty/povez>.
9. MINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALE ANGELEGENHEITEN DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK 2009. Nationaler strategischer Referenzrahmen 2007—2013. Europäische strukturelle und Investitionsfonds[online]. Praha [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Dokumenty/Strategicke-dokumenty/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007-2013>.
10. MINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALE ANGELEGENHEITEN DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK 2014. Projekt „Bildet euch für das Wachstum!“ [online]. Praha: Generální ředitelství Úřadu práce ČR, 2014 [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/projekty_esf/ukoncene/nip/vzdelavejte_se_pro_rust.
11. MINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALE ANGELEGENHEITEN DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK, 2015. Bildet euch für das Wachstum im Kreis Südböhmen II [online]. České Budějovice: Arbeitsamt in České Budějovice [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhc/evropsky_socialni_fond_esf/_op_lzz/regionalni_individualni_projekty__rip_/vzdelavejte_se_pro_rust_v_jihoceskem_kraji_ii.
12. MINISTERIUM FÜR SCHULWESEN, JUGEND UND KÖRPERERZIEHUNG 2010 a. ET 2020: Strategischer Rahmen der europäischen Zusammenarbeit im Bereich der Bildung und Fachausbildung [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro záležitosti EU, 2010 [zit. 2016-04-12]. ISBN 978-80-254-6941-5.
13. SCHÖNE, K. (2015): Sprachbedarf in Unternehmen. In: Jasne.org Projekt JASNĚ – Alles klar! Mehrsprachig handeln mit Erfolg [online]. [zit. 2016-04-12]. Erreichbar: http://jasne.org/fileadmin/Dokumente/user_upload/Detaillierte_Auswertung_der_Umfrage_v1.pdf.
14. ARBEITSAMT IN ČESKÉ BUDĚJOVICE (2016). Interne Quellen.
15. VETEŠKA, J. – TURECKIOVÁ, M. (2008): *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1770-8.
16. Das Modellvorhaben Innovationsgutscheine in Baden-Württemberg: Ergebnisse der Begleitforschung [online]. [zit. 2015-8-26]. Erreichbar: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/sites/default/files/support_measures/reports/ergebnisse_begleitforschung1.pdf.

ADDRESS & ©

Mgr. Zdeněk CAHA, MBA, Ph.D.
 Katedra managementu
 Ústav podnikové strategie
 Vysoká škola technická a ekonomická
 Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
 Czech Republic
caha@mail.vstecb.cz

VLIV SOUKROMÉHO VLASTNICTVÍ NA ŘÍZENÍ A PRODUKTIVITU LESNICKÝCH PODNIKŮ JIHOČESKÉHO KRAJE

Influence of Private Ownership on Management and Productivity of Forest Enterprises
in Region of South Bohemia

František STELLNER – Marek VOKOUN – Jan VÁCHAL – Jarmila STRAKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Studie pomocí regresní analýzy srovnává efektivitu veřejných firem oproti firmám soukromým v lesnickém sektoru (pěstování a těžba dřeva) a odpovídá na otázku, zda existují rozdíly mezi veřejně a soukromě vlastněnými firmami. Analýza hodnotí kvalitu řízení firem, přičemž autoři předpokládají, že plošně nedochází k devastaci lesních porostů ve prospěch vyšší produktivity firem. Dále nesouhlasí s představou, že soukromí vlastníci, šlechta a církve nejsou zodpovědnými majiteli lesů, a dokazují, že výsledky privatizačního procesu ostatních evropských zemí poukazují na vhodnost soukromého vlastnictví pro správu lesa. Došli k závěru, že samotné veřejné vlastnictví se ukazuje pro dlouhodobou udržitelnost lesů jako nevhodné po stránce hodnoty lesa, zalesnění i po stránce tržní.

Klíčová slova: řízení – soukromé vlastnictví – produktivita – primární sektor – lesnictví – Jihočeský kraj

ABSTRACT: By using the regression analysis, the study compares the efficiency of public and private enterprises in the wood industry (growing and harvesting wood); the study also answers the question, whether there are any differences between the privately and publicly owned enterprises. The analysis assesses the quality of the enterprise management; the authors presume that higher productivity of the enterprises mentioned above is not achieved by globally devastating forest vegetation. The authors do not agree with the notion that private owners, gentry and the church are not responsible forest owners either; the authors prove that the results of the privatization process in other European countries point out that private forest ownership is a suitable state. The authors come to the conclusion that public forest ownership itself appears to be unsuitable for long-term forest sustainability and also in the following aspects: forest quality, afforestation and even the market factor.

Key words: management – private ownership – productivity – primary sector – forestry – Region of South Bohemia

ÚVOD

Studie se zabývá vlivem soukromého vlastnictví na řízení v primárním sektoru v Jihočeském kraji. Analyzujeme data zalesnění, rozlohy lesů, druhu vlastnictví a efektivity lesnického odvětví. Propojujeme unikátní téma privatizace lesů, přetrvávající dominanci státního vlastnictví lesů s vlivem řízení na efektivitu lesnického průmyslu. Řešíme výzkumný problém, proč privatizace lesů postupovala pomalu, proč docházelo k prodlení a obtížím při vracení majetku šlechtě a církvím a proč se stát obává dokončení privatizace lesů,

respektive odstranění monopolního postavení podniku Lesy České republiky, s. p. Vycházíme z hypotéz, že řízení restituovaných lesů ve vlastnictví šlechty nebude klást na první místo rychlé obohacení prostřednictvím nadměrného prodeje dřeva, a že řízení soukromých firem vlastnících lesy zajistí větší efektivitu než státní vlastnictví lesnických podniků.

Lesnatost, tedy podíl lesních pozemků na celkové rozloze země, dosáhla v období po vstupu České republiky do Evropské unie 34 %, přičemž v Evropské unii je průměr 42 % (Behan – McQuinn – Roche 2006; Jorgenson 2008; Váchalová – Váchal – Pártlová 2009; Jarský et al. 2014). Výměra lesních pozemků na území dnešní České republiky v roce 1910 činila 2,34 milionu hektarů a o sto let později narostla na 2,65 milionu hektarů (Filip 2012: 11). Souhlasíme s teorií lesního přechodu, která tento nárůst zalesnění zdůvodnila technologickými inovacemi, snížením tlaku na hospodářské využití lesů a státními zásahy ve prospěch ochrany lesa (Kabrda – Bičík 2010; Bičík et al. 2015). V případě České republiky měl specifický vliv na vzestup výměry odsun tří milionů Němců z českého pohraničí po druhé světové válce (Špulák – Kacálek 2011). Po roce 1948 vedlo uzavření hranic a vytváření pohraničního pásma k zániku velkého množství sídel a zalesnění rozsáhlých ploch orné půdy. Po roce 1989 došlo k zásadnímu poklesu zemědělské produkce a cílenému dotování zalesňování zemědělské půdy (Jarský et al. 2014; Vochozka – Straková – Váchal 2014).

Ve 20. století se na řízení lesního hospodářství negativně odrazily státní zásahy do vlastnictví. Do první světové války jednoznačně převládalo na území českých zemí soukromé vlastnictví lesů (80 %). Po vzniku Československa se pozemková reforma podstatným způsobem dotkla velkých vlastníků lesů s výměrou nad 10 000 ha, jimž bylo odňato 30-50 % lesní držby. Nejvíce postiženy byly příslušníci bývalé dynastie a šlechtických rodů (Peichlová 2011; Filip 2012; Vančura 2012; Fanta – Šišák 2014). Převzatá půda byla přidělena obcím a lesním družstvům obcí, stát vlastnil okolo roku 1937 již 16 % lesů, církev 8 % a soukromí majitelé 58 % lesů. Další skokové změny přinesla okupace a po roce 1945 odsun Němců z pohraničí a zestátnění velkostatkářských, církevních a nadačních lesů (Průchová 1997). Komunisté po roce 1948 soukromý sektor v lesním hospodářství zcela zlikvidovali a celkem převzali do státní správy lesy ve výměru 2,574 milionu hektarů (Filip 2012). Řízení celého lesního hospodářství v letech 1948-1989 bylo v rukou státu v rámci centrálně plánované ekonomiky totalitního státu. Komunistický režim dával přednost výsadbě jehličnatých monokultur na úkor listnatých a smíšených, což negativně ovlivnilo strukturu lesních porostů.

Po obnově demokracie a svobody v roce 1989 se v rámci transformace státních lesů přistoupilo k privatizaci části státního majetku a k obhospodařování lesů v majetku státu privátními subjekty (Kupčák 2003; Kupčák – Pek 2015). Během částečného odčinění majetkových křivd komunistického režimu přistoupilo k restitucím lesů. Restituční nároky se týkaly 1,5 milionu hektarů zemědělské a lesní půdy (Prudilová 1991; Hlaváček 2002). Současně probíhala privatizace lesů a oba procesy byly z 95 % ukončeny v roce 1994. K roku 2015 zůstalo ve státních rukou 59,62 %, ve vlastnictví fyzických osob je 19,25 %, obecní a městské lesy představují 16,92 % porostní plochy (Ministerstvo zemědělství 2015).

U české veřejnosti i politických stran vyvolávaly negativní konotace především restituce lesů ve prospěch šlechticů. Projevovala se při tom tradiční závist, žárlivost a pocity méněcennosti většinové "nešlechtické" společnosti vůči šlechticům, stejně jako nedůvěra k „cizácké“ šlechtě, kterou zasévaly elity první republiky i komunistického režimu. Většina šlechticů musela postoupit dlouhé soudní procesy, aby se domohli restituce lesů (Vančura 2012; Benda 2013).

Ještě větší odpor vyvolávaly restituční nároky církví (Kubačák – Jacko 2012; Anderson 2013). Nepochybně to souviselo s protináboženskými kampaněmi všech našich režimů v letech 1918-1989 a faktem, že drtivá většina českého obyvatelstva (80 %) je ateistická (Anderson 2010). Církev vznesly restituční nároky na 180 000 hektarů lesů (Kubačák – Jacko 2012), ale teprve v roce 2013 začal proces předávání lesů (Ministerstvo zemědělství 2014). Protahování restitucí se negativně odrazilo na tom, že u mnoha lesů neexistoval reálný vlastník a docházelo k neefektivnímu řízení.

V roce 2015 zůstává největším vlastníkem lesů v České republice stát (1,3 milionu hektarů), který svěřil jejich správu státnímu podniku Lesy České republiky, s. p. Dominantní převaha státního vlastnictví lesů je charakteristická pro země bývalého sovětského bloku, zatímco například v Německu stát vlastní 18 %, v Rakousku 17 % a ve Francii 10 % (Mendes 2011; Sarvašová et al. 2015).

Management státních lesních podniků pochopitelně nemá žádný zájem na dalším předávání lesů do soukromých rukou. Využívá při tom též argumentace, že by privatizace ohrozila životní prostředí, protože soukromé těžařské společnosti by „devastovaly“ lesy, neboť by usilovaly o co nejvyšší zisky z prodeje dřeva bez ohledu na ekologicky šetrná řešení a zájmy celé společnosti. Lesy České republiky, s. p. nemají konkurenci, neboť největší nestátní lesní majetek je osmdesátkrát menší (Vala – Burdová 2015). Řízení podniku Lesy České republiky, s. p. využívá svého monopolního postavení, jeho působení doprovázejí systémové problémy a v tisku se často spekuluje o jeho korupci.

Zahraniční literatura se věnuje manažerským technikám, problematice privatizace a soukromému vlastnictví včetně neprůmyslových soukromých vlastníků lesů. Manažerské techniky při správě lesa jsou velmi různorodé a liší se podle charakteristik jako je typ vlastnictví, velikost lesa a například i věk majitele lesa (Joshi – Arano 2009). Výhoda soukromého vlastnictví je i ve využívání přirozené obnovy lesa. Neprůmysloví soukromí vlastníci lesů ve Finsku přirozeně upřednostňují metodu znovuzalesnění přirozenou cestou a využívají rad profesionálních poradců a upřednostňují např. holoseče doplněné o sázení a setí, nebo využívají přesně definovanou metodu dle půdních podmínek (Karppinen 2005).

Privatizace a restituce lesů v Rumunsku, která probíhá od roku 1991, s sebou přinesla nové příležitosti při správě lesa. Bez ohledu na vlastnictví, tento proces vyvolal obavy a rizika spojená s udržitelností národního lesnického bohatství a souvisejících zdrojů (Ioras – Abrudan 2006) avšak další analýza dopadu na udržitelnost lesního bohatství v Rumunsku chybí. V rozvojových oblastech jako je severní Vietnam byly obavy větší vzhledem k institucionálnímu a právnímu rámci, který nijak přímo nemotivuje vlastníky lesů pro udržitelné zalesňování. Přesto došlo k vyšší míře k zalesňování díky privatizaci, která má pozitivní efekt na zalesnění (Nguyen – Bauer – Uibrig 2010). Ve Slovinsku byla díky lesnické tradici privatizace bez problémů a nyní lze hovořit o udržitelném rozvoji lesa pro další generace, naopak tomu je v Chorvatsku, kde jsou lesy ve veřejném vlastnictví lze hovořit o zkáze lesa (Weiland 2010). Korupce je vážný problém, který může proces privatizace lesů zbrzdit a poškodit udržitelnost a kvalitu lesa, proto je vhodné počkat s privatizací veřejně vlastněných lesů až do doby, kdy mají určitý životní standard a ekonomickou úroveň vyspělé země (Koyuncu – Yilmaz 2013).

METODIKA A CÍL

Data pro zpracování analýzy jsme získali z materiálů Českého statistického úřadu (ČSÚ), portálu Magnus a Ministerstva zemědělství České republiky. V datovém vzorku analyzujeme lesnické firmy (lesnictví a těžba dle OKEČ 0200–0201), které mají alespoň jednoho zaměstnance, nenulovou hodnotu čistého dlouhodobého hmotného majetku a byly hospodářsky aktivní alespoň s jedním zaměstnancem, v období od roku 1998 do roku 2010 (Přílohy, Tabulka č. 2). Ve vzorku jsou zastoupeny malé i velké firmy, co do počtu zaměstnanců a ročního obrátu tržeb. Analyzujeme i vzorek roku 2014 (Přílohy, Tabulka č. 3), který obsahuje vyšší podíl veřejně vlastněných firem (27 % oproti 18 % ve vzorku firem 1998–2010).

Analyzovali jsme též legislativní normy. Jako hlavní metoda byla použita obsahová analýza a regresní analýza firemních dat lesnických firem. Využili jsme metodické přístupy řízení (managementu), ekonomie, statistiky, krajinného inženýrství, hospodářské politiky, politických, hospodářských a právních dějin. Interdisciplinární přístup nám umožnil širokou komparaci. Použili jsme deskriptivní metody, metody umožňující analýzu historické reality, především komparativní metodu a metodu sondy, a též základní metody historické analýzy pramenů a kritické rešerše domácí a zahraniční odborné literatury.

Cílem regresní analýzy je srovnat efektivitu veřejných firem oproti firmám soukromým v lesnickém sektoru (pěstování a těžba dřeva) a odpovědět na otázku, zda zde existují rozdíly mezi veřejně a soukromě vlastněnými firmami. Tato analýza má za cíl zhodnotit kvalitu řízení firem, přičemž vzhledem k růstu zalesněné plochy ČR v čase předpokládáme, že plošně nedochází k devastaci lesních porostů na úkor vyšší produktivity firem.

Pro analýzu produktivity lesnických firem byla použita Rovnice 1, která využívá standardní ekonomický a ekonometrický model produkční funkce (Van Beveren 2012). Rozhodnutí, zda věřit výsledkům náhodných efektů v panelovém odhadu, byla postaveno na Hausmanově testu specifikace modelu (Hausman 1976) a Sargan-Hansenově statistice (Arellano 1993). Výsledky regresních modelů využívají robustních standardních chyb (Arellano 1987), které berou v potaz přítomnou heteroskedasticitu firem uvnitř panelových dat.

$$y_{it} = a_i + \omega \cdot X_{it} + \gamma \cdot Controls_{it} + v_{it} \quad (1)$$

V Rovnici 1 jsou a_i fixní efekty, vektor proměnných a odhadovaných koeficientů $\omega \cdot X_{it}$ reprezentuje základní komponenty produkční funkce (dlouhodobý majetek, počet zaměstnanců). Výraz $\gamma \cdot Controls_{it}$ představuje vektor kontrolních proměnných (vlastnictví), a termín v_{it} je chybová složka. Cobb-Douglasova produkční funkce vyžaduje logaritmickou transformaci. Pravděpodobnost chyby I. druhu byla stanovena na hladině alfa 5 % ($p < 0,05$).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Veřejné vlastnictví se statisticky nijak neodlišuje ve sledovaném období let 1998 až 2010. Podobně tomu je i při zapojení kontrolní proměnné zahraničního vlastnictví. Sledujeme zde klesající výnosy z rozsahu, kdy při zapojení dodatečného zaměstnance klesá produktivita práce všech podniků. V kontrolním roce 2014 sledujeme již výrazně nižší produktivitu práce (o 39 % nižší) veřejných podniků v oboru lesnictví oproti firmám soukromě vlastněným. V případě výnosů z rozsahu při zapojení dodatečného zaměstnance sledujeme v roce 2014 konstantní výnosy z rozsahu. Od roku 1998 došlo ke snížení počtu zaměstnanců v lesnických

firmách a efektivnějšímu využívání pracovní síly.

Zvláště v roce 2014 je koeficient determinace nízký 10,66 %, a proto zde existují jiné statisticky významné faktory, které jsme do modelu nezahrnuli. Může jít o podrobnější členění vlastnictví a zahrnutí církví, poskytování státní podpory lesnickým podnikům, nebo zejména umístění lesů, kdy produktivitu ovlivňují faktory jako je režim v chráněných krajinných oblastech, požáry, výskyt škůdců a jiné poškozování lesa.

Tab. č. 1: Výsledky produktivity lesnických firem v České republice v letech 1998-2010 a 2014.

Produktivita (LN - tržby na zaměstnance)	(1) FE 1998-2010	(2) FE 1998-2010	(3) OLS 2014
Počet zaměstnanců (LN)	-0.233*** (0.083)	-0.231*** (0.083)	0.082 (0.060)
Veřejné vlastnictví	0.112 (0.096)	0.108 (0.097)	-0.393*** (0.131)
Dlouhodobý hmotný majetek na zaměstnance (LN)	0.331*** (0.054)	0.333*** (0.054)	0.124*** (0.033)
Zahraniční vlastnictví		-0.122 (0.215)	
Konstanta	5.799*** (0.465)	5.786*** (0.465)	12.789*** (0.447)
Počet pozorování	1707	1707	216
R ²	24,84%	24,89%	10,66%
F-test	21.7***	16.3***	10.7***

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Zdroj: Vlastní výpočty.

ZÁVĚR

Na základě našich zjištění nesouhlasíme s představou, že soukromí vlastníci, šlechta a církve nejsou zodpovědnými majiteli lesů. Stát až do roku 1918 vlastnil minimum lesů. Teprve postupně přebíral do svého vlastnictví většinu lesů, a to v rámci nedobrovolných a násilných akcí, jako byly pozemkové reformy, odsun Němců či znárodnění veškerého soukromého majetku. Představa, že stát je lepším majitelem a správcem lesů než jiné subjekty se tedy nemůže zakládat na historické argumentaci.

Výsledky privatizačního procesu ostatních evropských zemí poukazují na vhodnost soukromého vlastnictví pro správu lesa. Jeden z důvodů je i důležitost vyspělosti institucionálního rámce a povědomí o udržitelnosti a ochraně lesa jako hodnoty pro budoucí generace. Toto povědomí a udržitelnost je při správě veřejného majetku a při jeho prodeji narušeno především mírou korupce. Když došlo k návratu soukromého majetku (restitucí),

obnovila se určitá citová vazba na les. Ta je u soukromého vlastnictví výhodou, která vede ke vzdělávání majitelů lesa i jeho expertní správě a upřednostnění hodnoty lesa jako celku na úkor maximalizace zisku z těžby. U smíšených typů vlastnictví a partnerství veřejného a soukromého sektoru (správcovství) stále chybí analýza v oblasti řízení a produktivity lesnických podniků.

Vývoj v České republice po roce 1989 ukázal, že management státních lesních podniků nemá žádný zájem na předávání lesů do soukromých rukou. Jeho argumentace, že by privatizace ohrozila životní prostředí, protože soukromé těžařské společnosti by „devastovaly“ lesy, neboť by usilovaly o co nejvyšší zisky z prodeje dřeva bez ohledu na ekologicky šetrná řešení a zájmy celé společnosti, je neopodstatněná. Lesy České republiky, s. p. nemají konkurenci, neboť jsou největším podnikem, jejich řízení využívá monopolního postavení, navíc jeho působení doprovázejí systémové problémy. Zjistili jsme, že ve zkoumaném období 1998-2010 dokázaly být státní podniky podobně efektivní při správě lesa, avšak v roce 2014 výsledky regrese poukazují na výrazný pokles produktivity oproti soukromě vlastněným podnikům. Z toho plyne, že veřejné vlastnictví se ukazuje pro dlouhodobou udržitelnost lesů jako nevhodné po stránce hodnoty lesa, zalesnění a produktivity práce měřené tržbami na zaměstnance.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. ANDERSON, L. S. (2013): Render unto God what is God's: How Religious Actors Achieved Church Property Restitution in the Czech and Slovak Republics. Paper prepared for presentation at the Annual Meeting of the American Political Science Association, Chicago, IL, August 29 - September 1, 2013. In: *APSA 2013 Annual Meeting Paper*; American Political Science Association 2013 Annual Meeting, pp. 1-41. Dostupné z <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2300840>.
2. ARELLANO, M. (1987): Computing Robust Standard Errors for Within-groups Estimators. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* [online]. 49, 4, pp. 431–434. ISSN 1468-0084. Dostupné z <[doi:10.1111/j.1468-0084.1987.mp49004006.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-0084.1987.mp49004006.x)>.
3. ARELLANO, M. (1993): On the testing of correlated effects with panel data. *Journal of econometrics*, 59, 1-2, pp. 87–97.
4. BEHAN, J. – MCQUINN, K. – ROCHE, M. J. (2006): Rural Land Use: Traditional Agriculture or Forestry? *Land Economics*, 82, 1, pp. 112–123.
5. BENDA, J. (2013): *Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989*. Praha: Tuláček.
6. BIČÍK, I. et al. (2015): *Land use changes in the Czech Republic 1845-2010: socio-economic driving forces*. Cham: Springer.
7. BOURIAUD, L. – NISKANEN, A. (2006): Ownership and property rights: Factors relevant for innovation and enterprise development in small-scale forestry, pp. 58-70. In: Niskanen, A. ed.: *Issues Affecting Enterprise Development in the Forest Sector in Europe*. University of Joensuu. Faculty of Forestry.

8. FANTA, A. – ŠIŠÁK, L. (2014): Analýza vývoje struktury zaměstnanosti v lesnictví od poloviny minulého století až po současnost. *Zprávy lesnického výzkumu*, 59, 3, pp. 160-166.
9. FILIP, P. et al. (2012): *Dvacet let činnosti sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR*. Pelhřimov: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR.
10. HANS, J. – STJERNSTRÖM, O. B. (2008): Emotional links to forest ownership. Restitution of land and use of a productive resource in Pölva County. *Fennia – International Journal of Geography*, 186, 2, pp. 95-111.
11. HAUSMAN, J. A. (1976): Specification Tests in Econometrics [online]. Working paper. 185. B.m.: Massachusetts Institute of Technology (MIT), Department of Economics. [cit. 31. leden 2014]. Dostupné z <http://ideas.repec.org/p/mit/worpaper/185.html>.
12. HLAVÁČEK, V. (2002): Výsledky privatizace a transformace zemědělství ve východních zemích SRN a v ČR a jejich ekonomické a sociální dopady. In: Říha, P. (ed.): *Výsledky privatizace a transformace zemědělství ve východních zemích SRN a v ČR: sborník referátů z mezinárodního semináře: 23. května 2002 v Jesenici u Prahy*, pp. 5-8. Praha: Agrární komora ČR v nakl. Brázda.
13. HRON, M. (2007): The Czech Émigré Experience of Return after 1989. *The Slavonic and East European Review*, 85, 1, pp. 47–78.
14. IORAS, F. – ABRUDAN, I. V. (2006): The Romanian forestry sector: Privatisation facts. *International Forestry Review*, 8, 3, pp. 361-367.
15. JARSKÝ, V. (2015): Analysis of the sectoral innovation system for forestry of the Czech republic. does it even exist? *Forest Policy and Economics*, 59, pp. 56-65.
16. JARSKÝ, V. – SARVAŠOVÁ, Z. – OBŠINSKÁ, Z. – VENTRUBOVÁ, K. – SARVAŠ, M. (2014): Public support for forestry from EU funds – Cases of Czech Republic and Slovak Republic. *Journal of Forest Economics*, 20, 4, pp. 380-395.
17. JORGENSON, A. K. (2008): Structural Integration and the Trees: An Analysis of Deforestation in Less-developed Countries, 1990-2005. *The Sociological Quarterly*, 49, 3, pp. 503–527.
18. JOSHI, S. - ARANO, K. G. (2009): Determinants of private forest management decisions: A study on West Virginia NIPF landowners. *Forest Policy and Economics*, 11, 2, pp. 132-139.
19. KARPPINEN, H. (2005): Forest owners' choice of reforestation method: An application of the theory of planned behavior. *Forest Policy and Economics*, 7, 3, pp. 393-409.
20. KLIJN, A-M. – GUPTA, J. – NIJBOER, A. (2009): Privatizing Environmental Resources: The Need for Supervision of Clean Development Mechanism Contracts? [online]. [cit. 2016-03-24]. *Review of European Community*, 18, 2, pp. 172-184.
21. KOYUNCU, C. – YILMAZ, R. B. (2013): Deforestation, corruption, and private ownership in the forest sector. *Quality and Quantity*, 47, 1, pp. 227-236.
22. KREČMER, V. (2006): Úvaha ke smyslu státního vlastnictví lesa. *Lesnické práce*, 58, 6. Dostupné z <http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-85-2006/lesnicka-prace-c-06-06/uvaha-ke-smyslu-statniho-vlastnictvi-lesa>.
23. KUBAČÁK, A. – JACKO, K. (2012): *Restituce zemědělského a lesního majetku*. Praha: Ministerstvo zemědělství.
24. KUKLÍK, J. (2010): *Znárodněné Československo: od znárodnění k privatizaci - státní zásahy do vlastnických a dalších majetkových práv v Československu a jinde v Evropě*. Praha: Auditorium.
25. KUPČÁK, V. – PEK, R. (2015): The Level of the Wood Raw Material Base Processing in the Czech Republic. *Procedia Economics and Finance*, 34, pp. 557-564.

26. KUPČÁK, V. – ŠMÍDA, Z. (2015): Forestry and wood sector and profitability development in the wood-processing industry of the Czech republic. *Journal of Forest Science*, 61, 6, pp. 244-249.
27. KUPČÁK, V. (1998): Economic transformation of forestry and management of forest joint-stock companies in the Czech Republic. *The Finnish Journal of Business Economics*, 47, 3, pp. 375-381.
28. KUPČÁK, V. (2003): Economic analysis of forest joint-stock companies in the Czech Republic in 1992–2000. *Journal of Forest Science*, 49(1), 27–36.
29. MENDES, A. M. S. C. et al. (2011): *Innovation in Forestry: Territorial and Value Chain Relationships*. Vienna: University of Natural Resources and Life Sciences.
30. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. (2014): *Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2013*. Praha: Ministerstvo zemědělství.
31. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. (2015): *Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2014*. Praha: Ministerstvo zemědělství.
32. NGUYEN, T. T. – BAUER, S. B. – UIBRIG, H. C. (2010): Land privatization and afforestation incentive of rural farms in the Northern Uplands of Vietnam. *Forest Policy and Economics*, 12, 7, pp. 518-526.
33. PEICHLOVÁ, A. (2011): Konfiskační a vyvlastňovací prvek pozemkové reformy v době první republiky. In: Kuklík, J. et al.: *Konfiskace, pozemkové reformy a vyvlastnění v československých dějinách 20. století*, pp. 31-40. Praha: Auditorium.
34. PRUDILOVÁ, M. (1991): *Vrácení zemědělské půdy, pachtovné a daně soukromých zemědělců*. Vlkov: Karkulka.
35. PRŮCHOVÁ, I. (1997): *Restituce majetku podle zákona o půdě*. Praha: C. H. Beck.
36. SARVAŠOVÁ, Z. et al. (2015): Forest owners associations in the central and eastern european region. *Small-Scale Forestry*, 14, 2, pp. 217-232.
37. SPÁČIL, J. – BAREŠOVÁ, E. (1998): *Zemědělské restituce a soudní praxe*. Praha: C. H. Beck.
38. SVOBODA, J. et al. (2015): *Program trvale udržitelného hospodaření v lesích*. Hradec Králové: Lesy České republiky.
39. ŠÁLKA, J. – LONGAUER, R. – LACKO, M. (2006): The effects of property transformation on forestry entrepreneurship and innovation in the context of Slovakia. *Forest Policy and Economics*, 8, 7, pp. 716-724.
40. ŠIŠÁK, L. et al. (2008): *Polyfunkční lesní hospodářství: vyjádření efektivnosti polyfunkčního lesního hospodářství na příkladu území lesního závodu Židlochovice*. Praha: Lesy České republiky.
41. ŠMÍDA, Z. – DUDÍK, R. (2014): Analýza podnikatelských subjektů v lesním hospodářství České republiky s ohledem na dostupnost účetních informací vybraných subjektů. *Zprávy lesnického výzkumu*, 59, 1, pp. 55-65.
42. ŠPULÁK, O. – KACÁLEK, D. (2011): Historie zalesňování nelesních půd na území České republiky. *Zprávy lesnického výzkumu*, 56, 1, pp. 49-57.
43. VÁCLAV, E. (2013): *Les a lidé. Motivace a inspirace*. Praha: Petrklíč.
44. VALA, V. – BURDOVÁ, J. *Zhodnocení dosavadního vývoje ekonomiky lesního hospodářství v ČR a jeho výhled do budoucna, Aktuální trendy ekonomiky obhospodařování lesa: sborník příspěvků*. Praha: Česká lesnická společnost.
45. VAN BEVEREN, I. (2012): Total factor productivity estimation: a practical review. *Journal of Economic Surveys* [online]. 26, 1, pp. 98–128. Dostupné z <doi:10.1111/j.1467-6419.2010.00631.x>.
46. VANČURA, K. (2010): Historie a současnost šlechtických lesních majetků. *Lesnická práce*. 89, 5. Dostupné z <<http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-89-2010/lesnicka-prace-c-5-10/historie-a-soucasnost-slechtickyh-lesnich-majetku>>.

47. VANČURA, K. (2012): Historie a současnost šlechtických lesních majetků. In: Kulhanová, P. – Pavloňová, G. – Vančura, K. (eds.): *Historie a současnost šlechtických lesních majetků: rozhovory se zástupci šlechtických rodů publikované v časopisu Lesnická práce v letech 2010-2011*, pp. 2-5. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce.
48. VÁCHALOVÁ, R. – VÁCHAL, J. – PÁRTLOVÁ, P. (2009): Stanovení potenciálu krajiny, předpoklad regionálního rozvoje. *Auspicia*, 6, 3, pp. 245-254.
49. VOCHOZKA, M. – STRAKOVÁ, J. – VÁCHAL, J. (2014): Model to evaluate and predict survival of agricultural businesses. *SYLWAN*, 7, 158, pp. 392-407.
50. VOKOUN, M. – POLANECKÝ, L. – STELLNER, F. (2015): The impact of the recent economic crisis on the food industry in the Czech and Slovak Republic. *Procedia Economics and Finance*, 34, pp. 142-148.
51. WEILAND, S. (2010): Sustainability transitions in transition countries: Forest policy reforms in South-eastern Europe. *Environmental Policy and Governance*, 20, 6, pp. 397-407.
52. WEISS, G. – GUDURIĆ, I. – WOLFSLEHNER, B. (2012): Review of forest owners' organizations in selected eastern european countries. In: *Forestry policy and institutions working paper*, 30. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Přílohy

Tab. č. 2: Souhrnné statistiky pro aktivní lesnické firmy v České republice v letech 1998-2010.

Proměnná	Počet pozorování	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Počet zaměstnanců (EP)	1707	148.03	469.4	1	4814
Tržby	1707	145558.70	618203.9	1	9971670
Dlouhodobý hmotný majetek (netto)	1707	377017.60	4141717.0	0.1	6.12E+07
Materiálové a energetické náklady	1702	43597.71	111882.2	0	1545818
Státní dotace	806	3049.62	57858.9	0	1616147
Veřejné vlastnictví	1707	0.18	0.4	0	1
Zahraniční vlastnictví	1707	0.05	0.2	0	1

Zdroj: Vlastní výpočty.

Tab. č. 3: Souhrnné statistiky pro aktivní lesnické firmy v České republice v letech 2014.

Proměnná	Počet	Průměr	Směrodatná	Minimum	Maximum
Počet zaměstnanců	216	29	166	1	2400
Tržby	216	1.06E+08	3.87E+08	150000	2.98E+09
Dlouhodobý hmotný	216	5.97E+07	4.62E+08	2	6.61E+09
Veřejné vlastnictví	216	0.27	0.44	0	1
Stáří podniku	216	14.46	6.60	1	43

Zdroj: Vlastní výpočty.

ADDRESS & ©

doc. PhDr. František STELLNER, Ph.D.
Ing. Jarmila STRAKOVÁ, Ph.D.
prof. Ing. Jan VÁCHAL, CSc.
Ing. Marek VOKOUN, Ph.D.
Katedra managementu
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
stellner@mail.vstecb.cz
strakova@mail.vstecb.cz
vachal@mail.vstecb.cz
vokoun@mail.vstecb.cz

LOGISTICKÉ CENTRUM V SYSTÉMOVÉM POJETÍ, ALGORITMUS A MODEL VERIFIKACE SPLNĚNÍ HLAVNÍCH FAKTORŮ JEHO PROJEKTOVÁNÍ

Logistics Centre in System Concept, Algorithm and Model Verification of Fulfilment of
Major Factors of Its Designing

Xenie LUKOSZOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Obsahem článku je charakterizovat logistické centrum jako integrovaný systém složený z jednotlivých podsystémů, prvků a vazeb mezi nimi. Systém logistického centra je zde popsán nejen slovně, ale je rovněž vyjádřen matematicky. Uvedené podsystémy a prvky systému logistického centra pak mohou být odpovědnými pracovníky v reálných podmínkách analyzovány za účelem zlepšení jeho projektování a řízení.

V další části článku se pak autorka koncentruje na oblast samotného projektování logistických center, identifikuje hlavní faktory, které musí být při jejich projektování zohledňovány. Navrhuje také obecný algoritmus využitelný v rámci projektování logistických center.

Poslední část článku je zaměřena na výsledky verifikace respektování hlavních faktorů projektování logistických center v reálných podmínkách, to znamená na vzorku autorkou vybraných reprezentantů evropských logistických center.

Klíčová slova: systém – subsystém – logistická centra – plánování – projektování – algoritmus

ABSTRACT: This article is to characterize a logistics centre as an integrated system consisted of individual subsystems, components and specific connections among them. The logistics centre system is not only described, but also expressed mathematically. All of the identified subsystems and components of the logistics centre system are subsequently analysed in real terms by the staff in charge of them in order to improve the planning and management.

In the other part of the article the design of logistics centres itself is focused on in detail and the main factors that must be taken into account during the design process are identified. A general algorithm is put forward to be used within the context of logistics centre planning.

The article is concluded by focusing on the results of the verification of compliance with the main design factors for logistics centres in real conditions on the basis of a representative selected sample of European logistics centres.

Key words: system – subsystem – logistics centres – planning – designing – algorithm

ÚVOD

Pro logistické centrum je charakteristické, že v něm kooperují podnikatelské subjekty z různých oborů, které společně využívají centrální budovu a servisní zařízení, a tato spolupráce přináší synergické efekty všem partnerům umístěným v logistickém centru [1].

Logistické centrum je centrálním článkem logistických řetězců. Může být chápáno jako místo určené pro koncentraci širokého spektra logistických služeb včetně kombinované dopravy, ze kterého je možné zajistit obsluhu určitého území minimálně dvěma druhy dopravy. Logistické centrum by mělo vznikat na takových místech, kde je zajištěn dostatečný materiálový tok a kde existuje možnost napojení na dopravní infrastruktury více druhů dopravy a zároveň tyto infrastruktury mají dostatečnou kapacitu. Mezi oblasti, kde logistická centra vznikají, přirozeně patří zejména velké hospodářské aglomerace, významné dopravní uzly apod. [5].

Z uvedených definic vyplývá, že logistická centra mohou realizovat široký okruh činností a také jejich teritoriální dosah může být různý. Logistické centrum tak můžeme stručně definovat jako hospodářský subjekt, který se v dané územní a tržní oblasti zabývá komplexním poskytováním logistických a dalších navazujících služeb.

METODIKA A CÍL

Předmětný příspěvek je zpracován na základě analýzy a následné syntézy problému. Jeho základem je systémový pohled na logistické centrum jako na objekt řízení. Informačním zdrojem pro definování a systémové vyjádření logistického centra je především sekundární výzkum. Výsledná část, v níž se autorka zabývá verifikací respektování hlavních faktorů projektování evropských logistických center na vybraných reprezentantech, je založena na statistické metodě vícekritériálního vyhodnocení variant za pomoci váženého aritmetického průměru, a to dle vzorce:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i p_i}{\sum_{i=1}^n p_i} = \frac{x_1 p_1 + x_2 p_2 + \dots + x_n p_n}{p_1 + p_2 + \dots + p_n} \quad (1)$$

kde znamená

x hodnota,

p váha [2].

Informace o jednotlivých reprezentantech logistických center pak vycházejí ze sekundárních zdrojů informací (interních materiálů, webových stránek a internetových map). Získané výsledky jsou na konci článku předmětem autorkou provedené komparační analýzy.

Logistické centrum jako systém

Integrované logistické centrum představuje objekt, v němž jsou současně splněny čtyři podmínky:

1. Je zajištěn přístup k nejméně dvěma druhům dopravy.
2. Jsou využívány technologie kombinované nebo intermodální dopravy.
3. Operace prováděné s nákladem vystupují nad rámec činnosti překládky.
4. Hospodářské subjekty, které vykonávají činnosti obsluhy nákladu, se účastní v integrovaných logistických řetězcích.

Na logistické centrum je možno pohlížet také jako na objekt řízení, které probíhá na jedné straně po linii jednotlivých procesů, na straně druhé po linii základních manažerských funkcí, kterými je plánování, organizování, vedení lidí a kontrola procesů logistického centra. Logistické centrum je, jako každý jiný systém, složeno z prvků a vazeb mezi nimi.

Matematicky můžeme systém logistického centra popsat následovně jako množinu:

$$Scl = \langle Sp, Sř, Ri \rangle, \quad (2)$$

kde znamená

Scl systém logistického centra,

Sp pracovní systém,

Sř řídicí systém,

Ri relace (vztahy).

Hlavní pracovní systém logistického centra je přitom reprezentován řadou subsystémů:

- podsystém příjmu zboží,
- podsystém přepravy nákladů,
- podsystém skladování materiálů,
- podsystém kompletace manipulačních jednotek,
- podsystém výdeje zboží,
- ostatní podsystém,
- relace [3].

Hlavní úkoly uvedených podsystémů jsou následující:

Podsystém příjmu zboží zahrnuje prvky, jako jsou vykládka zboží, kontrola jakosti, vybalení a přebalení, značení zboží, příprava na skladování a vyřízení dokumentace.

Podsystém dopravy je tvořen prvky využívání a obsluhy dopravy – intermodální, multimodální, kombinované a vnitropodnikové, výběr dopravních prostředků.

Mezi prvky podsystému skladování patří skladování zboží způsobem odpovídajícím přijaté technologii a organizaci.

V podsystému kompletace se vyskytují prvky kompletace manipulačních jednotek, nakládka na dopravní prostředky vnější dopravy, zasílání zboží.

Kromě základní části pracovního systému logistického centra existuje také pracovní systém pomocný (Scp), který je tvořen podsystémem infrastruktury (Si), exploatace (Se), podsystémem celním (Sc), hotelově-gastronomickým (Shg), podsystémem paliv a pohonných hmot (Sp), podsystémem ochrany životního prostředí (Sžp), jinými podsystémy (Sj) a relacemi (Ri).

Matematicky lze tuto skutečnost vyjádřit jako množinu:

$$\mathbf{Scp} = \langle \mathbf{Si}, \mathbf{Se}, \mathbf{Sc}, \mathbf{Shg}, \mathbf{Sp}, \mathbf{Sžp}, \mathbf{Sj}, \mathbf{Ri} \rangle, \quad (3)$$

Základní úlohou pomocného pracovního systému je zabezpečit správné fungování hlavního pracovního podsystému a zároveň celého logistického centra. Úkoly jednotlivých podsystému vyplývají už z jejich samotných názvů (viz výše).

Posledním podsystém v systému logistického centra je podsystém řídicí Sř, který lze matematicky popsat formulí:

$$\mathbf{Sř} = \langle \mathbf{Sře}, \mathbf{Sm}, \mathbf{Sek}, \mathbf{Sij}, \mathbf{Sinf}, \mathbf{Ri} \rangle, \quad (4)$$

Řídicí podsystém Sř je tvořen podsystém řídicích jednotek Sře, který je reprezentován ředitelem, zástupci, dozorcí radou apod., dále podsystémem marketingu Sm, podsystémem ekonomiky Sek, jinými podsystémy Sij (administrativy, sociální zprávy), podsystémem informatiky Sinf a relacemi Ri.

Faktory projektování logistického centra

Projektování logistického centra vyžaduje realizaci následujících činností a zohlednění následujících faktorů:

- a) Konfigurace logistické sítě:
 - poptávka po službách logistického centra,
 - prognózy cenových kalkulací,
 - dopravní koridory a jejich struktura,
 - místa vstupu a výstupu zboží procházejících logistickým centrem.
- b) Výběr lokalizace logistického centra:
 - dostupnost pozemku a praktické možnosti další výstavby,
 - topografie, příprava a urbanizace terénu, otázky ochrany životního prostředí,
 - dopravní infrastruktura, intermodální spojení, druhy dopravy,
 - trh práce – zdroje práce, kvalifikace pracovníků.
- c) Služby logistického centra a jejich struktura:
 - infrastruktura centra,
 - potenciál překládky a skladování,
 - druhy logistických procesů,
 - dostupnost služeb logistického centra.
- d) Řízení dodavatelských řetězců:
 - úkoly a význam centra v dodavatelském řetězci,
 - generování přidané hodnoty logistickým centrem,
 - vliv na konfiguraci a rozvoj sítě dodávek.
- e) Respektování podmínek vládní politiky:
 - pozice územní samosprávy,
 - politika země a politika společenství (například Evropské unie) týkající se rozvoje logistických center.

Algoritmus projektování logistického centra

Algoritmus budování integrovaného logistického centra je následující:

- 1) Analýza poptávky – zahrnuje stanovení současné a budoucí poptávky po logistických službách, velikosti logistického trhu, úrovně spotřeby, trhu práce a hospodářského rozvoje.
- 2) Analýza lokalizace – obsahuje otázky svázané s odvětvovou strukturou dopravy,

dostupností dopravní infrastruktury a investičních terénů, postavením lokálních vlád, hodnocením potenciálních konfliktů a ohrožení.

- 3) Analýza proveditelnosti – zahrnuje ekonomicko-finanční analýzu rizika, hodnocení ekologických ohrožení, hodnocení společenských a hospodářských efektů.
- 4) Analýza rozhodnutí – týká se výběru realizační varianty, varianty organizační, funkční, struktury vlastnictví a kapitálu, strategie rozvoje.
- 5) Stanovení generálního plánu realizace – zahrnuje stanovení cílové velikosti integrovaného logistického centra, harmonogramu realizace, způsobu financování investice, způsobu využití investice [4].

Výsledky verifikace respektování hlavních faktorů projektování evropských logistických center na vybraných reprezentantech

V následující tab. č. 1 je provedeno hodnocení vybraných reprezentantů logistických center ze skupiny Visegrádské čtyřky podle jednotlivých faktorů jejich projektování, a to s ohledem na subjektivní stanovení významu (váhy) těchto faktorů (kritérií). Hodnocení jednotlivých faktorů vychází ze zeměpisných map, informací o ekonomické situaci území, na němž se centra nacházejí a v neposlední řadě také z dostupných interních informací o jednotlivých logistických centrech.

Tab. č. 1: Hodnocení vybraných reprezentantů logistických center z pohledu splnění jednotlivých faktorů jejich projektování.

Název logistického centra, stát	Kritérium projektování	Váha kritéria (1 až 5)	Hodnocení splnění kritéria (1 až 5)
<i>Amazon, Praha, CZ</i>	Konfigurace logistické sítě	5	5
	Lokalizace	4	5
	Služby	4	4
	Řízení dodavatelských řetězců	5	5
	Respektování podmínek vládní politiky	4	3
<i>Morzis, Bratislava, SK</i>	Konfigurace logistické sítě	5	5
	Lokalizace	4	5
	Služby	4	4
	Řízení dodavatelských řetězců	5	5
	Respektování podmínek vládní politiky	4	5
<i>FreshLogistics, Gliwice, PL</i>	Konfigurace logistické sítě	5	5
	Lokalizace	4	4
	Služby	4	3
	Řízení dodavatelských řetězců	5	5
	Respektování podmínek vládní politiky	4	5
<i>Yusen, Budapest, H</i>	Konfigurace logistické sítě	5	5
	Lokalizace	4	5
	Služby	4	4
	Řízení dodavatelských řetězců	5	5
	Respektování podmínek vládní politiky	4	5

Zdroj: Vlastní zpracování.

V tab. č. 2 jsou reprezentanti logistických center vyhodnoceni z hlediska splnění hlavních faktorů jejich projektování celkově, to znamená statistickým výpočtem váženého aritmetického průměru.

Tab. č. 2: Hodnocení logistických center celkem z pohledu splnění hlavních faktorů jejich projektování.

Název logistického centra, stát	Celkové hodnocení splnění hlavních faktorů projektování	Procento splnění hlavních faktorů projektování
Amazon, Praha, CZ	4,45	89
Morzis, Bratislava, SK	4,82	96
FreshLogistics, Gliwice, PL	4,45	89
Huawei, Budapest, H	4,82	96

Zdroj: Vlastní zpracování.

DISKUSE A ZÁVĚR

Z uvedeného vyplývá, že na logistické centrum je možno pohlížet také jako na objekt řízení, které probíhá na jedné straně po linii jednotlivých procesů, na straně druhé po linii základních manažerských funkcí. Logistické centrum je ze systémového pohledu složeno z podsystémů, prvků a vazeb mezi nimi.

Matematicky můžeme zjednodušeně systém logistického centra vyjádřit jako množinu:

$$S_{cl} = \langle Sp, Sř, Ri \rangle, \quad (5)$$

kde S_{cl} představuje systém logistického centra jako celku, který je tvořen třemi základními částmi, a to pracovním systémem Sp , řídicím systémem $Sř$ a relacemi (vztahy) Ri .

Mezi hlavní skupiny faktorů projektování logistického centra patří parametry konfigurace logistické sítě, lokalizace, poskytované služby a jejich struktura, úkoly, význam a vliv logistických center na řízení dodavatelských řetězců a respektování podmínek vládní politiky.

Z modelu, pomocí něhož bylo splnění faktorů projektování na příkladu existujících, nahodile vybraných reprezentantů logistických center verifikováno vyplývá, že logistická centra uvedené faktory ve vysoké míře akceptují. Splnění faktorů projektování představuje na základě subjektivního hodnocení autorkou článku hodnoty v rozmezí 89 až 96 procent.

Doporučený algoritmus pro projektování logistického centra, vycházející především ze zkušeností nadnárodních společností budujících logistická centra, zahrnuje pět základních kroků: analýzu poptávky, analýzu lokalizace, analýzu proveditelnosti, analýzu realizace a stanovení generálního plánu realizace.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. CEMPÍREK, V. (2011): Veřejná logistická centra v Evropě. *Logistika*, 11.07.2011, 40-41. ISSN 1211-0957.
2. GIOVANNINI, E. (2010): *Ekonomická statistika srozumitelně*. Praha: Wolters Kluwe. ISBN 978-80735775366.
3. LANGEMIN, A. – RIOPEL, D. (2005): *Logistics Systems: Design and optimization*. Springer. ISBN 978-0-387-24977.
4. NIZINSKI, S. – ZUREK, J. – LIGIER, K. (2011): *Logistyka dla inżynierów*. Warszawa: WydawnictwaKomunikacji i Łączności. ISBN 978-83-206-1829-7.
5. ROUDNÁ, J. (2011): *Prostorová lokalizace logistických center v ČR*. Disertační práce. Univerzita Pardubice: Dopravní fakulta Jana Pernera.
6. MORZIS (2010) [online]. Dostupné z: <<http://www.morzis.sk/>>.
7. STŘEDOČECH (2015): *Amazon otevřel u Dobrovízi nové logistické centrum* [online]. 05.10.2015. Dostupné z: <<https://stredocech.cz/amazon-otevrel-u-dobrovizi-nove-logisticke-centrum/>>.
8. YUSEN LOGISTICS, Kft., YusenLogisztika (Hungary) Elérhetőségek [online]. Dostupné z: <<http://www.yusen-logistics.com/en/europe/hungary/hungary-contact/hu>>
9. ZUMI, FreshLogisticsSpółka z o.o.Oddział w Gliwicach [online]. Dostupné z: <http://www.zumi.pl/1226801,Fresh_Logistics_Spolka_z_o.o._Oddzial_w_Gliwicach,Gliwice,firma.html>.

doc. Ing. Xenie LUKOSZOVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
lukoszova@mail.vstecb.cz

MZDOVÁ POLITIKA V KONTEXTU NABÍDKY PRÁCE V ČR

Wage Policy in Context of Labour Supply in the Czech Republic

Romana PÍCHOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek je věnován problematice mzdové politiky. Konkrétně se zabývá posouzením vlivu častých změn ve mzdové politice na nabídku pracovních sil na trhu práce. V rámci toho příspěvek zachycuje vývoj stanovení konkrétní výše čisté mzdy, jakožto hlavního zdroje příjmu pro zaměstnance, za období 2002 až 2016. Hlavním cílem příspěvku je poukázat na časté změny ve mzdové politice a následné zhodnocení vlivu těchto změn na rozhodování lidí o zapojení se do pracovního procesu. Dílčím cílem je komparace hodnot životního minima jedince s vyšší minimální mzdy jakožto dalšího faktoru ovlivňujícího nabídku práce. Z provedené analýzy vyplývá, že časté změny ve mzdové politice minimálně ovlivňují nabídku práce. Tento závěr byl podpořen také dotazníkovým šetřením, z něhož dále vyplývá, že zaměstnanci by raději než plánované zvýšení daňového bonusu na druhé a třetí dítě od roku 2017 dále přednostně uvítali zvýšení základní slevy na poplatníka na hodnotu 3 170 Kč platnou do roku 2005.

Klíčová slova: minimální mzda – superhrubá mzda – míra zdanění – slevy na dani – životní minimum – nabídka práce

ABSTRACT: This paper discusses the wage policy. Specifically, it evaluates the influence of frequent changes in the wage policy on the labour market and its supply. It covers the development of determining the actual amount of net wages as the main source of income for an employee between 2002 and 2016 within. The main objective of this paper is to highlight the frequent changes in the wage policy and the subsequent evaluation of these changes' impact on people's decisions whether to participate in the work process. A partial objective is to compare the values of an individual's living wage with the minimum wage as a further factor influencing the labour supply. The analysis proves that the frequent changes in the wage policy affect the labour supply to a minimum extent. This conclusion was also supported by a questionnaire survey, further pointing out that employees would prefer an increase in the standard tax deduction, worth CZK 3,170 (by 2005), than a next year (2017) planned increase in the child tax benefit for the second and third child, respectively.

Key words: minimum wage – super-gross wage – tax rate – tax deduction – an individual's living wage – labour supply

ÚVOD

Zaměstnání je pro každého z nás nedílnou a důležitou součástí života, neboť se od něj odvíjí naše životní úroveň a též naše postavení ve společnosti. Zaměstnání si lidé vybírají nejen na základě svých znalostí, schopností a dovedností, ale též na základě finančního ohodnocení, které za vykonanou práci obdrží, tj. na základě výše mzdového ohodnocení. Lidé se tak dennodenně rozhodují a zvažují, zda za nabízenou vyšší mzdy nastoupit do práce, či

raději zůstat doma. Bezesporu lze pronést stanovisko, že výše mzdového ohodnocení je častokrát hlavním a rozhodným faktorem, zda do práce nastoupit či nenastoupit. Nutné je však podotknout, že výše mzdového ohodnocení není jediným motivačním faktorem, zda nabídnout na trhu podnikům svou pracovní sílu. Mezi další důležité motivační faktory, které ovlivňují naše rozhodování, lze zařadit míru zdanění našeho výdělku a slevy na dani, které nám upravují konečnou výši vyplácené mzdy.

METODIKA A CÍL

Výplata odměny za práci je nedílnou součástí pracovně-právního vztahu. Konečnou výši čistého výdělku, tj. čisté mzdy, však upravuje více položek. Mezi hlavní položky lze zařadit výši hrubé mzdy, výši daňové sazby, výši sazeb odvodů na zdravotním a sociálním pojištění a dále výši slev na dani. Až na výši hrubé mzdy, veškeré ostatní složky jsou pevně stanoveny zákony a jejich výši ani zaměstnanec ani zaměstnavatel neovlivní. Co se týče výše hrubé mzdy, zde je zaměstnavatel omezen pouze výší minimální mzdy, kterou musí respektovat a nesmí zaměstnanci stanovit nižší hrubou mzdu než je tato hranice.

Hlavním cílem příspěvku je poukázat na časté změny ve mzdové politice a následné zhodnocení vlivu těchto změn na rozhodování lidí o zapojení se do pracovního procesu. Dílčím cílem je komparace hodnot životního minima jedince jak s výší minimální mzdy, tak též s výší čisté mzdy, kterou by jedinec v daném roce obdržel, jakožto dalšího faktoru ovlivňujícího nabídku práce.

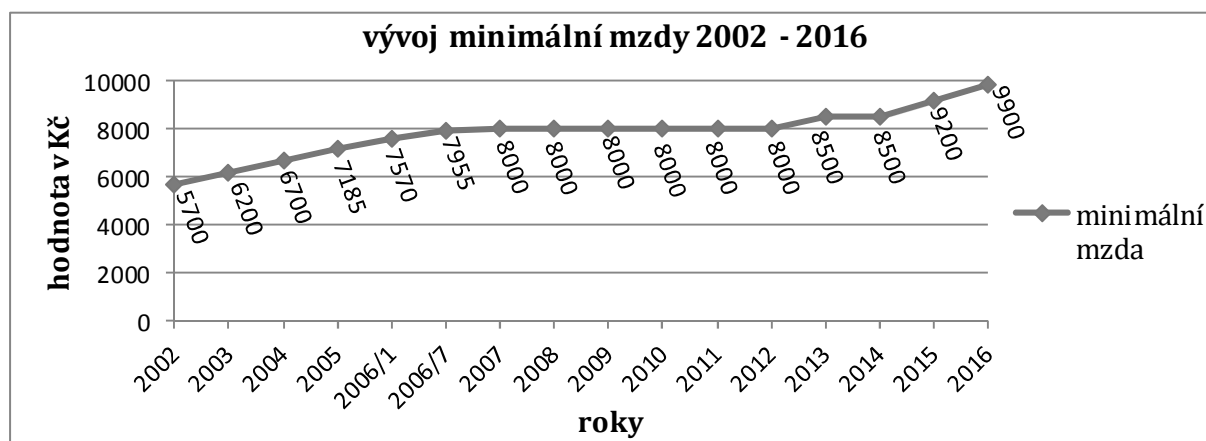
V aplikační části příspěvku je provedena analýza vývoje výše zmíněných položek za posledních 15 let. Dále následuje komparace postupů stanovení hodnoty čisté mzdy, jakožto hlavního příjmu každého zaměstnance v ČR. Závěr aplikační části je věnován shrnutí dotazníkového šetření, kterého bylo využito pro získání dat a údajů, které dopomohly k vyslovení konečného závěru. Dotazník byl zpracován elektronicky i předán osobně a respondenti byli vybíráni na základě prostého náhodného výběru v rámci celé ČR. Osloveno bylo 120 000 respondentů. Návratnost dotazníků byla 73 %. Pro vyšší vypovídací schopnost byl dotazník anonymní a obsahoval jak uzavřené, tak otevřené otázky.

VÝSLEDKY A DISKUSE

1. Zákonná minimální mzda, její vývoj a vliv na nabídku práce

Aby lidé byli více motivováni k hledání zaměstnání a měli představu o stanovení základní hodnoty mzdy, je zákonem stanovená hranice minimální mzdy, kterou by měl každý pracující obdržet, nestanoví-li mu zaměstnavatel mzdu vyšší. Minimální mzda slouží jako garance zaručeného minimálního výdělku a plní dvě základní funkce. Sociálně-ochranná funkce představuje pro zaměstnance ochranu před chudobou. Motivační funkce vytváří předpoklady pro motivaci lidí k zapojení se do pracovního procesu. Z pohledu státu má minimální mzda zabezpečit zaměstnanci takové životní podmínky, aby ho motivovala k hledání práce místo nečinnosti či dokonce přežívání na sociálních dávkách. Je však tato hranice dostatečně vysoká, aby se lidé rádi zařadili do kategorie zaměstnaných? Analýzu vývoje hodnoty minimální mzdy zachycuje graf č. 1.

Graf č. 1: Vývoj hodnoty minimální mzdy za období 2002 až 2016.

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/871> - vlastní zpracování

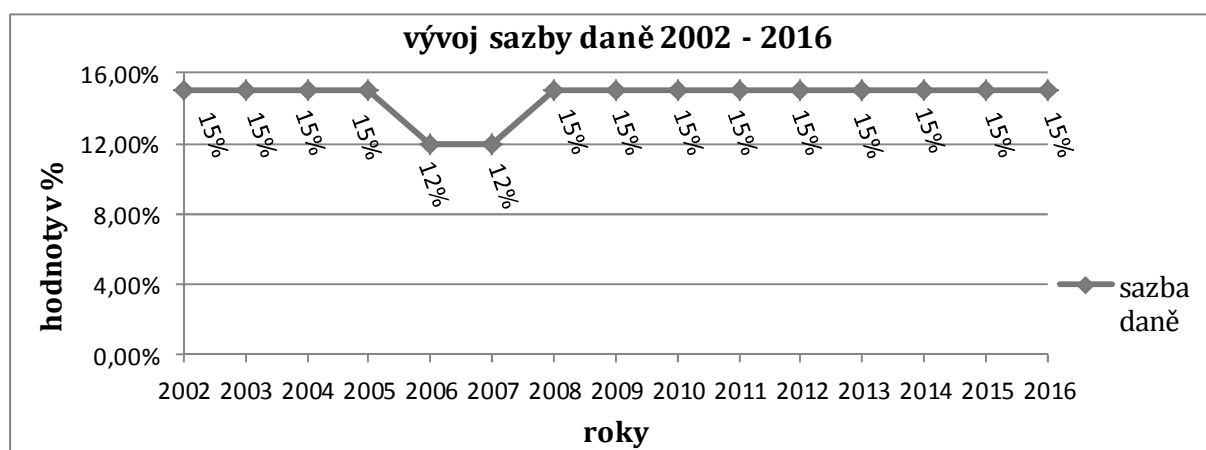
Jak je uvedeno v grafu č. 1, za posledních patnáct let hodnota minimální mzdy vzrostla o 4 200 Kč, což není tak vysoká částka. Lze říci, že hodnota minimální mzdy lidí od hledání zaměstnání naopak spíše odrazuje.

2. Míra zdanění, její vývoj a vliv na nabídku práce

Každý z nás je povinen odvést státu ze svého příjmu daň. Nejinak je tomu i v případě zaměstnání. Každý zaměstnanec musí ze svého výdělku stanovit vyšší daň, kterou mu zaměstnavatel strhne ze mzdy a odvede ji za něj na místně příslušný finanční úřad. Jelikož jde o položku snižující konečnou výši čisté mzdy, míra zdanění našeho výdělku rozhodně

ovlivňuje rozhodnutí o nastoupení do zaměstnání. Do konce roku 2007 se používal princip progresivního zdanění, což pro zaměstnance s vyššími příjmy znamenalo odvod vyšší daně. Graf č. 2 znázorňuje analýzu vývoje základní sazby zdanění. Tuto sazbu mohli uplatňovat ti zaměstnanci, jejichž základ daně nepřesáhl měsíčně hodnotu 10 000 Kč.

Graf č. 2: Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob za období 2002 až 2016.

Zdroj: zákon o daních z příjmů - vlastní zpracování

Progresivní princip zdanění byl pro zaměstnance z pohledu nabídky práce demotivujícím faktorem. Platilo zde tak pravidlo: „čím více vyděláš, tím více na daních zaplatíš“. Naštěstí se od roku 2008 začala používat jednotná sazba daně z příjmů fyzických osob, která tak nastolila rovnost v danění našich výdělků. Toto rozhodnutí je z pohledu nabídky práce příznivým.

3. Slevy na dani, jejich vývoj a vliv na nabídku práce

Sleva na dani je daňový nástroj, s jehož pomocí si lze snížit výši vypočtené daně. Slevy na dani se odečítají již od stanovené hodnoty daně, a tím se tak výsledná hodnota daně snižuje. Základní slevou, kterou mohou použít všichni zaměstnanci, kteří podepsali prohlášení k dani, je sleva na poplatníka. Následující graf uvádí, jak se tato nejčastěji využívaná sleva za sledované období vyvíjela.

Graf č. 3: Vývoj hodnoty slevy na poplatníka za období 2002 až 2016.

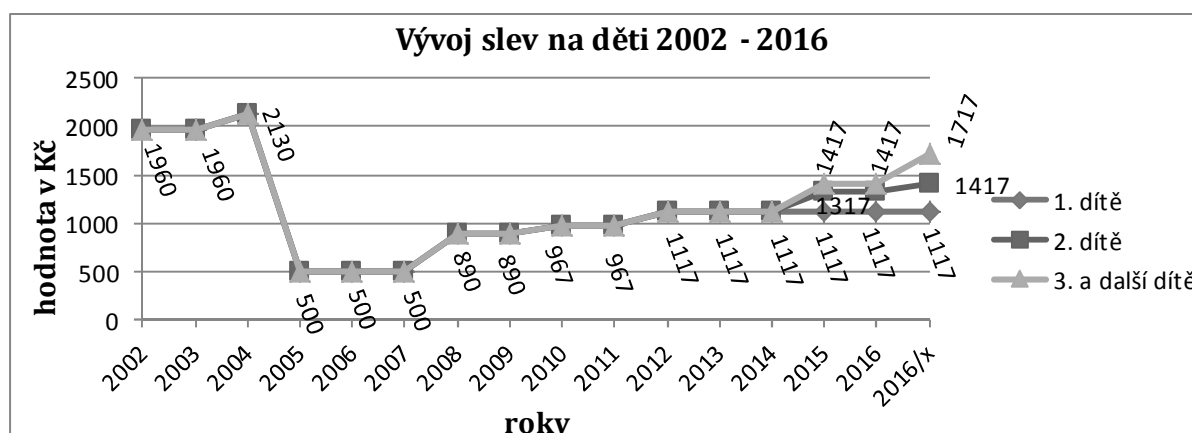

Zdroj: zákon o daních z příjmů - vlastní zpracování

Do roku 2005 byla sleva na poplatníka považována za nezdanitelnou částku, tzn., tato položka se odečítala od hrubé mzdy (spolu se zdravotním a sociálním pojištěním hrazeným zaměstnancem) a teprve poté se stanovila výše daně, která byla konečnou výší. Ovšem od roku 2006 se tato položka převedla na položku sleva na dani, která se dodnes odečítá až od vypočtené daně, a tím tak hodnotu daně snižuje. Tato změna je z pohledu nabídky práce opět změnou příznivou.

Druhá velmi často využívaná sleva je tzv. daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Tuto slevu smí využít pouze jeden z rodičů. Do roku 2004 byla i tato položka považována za nezdanitelnou částku, tj. odečetla se také od hrubé mzdy. Od roku 2005 se ovšem tato položka nejen stala položkou odčitatelnou od stanovené výše daně, ale navíc se dostala do pozice daňového bonusu, což znamená, že zaměstnanci může být hodnota i připočtena k hodnotě čisté mzdy.

Graf č. 4: Vývoj hodnot slev na děti za období 2002 až 2016.

Zdroj: Zákon o daních z příjmů – vlastní zpracování.

Z výše uvedeného graficky zaznamenaného vývoje slev na děti je patrné, že za sledované období výše uplatňované slevy celkově klesla, což nemá příznivý dopad na nabídku práce. Ovšem v roce 2015 došlo k diferenciaci této slevy, tj. daňového bonusu na první, druhé a třetí a další dítě, což je pro nabídku práce naopak příznivé, ale samozřejmě pouze pro zaměstnance-rodice, nikoliv však pro zaměstnance-jedince, kterého se tato položka netýká.

4. Vývoj postupu stanovení konečné výše čisté mzdy za období 2002 až 2016

Za sledované období se způsob stanovení konečné výše čisté mzdy ve své podstatě nezměnil. Stále platí pro výpočet čisté mzdy následující jednoduchý postup.

HM	
- zdravotní pojištění zaměstnance	
- sociální pojištění zaměstnance	
- daň	+ daňový bonus
=	
ČM	

Měnil se však postup stanovení výše daně, která nám konečnou výši čisté mzdy snižuje. V tomto ohledu došlo za sledované období k významným změnám hned čtyřikrát. První zásadní změna přišla v roce 2005, kdy se sleva na dítě změnila na daňový bonus. Ihned následující rok se nezdánitelná částka na zaměstnance (odčitatelná od hrubé mzdy) změnila na položku sleva na poplatníka (odčitatelná od výše stanovené daně).

Další změna přišla o dva roky později, kdy v roce 2008 byla zavedena položka superhrubá mzda. Pojem superhrubá mzda je definována jako hrubá mzda zaměstnance navýšená o sociální (25 % z hrubé mzdy) a zdravotní (9 % z hrubé mzdy) pojištění, které je povinen za zaměstnance odvádět zaměstnavatel.

Princip stanovení výše superhrubé mzdy je zakotven v § 6 odst. 12 zákona o daních z příjmů. Ve své podstatě se pouze jedná o nástroj uměle navyšující základ pro výpočet daně. Poslední významná změna byla zaznamenána v roce 2015, kdy položka daňový bonus na dítě, jejíž výše byla do té doby jednotná, byla rozčleněna na tři, podle počtu dětí. Sleva na první dítě zůstala ve stejné výši tj. 1 117 Kč, sleva na druhé dítě se zvýšila na hodnotu 1 317 Kč a sleva na třetí a další dítě se dále zvýšila na hodnotu 1 417 Kč.

Vláda má v plánu během příštího roku (2017) slevy na druhé a třetí a další dítě dále navýšit. Model postupu stanovení daňové povinnosti a výpočtu čisté mzdy 2002 až 2015 porovnává postupy výpočtu výše čisté mzdy v letech, kdy došlo k výše popsaným významným změnám. Výchozím rokem pro porovnání postupu výpočtu čisté mzdy je rok

2002, který je porovnáván s roky 2005, 2006, 2008 a 2015, kdy došlo ke změně naposledy.

Model postupu stanovení daňové povinnosti a výpočtu čisté mzdy 2002 až 2015

postup stanovení výše daně 2002 a 2005

2002	2005
HM	HM
- ZP – zaměstnanec (4,5 %)	- ZP – zaměstnanec (4,5 %)
- SP – zaměstnanec (8 %)	- SP – zaměstnanec (8 %)
- nezdanitelná částka základu daně [odpočet na poplatníka (3 170 Kč); odpočet na dítě (1 960 Kč)]	- nezdanitelná částka základu daně [odpočet na poplatníka (3 170 Kč)]
=	=
základ pro výpočet zálohy na daň zaokrouhlení základu daně na celé 100 Kč nahoru	základ pro výpočet zálohy na daň zaokrouhlení základu daně na celé 100 Kč nahoru
x sazba daně (15 %)	x sazba daně (15 %)
=	- daňové zvýhodnění na dítě (500 Kč)
výsledná záloha na daň	=
	výsledná záloha na daň / daňový bonus

výpočet čisté mzdy 2002 a 2005

HM	HM
- ZP – zaměstnanec (4,5 %)	- ZP – zaměstnanec (4,5 %)
- SP – zaměstnanec (8 %)	- SP – zaměstnanec (8 %)
- výsledná záloha na daň	- výsledná záloha na daň / + daňový bonus
=	=
ČM	ČM

postup stanovení výše daně 2006 a 2008 a 2015

2006	2008
HM	HM
- ZP – zaměstnanec (4,5 %)	+ ZP – zaměstnavatel (9 %)
- SP – zaměstnanec (8 %)	+ SP – zaměstnavatel (26 %)
=	=
základ pro výpočet zálohy na daň zaokrouhlení základu daně na celé 100 Kč nahoru	<hr/> SHM <hr/> zaokrouhlení základu daně na celé 100 Kč nahoru
x sazba daně (12 %)	x sazba daně (15 %)
- sleva na poplatníka (600 Kč)	- sleva na poplatníka (2 070 Kč)
- daňové zvýhodnění na dítě (500 Kč)	- daňové zvýhodnění na dítě (890 Kč)
=	=
výsledná záloha na daň / daňový bonus	výsledná záloha na daň / daňový bonus

$$\begin{aligned}
& \mathbf{2015} \\
& \mathbf{HM} \\
& + \text{ ZP – zaměstnavatel (9 \%)} \\
& + \text{ SP – zaměstnavatel (25 \%)} \\
& = \\
& \mathbf{SHM} \\
& \text{zaokrouhlení základu daně na celé 100 Kč nahoru} \\
& \quad \times \text{ sazba daně (15 \%)} \\
& \quad - \text{ sleva na poplatníka (2 070 Kč)} \\
& - \text{ daňové zvýhodnění na dítě (1. dítě 1 117 Kč; 2. dítě 1 317 Kč; 3. a další dítě 1 417 Kč)} \\
& = \\
& \mathbf{výsledná záloha na daň / daňový bonus}
\end{aligned}$$

výpočet čisté mzdy 2006 - 2008

$$\begin{aligned}
& \mathbf{HM} \\
& - \text{ ZP – zaměstnanec (4,5 \%)} \\
& - \text{ SP – zaměstnanec (8 \%)} \\
& - \text{ výsledná záloha na daň / + daňový bonus} \\
& = \\
& \mathbf{ČM}
\end{aligned}$$

výpočet čisté mzdy 2009 - 2015

$$\begin{aligned}
& \mathbf{HM} \\
& - \text{ ZP – zaměstnanec (4,5 \%)} \\
& - \text{ SP – zaměstnanec (6,5 \%)} \\
& - \text{ výsledná záloha na daň / + daňový bonus} \\
& = \\
& \mathbf{ČM}
\end{aligned}$$

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z uvedeného modelu lze snadno zjistit, že za sledované období 2002 až 2015 se jednoznačně pro zaměstnance-jedince zvýšila základní výše daňové povinnosti (odvodu zálohy na daň). Hlavní příčinou byla změna v roce 2008, tedy zavedení superhrubé mzdy. Avšak konečná výše daňové povinnosti se díky změně v roce 2006, tj. přeměny položky nezdanitelné částky základu daně na zaměstnance na položku sleva na dani, daň snížila či dokonce vynulovala. Pro zaměstnance, který uplatňuje daňový bonus na dítě/děti, se výše daňové povinnosti (odvodu zálohy na daň) změnila v daňový bonus.

Tento fakt lze velmi snadno prokázat modelovou situací, která nám vývoj výše daně ukáže přesněji. V modelové situaci je provedena komparace postupu výpočtu čisté mzdy zaměstnance-jedince v letech 2002 až 2015, kdy hrubá mzda se ve všech letech rovná minimální mzdě platné pro letošní rok, tj. 9 900 Kč.

Model komparace postupu výpočtu čisté mzdy zaměstnance-jedince

2002 až 2015

2002	2005	2006	2008	2015
HM 9 900	HM 9 900	HM 9 900	HM 9 900	HM 9 900
základ pro výpočet daně (9 900-446-792- 3 170) 5 492 5 500	základ pro výpočet daně (9 900-446-792- 3 170) 5 492 5 500	základ pro výpočet daně (9 900-446-792) 8 662 8 700	základ pro výpočet daně = SHM (9 900+891+2 574) 13 365 13 400	základ pro výpočet daně = SHM (9 900+891+2 475) 13 266 13 300
DAŇ 15 % = záloha na daň 825	DAŇ 15 % = záloha na daň 825	DAŇ 12 % 1 044	DAŇ 15 % 2 010	DAŇ 15 % 1 995
ČM (9 900-446-792- 825) 7 837	ČM (9 900-446-792- 825) 7 837	sleva na dani na poplatníka 600	sleva na dani na poplatníka 2 070	sleva na dani na poplatníka 2 070
		záloha na daň 444	záloha na daň 0	záloha na daň 0
		ČM (9 900-446-792- 444) 8 218	ČM (9 900-446- 792) 8 662	ČM (9 900-446- 644) 8 810

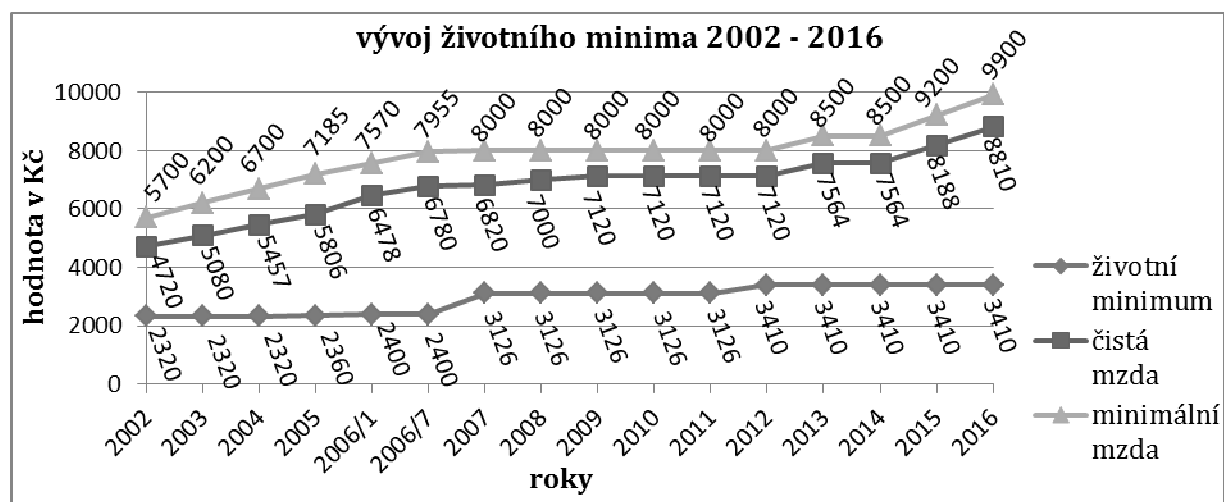
Zdroj: Vlastní zpracování.

Názorná modelová situace prokázala, že zaměstnanec-jedinec má sice od roku 2008 stanovenou vyšší daň, avšak na základě uplatnění základní slevy na poplatníka daň v tomto případě odvádět nemusí. Nutné je ovšem upozornit na skutečnost, že od příjmu vyššího než 10 251 Kč již zaměstnanec-jedinec daň musí odvádět a platit. V porovnání s minimální mzdou je tento příjem vyšší pouze o 351 Kč a jak vyplývá z celostátních statistik, minimální mzdu pobírá pouze zhruba 2,5 % zaměstnanců, tj. zbylých 97,5 % zaměstnanců daň musí odvádět. K přihlédnutí k těmto statistickým údajům lze vyvodit jednoduchý závěr, že změny v postupu výpočtu čisté mzdy negativně ovlivňují nabídku práce.

5. Životní minimum, jeho vývoj a vliv na nabídku práce

Značný vliv na rozhodování o zapojení se do pracovního procesu má rovněž diference mezi hodnotou minimální mzdy a hodnotou životního minima, které by lidé obdrželi v případě pobírání dávek v hmotné nouzi. Životní minimum dle zákona č. 377/2015 Sb. o životním a existenčním minimu je charakterizováno jako minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Analýza vývoje hodnoty životního minima pro jedince od roku 2002 je pro lepší přehlednost zároveň porovnána s analýzou vývoje minimální mzdy, což nejlépe znázorňuje následující graf.

Graf č. 5: Vývoj hodnoty životního minima za období 2002 až 2016.

Zdroj: Zákon o životním a existenčním minimu – vlastní zpracování.

V porovnání hodnot životního minima s hodnotami minimální mzdy je zřejmé, že minimální mzda vždy převyšuje hodnoty životního minima v průměru 2,5 krát, což by měla být dostatečná motivace a důvod k hledání zaměstnání. I v případě podrobnější komparace, kdy byla poměřena hodnota čisté mzdy, která vychází z minimální mzdy pro daný rok, kterou jedinec obdrží, a vyšší životního minima, nadále zůstává diference mezi těmito hodnotami vysoká. Nyní lze lépe upřesnit tvrzení, že lidé jsou i v tomto ohledu spíše motivováni než demotivováni, i když samotný vývoj výše minimální mzdy není příliš rostoucí.

Pro potvrzení výše uvedených výroků o pozitivním či negativním ovlivňování rozhodování lidí, zda nastoupit či nenastoupit do zaměstnání, bylo využito dotazníkového šetření, ze kterého vyplývá toto:

- časté změny ve mzdové politice lidem nevadí, ovlivňují jejich rozhodování o nastoupení do pracovního poměru velmi málo,
- lidem vadí zavedení položky superhrubé mzdy, která je pouhým nástrojem, jak zvýšit základ pro výpočet daňové zálohy a tím snížení čisté mzdy, což negativně ovlivňuje rozhodování o nastoupení do pracovního poměru,
- lidé velice rádi uvítali zavedení položky – daňové zvýhodnění čili daňový bonus na dítě, který umožňuje v určitých případech dokonce i navýšení čisté mzdy, o daňový bonus, tento krok pozitivně ovlivňuje rozhodování o nastoupení do pracovního poměru, ovšem pouze u zaměstnance-rodíče,
- lidé též velice rádi uvítali diferenciaci daňového bonusu na první, druhé a třetí a další dítě, kdy opět v určitých případech může dojít i k navýšení čisté mzdy a tento krok opět pozitivně ovlivňuje rozhodování o nastoupení do pracovního poměru, avšak pouze zaměstnance-rodíče, u zaměstnance-jedince nemá tato změna na rozhodování o nástupu do práce absolutně žádný vliv,
- lidé jsou spokojeni se zavedením jednotné daňové sazby pro všechny zaměstnance, tato změna opět pozitivně ovlivňuje rozhodování o nástupu do zaměstnání, a to jak u zaměstnanců-rodíčů, tak též u zaměstnanců-jedinců,
- lidé by raději než v příštím roce (2017) plánované zvýšení daňového bonusu na druhé a třetí dítě dále přednostně uvítali zvýšení základní slevy na poplatníka na hodnotu 3 170 Kč platnou do roku 2005, což by pozitivněji ovlivnilo rozhodování o nastoupení do pracovního poměru především u zaměstnanců-jedinců.

ZÁVĚR

Za sledovaných patnáct let došlo ve mzdové politice ke dvanácti změnám, z toho sedm změn lze považovat za zásadní zásahy, které značně ovlivnily stanovení konečné hodnoty čisté mzdy: zavedení daňového zvýhodnění - daňového bonusu na děti a rapidní snížení této položky v roce 2005, převedení nezdanitelné částky základu daně na zaměstnance na slevu na poplatníka a rapidní snížení položky sleva na poplatníka v roce 2006, zavedení položky superhrubá mzda a zavedení jednotné daňové sazby v roce 2008 a diferenciaci daňového bonusu na první, druhé a třetí a další dítě v roce 2015. Pět změn lze považovat za změny

menšího rázu, kdy se pouze jedná o malé změny hodnot již užívaných položek, které již nezpůsobují změny velkého rázu př.: změny hodnot položky sleva na dítě v letech 2004, 2008, 2010 a 2012, změny hodnot položky sleva na poplatníka v letech 2008, 2011a 2012, změny sazeb daní v letech 2006 a 2008, snížení sazby sociálního pojištění u zaměstnance i zaměstnavatele v roce 2009.

Některé z výše uvedených změn působily na rozhodování lidí o nabídnutí pracovních sil negativně, především zavedení položky superhrubé mzdy. Jiné změny naopak působily na rozhodování lidí o nabídnutí pracovních sil pozitivně, příkladně: sjednocení daňové sazby, zavedení daňového bonusu na dítě či diferenciací daňového bonusu na první, druhé a třetí a další dítě.

Z provedené analýzy vývoje jednotlivých složek ovlivňujících konečnou hodnotu čisté mzdy, komparace postupu stanovení konečné výše čisté mzdy a dotazníkového šetření lze vyvodit jasný závěr, že lidé sledují změny ve mzdové politice, zejména ti mladší. Časté změny ve mzdové politice nemají zásadní vliv na rozhodování lidí o zapojení se do pracovního procesu. Zaznamenané změny, až na zavedení položky superhrubé mzdy, působí na nabídku práce spíše pozitivně.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
2. zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
3. nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima
4. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, (2016). *Přehled o vývoji částek minimální mzdy*. [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>
5. Echo24.cz (2016). *Vláda schválila vyšší daňové slevy na druhé, třetí a další dítě*. [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z <http://echo24.cz/a/w2ds6/vlada-schvalila-vyssi-danove-slevy-na-druhe-treti-a-dalsi-dite>

ADDRESS & ©

Ing. Romana PÍCHOVÁ, DiS.
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
pichova@mail.vstecb.cz

KOMPARACE VYUŽÍVANÝCH ANALÝZ PŘI ZPRACOVÁNÍ MARKETINGOVÉHO AUDITU

Comparisons Used Analyses When Processing Marketing Audit

Romana PÍCHOVÁ – Lukáš POLANECKÝ

České Budějovice – Plzeň, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek je věnován problematice marketingového auditu. Účelem tohoto článku je seznámit čtenáře s problematikou marketingového auditu, definovat jeho náplň a obsah, stanovit a charakterizovat jeho účel, cíl a přínosy pro auditovaný podnik. Dále poukázat na možnost využití analýz, které mohou být pro podnik při vykonání marketingového auditu přínosné a které podniku určí jejich slabá místa a problematické oblasti, či naopak určí jejich silné stránky a možné příležitosti. Cílem příspěvku je navrhnout podnikům optimální kombinaci užívaných analýz při zpracování marketingového auditu.

Klíčová slova: marketingový audit – Porterův model pěti sil – STEP analýza – SWOT analýza

ABSTRACT: This paper discusses the marketing audit. The purpose of this article is to familiarize the reader with problems of marketing audit, define its content, define and characterize its purpose, goal and benefits for the audited company. Further it is to highlight the possibility of using analyses that may be beneficial while implementing marketing audit in the company, and indicate its weaknesses and problem areas or, on the contrary, determine its strengths and potential opportunities. The aim of this paper is to propose an optimum combination of analyses used in the processing of marketing audit.

Key words: marketing audit – Porter's Five Forces model – STEP analysis – SWOT analysis

ÚVOD

Marketingový audit lze v širším pojetí charakterizovat jako službu, která analyzuje a hodnotí jednotlivé činnosti a chod podniku z pohledu marketingu. Cílem marketingového auditu je především zpracování podrobné analýzy stávající tržní pozice podniku. Každý podnik, který chce být nejen úspěšným podnikem na trhu, ale též být podnikem konkurenceschopným a samozřejmě i podnikem atraktivním pro zákazníky, by měl realizaci marketingového auditu zařadit jako součást vykonávaných kontrolních aktivit v podniku a měl by jej realizovat pravidelně. I když v současné době stále není tento nástroj kontroly plně podniky znám a tudíž i využíván, určitě by se podniky měly o tuto problematiku více zajímat a začlenit ji do svého systému kontroly a nevykonávat pouze audit finanční či daňový.

METODIKA A CÍL

Cílem příspěvku je komparace využívaných analýz při zpracování marketingového auditu, vyhodnocení jejich předností a navržení optimální kombinace jejich využívání pro podniky. Komparace využívaných analýz byla provedena na základě porovnání jejich předností či případně nedostatků. Závěrečné vyhodnocení bylo dále podpořeno dotazníkovým šetřením. Dotazníky byly rozeslány manažerům, výrobních i nevýrobních podniků, elektronicky v rámci území ČR. Osloveno bylo celkem 250 podniků. Úspěšnost návratnosti dotazníků se pohybovala okolo 48 %. Manažeři v dotazníku nejen ohodnotili klady a zápory jednotlivých analýz, ale též v závěru vždy uvedli, jaké analýzy při zpracování marketingového auditu ve svých podnicích nejčastěji a nejraději využívají a proč.

Marketingový audit

S pojmem marketingový audit se lze setkat ve více odborných publikacích, avšak nejlépe jej vystihují autoři Kotler a Keller (2013). Ostatní autoři, jako například Jakubíková (2013), Horáková (2003) či Kozel (2006), pouze definici od autorů Kotler a Keller (2001) přebírají a modifikují.

1. Charakteristika a cíl marketingového auditu

Kotler a Keller (2013) marketingový audit charakterizují jako vyčerpávající, systematické, nezávislé a pravidelně se opakující prověřování marketingového prostředí, cílů, strategií a aktivit podniku s konkrétním cílem, a to vytipovat problematické oblasti a příležitosti a doporučit a navrhnout plán konkrétních činností, které by vedly k napravení a zlepšení výkonnosti marketingu společnosti.

Cílem marketingového auditu, jak již zaznělo v samotné definici marketingového auditu, je vytipovat a určit konkrétní problematické oblasti v podniku, či naopak vytipovat vhodné příležitosti pro podnik a doporučit plán konkrétních kroků a postupů, které by vedly ke zlepšení výkonnosti marketingu společnosti (Kotler – Keller 2013).

2. Oblasti marketingového auditu

Marketingový audit zkoumá šest hlavních problémových oblastí marketingové situace podniku, kterými jsou:

- *marketingové prostředí*, které podnik obklopuje s přihlédnutím na rozdělení na mikroprostředí a makroprostředí,

- *marketingové strategie*, které management využívá k řízení svého podniku z pohledu marketingu,
- *marketingová organizace podniku* neboli analýza řízení podniku z pohledu marketingu a analýza spolupráce jednotlivých oddělení či divizí mezi sebou,
- *marketingové systémy*, jejich efektivitu využívání,
- *produktivita marketingu*, neboli finanční řízení podniku v oblasti ziskovosti se zaměřením na výnosnost prodeje daných produktů (výrobků, zboží i služeb) a jejich nákladovost na pořízení, výrobu, propagaci a prodej,
- *marketingové funkce* neboli analýza účinnosti užívaného základního marketingového mixu „4P“ tvořeného podnikem.

Aby daný podnik mohl podrobně šest výše uvedených oblastí analyzovat, musí si vždy předem určit, jaké prostředky využije pro získání potřebných informací, jakým způsobem dané informace zpracuje, jakým způsobem zpracované informace vyhodnotí a především jaké vyvodí závěry a navrhne opatření pro zlepšení dané situace.

3. Využívané analýzy při zpracování marketingového auditu

Podniky dle Trunečka (2004), Jakubínkové (2013) a Kotlera a Kellera (2013) mají na výběr z široké škály analýz, které k tomuto účelu mohou využít. Mezi nejčastěji užívané analýzy podniky lze zařadit následující:

- STEP(EL) analýzu, analýzu Porterova modelu a SWOT analýzu, které podniku umožní podrobně prozkoumat a analyzovat marketingové prostředí jako celek tj. mikroprostředí i makroprostředí,
- finanční analýzu, která podniku umožní určit produktivitu marketingu,
- Ansoffovu matici, SWOT analýzu, analýzu Porterova modelu a Balanced scorecard analýzu, které podniku umožní analyzovat užívanou marketingovou strategii,
- analýzu organizování a řízení činností podniku, za pomoci sestavení organizační struktury, která umožní podniku analýzu marketingové organizace podniku,
- BCG matici a GE matici, které umožní především prozkoumat výrobní portfolio podniku,
- analýza marketingového mixu „4P“, která umožní prozkoumat marketingové funkce podniku.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Pro komparaci jednotlivých analýz, které podnik může při zpracování marketingového auditu využívat, byla vybrána metoda komparace na základě určení předností jednotlivých analýz. Dále byly jednotlivé analýzy porovnány na základě využitelnosti pro konkrétní auditové oblasti.

A) **marketingové prostředí**

Pro analýzu marketingového prostředí, konkrétně makroprostředí lze využít STEP analýzu, která zahrnuje převážně faktory do určité míry neovlivnitelné:

- *politické faktory* – legislativa, která se týká podnikání, se neustále mění a rozšiřuje. Týká se hlavně ochrany firem, ochrany spotřebitelů, ochrany zájmů společnosti, znečišťování, životního prostředí, zrovnoprávnění zaměstnaneckých příležitostí, bezpečnosti výrobků, reklamy, cenové regulace apod.,
- *ekonomické faktory* – mají na společnost největší vliv. Ekonomické prostředí se skládá z dalších faktorů, které výrazně ovlivňují strukturu výdajů spotřebitelů a jejich kupní sílu. Ta se odvíjí od skutečných cen, příjmů, výšky úspor a úvěrů. Na celkových výdajích domácností se nejvíce podílí hlavně potraviny, bydlení a doprava,
- *technologické faktory* – tyto faktory by měly představovat náhradu starých technologií novými,
- *společenské faktory* – nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje prodej společnosti, je nízká kupní schopnost obyvatelstva, která je ovlivněna hlavně odchodem mladých lidí do zahraničí.

Výhodou STEP analýzy je zachycení nejpodstatnějších vlivů makroprostředí působících na podnik. Nevýhodou STEP analýzy je složitější a obtížnější určení, které z působících vlivů jsou pro podnik klíčové.

Na základě zhodnocení výhod a nevýhod modelu, při zpracování STEP analýzy bychom podnikům doporučili dle autorů Johnson et al. (2008) nejprve zhodnotit, jaký dopad mají působící vlivy na podnik, zda pozitivní či negativní, a následně určit význam působení těchto vlivů na základě pětibodového ohodnocení a poté v závěru stanovit a vybrat klíčové vlivy. Aby bylo zpracování STEP analýzy více účinné, je vhodné pro zpracování STEP analýzy vybrat tým odborných pracovníků a jejich individuální zpracování STEP analýzy sumarizovat. Vzorový model pro zpracování STEP analýzy uvádí následující tab. č. 1.

Tab. č. 1: Vzorové sestavení STEP analýzy.

Hodnocené prostředí	Hodnocené ukazatele	Vliv	Bodové hodnocení vlivu	Celkový vliv	Klíčové vlivy vyhodnocení
Sociokulturní (společenské)	konkrétní ovlivňující ukazatele	+/-/0	1–5	+/-/0	ano/ne
Technologické		+/-/0	1–5	+/-/0	ano/ne
Ekonomické		+/-/0	1–5	+/-/0	ano/ne
Politicko-právní		+/-/0	1–5	+/-/0	ano/ne
<i>Pozn: + pozitivní vliv/- negativní vliv/0 neutrální vliv // 1 nejnižší význam působnosti /5 nejvyšší význam působnosti</i>					

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro analýzu mikroprostředí můžeme použít například Porterův model pěti sil, který má analyzovat trh, konkurenci, dodavatele a zákazníky. Tento Porterův model lze charakterizovat následujícími faktory:

- *konkurenční rivalita v rámci odvětví* představuje hrozbu konkurentů tj. podniků, které se v daném mikroprostředí již pohybují a navzájem si mezi sebou bezmezně konkurují. Intenzitu tohoto konkurenčního boje ovlivňují určité faktory, kam lze zařadit především: velikost, počet a síla konkurentů; rozdílnost a rozmanitost konkurentů; vysoké náklady na opuštění odvětví; přebytek výrobních kapacit; vlastnosti výrobků a služeb; výrobová stejnorodost; pomalý nárůst trhu.
- *hrozba vstupu nových potenciaálních konkurentů* představuje hrozbu konkurentů tj. podniků, které se v současné době v daném mikroprostředí nepohybují, a tudíž danému podniku nekonkurují, ale mají schopnost a silný předpoklad stát se současnými konkurenty. Hrozba vstupu potenciaálních podniků na daný trh závisí na výši bariér vstupu na trh, kterými mohou být: legislativa a ochrana trhu; vládní politika; přístup k distribučním kanálům; velké kapitálové vstupy a kapitálové požadavky; výhoda nákladů nezávislá na velikosti firmy; úspory z rozsahu; náklady na případnou změnu dodavatele; odlišení a silný image výrobku; vysoce kvalifikovaná pracovní síla; know-how.
- *hrozba substitučních výrobků* představuje hrozbu pro podnik v podobě užívání a nakupování konkurenčních produktů - blízkých substitutů, které zákazníkům uspokojí stejné potřeby, jako produkty originální, ale získané za výhodnější cenové podmínky.
- *síla dodavatelů hlavních surovin a výrobků* představuje hrozbu podnikům především, když dodavatelé často mění/zvyšují cenu materiálu či zboží, nebo záměrně snižují

kvalitu svých produktů, aby šetřily své finance. Dodavatelé mají převahu nad podnikem zejména když: podnik nemá možnost výběru z více dodavatelů; materiál či výrobky, které podnik od dodavatelů nakupuje, má málo substitutů; náklady na změnu dodavatele jsou pro podnik velice vysoké; existuje vysoká koncentrace dodavatelů; silný image dodavatele.

- *kupní síla zákazníků* představuje hrozbu podnikům zejména z hlediska náročnosti a vyjednávací síly zákazníků, kteří požadují nejen vysokou kvalitu zboží, stále lepší servis, ale především nízkou cenu. Vyjednávací síla kupujících je vysoká jestliže: existuje vysoká koncentrace zákazníků, zvláště pokud je vysoký objem nákupů; existují alternativní zdroje dodávek zboží, tj. dodává-li zboží více prodejců a zákazník si může vybírat; zákazníci si mohou produkty vyrobit sami.

Výhodou analýzy Porterova modelu je zachycení nejbližšího prostředí, ve kterém se podnik pohybuje a umožňuje pochopit síly, které v tomto prostředí působí a napomáhá k identifikaci těch, které mají pro podnik z hlediska budoucího vývoje největší význam. Nevýhodou této analýzy je neustále se měnící situace na trhu a tím i struktura modelu.

Na základě zhodnocení výhod a nevýhod modelu, při zpracování analýzy Porterova modelu bychom podnikům doporučili sestavit si základní aktuální model, který by byl základním podkladem pro aktualizované verze, které by si podnik měl sestavovat každé tři měsíce a sledovat tak aktuální dění na trhu.

Pro shrnutí a sloučení výsledků analýzy vnějšího prostředí, s přihlédnutím na působení vnitřního prostředí, lze využít populární a podniky oblíbenou SWOT analýzu. SWOT analýza je komplexní metodou, která zkoumá jak okolní prostředí podniku, tak též jeho nitro. SWOT analýza je založena na následujícím schématu klasifikace – všechny faktory, které mají vliv na současnou a budoucí pozici podniku, lze dělit na:

- vnější a vnitřní ve vztahu k podniku,
- negativní a pozitivní.

Sloučením těchto dvou podmínek klasifikace vznikají čtyři faktory, jejichž působení SWOT analýza hodnotí:

- vnější pozitivní faktory = příležitosti, kterých lze využít ve svůj prospěch a které jsou vyhodnoceny na základě zpracování Porterova modelu a STEP analýzy,
- vnější negativní faktory = hrozby, které vychází jak z hrozeb makroprostředí, které jsou odvozeny ze zpracování STEP analýzy, tak též z hrozeb mikroprostředí, které jsou odvozeny z Porterových pěti sil,

- vnitřní pozitivní faktory = silné stránky, které vychází z určení vnitřní stability/nestability podniku,
- vnitřní negativní faktory = slabé stránky, které vychází z určení stability/nestability podniku.

Mezi nejčastěji hodnocené faktory v kategorii vnější prostředí lze zahrnout sílu konkurence, možnost diferenciaci od konkurence, bariéry vstupu na nové trhy, stabilitu trhu, možnost exportu, růst/pokles trhu, růst/pokles poptávky apod. Mezi nejčastěji hodnocené faktory v kategorii vnitřní prostředí lze zahrnout kapitálovou sílu, využívané zdroje, úroveň využívaných technologií, kvalitu výrobků, úroveň managementu, odbornou kvalifikaci pracovníků, úroveň mzdových nákladů aj.

Výhodou sestavení SWOT analýzy je její jednoduchá konstrukce, přehledné a srozumitelné zpracování a okamžité vyhodnocení výsledné pozice podniku. Nevýhodou SWOT analýzy je však subjektivní hledisko při volbě faktorů ovlivňujících konkurenceschopnost podniku.

Pro zpracování SWOT analýzy doporučujeme podnikům využívat „bodovanou“ SWOT analýzu jak doporučují autoři Wheelen a Hunger (2008) či využívat zpracování strategických scénářů vycházejících ze SWOT analýzy. Princip hodnocení faktorů ovlivňující konkurenceschopnost podniku je obdobím jako u STEP analýzy. Prvním krokem sestavení „bodované“ SWOT analýzy je zařazení působících faktorů do dané kategorie (silné/slabe stránky a příležitosti/ohrožení). Druhým krokem je přiřazení váhy, která v dané kategorii musí dát součtovou sumu 1. Třetím krokem je určit význam působení těchto vlivů na základě pětibodového ohodnocení. Čtvrtým krokem je stanovení celkové hodnoty na základě prostého vynásobení váhy a hodnocení. Pátým krokem je vyhodnocení a výběr pozice kategorie. Posledním šestým krokem je celkové vyhodnocení pozice podniku. Aby opět bylo zpracování SWOT analýzy více účinné, je vhodné pro zpracování vybrat tým odborných pracovníků a jejich individuální zpracování SWOT analýzy sumarizovat. Vzorový model pro zpracování SWOT analýzy uvádí následující tab. č. 2.

Tab. č. 2: Bodovaná SWOT analýza.

Působící faktory	Váha	Hodnocení	Celková hodnota
Silné stránky – konkrétní výčet	Σ 1,00	1 až 5	
Slabé stránky – konkrétní výčet	Σ 1,00	-1 až -5	
Příležitosti – konkrétní výčet	Σ 1,00	1 až 5	
Ohrožení – konkrétní výčet	Σ 1,00	-1 až -5	
Celkové hodnocení – sumarizace	Pozice	Hodnocení	Celková hodnota
INTERNÍ ANALÝZA S/W			
EXTERNÍ ANALÝZA O/T			
VÝSLEDNÁ POZICE SPOLEČNOSTI			

Zdroj: Vlastní zpracování.

B) marketingové strategie

Kontroluje, jak jsou cíle a strategie přizpůsobeny vnějším podmínkám. V praxi to znamená, že hodnotí úkoly a systém cílů marketingu, i jejich správnou formulaci vzhledem ke zdrojům a možnostem, a dále zda samotná strategie odpovídá současnému a budoucímu marketingovému prostředí.

- *dlouhodobé cíle podniku* - zabezpečení co nejvyšší kvality výrobků, dodržování pevně stanoveného výrobního programu, provozní činnost jako stěžejní činnost podniku, sledovat a optimalizovat náklady vybraných činností, zlepšování kvality lidských zdrojů, zlepšení podmínek pracovního prostředí a výroby,
- *možnosti strategie* - intenzita marketingové komunikace, držení úrovně ceny výrobků, konkurenční pozice podniku na trhu, udržení podílu na trhu, průnik na zahraniční trh, snižování nákladů výrobku.

Podnik při rozhodování o užívání konkrétní strategie může využít vyhodnocení výsledků ze zpracovaných analýz typu – Porterův model, SWOT analýza, Ansoffovu matici a Balanced scorecard analýzy. Ansoffova matice podniku umožní volbu vhodné tržně-produktové strategie a zároveň stanoví hodnocení její rizikovosti. Ansoffova matice porovnává nejen výrobní portfolio podniku, ale též zhodnotí možnost uplatnění výrobků na trhu. Podnik si tak snadno stanoví postavení a uplatnění svého výrobku na trhu, kde dle Ansoffovy matice může uplatnit až čtyři strategie - strategii tržní penetrace, která je nejméně riziková, jelikož se zde podnik snaží se stávajícím produktem proniknout hlouběji na trh; strategii rozvoje trhu, která je mírně riziková, jelikož podnik hledá nové tržní segmenty pro své stávající výrobní portfolio; strategii rozvoje produktu, která je rizikovější, jelikož

podnik investuje do vývoje nového produktu či výrobního portfolia; strategii diverzifikace, která je nejrizikovější, jelikož se zde podnik snaží proniknout na nové trhy se zcela novými produkty.

Balanced scorecard analýza je komplexním systémem, který dekomponuje soustavu cílů a záměrů podnikatelské strategie organizační jednotky na nižší úrovně řízení a jejich operativní činnosti. Tato metoda vychází z vize a cílů podnikové strategie. BSC je ve své podstatě „vyvážená karta ukazatelů“, do které jsou zaznamenávány finanční i nefinanční ukazatele a výsledky podniku, dále pak používané hmotné i nehmotné zdroje, jež jsou nezbytné k zajištění uspokojování potřeb aktuální i očekávaných zákazníků a ukazatele sloužící k udržení nezbytné konkurenční výhody ve stanovených oborech. Při použití BSC je kladen důraz na kvantitativní metody měření vstupů, průběhu transformačních operací a výstupy podniku. Pro správné a efektivní používání BSC je velice důležitá správná konstrukce a stanovení sledovaných ukazatelů/procesů. Základními čtyřmi hodnocenými ukazateli/procesy jsou finanční procesy; zákaznické procesy; interní procesy a procesy učení se a růstu.

Při vyhodnocení podnikem, jakou strategii využívat, doporučujeme podnikům nevyužívat pouze jednu strategii, ale naopak využívat kombinaci jednotlivých strategií, například dle:

- aktuální situace na trhu, kdy si podnik stanoví využívání konkrétní strategie na základě vyhodnocení Porterova modelu, SWOT analýzy a Balanced scorecard analýzy,
- poskytovaného výrobního portfolia, kdy si podnik stanoví využívání konkrétní strategie na základě vyhodnocení Ansoffovy matice, která umožňuje volbu vhodné tržně-produktové strategie podniku a hodnocení souvisejících rizik,
- finanční situace podniku kdy si podnik stanoví využívání konkrétní strategie na základě vyhodnocení finanční analýzy.

C) **marketingová organizace podniku**

Hodnotí, zda je existující marketingová organizace vhodná pro zvolenou strategii podnikem, tj. hodnotí schopnost marketingové organizace realizovat nezbytnou strategii po stránce její formální struktury, funkční efektivnosti a fungujících vztahů jednotlivých útvarů:

- *formální a personální struktura*, kdy je pro podnik vhodné sestavení organizační struktury podniku, správné začlenění marketingového oddělení do organizační struktury,

sestavení konkrétní struktury zaměstnanců, určení jejich pracovní náplně, pravomocí, zodpovědnosti apod., a především správné nastavení motivačního systému, aby zaměstnanci byli dostatečně motivováni ke kvalitnímu výkonu práce a naplňování podnikových strategických cílů,

- *efektivnost spolupráce*, kdy je velice důležité, aby vedení společnosti jasně stanovilo nejen pracovní náplň každého oddělení či případně divize, ale též pravidla vzájemné komunikace a především spolupráce.

D) marketingové systémy

Měl by být zaměřen na fungování hlavních marketingových systémů podniku, kterými jsou např.:

- *marketingový informační systém podniku*, kdy úkolem marketingového informačního systému je nejen shromažďovat, třídit, analyzovat, ale především předávat informace marketingovému oddělení společnosti,
- *marketingový plánovací systém podniku*, který by měl být součástí souhrnného plánovacího systému podniku a měl by zahrnovat vymezení užívání marketingových strategií, které vedou k dosažení firemních cílů,
- *marketingový kontrolní systém* by měl přinejmenším zahrnovat kontrolu dosahování ročního plánu, kontrolu rentability našich výrobků a skupin zákaznických výrobních značek, výši a rozložení nákladů na výrobu, skladování, prodej, propagaci,
- *systém vývoje nových výrobků*, prostřednictvím kterého by se měl podnik pravidelně snažit o vývoj nových výrobků či případně rozšíření výrobního portfolia.

E) produktivita marketingu

Pro zpracování analýzy produktivity marketingu lze podniku navrhnout využití finanční analýzy, konkrétně poměrového ukazatele rentability. Dále z nabídky ukazatelů rentability zpracovat ty ukazatele, které jsou z pohledu produktivity marketingu pro podnik nejdůležitější. Tímto ukazatelem je rentabilita tržeb. Tento ukazatel vyjadřuje ziskovou marži, která je důležitým ukazatelem pro hodnocení úspěšnosti podnikání.

Podnikům bychom doporučili zpracování a vyhodnocení ukazatele rentability tržeb s rozdělením dle jednotlivých výrobních portfolií, aby podnik dokázal určit, jaké výrobní portfolio přináší podniku nejvyšší či nejnižší zisky a podle toho sestavení výrobního portfolia upravil.

Dále pro zpracování analýzy produktivity marketingu je důležité zohledňovat problematiku nákladů. Při analýze produktivity a rentability nákladů jsou charakteristické následující nástroje:

- *analýza prodeje,*
- *analýza podílu na trhu,*
- *analýza nákladů na prodej,*
- *finanční analýza* - podkladem pro tuto analýzu jsou poměrové ukazatelů v zastoupení ukazatelů aktivity, zadluženosti a likvidity.
- *analýza složení aktiv podniku* - tato analýza zkoumá složení aktiv podniku, tedy skladbu dlouhodobých aktiv (dlouhodobého majetku) a krátkodobých aktiv (oběžného majetku).

F) marketingové funkce

Do hloubky zkoumá fungování hlavních složek marketingového mixu, kterými jsou:

- *produkt*, jeho rozmanitost, jakost, design, funkce, značku, velikost, balení, doprovodné služby, záruky či případné jeho vrácení,
- *cena*, její sestavení, případné stanovení slevy, určení platebních podmínek, úvěrových podmínek a termínu splacení,
- *propagace*, která zahrnuje image produktu a firmy, reklamu produktu a firmy, podporu prodeje, public relations, komunikační kanály, přímý marketing a prodejní personál,
- *distribuce*, která zahrnuje pokrytí trhu produkty, problematiku zásobování a logistiky, problematiku sortimentu produktů - šířku a hloubku sortimentu.

Při zpracování analýzy marketingových funkcí doporučujeme podnikům pravidelné zpracování a vyhodnocování analýzy marketingového mixu „4P“ (min. 4 x ročně, ne pouze 1 x ročně, jak vyplynulo z dotazníkového šetření), kdy podniky mohou k tomuto účelu plně využívat všechny výše zmíněné analýzy.

Při vyhodnocování dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

- podniky se sice zajímají o svoji konkurenceschopnost a postavení podniku na trhu, ale více než polovina nevyužívá známých či jiných analýz, ale vykonává tzv. monitoring trhu a konkurence,
- při vyhodnocení analýzy marketingového prostředí podniky využívají pouze STEP analýzy, kterou si modifikovaly dle svých potřeb a zabudovaly do ní i analýzu mikroprostředí,

- podniky stále využívají sestavování modelu SWOT analýzy, kterou však povětšinou také upravily dle svých potřeb, zejména kvůli správnému určení faktorů ovlivňující konkurenceschopnost podniku a jejich zhodnocení,
- při určení správného výrobního portfolia podniky již nespolehají pouze na vyhodnocení výsledků z BCG a GE matice, ale dále využívají Hofferovu matici či případně ADL matici,
- každý oslovený podnik, někteří i vícekrát do roka, si zpracovává finanční analýzu, ale častokrát výsledky z finanční analýzy posuzují z pohledu podniku jako celku, maximálně s přihlédnutím na rozdělení podniku na divize,
- u podniků stoupá oblíbenost modelu Balanced scorecard, který analyzuje systém řízení a měření výkonnosti podniku, jehož základem je stanovení vyváženého systému vzájemně provázaných ukazatelů výkonnosti podniku,
- v dnešní době většina podniků již má vybudované marketingové oddělení či přímo divizi specializující se na marketingové činnosti podniku,
- podniky si zpracovávají výše uvedené analýzy většinou pouze 1 x ročně, což je dle našeho názoru nedostačující,
- z dotazovaných podniků pouze pětina z nich uvedla, že marketingový audit již zahrnuje do své běžné činnosti, ostatní podniky se marketingovým auditem seznámily pouze teoreticky či dokonce o zpracování marketingového auditu nikdy neslyšely.

ZÁVĚR

Autoři ve své studii objasnili, co je náplní marketingového auditu a jaké náležitosti marketingový audit zahrnuje, jeho účel, přínos a co je jeho cílem. Stěžejní část této studie je věnována jednotlivým analýzám, které jsou při zpracování auditu podnikem určitým přínosem. Pomocí těchto analýz může podnik zjistit jeho slabá místa nebo oblasti, v kterých podnik potřebuje zavést určitá opatření ke zlepšení celkové činnosti. Pomocí těchto analýz může podnik také zjistit silné stránky a určité příležitosti, kterých podnik na trhu může využít.

Autoři pomocí analýzy jednotlivých dílčích oblastí marketingového auditu provedli komparaci analýz, které zabezpečují zpracování marketingového auditu. Pro oblast marketingového prostředí doporučují autoři jako nejvhodnější analýzu STEP, Porterův model a SWOT analýzu. V oblasti marketingové strategie autoři komparovali Porterův model, SWOT analýzu, Ansoffovu matici a Balanced scorecard analýzy. Další hodnotící oblastí, ve které autoři komparovali určité analýzy, byla marketingová funkce, ve které

komparovali BCG matici, GE matici, SWOT analýzu, Hofferovu matici a ADL matici.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. HORÁKOVÁ, H. (2003): *Strategický marketing*. Praha: Grada Publishing. ISBN 8024704471.
2. JAKUBÍKOVÁ, D. (2013): *Strategický marketing: strategické plánování, situační analýza a predikce vývoje, marketingové cíle a strategie, produktová, distribuční, cenová a komunikační politika a strategie*. Praha: Grada Publishing. Expert [Grada]. ISBN 9788024746708.
3. JOHNSON, G. – SHOLES, K. – WHITTINGTON, R. (2008): *Exploring corporate strategy*. London: Prentice Hall. 664 s. ISBN 0273711911.
4. KOTLER, P. (2001): *Marketing management*. Praha: Grada Publishing. Profesionál [Grada]. ISBN 8024700166.
5. KOTLER, P. – KELLER, K. L. (2013): *Marketing management*. Praha: Grada. ISBN 9788024741505.
6. KOTLER, P. – WONG, V. – SAUNDERS, J. – ARMSTRONG, G. (2007): *Moderní marketing*. Praha: Grada. ISBN 9788024715452.
7. KOZEL, R. (2006): *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. Praha: Grada. ISBN 802470966X.
8. TRUNEČEK, J. (2004): *Znalostní podnik ve znalostní společnosti*. Praha: Professional Publishing. ISBN 8086419673.
9. WHEELEN, T. L. – HUNGER, J. D. (2008): *Strategic management and Business policy*. ISBN 13:978-0-13-232346-8.

ADDRESS & ©

Ing. Romana PÍCHOVÁ, DiS.
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
pichova@mail.vstecb.cz

Ing. Lukáš POLANECKÝ
Katedra ekonomie a kvantitativních metod
Fakulta ekonomická
Západočeská univerzita
Univerzitní 22, 306 14 Plzeň
Czech Republic
polanak@seznam.cz

ROZHODOVÁNÍ O VÝBĚRU PROJEKTU V RÁMCI KOMPLEXNÍHO RIZIKA

Decision-making on Project Selection in Context of Comprehensive Risk

Simona HAŠKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek rozšiřuje standardní ekonomické investiční riziko o složku mimoekonomické povahy mající charakter politického či environmentálního rizika (válečné konflikty, vyvlastnění, sankce, přírodní katastrofy apod.), čímž přechází od investičního rizika k riziku komplexnímu. Cílem příspěvku je ukázat, jak se v důsledku přechodu od investičního rizika k riziku komplexnímu změní standardní rozhodovací kritéria pro přijímání projektů. Metodologicky je mimoekonomické riziko investice do projektu pojato jako riziko sázky do investiční loterie lišící se od standardní loterie jen tím, že pravděpodobnost nevyhrát nic je zde malá. Z takto modifikovaného modelu investiční loterie je odvozena nová obecná podmínka přijatelnosti projektu; odvozena je též obecná podmínka pro případ rozhodování se mezi dvěma projekty se stejnou čistou současnou hodnotou a různým mimoekonomickým rizikem. Nově formulované podmínky přijatelnosti pak definují základní rozhodovací pravidla pro přijímání projektů zatížených mimoekonomickým rizikem. Obecné závěry doplněné příslušnými komentáři jsou aplikovány v konkrétní případové studii.

Klíčová slova: finanční riziko – investiční riziko – komplexní riziko – rozhodovací kritérium

ABSTRACT: The contribution extends the standard economic risk of an investment for a non-economic component, being a political or environmental risk (wars, expropriation, sanctions, natural disasters, etc.), by means of which it changes from the investment risk into the comprehensive risk. The aim of this paper is to demonstrate how the transition from investment risk to comprehensive risk changes standard decision criteria for project acceptance. Methodologically, the non-economic risk of the project investment is conceived as the risk of a bet in the investment lottery, differentiating from the standard lottery only by the low probability not to win anything. From such a modified investment lottery model a new general condition of project acceptability is derived; a general condition is also derived for the case of decision-making between two projects with equal net present value and various non-economic risks. The newly formulated conditions of acceptability define the basic decision-making rules for project selection burdened by non-economic risk. General conclusions, accompanied by relevant commentaries, are applied in a specific case study.

Key words: financial risk – investment risk – comprehensive risk – decision criteria

ÚVOD DO PROBLEMATIKY KOMPLEXNÍHO RIZIKA

Do jaké míry realita předpokládané výsledky investice do podnikatelského projektu potvrdí, poznáme až v blízké či vzdálené budoucnosti, která je vždy v něčem *nejistá*. *Kvantita* této nejistoty souvisí s rozložením hustot objektivních či subjektivních pravděpodobností výskytu možných výsledků. *Kvalita* této nejistoty je obvykle spojována s mírou úplnosti

a věrohodnosti jejího popisu. Klíčovým problémem je zde adekvátnost dostupných informací o stavu věcí reálného světa a odhad budoucích efektů dnešních rozhodnutí. Kvantitativní a kvalitativní stránka nejistoty se pak následně promítá i do výše investičního rizika, vyskytujícího se v souvislosti s investicemi do podnikatelských projektů či záměrů, a které je součástí širšího ekonomického rizika. V oblasti manažerského rozhodování tento problém řeší metodiky aplikované v různých oborech - např. stochastické sítě, viz [7] a [8], sekvenční rozhodovací stromy, viz [9] a [11], pravděpodobnostní rozhodovací stromy [6], atd. Podrobněji se rizikem projektu zabývá [2]; jejich přístup navazuje na práci [10] a obohacuje ji o složku subjektivního vnímání rizika, rizikové charakteristiky, kontextuální efekty a očekávání, které hrají klíčovou roli v rozhodování o přijetí nových projektů.

Standardní investiční riziko sestává ze dvou složek: V rámci té *první* se předpokládá, že realizace projektu může probíhat podle jednoho z několika možných scénářů a my předem nevíme, který z nich to bude. Zdrojem této složky investičního rizika jsou vlivy z pohledu firmy *vnější*, které realizátor projektu (podnikatel) vyloučit ze hry nemůže. *Druhá* složka investičního rizika, jejímž zdrojem jsou převážně *vnitřní* vlivy spojené s věcnou podstatou projektu a kvalitou jeho řízení, pak pramení z toho, že zdaleka ne vše, co by podnikatel ze hry vyřadit mohl, také pod svou kontrolou má. Proto skutečná současná hodnota příjmu z projektu Π bude náhodně kolísat v čase kolem své očekávané hodnoty $E[PV(R)]$ (viz obr. č. 1). Čím bude míra kolísání větší, tím větší bude i složka investičního rizika pocházející z tohoto vnitřního zdroje. Míra tohoto kolísání se ve standardních modelech promítá do výše diskontní sazby r analyzovaného projektu [1].

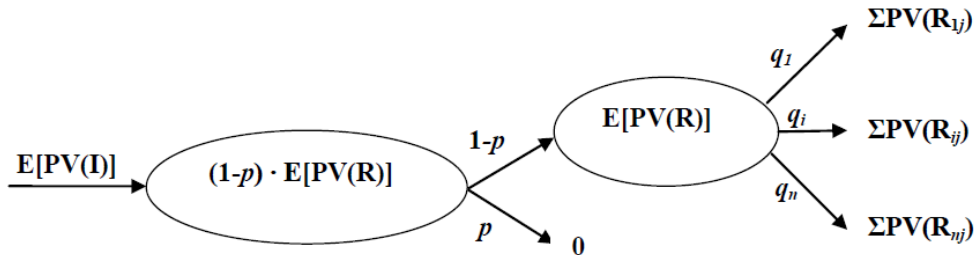
V tomto příspěvku rozšíříme standardní investiční riziko o další složku mimoekonomické povahy, mající charakter politického či environmentálního rizika (válečné konflikty, vyvlastnění, sankce, přírodní katastrofy apod.), v jejímž důsledku investor může přijít o vše, co do projektu investoval, čímž přejdeme od standardního investičního rizika k riziku *komplexnímu*.

V rámci komplexního rizika se investice do projektu stává sázkou do investiční loterie lišící se od standardní loterie jen tím, že pravděpodobnost nevyhrát nic je zde malá [4] a [12]. Cílem příspěvku je ukázat, jak se v důsledku přechodu od investičního rizika k riziku komplexnímu změní standardní rozhodovací kritéria pro přijímání projektů.

PROJEKT JAKO LOTERIE

Zakomponováním mimoekonomické složky do modelu komplexního rizika dostáváme investiční loterii graficky prezentovanou obr. č. 1.

Obr. č. 1: Schéma investiční loterie na bázi komplexního rizika.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V něm $E[PV(R)] = \sum q_i \cdot \Sigma PV(R_{ij})$, $E[PV(I)] = \sum q_i \cdot \Sigma PV(I_{ij})$,

$E[NPV] = \sum q_i \cdot NPV_i = \sum q_i \cdot (\sum PV(R_{ij}) - \sum PV(I_{ij})) = \sum q_i \cdot \sum PV(R_{ij}) - \sum q_i \cdot \sum PV(I_{ij})$,

$E[NPV] = E[PV(R)] - E[PV(I)]$ (1)

$PV(R_{ij}) = R_{ij} / (1 + r)^j$, $PV(I_{ij}) = I_{ij} / (1 + r)^j$, kde R_{ij} resp. I_{ij} je aktuální hodnota příjmu R resp. investice I ve scénáři číslo i v j -tém roce běhu projektu a $1 / (1 + r)^j$ je diskont transformující aktuální hodnotu příslušné platby do současnosti.

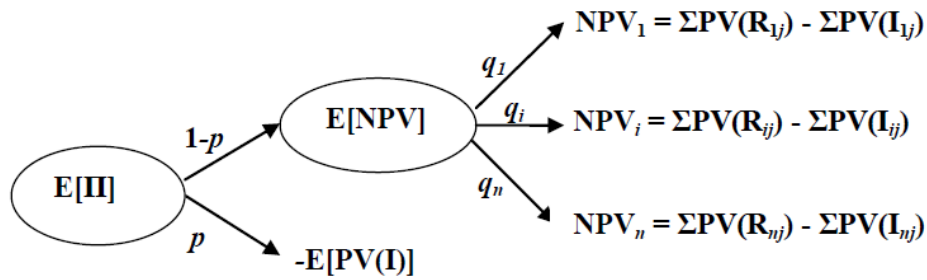
Z obr. č. 1 je zřejmé, že jde o loterii, v níž si investor kupuje los, jehož cenou (výdajem) je zvažovaná investice ve výši $E[PV(I)]$, na který buď s pravděpodobností p nevyhraje nic, nebo s pravděpodobností $1 - p$ vyhrává částku $E[PV(R)]$. Jak již bylo zmíněno, na rozdíl od standardních loterií bývá v investiční loterii hodnota pravděpodobnosti p podstatně nižší.

V rámci této investiční loterie investor dle daného harmonogramu vynakládá v rámci aktuálního scénáře i v j -tém roce běhu projektu výdaj (investici) I_{ij} a inkasuje projektem generovaný příjem R_{ij} z daného projektu Π . Má-li být projekt úspěšný, musí očekávaná současná hodnota z projektem vygenerovaných příjmů alespoň pokrýt očekávanou současnou hodnotu do projektu vložených investic (pokrytí očekávaného vstupu očekávaným výstupem), tj. musí být splněna podmínka přijatelnosti projektu ve tvaru (viz obr. č. 1)

$$p \cdot 0 + (1 - p) \cdot E[PV(R)] = (1 - p) \cdot E[PV(R)] \geq E[PV(I)] \quad (2)$$

V investiční loterii na obr. č. 1 jsou možné výhry v listech horní větve stromu uváděny v současných hodnotách příjmů generovaných příslušnými scénáři běhu projektu. Spodní větve znázorňuje případ, kdy investor nevyhraje nic. Odečteme-li v každém listu tohoto stromu současnou hodnotu investic, které s ním věcně souvisí, dostaneme strom na obr. č. 2.

Obr. č. 2: Modifikace stromu z obr. č. 1 pro přechod od výplat k ziskům.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Veličinu

$$E[\Pi] = (1 - p) \cdot E[\text{NPV}] - p \cdot E[\text{PV}(\text{I})] \quad (3)$$

v kořeni modifikovaného stromu pak lze interpretovat jako očekávanou současnou hodnotu zisku investora z investice do projektu v podmínkách komplexního rizika.

INVESTIČNÍ ROZHODOVÁNÍ V PODMÍNKÁCH KOMPLEXNÍHO RIZIKA

Roznásobením výrazu na levé straně podmínky přijatelnosti projektu (2) po úpravě dostáváme $E[\text{PV}(\text{R})] - E[\text{PV}(\text{I})] \geq p \cdot E[\text{PV}(\text{R})]$, kde $E[\text{PV}(\text{R})] - E[\text{PV}(\text{I})] = E[\text{NPV}]$ je očekávaná čistá současná hodnota projektu Π v podmínkách standardního investičního rizika (viz obr. č. 2). Odtud

$$E[\text{NPV}] \geq p \cdot E[\text{PV}(\text{R})] \quad (4)$$

nebo také (substitucí $E[\text{PV}(\text{R})] = E[\text{NPV}] + E[\text{PV}(\text{I})]$ do výrazu (4)) a další úpravou

$$E[\text{NPV}] \geq p \cdot E[\text{PV}(\text{I})] / (1 - p). \quad (5)$$

Vzhledem k tomu, že hodnota očekávaných výnosů $E[\text{PV}(\text{R})]$ se odhaduje obtížněji než hodnota zvažovaných investic $E[\text{PV}(\text{I})]$, je naposled uvedený vztah v praxi použitelnější.

Lemma:

Mějme dva projekty Π_1 a Π_2 se shodnou $E[\text{NPV}]$. Necht' p_1 a p_2 jsou pravděpodobnosti toho, že v nich investor v důsledku rizik mimoekonomické povahy může přijít o všechno. Platí:

$$\text{jestliže } p_1 \cdot E[\text{PV}(\text{R})]_1 \leq p_2 \cdot E[\text{PV}(\text{R})]_2, \text{ pak } E[\Pi_1] \geq E[\Pi_2] \quad (6)$$

Důkaz:

$$\begin{aligned} p_1 \cdot E[\text{PV}(\text{R})]_1 &\leq p_2 \cdot E[\text{PV}(\text{R})]_2, \\ p_1 \cdot (E[\text{NPV}] + E[\text{PV}(\text{I})]_1) &\leq p_2 \cdot (E[\text{NPV}] + E[\text{PV}(\text{I})]_2), \\ -p_1 \cdot E[\text{NPV}] - p_1 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_1 &\geq -p_2 \cdot E[\text{NPV}] - p_2 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_2, \\ E[\text{NPV}] - p_1 \cdot E[\text{NPV}] - p_1 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_1 &\geq E[\text{NPV}] - p_2 \cdot E[\text{NPV}] - p_2 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_2, \\ (1 - p_1) \cdot E[\text{NPV}] - p_1 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_1 &\geq (1 - p_1) \cdot E[\text{NPV}] - p_2 \cdot E[\text{PV}(\text{I})]_2, \\ E[\Pi_1] &\geq E[\Pi_2]. \end{aligned}$$

Z výše uvedeného vyplývá, že začlenění mimoekonomické složky do komplexního rizika vede k zobecnění standardního rozhodovacího kritéria pro přijímání projektů z $E[NPV] \geq 0$ na $E[NPV] \geq p \cdot E[PV(R)]$, resp. $E[NPV] \geq p \cdot E[PV(I)] / (1 - p)$. Vidíme, že původní jeho formu ($E[NPV] \geq 0$) z něj dostaneme tehdy, když složku mimoekonomického rizika zcela pomíneme (tj. položíme $p = 0$). Také vidíme, že zatímco původní kritérium v případě $E[NPV] = 0$ si nebylo příliš jisté, zda projekt přijmout či nikoli, zobecněné kritérium v takovém případě přijetí projektu jednoznačně zamítá (podmínku (2) přijatelnosti projektu zde nelze splnit).

Pravidla pro rozhodování mezi dvěma projekty Π_1 a Π_2 se pak modifikují následovně:

I. *Přijatelný je každý projekt, který splňuje podmínku (4) nebo (5), tj. pro jehož $E[NPV]$ platí $E[NPV] \geq p \cdot E[PV(R)]$ nebo $E[NPV] \geq p \cdot E[PV(I)] / (1 - p)$.*

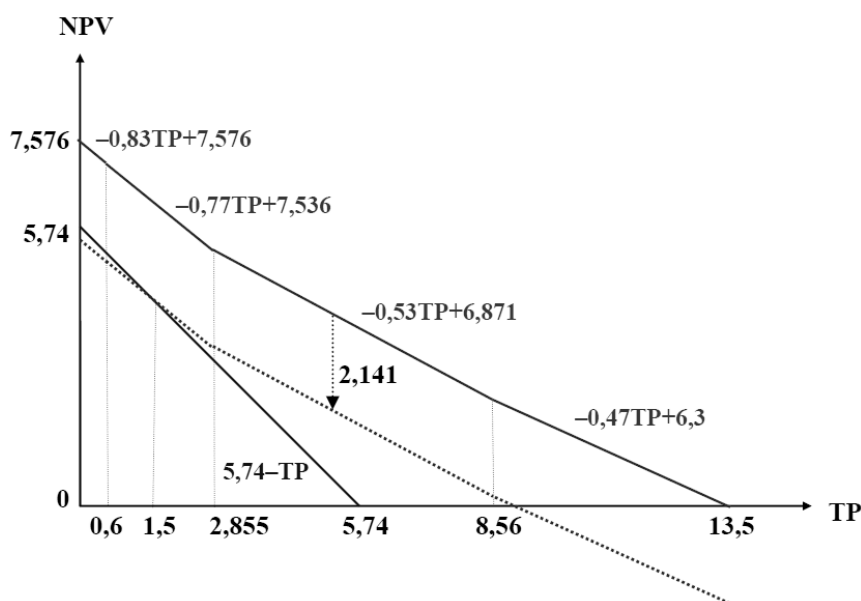
II. Jsou-li přijatelné oba, dát přednost projektu s vyšší hodnotou $E[\Pi]$ dle (3).

III. Jsou-li přijatelné oba a mají-li nad to i shodné $E[NPV]$, pak (v souladu s Lemma (6)) dát přednost projektu s nižší hodnotou $p \cdot E[PV(R)]$.

APLIKACE PŘÍSTUPU NA BÁZI KOMPLEXNÍHO RIZIKA V PŘÍPADOVÉ STUDII

Jedná se o studii na téma „*Rozhodování mezi užitím klasické metody průzkumných vrtů a seismografickým průzkumem nového naleziště ropy*“, viz [3] a [5], navazující na nález obřího ložiska ropy u afrických břehů, potvrzený v roce 2009 konsorciem energetických společností v čele s americkou firmou Anadarko Petroleum. Je v ní odvozen jednoduchý model závislosti prognózované čisté současné hodnoty (NPV) rámcového projektu průzkumu a těžby ložiska na volbě metody průzkumu (průzkumné vrty – projekt Π_v , seismografický průzkum – projekt Π_s) a na ceně těžebních práv TP, jehož grafická podoba je znázorněna na obr. č. 3.

Obr. č. 3: Graf závislosti NPV projektů Π_V a Π_S na ceně těžebních práv TP (v mil. USD).

Zdroj: Hašková 2010, upraveno.

V něm modrá čárkovaná úsečka ($NPV = 5,74 - TP$) odpovídá projektu Π_V , tečkovaná červená čára (pro níž v intervalu $0,6 \leq TP \leq 2,855$ platí $NPV = 7,536 - 2,141 - 0,77 \cdot TP$, kde částka 2,141 mil. USD je nákladem seismografického průzkumu) odpovídá projektu Π_S . Z grafu vidíme, že při $TP = 1,5$ mají projekty Π_V i Π_S shodnou NPV ve výši $5,74 - 1,5 = 7,536 - 2,141 - 0,77 \cdot 1,5 = 4,24$. V rámci standardního rizika tak jde o patovou situaci, v níž nelze rozhodnout, kterému z projektů dát přednost.

Uvážíme-li však, že oba projekty hodlají operovat ve stejné společensky nestabilní oblasti s nepominutelným mimoekonomickým rizikem $p_V = p_S = p$, pohybujícím se řádově v jednotkách procent, pak vzhledem k výši zvažovaných investic $E[PV(R)]_V$ a $E[PV(R)]_S$ lze u nich splnění kritéria (5) předpokládat a rozhodnout dle pravidla III. Předchozího oddílu., tedy podle vzájemného poměru hodnot $E[PV(R)]_V$ a $E[PV(R)]_S$. Pak:

- $E[PV(R)]_V = E[NPV] + E[PV(I)]_V = 4,24 + TP + p_1 \cdot c_1 + p_2 \cdot c_2 + p_3 \cdot c_3 + C = 4,24 + 1,5 + 0,7 \cdot 2 + 0,2 \cdot 2,5 + 0,1 \cdot 3 + C = 7,94 + C$, kde p_i je pravděpodobnost potřeby průzkumného vrtu hlubokého i tisíc stop, c_i jsou náklady takového průzkumného vrtu, C je cena těžebního zařízení (v obou projektech stejná),
- $E[PV(R)]_S = E[NPV] + E[PV(I)]_S = 4,24 + TP + P + C = 4,24 + 1,5 + 2,141 + C = 7,881 + C$, kde P jsou náklady seismografického průzkumu.

Vzhledem k tomu, že $E[PV(R)]_S < E[PV(R)]_V$, optimální rozhodnutí je volba projektu průzkumu ložiska ropy seismografickým průzkumem.

ZÁVĚR

Příspěvek se zaměřil na specifikaci investičního rizika a jeho rozšíření o mimoekonomickou složku. Bylo ukázáno, jak se tato složka promítá do rozhodovacího kritéria očekávané čisté současné hodnoty $E[NPV]$. Investiční riziko podstupuje podnikatel vždy, přijímá-li projekt, jehož výsledek je nejistý. Standardní přístup k jeho vyhodnocení v rámci posuzování výnosnosti projektů zakládá na kvantifikaci $E[NPV]$ jejich hotovostních toků. To ve své standardní podobě zohledňuje jak možnost výskytu různých výsledků v důsledku existence různých scénářů, dle nichž realizace projektu může proběhnout, tak fakt, že konkrétní příjem z daného projektu obvykle v různé míře náhodně kolísá v čase kolem své očekávané hodnoty. Obě tyto složky mají aspekt ekonomický.

Mimoekonomickou složku investičního rizika tvoří riziko politické či environmentální, v jehož důsledku může podnikatel přijít o veškeré do projektu investované prostředky. Respektování této složky vedlo k transformaci standardní formy investičního rizika do podoby komplexního rizika, konkrétně, k modifikaci rozhodovacího kritéria $E[NPV]$. Podstata komplexního rizika spočívá v chápání investice jako loterie. V ní podnikatel kupuje „los“ za cenu investice, na který v závislosti na pravděpodobnostech buď vše prohraje či vyhrává částku rovnající se očekávanému čistému příjmu (viz vztahy (1), (2), (3), graficky zachycené v obr. č. 1 a 2)), přičemž šance vše ztratit je proti klasické loterii podstatně nižší. Rozhodování v podmínkách existence komplexního rizika pak vzhledem k okolnosti, že hodnota očekávaných příjmů se odhaduje obtížněji než hodnota zvažovaných investic, je popsána vztahem (5). V případě rozhodování mezi dvěma projekty s různou očekávanou hodnotou zisku Π_1 a Π_2 , mimoekonomickým rizikem p_1 a p_2 a shodnou $E[NPV]$ je přijatelnost projektu vymezena podmínkami I. až III. odvozenými z důkazu platnosti tvrzení, že jestliže platí $p_1 \cdot E[PV(R)]_1 \leq p_2 \cdot E[PV(R)]_2$, pak také $E[\Pi_1] \geq E[\Pi_2]$, kde $E[PV(R)]$ značí očekávanou hodnotu příjmu projektu 1, resp. projektu 2.

Přístup k hodnocení projektu na bázi komplexního rizika byl aplikován v manažerské studii, jejím cílem bylo rozhodnout o volbě optimálního způsobu průzkumu potenciálního naleziště ropy.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BREALEY, R. A. – MYERS, S. C. – MARCUS, A. J. (2011): *Fundamentals of Corporate Finance* (7th Rev. Ed). United States of America: Mcgraw-Hill Education.
2. FORLANI, D. – MULLINS, J. W. (2000): Perceived risks and choices in entrepreneurs' new venture decisions. *Journal of Business Venturing*, 15(4), 305-322.
3. HAŠKOVÁ, S. (2010): *Základy teorie a praxe manažerských propočtů* (2010). Diplomová práce [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupný z https://www.vse.cz/vskp/21678_Z.
4. HAŠKOVÁ, S. – KOLÁŘ, P. (2010): A contribution to a mathematic modelling of the behavior of private and institutionalized investors as observed in practice. *Proceedings of the 28th International Conference on Mathematical Methods in Economics 2010*. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Economics, 214-219.
5. HAŠKOVÁ, S. – KOLÁŘ, P. (2011): The mathematic modelling of process economization of natural resources. *Proceedings of the 29th International Conference Mathematical Methods in Economics 2011*. Janská Dolina, pp. 224-229.
6. KOTSIANTIS, S.B. (2013): Decision trees: a recent overview. *Artificial Intelligence Review*, 39(4), 261-283.
7. NEELY, M. J. (2010): Stochastic network optimization with application to communication and queueing systems. *Synthesis Lectures on Communication Networks*, 3(1), 1-211.
8. PUTERMAN, M. L. (2014): *Markov decision processes: discrete stochastic dynamic programming*. John Wiley & Sons.
9. SANTOS, J. R. – BARKER, K. – ZELINKE, P. J. (2008): Sequential decision-making in interdependent sectors with multiobjective inoperability decision trees: application to biofuel subsidy analysis. *Economic Systems Research*, 20(1), 29-56.
10. SITKIN, S. B. – PABLO, A. L. (1992): Reconceptualizing the determinants of risk behavior. *Academy of management review*, 17(1), 9-38.
11. TAN, B. – SRIKANT, R. (2012): Online advertisement, optimization and stochastic networks. *Automatic Control, IEEE Transactions on*, 57(11), 2854-2868.
12. VARIAN, H. R. (1992): *Microeconomic Analysis*. W. W. Norton & Company, Inc.

ADDRESS & ©

Ing. Simona HAŠKOVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
haskova@mail.vstecb.cz

ŘÍZENÍ A EKONOMICKÉ ZHODNOCENÍ VČELAŘSKÝCH CHOVŮ

Management and Economic Evaluation of Apiculture Breeding

Lukáš POLANECKÝ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Cílem této studie je analyzovat řízení a ekonomický pohled na včelařské chovy v České republice a konkrétně zmapovat produkci medu v Jihočeském kraji v komparaci se stavy v České republice. Studie analyzuje jednotlivé kraje v České republice, jakou měrou se podílejí na celkovém počtu šlechtitelských a registrovaných včelstev v našem státě, porovnává, jaký byl v jednotlivých okresech Jihočeského kraje výkup medu v závislosti na celkovém počtu včelstev. Dále studie porovnává jednotlivé okresy v Jihočeském kraji dle výnosu medu a vosku jakožto hlavních produktů včel.

Klíčová slova: včely – produkce – dotace – legislativa – med

ABSTRACT: The aim of this study is to analyze the management and the economic view of beekeeping farms in the Czech Republic, and specifically describe the production of honey in the Region of South Bohemia in comparison with the conditions in the Czech Republic. The study analyzes the regions in the Czech Republic, how much they contribute to the total number of breeding colonies and those registered in our country, the study compares what was there in the districts of the Region of South Bohemia the buyout of honey depending on the total number of beehives. The study also compares the districts in the Region of South Bohemia according to the yield of honey and wax as the main products of bees.

Key words: bees – production – subsidy – legislation – honey

ÚVOD

Včelařství (chov včely medonosné) patří mezi nejstarší obory lidské činnosti. Produktem včel je med, vosk, propolis, pyl, včelí jed a mateří kašička. Naprosto nezastupitelnou úlohou včel je však opylování květů rostlin. Chov včel patří k velmi významnému zemědělskému odvětví [11]. Autoři [10] uvádějí, že pro optimální opylení hmyzosubných rostlin je v ČR potřeba řádově stovek tisíc včelstev. Koncem roku 2012 působilo v České republice zhruba 48 tisíc včelařů a bylo evidováno necelých 541 tisíc včelstev, což ve srovnání s rokem 1993 znamená zhruba třetinový pokles. Toto snížení bylo způsobeno zejména důvody ekonomickými.

Značné problémy také způsobuje počasí nevhodné pro chov včel a nemoci, v největší míře varroáza. Problémem je i tendence k pěstování velkých ploch monokultur, zejména pak olejnin. Především proto, že včely jsou nenahraditelné pro opylování plodin, je nutné usilovat o zvýšení počtu včelstev [20].

Podle [18] je pro dobré opylení hmyzosubných rostlin v ČR potřeba přibližně 700 tisíc

včelstev. Ministerstvo zemědělství všestranně podporuje rozvoj této činnosti. Celkový přínos chovu včel je udáván pro celou Evropskou unii ve výši 22 miliard eur [13]. Podle dánských výpočtů má opylování včelami 30–50 krát větší hodnotu, než má med, podle výpočtů německých má hodnota opylování 10 krát vyšší hodnotu, nežli má med.

Med vzniká tak, že nasbíraný nektar je v úlu zahušťován odpařováním vody. Obsahuje značné množství jednoduchých cukrů. Má pozitivní vliv na imunitní systém, zklidňující efekt a je zdrojem energie při vyčerpání organismu. Může napomoci při hojení ran a popálenin, při krvetvorbě, v případě vysokého tlaku, při onemocnění dýchacích cest. **Propolis** je lepkavá pryskyřičná substance, kterou včely sbírají na pupenech stromů a keřů. Obsahuje značný podíl látek, které brání rozvoji mikroorganismů. Včely ji využívají např. k ucpávání štěrbin v úlu. Ve farmacii je využíván pro své antimikrobiální vlastnosti, může sloužit k desinfekci ústní dutiny [12]. **Vosk** je ester jednofunkčních alkoholů a vyšších mastných kyselin. Je tvořen ve voskotvorné žláze každé dělnice. Včely z něho staví pláсты, do kterých ukládají zásoby a odchovávají plod. Je využíván v kosmetice i ve stomatologii (v protetice). **Pyl** slouží jako vyživující látka včelího plodu. Je využíván ve farmaceutickém průmyslu. **Včelí jed** zajišťuje ochranu včel. Pokud člověk není na včelí jed alergický, může produkty z něj používat v případě revmatických, svalových či nervových onemocněních. **Mateří kašička** je produktem hltanových žláz dělnic a slouží jako krmná šťáva pro výživu matky. Larvy dělnic jsou mateří kašičkou krmeny v prvních třech dnech svého života. Používá se v dermatologii [9].

Český svaz včelařů je členem Apimondie, jejímž cílem je rozvoj včelařství po celém světě. Význam chovu včel uznává i Evropská unie. V roce 2004 bylo vydáno nařízení Rady (ES) č. 797/2004 o opatřeních ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh [15]. Dále bylo toto nařízení upřesněno předpisem: nařízení Komise (ES) č. 917/2004. Je zde uvedeno několik základních opatření, která mají podpořit chov včel v členských zemích EU [16].

1. Technická pomoc má sloužit ke zvýšení účinnosti produkce medu a jeho uvádění na trh. Od roku 2010 lze přispět i na čtyři nové úly pro začínající včelaře. Jsou pořádány kurzy a školení pro včelaře, a to zejména v oblasti chovu a předcházení nemocem včel, v přepravě a prodeji produktů [19].
2. Boj proti varroóze se zaměřuje na úhradu výdajů, které souvisejí s léčbou včelstev. Není-li toto parazitární onemocnění léčeno, dochází ke snížení výnosů a úhynu včelstev. Je nutno počítat s tím, že varroózu není možno zcela vymýtit. Varroóza je infekční onemocnění včel, které způsobuje roztoč *Varroa destructor*, který pochází z Indie. Tamní

včely jsou vůči němu rezistentní, ovšem pro včely žijící v Evropě je mimořádně zhoubný. U nás je rozšířen od 70. let 20. stol. Napadá plod i dospělé jedince, líhnou se nedokonale vyvinuté včely a mají podstatně kratší délku života. Po zjištění onemocnění musí být včelstvo neprodleně léčeno nebo dokonce z preventivních důvodů spáleno.

3. Racionalizace kočování včelstev má za cíl řídit pohyby včelstev na území EU.
4. Financování rozborů vlastností medu má umožnit včelaři, aby získal znalost o kvalitě vyprodukovaného medu.
5. Je možné poskytnout finanční prostředky na podporu chovu včelích matek nebo na nákup včelstev.
6. Pokud včelař poskytne potvrzení, které vydal orgán státní veterinární správy, že došlo k úhynu včelstev v důsledku nakažlivého onemocnění, může obdržet příspěvek na nákup nových úlů.

Dotace poskytované v České republice

V České republice upravuje podporu včelařství zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství v pozdějších zněních a Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním a neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy, které jsou přílohou k usnesení vlády č. 92 z 1. února 2010. Včelařství se týkají i další zákony, např. zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů [12].

V České republice jsou dotace ze státního rozpočtu poskytovány Českému svazu včelařů a chovatelům včelích matek. Dotace se poskytují zpětně po doložení, že byly splněny podmínky pro jejich získání. V České republice je poskytována na podporu včelařství dotace na zazimované včelstvo. V roce 2014 činil tento příspěvek až 180 Kč. Další dotace jsou určeny organizátorům vzdělávacích akcí na úhradu nákladů, které jsou spojeny s jejich pořádáním. Mezi tyto vzdělávací akce patří praktické kurzy pro chovatele včel, semináře pro funkcionáře organizačních jednotek žadatele, přednášky pro chovatele včel a včelařské kroužky pro děti a mládež. Následujícími dotacemi, jsou dotace na vybavení chovatele zařízením pro získávání a zpracování medu a ostatních včelích produktů (např. na přístroj medometu, pastovací zařízení, odvíčkovací zařízení, čerpadlo, nádoby na med atd.). Začínající včelař může získat dotaci na maximálně čtyři kusy nových úlů. Za začínajícího včelaře je pokládán ten, kdož je evidován v databázi ČMSCH (Českomoravská společnost chovatelů, a. s.) nejdříve v kalendářním roce, který předchází kalendářnímu roku, kdy byla podána žádost. Velmi důležitou oblastí je boj proti varroáze, a proto jsou poskytovány dotace

na prostředky sloužící k prevenci nebo léčení varroázy a na úhradu nákladů spojených s aplikací těchto léčiv formou aerosolu. Dotaci může obdržet každý chovatel, i ten, který nepatří mezi organizované včelaře. Dotace na racionalizaci kočování je určena chovatelům, kteří kočují s nejméně 20 včelstvy za snůškou medu mimo trvalé stanoviště. Přitom platí, že je nutno mít alespoň 20 včelstev na počátku kočovné sezóny. Dotace se poskytuje na nová zařízení, která slouží k přesunu včelstev (nakládací zařízení, přívěsy apod.). Konkrétní podmínky přesunu včelstev řeší veterinární zákon č. 264/2014 Sb.

Další druh dotace umožňuje chovateli, aby si nechal provést rozbor medu z vlastní produkce. Chovatel přitom odešle vzorky medu do některé z akreditovaných laboratoří, které následně zaplatí sníženou cenu. K rozboru může odeslat maximálně čtyři vzorky. Dotaci pak obdrží příslušná laboratoř. Dotace na prodané včelí matky ze šlechtitelských chovů z uznaného šlechtitelského programu na území ČR, tj. na rozmnožovací a vyšší šlechtitelské chovy. Cílem je podpořit rozšíření chovu kvalitních včelích matek. Dotace činí Kč 300,- na jednu včelí matku, která byla prodána v rozhodném období. Rozhodným obdobím je myšlena doba od 1. září předchozího kalendářního roku do 31. srpna roku, kdy je podávána žádost. Podle Analýzy stavu oboru včelařství v České republice bylo v roce 2012 do šlechtitelského programu zapojeno 130 chovů a jejich vliv na populaci včelstev na našem území se odhaduje na 28 % [14].

O přidělení příslušné dotace rozhoduje Státní zemědělský intervenční fond podle zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád. Ten vydává rozhodnutí o dotaci zpravidla počátkem měsíce října, v případě zamítnutí žádosti uvádí zdůvodnění. Současně je též stanovena 15denní lhůta pro odvolání. Poskytnuté dotace posílá fond bezhotovostně na účet Českého svazu včelařů, o. s., který pak prostředky zasílá těm včelařům, kteří dotaci obdrželi.

U chovatelů je každoročně prováděna kontrola, zda získali dotaci oprávněně. Chovatel včel musí být připraven na to, že v průběhu pěti let po vyplacení dotace bude muset prokázat např. fyzickou přítomnost zařízení, na které obdržel dotaci [19].

Z hlediska účetnictví se dotací rozumí plnění poskytované mimo jiné ze státních fondů. Účtuje se o nich až při jejich přijetí, případně v okamžiku, kdy je naprosto nezpochybnitelné, že bude dotace přijata. Dotace je možné rozdělit do dvou skupin:

1. dotace na úhradu nákladů,
2. dotace na pořízení dlouhodobého hmotného majetku - koupí nebo vlastní činností [17].

Dotace na úhradu nákladů se účtují do výnosů ve věcné a časové souvislosti s vyúčtováním nákladů na stanovený účel. Jsou to zejména dotace na provozní účely. Jejich účelem je podporovat ty činnosti, které by se za normálních tržních podmínek neprováděly.

Výnos vyplývající z poskytnuté dotace je účtován do příslušného účetního období v souvislosti se vznikem nákladů, na něž byla dotace poskytnuta. V případě poskytnutí dotace na pořízení dlouhodobého majetku včetně technického zhodnocení se pořizovací cena tohoto majetku sníží o poskytnutou dotaci. Pokud musí včelař tuto dotaci vrátit, neboť nesplnil podmínky pro její poskytnutí, zvýší se pořizovací cena příslušného majetku na původní výši a je proveden dodatečný odpis [17].

Pro účtování dotací je určen účet 346 Dotace ze státního rozpočtu a dále účet 347 Ostatní dotace. Podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v pozdějších zněních je od daně z příjmů v roce 2015 osvobozen příjem včelaře nepodnikatele, kterému plyne příjem z chovu včel a u něhož nepřekročí ve zdaňovacím období počet včelstev 60. Jako příjem se považuje částka Kč 500,- na jedno včelstvo. Má-li včelař ve zdaňovacím období včelstev více, uvede se v daňovém přiznání příjem celý. Od něho pak může odečíst paušální výdaje nebo výdaje skutečné, které budou podloženy potřebnými doklady.

Pokud je včelařství evidováno jako podnikatelská činnost, vztahuje se na podnikatele zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v pozdějších zněních v paragrafu 7 – příjmy ze samostatné činnosti. Jedná se v tomto případě o zemědělského podnikatele, což je fyzická či právnická osoba, která podniká v zemědělství. Vymezení zemědělského podnikatele je přitom obsaženo v zákoně č. 252/1997 Sb., o zemědělství ve znění zákona č. 64/2014 Sb., podle něhož zemědělským podnikatelem je fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku. Přitom fyzická osoba musí splnit podmínky, jako je dosažený věk 18 let, způsobilost k právním úkonům a trvalý pobyt na území ČR. Nejedná-li se o občana ČR nebo o občana členského státu EU, pak musí prokázat základní znalost českého jazyka.

Produkce a spotřeba medu

Podle Situační a výhledové zprávy z roku 2013 byla největším světovým producentem medu Čína s podílem přibližně 23 % na světové produkci. Na dalších místech bylo Turecko, Argentina a Ukrajina, každý stát zhruba se 6 % na světové produkci. Celá Evropská unie se na produkci podílí zhruba 12 %. Asi 50 % potřebného množství musí EU dovážet, zejména z Argentiny, Číny, Mexika a Brazílie.

V členských zemích EU je nejvyšší spotřeba medu v Řecku (1,7 kg/rok/obyvatel), následuje Rakousko, Německo a Španělsko. V České republice se spotřebuje za jeden rok na jednu osobu necelý jeden kg medu. Podle Situační a výhledové zprávy „Včely“ (2013) se do ČR nejvíce medu dováží z Ukrajiny (více než 500 tun), Číny a Spolkové republiky Německo. Naopak největším odběratelem českého medu je Slovensko (cca 500 tun), Rumunsko a opět Německo. Není ovšem dobře, že med se ve značné míře vyváží z ČR jako surovina a dováží již ve spotřebitelském balení. V roce 2006 schválila komise Evropských společenství český program „Propagace spotřeby medu“, který probíhal do října roku 2009. Jeho cílem bylo informovat spotřebitele o vlastnostech medu a produkčních podmínkách. Další program probíhal v letech 2010 až 2013. Jeho heslem bylo „Bez medu to nejde“. Oba programy byly spolufinancovány z prostředků Evropské unie.

Šlechtitelská činnost

Podle Analýzy stavu oboru včelařství v ČR z roku 2013 se chovatelská práce v ČR řídí šlechtitelským programem, jehož cílem je zkvalitňování užitkových vlastností našich chovaných včel s důrazem na mírnost a odolnost proti nemocem. Chovatelé na základě tohoto programu vybírají nejlepší včelstva k dalšímu chovu. U nás existuje organizovaný systém odchovu matek, kdy ve šlechtitelských chovech se udržuje a zkvalitňuje plemenný materiál, který je pak předáván do chovů nižších stupňů. Šlechtitelské chovy zároveň ve spolupráci s Výzkumným ústavem včelařským zkoumají rezistenci roztočů Varroana léčivé látky a přirozenou schopnost včelstev bránit se proti prvotním infekcím.

METODIKA A CÍL

Cílem této studie je analyzovat řízení a ekonomický pohled na včelařské chovy v České republice a konkrétně vystihnout produkci medu v Jihočeském kraji v komparaci se stavy v České republice. Studie analyzuje Jihočeský kraj, konkrétně jeho podíl na celkovém stavu produkce medu registrovanými včelstvy na území České republiky a nabízí komparaci jednotlivých okresů v Jihočeském kraji dle výnosu vosku a medu, jako hlavních produktů včel.

Autor zpracoval tuto studii pomocí materiálů získaných z knihovny, odborných studií, z odborných rad včelařů v praxi, ze včelařských časopisů, z internetových stránek českého včelařského svazu a z jiných internetových zdrojů. Autor analyzoval jednotlivé zdroje např. Situační výhledové zprávy, Statistické ročenky z ČSÚ, Ministerstva zemědělství, Státního intervenčního fondu, odborných studií, legislativní dokumenty upravující řešenou

problematiku. Pro výzkumnou část této studie, pomocí které bude analyzován celkový cíl, si autor stanovil následující výzkumné úkoly:

1. Jak se jednotlivé kraje České republiky podílejí na celkovém počtu chovů šlechtitelských a registrovaných včelstev v našem státě.
2. Porovnat, jaký byl v jednotlivých okresech Jihočeského kraje výkup medu v kg v roce 2014 a jaký byl v tomto roce v příslušném okrese celkový počet včelstev.
3. Porovnat po jednotlivých okresech Jihočeského kraje výnosy medu a vosku v roce 2014.

VÝSLEDKY A DISKUSE

V roce 2010 bylo dosaženo stavu 528 186 včelstev a v roce 2011 dokonce 565 419 včelstev, tedy nejvíce od roku 1995. Kvůli nepříznivému klimatickému vývoji na přelomu let 2011/2012 stavy mírně poklesly na 540 705 včelstev. Současný stav včelstev je stále pod doporučenou optimální hranicí pro opylení entomofilních rostlin. Proto i v roce 2012 byla snaha počet včelstev zvýšit.

V této studii autor zjistil, že včelařství je časově velmi náročným koníčkem, ale i pořizovací náklady jsou značně vysoké. Jsou vypisovány různé dotační tituly, jak od státu (Ministerstvo zemědělství), tak od kraje, města a hlavně dotace od evropské unie. Pokud chce včelař získat dotace, musí stále sledovat aktuálně vypsání dotace pro daný včelařský rok a podat si přihlášku přes základní organizaci Českého včelařského svazu do daného termínu.

Výzkumný úkol č. 1

V České republice bylo v roce 2013 evidováno celkem 130 šlechtitelských a registrovaných chovů včelstev. Počty v jednotlivých krajích a podíl v % z celkového množství udává tab. č. 1.

Tab. č. 1: Přehled včelstev podle krajů v ČR.

Kraj	Počet registrovaných včelstev	Procentuální vyjádření (%)
Jihočeský	17	13,08
Jihomoravský	21	16,15
Karlovarský	5	3,85
Královéhradecký	9	6,92
Liberecký	4	3,08
Moravskoslezský	12	9,23
Olomoucký	4	3,08
Pardubický	5	3,85
Plzeňský	10	7,69
Praha	3	2,31
Středočeský	11	8,46
Ústecký	0	0
Vysočina	19	14,61
Zlínský	10	7,69
Celkem	130	100

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Z uvedené tabulky můžeme vidět, že největší zastoupení registrovaných včelstev v České republice je Jihomoravském kraji, v kraji Vysočina a Jihočeském kraji. Tyto kraje tvoří zhruba 50 % celkového stavu v ČR. Můžeme tedy říci, že přibližně polovinu stavu v ČR tvoří 3 kraje.

Výzkumný úkol č. 2

Vypovídací hodnotu o druhém výzkumném problému má tab. č. 2, která obsahuje dostupné informace ze statistických ročenek zpracované ČSÚ.

Tab. č. 2: Včelstva a výkup medu v Jihočeském kraji.

Okres	Výkup medu v roce 2014 (kg)	Počet včelstev celkem k 31. 10. 2014
Č. Budějovice	12 221	12 750
Č. Krumlov	930	5 443
J. Hradec	23 172	11 474
Písek	24 782	8 710
Prachatice	5 803	5 935
Strakonice	15 232	7 487
Tábor	27 319	9 470
Celkem	109 459	61 269

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Celkem tedy bylo v Jihočeském kraji v roce 2014 vykoupeno 109 459 kg medu. V téže době bylo v Jihočeském kraji celkem 61 269 včelstev. Znamená to tedy, že od jednoho včelstva bylo v průměru vykoupeno 1,8 kg medu.

Následující tab. č. 3 udává procentuální podíl jednotlivých okresů Jihočeského kraje na výkupu medu v roce 2014 a v témže roce procentuální podíl včelstev v jednotlivých okresech Jihočeského kraje.

Tab. č. 3: Procentuální vyjádření včelařství v Jihočeském kraji.

Okres	Výkup medu (%)	Počet včelstev (%)
Č. Budějovice	11,16	20,81
Č. Krumlov	0,85	8,88
J. Hradec	21,17	18,73
Písek	22,64	14,21
Prachatice	5,30	9,69
Strakonice	13,91	12,22
Tábor	24,97	15,46
Celkem	100,00	100,00

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Z tab. č. 3 vyplývá, že výkup medu v jednotlivých okresech v Jihočeském kraji není úplně závislý na počtu včelstev v daných okresech. Největší podíl výkupu medu můžeme pozorovat na základě uvedených hodnot v okrese Tábor, ale přesto tento okres nedisponuje největším podílem zastoupení včelstev.

Výzkumný úkol č. 3

Následující tab. č. 4 uvádí výnosy z kmenových včelstev Jihočeského kraje v roce 2014 v kg a procentuální podíl jednotlivých okresů na výnosech kraje.

Tab. č. 4: Podíl medu a vosku na celkové hodnotě v Jihočeském kraji.

Okres	Med (kg)	Vosk (kg)	Med (%)	Vosk (%)
Č. Budějovice	140 936	6 138	18,87	27,12
Č. Krumlov	49 546	342	6,63	1,52
J. Hradec	134 164	5 783	17,96	25,55
Písek	113 978	3 651	15,26	16,13
Prachatice	39 841	1 841	5,34	8,13
Strakonice	98 541	3 827	13,20	16,90
Tábor	169 793	1 052	22,74	4,65
Celkem	746 799	22 634	100,00	100,00

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

ZÁVĚR

České včelařství vykazuje z dlouhodobého hlediska dobré výsledky i trendy v řadě klíčových směrů. Ve srovnání se světem má české včelařství dobrou zdravotní situaci v chovech včel včetně podílu na vlastním výzkumu, vývoji a výrobě léčiv, s tím spojenou velmi dobrou kvalitou a pověst včelích produktů dodávaných našimi členy, propracovaný systém vzdělávání všech věkových skupin včetně práce s mládeží a velmi dobrou úroveň plemenářské práce. Česká republika má také včelařskou organizaci vystavěnou na demokratických základech, která především hájí zájmy oboru včelařství jako celku, ale i oprávněné individuální zájmy včelařů v České republice i v zahraničí, dobré zázemí pro organizační, vzdělávací, výzkumnou i propagační činnost ve vlastních objektech. Česká republika má i morální povinnost udržovat a rozvíjet to, co nám bylo našimi předky, českými, moravskými a slezskými včelaři předáno.

Stav oboru včelařství v České republice je v mnoha ohledech příznivý a lepší než v jiných zemích. V těch pro nás horších bychom se měli snažit je dosáhnout, a to hlavně v oblastech, v nichž je to skutečně potřebné (zejména vybavenost provozů, a s tím související zdokonalení technologií chovu včel, větší investice do vlastního výzkumu či kontroly kvality produktů a marketingu). Mnohé z těchto investic jsou ovšem velmi nákladné a vyžadují spolufinancování z veřejných zdrojů. V řadě oblastí jsou státem i Evropskou unií potřebné projekty již odpovídajícím způsobem podporovány. Český svaz včelařů, o. s., po řadu let zajišťuje distribuci této podpory všem včelařům v ČR. Naše zájmová organizace tak dlouhodobě přebírá svůj díl odpovědnosti i nákladů, které z celostátního hlediska činnosti konané ve prospěch budoucího stavu našeho oboru vyžadují.

Od roku 2014 je dotace poskytována na prodané včelí matky pocházející pouze ze šlechtitelských chovů. Dotace na jednu prodanou včelí matku se zvýšila z 200 na 300 Kč, avšak na základě novely nařízení vlády platné od roku 2014 byl uplatněn koeficient krácení 0,6955. Kvůli tomu činila v roce 2014 skutečná dotace na jednu prodanou včelí matku 208 Kč. V porovnání s rokem 2013 došlo ke zvýšení o 25 % a čerpaná částka činila téměř 9,5 mil. Kč.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. ČESKO (2005): Zákon č. 197 ze dne 5. května 2005 o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh. In: *Sbírka zákonů České republiky*, s. 1–5.
2. ČESKO (1992): Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
3. ČESKO (1997): Zákon ze dne 24. září 1997 o zemědělství. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
4. ČESKO (2004): Zákon ze dne 29. dubna 2004 o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
5. ČESKO (1999): Zákon ze dne 13. července 1999 o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999.
6. ČESKO (2014): Zákon ze dne 23. října 2014, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
7. ČESKO (2004): Zákon ze dne 24. června 2004 SPRÁVNÍ ŘÁD. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
8. ČESKO (2014): Zákon ze dne 20. března 2014, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu. In: *Sbírka zákonů České republiky*.
9. HROBAŘOVÁ, B. (2010): Včelí produkty. *Včelařství*. 63:268-269.
10. KUBIŠOVÁ, S. – HALSBACHOVÁ, H. (1992): *Včelařství*. Brno: Vysoká škola zemědělská. 101 s.
11. KRUMLOVÁ, I. (2010): *Širší možnosti využití didaktického modelu včely medonosné v tématickém celku člověk a jeho svět*. České Budějovice, Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra biologie. 78 s.
12. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ (2015): Portál eAGRI [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, ©2009-2015 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/>
13. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ (2015): *Včelařství* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, ©2009-2015 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/vcelarstvi>.
14. QUALITY CENTRUM, spol. s r.o.: [online]. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.certifikace-iso.cz/poradenstvi-dotace>.
15. RADA EVROPSKÉ UNIE (2004): Nařízení Rady (ES) č. 797/2004 ze dne 26. dubna 2004 o opatřeních ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh.
16. RADA EVROPSKÉ UNIE (2004): Nařízení Komise (ES) č. 917/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 797/2004 o opatřeních v oblasti včelařství.
17. RYNEŠ, P. (2016): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2016*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-994-6.
18. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA (VČELY) (2013): Portál eAGRI Praha, [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, [cit. 2016-04-21] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/283622/Vcely_2013_SVZ_obsah.pdf.
19. STÁTNÍ INTERVENČNÍ FOND. [online]. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd>.
20. VESELÝ, V. et al. (2003): *Včelařství*. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0320-8. 270 s.

ADDRESS & ©

Ing. Lukáš POLANECKÝ
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
polanecky@mail.vstecb.cz

POROVNÁNÍ PRODUKČNÍCH PLOCH VYBRANÝCH PLODIN A STAVŮ VYBRANÝCH HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Comparison of Production Areas of Selected Crops and Number of Livestock in the Czech Republic

Kristina KABOURKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Autorka se ve svém článku zabývá chovem skotu, prasat, králíků a drůbeže a pěstováním brambor, cukrovky a řepky na území dnešní České republiky. Charakterizuje uvedené plodiny i druhy hospodářských zvířat, objasňuje pohled na ně z ekonomického hlediska. Zjišťuje, že v případě cukrovky a brambor došlo ve sledovaném období k výraznému snížení osaté a osázené plochy, naopak se podstatně zvětšila plocha, na níž je pěstována řepka. Snížil se počet chovaných kusů skotu a králíků, mírně se zvýšil počet chovaných prasat. K většímu nárůstu došlo u počtu kusů chované drůbeže. Autorka se domnívá, že stát by měl více podporovat zemědělce, neboť si můžeme řadu potravin, které nyní dovážíme, sami vypěstovat. Jednak bychom tím zvýšili zaměstnanost svých občanů a navíc bychom získali nezávadné potraviny. Autorka též uvádí informace o největších světových pěstitelích brambor, řepy a řepky, o největších producentech vepřového, hovězího a králičího masa, o jeho spotřebě a údaje o produkci vajec.

Klíčová slova: zemědělství – živočišná výroba – rostlinná výroba

ABSTRACT: The author deals with the breeding of cattle, pigs, rabbits and poultry and the cultivation of potatoes, sugar beet and oilseed rape on the territory of the Czech Republic today. The characteristics of the crops and livestock species enable the evaluation from an economic point of view. Regarding sugar beet and potatoes, a significant reduction of the area sown and planted was found out while on the other hand, the area of oilseed rape grew substantially. The number of rabbits and breeding cattle declined while the number of pigs slightly increased. A greater increase occurred in the number of poultry. The author supposes that the government support of farmers is insufficient since the country is able to produce a variety of crops that we now import. There would be the rise of local employees and, in addition, there would be healthy and safe food production. The author also provides the information about the world's largest growers of potatoes, beet and oilseed rape and about the largest producers of pork, beef, rabbit meat consumption, and eggs production data.

Key words: agriculture – livestock production – agricultural production

ÚVOD

Zemědělství je starobylá hospodářská aktivita, jejímž cílem je uspokojit prvotní lidské potřeby. Kolébkami cílené zemědělské činnosti jsou patrně oblasti Blízkého Východu, Egypta, Indie, Číny a oblasti ve Střední Americe. Vědci se domnívají, že zemědělství jako cílevědomá činnost je staré přibližně 10 tisíc let.

Zemědělská činnost se dělí na rostlinnou a živočišnou výrobu. Produkty rostlinné výroby slouží k obživě lidí i zvířat a též jako průmyslové suroviny. Nejrozšířenější skupinou ve světě pěstovaných plodin jsou obiloviny, především pšenice, ječmen, rýže a kukuřice. Živočišná výroba, co se týče hodnoty produkce, je v celosvětovém měřítku vyšší než hodnota rostlinné výroby. Živočišná výroba se rozvíjí hlavně ve vyspělých zemích, v zemích rozvojových se obyvatelstvo zaměřuje na výrobu rostlinnou.

Zemědělství je charakteristické tím, že je spjaté s půdou. Ta tvoří nejsvrchnější vrstvu zemské kůry, je prostoupená vodou, vzduchem a živými organismy. Jeden cm kvalitní zemědělské půdy vzniká v našich podmínkách přibližně 100 let. Naopak vlivem klimatických podmínek i činností člověka dochází k úbytku půdy a především k jejímu znehodnocování. Podle Situační a výhledové zprávy Ministerstva zemědělství ČR činila v České republice v roce 2012 celková výměra půdního fondu 7 887 tis. ha. Ve stejném období činila celková výměra zemědělského půdního fondu 4 230 tis. ha, což je 53,6 % z celkové rozlohy půdního fondu ČR. Zásadním ukazatelem je kvalita zemědělského půdního fondu, která je měřena bonitací. Eroze a zastavování území je v současné době největším problémem zemědělských půd v České republice. V důsledku záboru zemědělské půdy pro výstavbu silnic, sídel, průmyslových areálů nejenže ubývá vzácná komodita, půda, ale významně se snižuje retenční schopnost zbývající půdy a v důsledku toho jsme svědky častých místních povodní. Podle Veleby (2012), mezi lety 1920 až 1990 ročně ubývalo průměrně 8 500 ha orné půdy, v dalších letech to již bylo více než 10 tisíc ha orné půdy.

Varující je též skutečnost, že významný pokles zaznamenává v České republice produkce živočišných komodit. Právě živočišná výroba na sebe může vázat pracovní síly, a pomoci tak snižovat nezaměstnanost a současně vytváří přidanou hodnotu. Obiloviny se u nás pěstují na zhruba 50–60 % osevních ploch a následně se část vypěstované produkce vyváží. Pokud by se zvýšilo množství chovaných prasat, skotu či drůbeže, mohlo by se významně množství těchto obilovin použít na krmení zvířat a tak zhodnotit. Zároveň při zvýšeném počtu chovaného skotu se prostřednictvím jeho pasení obhospodařují louky a pastviny a rostlinná výroba dostává potřebnou chlévskou mrvu. Velmi vhodný z hlediska kvality masa je též způsob chovu hus či krůt, při němž jsou tyto tvorové od jara do podzimu paseni ve volném výběhu.

METODIKA A CÍL

Příspěvek navazuje na články, které autorka uveřejnila v minulých letech a ve kterých se zabývala produkcí jiných zemědělských komodit.

Cílem článku bude porovnání velikosti plochy oseté či osázené technickou cukrovkou, řepkou a bramborami na území dnešní České republiky v letech 1920 až 2014. Z oblasti živočišné výroby bude porovnáván chov skotu a prasat v kusech na území dnešní České republiky v období let 1921 až 2014 a chov drůbeže v kusech od roku 1945. Starší údaje se autorce nepodařilo získat. Též bude zkoumán vývoj počtu chovaných králíků na území České republiky od roku 1992 do roku 2012. Při svém šetření bude autorka vycházet především z údajů Českého statistického úřadu.

Autorka ve svém článku zpracovala literární rešerši, ve které za pomoci odborné literatury vytvořila literární přehled týkající se dané problematiky. Dále za pomoci údajů získaných z ročenek Českého statistického úřadu a údajů, které zveřejnilo Ministerstvo zemědělství České republiky, identifikuje předem určené cíle. Též v článku používá Situační výhledové zprávy, které poskytují určitá data vhodná k vlastnímu zpracování.

Pro dosažení hlavního cíle článku si autorka stanovila 3 hypotézy, které se bude snažit zpracováním dat vyvrátit nebo naopak potvrdit. Pro stanovení cíle a tedy hodnocení hypotéz použije zpracování statistických dat pomocí grafů a tabulek a jejich vypovídací hodnotu určí pomocí bazických indexů.

Stanovené hypotézy:

Hypotéza 1:

Plochy osázené bramborami a oseté cukrovkou se za zkoumané období na území ČR snížily.

Hypotéza 2:

Plochy oseté řepkou se za zkoumané období na území ČR zvýšily.

Hypotéza 3:

Počet chovaných kusů skotu, prasat, drůbeže a králíků na území ČR se v průběhu sledovaného období snížil.

VÝSLEDKY

Brambor hlíznatý patří do čeledi lilkovitých rostlin. Pochází z Jižní Ameriky. Má velký význam pro výživu lidí, hospodářských zvířat a používá se při výrobě sladu. Není náročný na přírodní podmínky, má velké hektarové výnosy. V našich zemích se pěstuje od 17. století, nejprve jako okrasná rostlina, teprve později lidé přišli na to, jak jej mají před konzumací upravovat. V 19. století zachránil Evropu před kurdějemi a hladomorem.

Řepa cukrová je laskavcovitá rostlina pěstovaná po staletí. Původně byla pěstována pro krmné účely, říkalo se jí buryně či burák. Na počátku 17. století se Francouz Olivier de Serres zabýval příčinami její sladkosti. V 18. století žijící německý chemik Andreas Sigismund Marggraf objevil postup, jak ze řepy získávat cukr. V dalším období byla vyšlechtěna řepa, která obsahovala větší množství cukru než řepa krmná. V našich zemích bylo pěstování této plodiny velmi rozšířené, neboť zejména v Polabí jsou pro ni výborné podmínky. Tato činnost však byla zcela rozvrácena po vstupu České republiky do Evropské unie a v současnosti se cukrovka pěstuje pro krmné nebo technické účely.

Brukev řepka je jednoletá či dvouletá plodina, která se pěstuje pro olejnatá semena. V současnosti slouží zejména k výrobě biopaliv. Podle FAO patří mezi deset nejdůležitějších olejnin světa. Pěstuje se především v Evropě. Je to též významná medonosná rostlina.

Prase domácí je nepřežvýkavý sudokopytník z čeledi prasatovitých. Domestikováno bylo patrně před 8–10 tisíci lety v jihovýchodní Asii, Číně a ve střední Evropě. Je to všežravec, který je v současných velkochovech krměn zejména zpracovanými obilovinami, bramborami apod. Je chováno především pro maso. Poráží se zpravidla v porážkové hmotnosti 80–120 kg, neboť při větší váze již tuční. Kromě masa a sádla se z prasat využívá kůže, štětiny i hnůj. Ve Francii se prase používá k vyhledávání lanýžů a pro podobnost jeho orgánů s lidskými je využíváno i jako laboratorní zvíře.

V českých chovech patří mezi nejčastější plemena české bílé ušlechtilé, česká landrase, Pietrain, Duroc, Hampshire či jejich kříženci. Historickým českým plemenem, které je zařazeno mezi genetické zdroje hospodářských zvířat, patří přeštické černostrakaté. Toto plemeno vzniklo pravděpodobně koncem 19. století v oblasti západních Čech.

Pod pojmem plemena skotu rozumíme populace hovězího dobytka, které mají stejný původ, charakteristické vlastnosti a znaky. Hovězí dobytek vznikl domestikací pravých turů. Skot se chová především kvůli produkci masa a mléka. Některá plemena mají užitkovost dvoustrannou, u jiných převažuje užitkovost mléčná nebo masná. Mezi nejrozšířenější mléčná plemena u nás patří Holštýnský skot, mezi nejrozšířenější plemena masná se řadí v ČR

Charolais nebo Masný simentál. Tradičním českým plemenem je český strakatý skot, což je plemeno z hlediska užítkovosti kombinované. Patří do celosvětové populace strakatých plemen, do českých zemí se dostalo v 19. století. Patří mezi velmi kvalitní plemena. Další původní české kombinované plemeno je česká červinka, která patří do skupiny středoevropského červeného skotu. Toto plemeno je zařazeno do projektu regenerace. Důvodem ochrany plemene jsou jednak genetické důvody, dále uchování plemene chápeme jako péči o kulturní dědictví po našich předcích. Na chov plemenných kusů vybraných českých plemen jsou poskytovány dotace.

Mezi drůbež u nás nejčastěji chovanou patří slepice, kachna domácí, husa domácí a krůta. Slepice, kur domácí, je domestikovaný pták, který byl vyšlechtěn z kura bankivského. Jeho domestikace proběhla kolem roku 3 000 př. n. l. Kur je chován především kvůli masu, vejším a jeho trus je jedno z nejlepších přírodních hnojiv.

Nelze přehlédnout způsob chovu slepic. Slepice chované na vejce (nosnice) jsou umístěny buď v klecích, které jsou obohacené či neobohacené, na podestýlce, ve výběhovém chovu nebo v ekologickém chovu. Chov nosnic v klecích je relativně velmi levný, ovšem autorka cítí povinnost upozornit na to, že takový způsob je vlastně hromadným týráním zvířat. Slepice zde v podstatě nemají možnost pohybu, je jim bráněno vykonávat instinktivní úkony, jako je popelení, hrabání, roztáhnutí křídel. Slepice chované na podestýlce se mohou v hale volně pohybovat, snášet vejce do hnízd, podestýlka je tvořena slámou, pískem a hoblinami. Tento chov je asi nejvhodnějším kompromisem mezi cenou chovu a pohodlím živých tvorů. Slepice chované ve výběhovém chovu či v chovu ekologickém mají celodenní přístup do výběhu.

Slepice chované na maso, brojleři, jsou chováni v halových systémech. Jsou vyšlechtěni k rychlému nabírání svalové hmoty při co nejmenší spotřebě krmiv, která jsou vytvořena právě pro rychlý růst masa. Tyto slepice v důsledku rychlého růstu mají slabé nohy, těžko se pohybují a mají řadu dalších zdravotních potíží.

Kachna domácí je domestikovaný pták z řádu vrubozobých, který se chová pro maso, vejce, peří a někdy jako okrasní ptáci. Domestikována byla zřejmě před 4–5 tisíci lety v Egyptě, Mezopotámii a Číně. V České republice se poměrně hojně chovají na rybnících osazených kapry (kaprokachní systém). Tento systém je oboustranně výhodný. Pro kachny je tento způsob chovu přirozený a ony svým trusem a zbytky krmiva obohacují vodu o živiny, které jsou vhodné pro kapry.

Husa domácí vznikla domestikací husy velké nebo husy labutí (v Číně). Kolem roku 5 000 př. n. l. došlo k její domestikaci v Mezopotámii, později pak v Egyptě a v Číně. Husy jsou chovány zejména pro maso, dále pro sádlo peří, trus i jako okrasná zvířata. V České republice chov hus není v současnosti příliš významný.

Krůta domácí pochází z Ameriky, kde byla domestikována Indiány. Zejména je chována pro masné účely. V českých zemích jsou krůty chovány zhruba od konce 18. až počátku 19. století. Většinou se chovají v halách, mají-li přístup do venkovních výběhů, projeví se to zřetelně na lepší kvalitě masa. Krůtí maso je pokládáno za jeden z dieteticky nejvhodnějších pokrmů.

Králíci byli záměrně chováni zhruba od 16. století ve Francii. Rozvoj chovu v Evropě nastává až ve století devatenáctém. V tomto období začíná též chov králíků v českých zemích. Králíčí maso je mimořádné kvalitní, vhodné pro diety. Čeští chovatelé mají k dispozici kvalitní česká plemena, která jsou zařazena do národního programu ochrany a využití genetických zdrojů hospodářských zvířat. Je to Český strakáč, Český červený, Český albín, Český luštič, Český černopesíkatý, Moravský bílý hnědooký a Moravský modrý. I v případě faremního chovu králíků však dochází velmi často k týrání chovaných zvířat. Je třeba skutečně nezbytně důsledně vyžadovat dodržování zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání v pozdějších zněních, jehož preambule zní: „*Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.*“ Králíci chováni ve velkochovech jsou chováni především pro maso, jejich kůže a srst se používá na výrobu kožešin a plsti.

Z hlediska ekonomického jsou zvířata pokládána za majetek podniku. Chovné kusy skotu, prasat a hejno chovných hus se eviduje jako dlouhodobý hmotný majetek, mladý či jatečný skot, prasata a ostatní drůbež je majetek oběžný, zásoby. Podle [2] pro zařazení zvířat jako hmotný majetek neexistuje z účetního ani daňového pohledu žádný limit ocenění. Podle [10] dlouhodobým hmotným majetkem se rozumí dospělá zvířata a jejich skupiny (např. stáda nebo hejna) s dobou použitelnosti delší než jeden rok a od výše ocenění určené účetní jednotkou, zejména s přihlédnutím k hledisku významnosti. Podle [14] po zařazení na účet 026 Dospělá zvířata a jejich skupiny jsou některá zvířata v analytické evidenci evidována a odepisována individuálně (např. plemenná zvířata, závodní koně). U zvířat, kde by byla evidence jednotlivých kusů složitá, je možno je evidovat skupinově (např. hejno hus). Podle [5] položka Dospělá zvířata a jejich skupiny obsahuje dospělá zvířata a jejich skupiny (např. stáda, hejna), s dobou použitelnosti delší než jeden rok a od výše ocenění určené účetní jednotkou, a to při splnění povinností stanovených zákonem, zejména respektováním principu

významnosti a věrného a poctivého zobrazení majetku. O dospělých zvířatech a jejich skupinách s dobou použitelnosti delší než jeden rok nevykázaných v položce Dospělá zvířata a jejich skupiny se účtuje jako o zásobách. Podle [12] je nutno zvířata inventarizovat, a to tak, že chovné kusy se inventarizují jednotlivě, např. podle inventárních čísel. Jednotlivě se inventarizují též mladé kusy hovězího dobytka. Zjištěné skutečnosti se zaznamenávají do inventurních soupisů.

Nyní budou rozebrány plodiny, o nichž se v příspěvku pojednává, pohledem účetnictví. Brambory, řepka a řepa jsou evidovány jako zásoby, a to na účtech Nedokončená výroba a Výrobky. Podle [7] analytická evidence k účtu Nedokončená výroba se vede podle jednotlivých pěstovaných plodin či skupin plodin a výměr – honů vždy v rozdělení na nedokončenou výrobu se sklizní v běžném roce a na nedokončenou výrobu se sklizní v následujících účetních obdobích. Před skončením účetního období je třeba provést inventarizaci nedokončené výroby, vyčíslit rozdíl mezi účetním stavem a skutečností a na základě zjištění příčin vzniku inventarizačního rozdílu uvést účetní stav do souladu se skutečností. Na začátku roku se v analytické evidenci převedou vlastní náklady vynaložené na plodiny, které budou sklizeny v tomto roce, z účtu nedokončené výroby příštích let na účet nedokončená výroba běžného roku. Rostliny evidované jako oběžný majetek se oceňují ve skutečných vlastních nákladech, které byly vynaloženy v souvislosti s jejich pěstováním. Do nich patří příprava půdy, setí, sázení, hnojení, odplevelování, zalévání, náklady související se sklizní [9]. Podle [12] je nutno podrobovat inventarizaci též pozemky, přičemž je nutno zjišťovat mimo jiné jejich stav, zda jsou vyznačeny v souladu s geometrickými plány, způsob jejich využití a v případě živelných událostí i rozsah škod.

Je nutno upozornit na to, že od 1. ledna 2016 byl novelizován zákon o účetnictví pod číslem 221/2015 Sb. Současně s tím byla novelizována vyhláška 500/2002 Sb. novelou č. 250/2015 Sb. Podle těchto nových předpisů dochází ke změně v účtování produktů vlastní výroby v oblasti výsledkových účtů (aktivace, změna stavu), což se týká i zemědělství.

DISKUSE

V tab. č. 1 můžeme vidět osevní plochy vybraných plodin, kterými jsou cukrovka, řepka a brambory, od roku 1920 do roku 2014.

Tab. č. 1: Osevní plochy cukrovky, řepky a brambor v období let 1920 až 2014 v tis. ha.

Rok/plodina	1920	1930	1945	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2014
Cukrovka	174	181	136	177	178	131	157	119	62	56	63
Řepka	6	0,6	33	21	34	24	64	105	325	369	389
Brambory	391	441	445	468	391	229	130	110	69	27	24

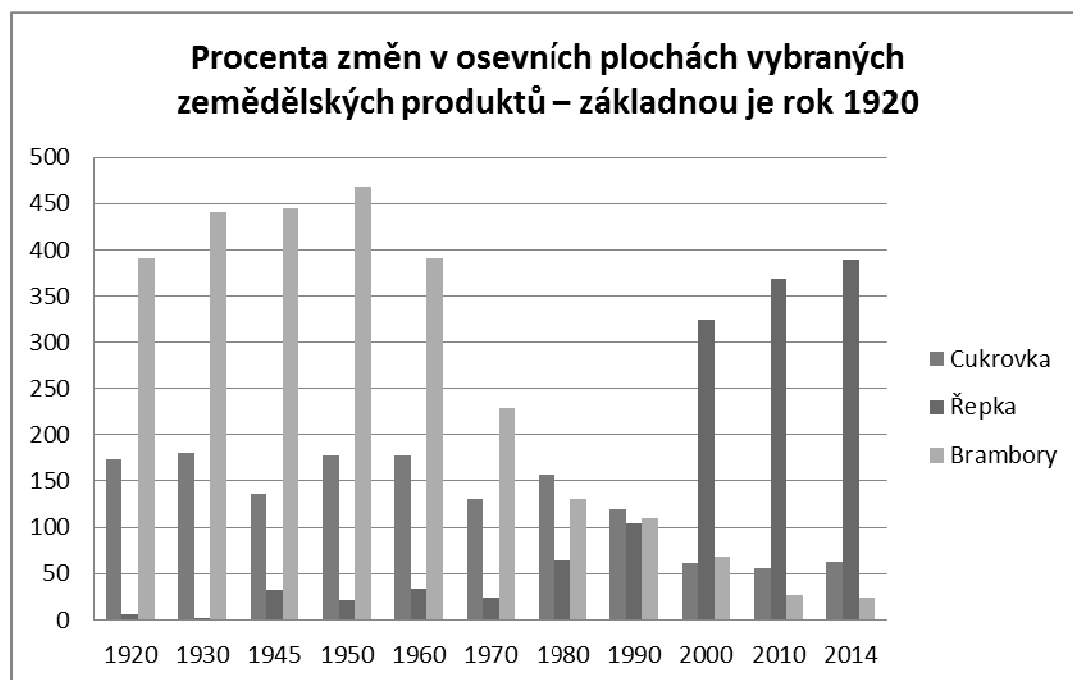
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Autorka zjistila, že u cukrovky došlo od roku 1920 do roku 2014 k výraznému poklesu oseté plochy, a to ze 174 tis. ha v roce 1920 na 63 tis. ha v roce 2014. Je to tedy snížení na zhruba 36 % původní plochy. K výraznému poklesu osázené plochy došlo ve sledovaném období i u brambor, jejichž výměra v roce 1920 činila 391 tis. ha, v roce 2014 pak 24 tis. ha. To je snížení dokonce jen na 6 % původní plochy. Hypotéza č. 1 se tedy potvrdila.

Je zajímavé, že sklizeň řepy v tunách ve sledovaném období se oproti roku 1920 zvýšila ze 4 015 tis. tun na 4 425 tis. tun. Je to nepochybně způsobeno hnojením a ochranou proti škůdcům.

Naopak plocha osetá řepkou se z 6 tis. ha v roce 1920 zvýšila na neuvěřitelných 389 tis. ha. Zvýšení činí 6 483 %. Hypotéza č. 2 se rovněž potvrdila. Procentuální vyjádření pomocí bazického indexu ukazuje graf č. 1.

Graf č. 1: Procenta změn v osevních plochách vybraných zemědělských produktů – základnou je rok 1920.

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Autorka se domnívá, že stát by měl motivovat zemědělce k většímu pěstování brambor, pro které jsou přírodní podmínky Vysočiny ideální. Současně by se tím i pomohla řešit nezaměstnanost obyvatel této oblasti. Spotřeba brambor na jednoho obyvatele činí v naší republice v současnosti zhruba 70 kg/rok.

Mezi největší pěstitele brambor v zemích Evropské unie patří podle Situační a výhledové zprávy MZ ČR z prosince 2014 Polsko s 337 tis. ha osázené plochy v roce 2013, Německo s 243 tis. ha v témže roce, dále pak Rumunsko s 207 tis. ha, Francie se 160 tis. ha a Velká Británie se 139 tis. ha v roce 2013. Největším producentem brambor v roce 2013 v EU bylo Německo s 9 670 tis. t, dále pak Francie s 6 975 tis. t, Polsko s 6 334 tis. t, Nizozemsko s 6 801 tis. t a Velká Británie s 5 685 tis. t.

Největším pěstitelem řepy v rámci Evropské unie je Francie, která podle Situační a výhledové zprávy MZ ČR z června 2015 osela v roce 2014 touto plodinou 371 tis. ha, následuje Německo s 348 tis. ha a Polsko se 198 tis. ha.

Pěstování řepky je v současnosti pro zemědělce výhodné, neboť se přidává do biopaliv. V posledních letech byly i klimatické podmínky pro pěstování této plodiny u nás velmi dobré. Na druhé straně je ovšem velký problém v tom, že, pokud ji lesní zvěř spásá ve větší míře, často pak hyne.

V EU mělo podle Situační a výhledové zprávy MZ ČR z prosince 2014 největší plochu osetou řepkou Německo – 6 208 tis. ha v roce 2014 a Francie v témže roce osela 5 531 tis. ha.

Tab. č. 2: Počet chovaných kusů vybraných hospodářských zvířat v tis.

Rok/hosp. zvířata	1921	1931	1945	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2014
Skot	3 043	3266	3 025	2 782	3 065	3 188	3 503	2 030	1 398	1 374
Prasata	1 563	2 066	1 724	3 033	3 859	4 307	4 299	3 867	2 877	1 617
Drůbež	-	-	14 724	16 766	19 424	26 302	31 899	26 688	25 372	21 464

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Z tabulky č. 2 a 3 vyplývá, že se hypotéza č. 3 nepotvrdila, neboť se ve sledovaném období výrazně snížil počet chovaných kusů skotu a králíků, u počtu chovaných prasat došlo k menšímu nárůstu. Výrazněji se zvýšil počet kusů chované drůbeže.

V České republice činila v roce 2012 spotřeba masa na osobu 77,4 kg, z toho nejvíce bylo masa vepřového, a to 41,3 kg, drůbežního 25,2 kg, hovězího 8,1 kg, králíčího 1,4 kg. Zbytek je maso rybí, skopové a zvěřina.

Podle Situační a výhledové zprávy MZ – skot – 2014 ve světě roste produkce hovězího masa. Ke zvýšení dochází zejména v Indii (zde se jedná o buvolí maso), v Austrálii, Argentíně, Brazílii a v Číně. V Indii mělo být v roce 2014 chováno 329 700 tis. ks skotu, v Brazílii 207 960 tis. ks skotu, v Číně to mělo být 104 188 tis. ks skotu.

Podle Situační a výhledové zprávy MZ – prasata – září 2015 největší výrobce a zároveň největší spotřebitel vepřového masa ve světě je Čína. Česká republika dováží prasata zejména z Dánska, Nizozemska a Německa, vyváží je naopak hlavně na Slovensko.

Spotřeba králíčího masa v ČR se neustále snižuje. Jak bylo uvedeno, činí v současnosti spotřeba na jednoho obyvatele ČR 1,4 kg/rok. V roce 1995 to bylo 3,4 kg, v roce 2000 3,0 kg v roce 2005 2,8 kg (Situační a výhledová zpráva MZ ČR – králíci – duben 2009). Oproti tomu např. v Itálii činí tato roční spotřeba na jednoho obyvatele zhruba 5 kg, na Maltě 4,3 kg, ve Španělsku 3 kg. Největšími světovými producenty králíčího masa jsou Itálie, Rusko, Francie a Čína. Na stav počtu chovaných králíků na území České republiky poukazuje tab. č. 3. Zde je také vidět procentuální pohyb stavu od roku 1992 do roku 2012, který autorka zkoumala pomocí bazického indexu, kde si základním rokem zvolila rok 1992.

Tab. č. 3: Stavby králíků v tis. kusech chovaných na území České republiky.

R.	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
tis.	13 635	14 491	14 242	15 279	14 164	12 121	11 997	11 392	9 877	8 306	7 295
%	100	106	104	112	104	89	88	84	72	61	54

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Podle Situační a výhledové zprávy MZ ČR – drůbež, vejce – prosinec 2013 se produkce drůbežího masa v zemích EU podílela na světové produkci této komodity zhruba 13 %. Pro evropský trh je stále zásadní výroba kuřecího masa, na významu nabývá výroba masa krůtího.

Produkce slepičích vajec v roce 2013 činila v Africe 2,8 mil. tun, v Americe 13,2 mil. t, v Asii 38,6 mil. t, v Evropě 10,6 mil. t, v Oceánii 0,3 mil. t. Podle údajů FAO bylo v roce 2010 na celém světě téměř 6 556 mil. nosnic. Z toho 509 mil. ks bylo v Africe, 1 053 mil. ks v Americe, 4 211 mil. ks v Asii, 765 mil. ks v Evropě a 18 mil. ks v Oceánii.

Z uvedených údajů je zřejmé, že se produkce vajec rozvíjí především v Asii, zde pak dominujícím státem je v této činnosti Čína s podílem přibližně dvou třetin celkové výroby asijského kontinentu.

ZÁVĚR

Autorka se ve svém článku zabývala chovem vybraných hospodářských zvířat a pěstováním cukrovky, brambor a řepky. Zjistila, že na území dnešní České republiky se v období let 1920 až 2014 snížila plocha, na které je pěstována řepa cukrová i brambory, naopak se výrazně zvýšila plocha při pěstování řepky. Dle názoru autorky by stát měl motivovat zemědělce k většímu rozsahu pěstování brambor, zejména na Vysočině, kde jsou pro tuto plodinu ideální podmínky. Podle mínění autorky je negativním jevem to, že po vstupu České republiky do Evropské unie bylo zcela výrazně omezeno pěstování cukrovky, pro kterou jsou zase velmi příhodné přírodní podmínky v Polabí. Plochy oseté řepkou se zvyšují proto, že tato plodina se přidává do biopaliv a proto její pěstování je pro zemědělce výhodné.

Údaje o chovu skotu a prasat získala autorka za období let 1921 až 2014, o chovu králíků za roky 1992 až 2012. Počet kusů skotu a králíků se za sledované období snížil. V počtu chovaných prasat došlo k menšímu nárůstu. Naopak počet kusů chované drůbeže se v období let 1945 až 2014 výrazně zvýšil.

Autorka se domnívá, že stát by měl motivovat zemědělce k rozšiřování živočišné výroby. Je zbytečné dovážet tyto produkty ze zahraničí, když si můžeme sami vyrobit kvalitní potraviny. Dovezené potraviny mnohdy neodpovídají našim hygienickým normám. Příkladem mohou být tiskové zprávy Státní zemědělské a potravinářské inspekce (např. z července roku 2013 – některé drůbežářské farmy v Polsku používaly nelegální farmaka či legální farmaka nezákonným způsobem, červen 2016 – polská firma dodala krutí maso, které obsahovalo bakterie rodu Salmonella, květen 2016 – německý výrobce dodal drůbeží mortadellu s nižším než deklarovaným obsahem masa). Současně v souvislosti se zemědělskou výrobou vznikají další pracovní místa jak přímo v zemědělství, tak především ve zpracovatelském průmyslu. Zároveň s rozšířením živočišné výroby vzniká větší potřeba rostlinných produktů, které opět mohou vyprodukovat čeští zemědělci. V neposlední řadě při chovu hospodářských zvířat vzniká chlévská mrva, což je nezastupitelné hnojivo. Hnojení chlévským hnojem zlepšuje půdní vlastnosti, půda lépe přijímá vodu a snáze odolává přívalovým dešťům.

Autorce je známa skutečnost, že v rámci Evropské unie existuje nadvýroba zemědělských komodit, společně nastavené kvóty a dotace. Právě proto by však měl stát napomoci zemědělcům a zpracovatelům hledat nová odbytiště. Podle Šťastné (2016), ředitelky Regionální agrární komory Jihočeského kraje, už po dva roky (zejména v souvislosti se zrušením mléčných kvót v EU) v ČR klesají výkupní ceny mléka. V současnosti každý nadojený litr znamená pro zemědělce ztrátu zhruba dvou korun. Zemědělci prozatím dotují živočišnou výrobu pomocí výroby rostlinné, to však není možné dělat trvale. Podle Šťastné objem produkce mléka v zemích EU neustále roste a zahraniční producenti hledají náhradní trh také v České republice.

Autorka v neposlední řadě upozorňuje na nutnost dodržovat předpisy týkající se ochrany zvířat proti týrání. Podle Šonkové (2006) by chovatelé měli dbát na to, aby pro hospodářská zvířata bylo zajištěno pět svobod: od hladu a žízně, od nepohodlí, od bolesti, zranění a onemocnění, od strachu a stresu, projevit přirozené chování. Je jasné, že tohoto cíle nebude dosaženo ze dne na den, avšak legislativními opatřeními a pod tlakem veřejnosti může dojít k postupnému zlepšení životních podmínek chovaných hospodářských zvířat.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BERANOVÁ, M. – KUBAČÁK, A. (2010): *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-113-4.
2. BRYCHTA, I. (2006): Specifika účtování u různých profesí – 3. díl. *Účetnictví v praxi*, č. 11. <http://účetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc>.
3. ČESKO (1991): Zákon ze dne 12. prosince 1991 O účetnictví. In: Sbíрка zákonů České republiky.
4. ČESKO (1992): Zákon České národní rady ze dne 15. dubna 1992 na ochranu zvířat proti týrání. In: Sbíрка zákonů České republiky.
5. ČESKO (2002): Vyhláška ze dne 6. listopadu 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: Sbíрка zákonů České republiky.
6. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015): *Statistické ročenky Jihočeského kraje* [online]. Praha: Český statistický úřad, 23. 11. 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/statisticke-rocenky-jihoceskeho-kraje>.
7. DVOŘÁKOVÁ, D. (2009): Oceňování, účetní zachycení a vykazování rostlinné výroby v dlouhodobém a krátkodobém majetku. *Účetnictví v zemědělství*, č. 4. <http://www.účetnikavarna.cz/archov/dokument/doc>.
8. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ (2015): *Portál eAGRI* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, ©2009-2015 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/>
9. NEPLECHOVÁ, M. (2007): *Účetnictví zemědělského podniku*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-393-7.
10. RYNEŠ, P. (2014): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2014*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-853-6.
11. RYNEŠ, P. (2016): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2016*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-994-6.
12. SVOBODOVÁ, J. (2013): *Inventarizace – praktický průvodce*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-783-6.
13. ŠONKOVÁ, R. (2006): *Welfare v ekologickém zemědělství 2006*. Praha: MZ ČR. ISBN 80-7271-176-8.
14. VALDER, A. (2008): *Účetnictví pro podnikatele v zemědělství*. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-388-1.
15. SITUAČNÍ a VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – CUKR – CUKROVÁ ŘEPA. Červen 2015. MZ ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-237-0.
16. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – OLEJNINY. Prosinec 2015. MZ ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-224-0.
17. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – BRAMBORY. Listopad 2015. MZ ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-267-7.
18. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – KRÁLÍCI. Říjen 2015. MZ ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-254-7.
19. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – SKOT – HOVĚZÍ MASO. Prosinec 2015. MZ ČR, 2015. ISBN 978-80-7434-257-8.
20. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – MLÉKO. Prosinec 2013. MZ ČR, 2013. ISBN 978-80-7434-121-2.
21. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – VEPŘOVÉ MASO. Září 2015. MZ ČR 2015. ISBN 978-80-7434-247-9.
22. SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA – DRŮBEŽ A VEJCE. Listopad 2014. MZ ČR 2014. ISBN 978-80-7434-170-0.

23. <http://www.szpi.gov.cz/clanek/czpi-vkauflandu-zjistila->
24. <http://ekonomika.idnes.cz/tesco-prodavalo-nebezpecne-kruti>
25. <http://www.szpi.gov.cz/clanek/mimoradna-kontrola>

ADDRESS & ©

Ing. Kristina KABOURKOVÁ
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kabourkova@mail.vstecb.cz

ŘÍZENÍ ÚČETNÍHO VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ – METODA KOMPONENTNÍHO ODPISOVÁNÍ

Management of Profit – Method of Component Depreciation

Markéta POPÍLKOVÁ – Kristina KABOURKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: K 01.01.2016 došlo k novelizaci českých účetních předpisů. Změny se týkají především klasifikace účetních jednotek a obsahu a formálních náležitostí účetních závěrek. Zahnutím některých principů obsažených v mezinárodních účetních standardech došlo k dalšímu sbližování českých účetních předpisů s těmito mezinárodními pravidly. Některé metody však obsahují české účetní předpisy delší dobu, přesto možnost jejich využití české účetní jednotky opomíjejí, například komponentní odpisování. Článek je zaměřen na posouzení možnosti využití komponentního odpisování u malé firmy. Jsou vypočteny klasické účetní odpisy a odpisy komponentní u několika významných druhů majetku, provedena jejich komparace a analýza vlivu na výsledek hospodaření.

Klíčová slova: účetní odpisy – komponentní odpisování – výsledek hospodaření

ABSTRACT: The Czech accounting regulations were amended since 1st January 2016. The amendments concern mainly the classification of business entities and the contents and formal requirements of financial statements. The inclusion of some principles covered by the international accounting standards means a further convergence of the Czech accounting with these international regulations. However, some methods have been included in the Czech regulations for some time and the business entities neglect the possibility of using them; an example is the method of component depreciation. The aim of this paper is to evaluate the possibility of using component depreciation within a small enterprise. Standard and component depreciation is calculated and compared at several kinds of property. To conclude, the impacts on profit are analysed and evaluated.

Key words: accounting depreciation – component depreciation – income statement

ÚVOD

Účetnictví v České republice se řídí zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, prováděcími vyhláškami (pro podnikatelské subjekty Vyhláška č. 500/202 Sb.) a Českými účetními standardy. Tyto základní právní dokumenty byly od 01.01.2016 novelizovány zákonem č. 221/2015 Sb. a vyhláškou 250/2015 Sb. Tyto právní dokumenty se vztahují na podnikající právnické osoby se sídlem na území České republiky, na zahraniční právnické osoby, které podnikají v České republice a na fyzické osoby, které účtují v soustavě podvojného účetnictví. Vzhledem k tomu, že celosvětově a zejména pak v Evropě dochází k ekonomické globalizaci, vyvstala potřeba postupné harmonizace účetnictví mezi jednotlivými státy. Významným nástrojem této harmonizace jsou Mezinárodní standardy účetního výkaznictví IFRS, které

začaly vznikat v 70. letech 20. stol. Používání standardů IFRS vyžaduje Evropská Unie pro společnosti emitující veřejně obchodovatelné cenné papíry. V České republice platí od roku 2005 nařízení, které stanovuje obchodním společnostem emitujícím cenné papíry registrované na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie povinnost použít pro účtování a sestavení účetní závěrky Mezinárodních standardů účetního výkaznictví upravených podle práva Evropských společenství. Též konsolidující účetní jednotky, které emitují cenné papíry registrované na regulovaném trhu cenných papírů v členských státech Evropské unie, mají povinnost použít Mezinárodních standardů účetního výkaznictví pro sestavení konsolidované účetní závěrky a zpracování výroční zprávy. (Nařízení komise (ES) č. 1126/2008 ze dne 3. listopadu 2008, kterým se přijímají některé mezinárodní účetní standardy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002) Používání IFRS též často vyžadují zahraniční vlastníci společností, neboť výsledky jsou pak pro ně srozumitelné a srovnatelné.

Ostatní účetní jednotky ČR jsou v současné době stále povinny se řídit národními účetními pravidly, která do sebe postupně absorbují prvky z mezinárodních standardů. Na rozdíl od mezinárodních standardů, které některé účetní metody stanovují povinně, české účetní předpisy umožňují použití metod pouze jako možnost volby účetní jednotky. Neznalost těchto metod a jejich nekompatibilita s daňovými předpisy je jedním z důvodů, proč je většina účetních jednotek nevyužívá.

Jednou z oblastí, která není u českých účetních jednotek dostatečně využívána, je další způsob účetního odpisování dlouhodobého majetku tzv. komponentní odpisování.

Zásady komponentního odpisování vycházejí z pravidel mezinárodních účetních standardů, konkrétně standardu IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení. Majetek lze podle standardu rozdělit na více částí, kdy každá část má jinou dobu použitelnosti, o které se účtuje odděleně. Používá se zde tzv. komponentní způsob odpisování, kdy každá komponenta se může odpisovat odlišnou metodou vzhledem ke konkrétnímu způsobu jejich opotřebení. Ve standardu není určeno jiné kritérium použití náhradních dílů jako majetek dle IAS 16, kromě doby použitelnosti [3].

U některého majetku je třeba provádět pravidelné generální prohlídky spojené s výměnou opotřebené části majetku, kdy tyto výměnné části řadíme jako samostatné aktivum, které se odpisuje po dobu pravidelného cyklu těchto prohlídek. Náklady na pravidelnou údržbu a opravy pozemků, budov a zařízení jsou klasifikovány jako náklady období [1].

Na rozdíl od českých účetních předpisů pro podnikatelské subjekty, kdy účetní jednotka komponentní odpisování použít může, podle mezinárodních účetních standardů má povinnost desagregovat pro účely odpisování aktiva na více částí. Aby náhradní díl byl klasifikován jako samostatný dlouhodobý hmotný majetek dle IAS/IFRS, musí účetní jednotka předpokládat, že doba životnosti je delší než jedno účetní období. Možnost desagregace jednoho funkčního celku je velice praktickou záležitostí, která umožňuje alokovat pořizovací cenu aktiva do jednotlivých účetních období prostřednictvím odpisů. Při výměně se odepíše eventuelní zůstatková cena vyřizované součásti a do používání se zařadí nová součást oceněná pořizovacími náklady [2].

Důležité je, že tato metoda odpisování je podle českých účetních předpisů pouze dobrovolná a pro daňové účely není akceptovatelná [5].

METODIKA A CÍL

Odborné cíle příspěvku jsou zaměřeny na shromáždění, zpracování konkrétních postupů a interpretování použití metody komponentního odpisování a vyčíslení ekonomických dopadů do hospodářských výsledků účetní jednotky. Budou vypočteny klasické účetní odpisy a odpisy komponentní u několika významných druhů majetku, provedena jejich komparace a analýza vlivu na výsledek hospodaření.

VÝSLEDKY

Již od počátku roku 2010 umožňují české účetní předpisy českým účetním jednotkám použít metodu tzv. komponentního odpisování při účetním odpisování dlouhodobého hmotného majetku (dále jen DHM). Účetní jednotky mohou použít tuto metodu na základě § 56a Vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Podle odst. 1 výše uvedeného paragrafu Vyhlášky může účetní jednotka odpisovat metodou komponentního odpisování stavby, byty a nebytové prostory samostatné movité věci a soubory movitých věcí. Postupuje tak, že určí druh majetku, průběh používání a způsob vymezení komponenty včetně jejího ocenění na základě vlastního uvážení. Tyto skutečnosti musí být doloženy průkazným účetním záznamem. Komponentou se rozumí určená část majetku nebo souboru majetku, jejíž doba použitelnosti se významně liší od doby použitelnosti majetku a u které je výše ocenění významná v poměru k výši ocenění celého majetku. Majetek se účtuje a vykazuje jako celek s tím, že členění na komponenty se zavádí pouze z důvodu zjištění celkového odpisu, který se skládá z odpisů jednotlivých komponent.

Pro účely zjištění základu daně z příjmů není metoda komponentního odpisování akceptována. Podle § 23 odst. 2 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, pokud poplatník použije metodu komponentního odpisování v účetnictví, je povinen při stanovení základu daně z příjmů výsledek hospodaření upravit o veškeré vlivy této metody.

Výhody komponentního odpisování jsou většinou demonstrovány na příkladech velkých firem vlastnících letadla, důlní zařízení apod. Vyplatí se odpisovat komponentně i malým podnikatelům? Vliv komponentního odpisování je možné doložit na příkladu podnikatele vlastního truhlářskou dílnu. Pro výkon své činnosti využívá různé druhy přístrojů, strojů a zařízení. Nejspíše bude využívat i budovu, ať už vlastní nebo pronajatou. U budovy je ovšem předpoklad vytváření rezervy na opravy, takže v příkladu zahrnuta není. Autorky vybraly základní druhy strojů a zařízení, které by bylo možno desagregovat na jednotlivé komponenty a jejichž cena je natolik významná, aby se změna odpisování projevila ve vyšší výsledku hospodaření. Jde o DHM používaný v konkrétní truhlářské dílně. Komponentní odpisování umožňují české účetní předpisy od počátku roku 2010.

Jak by tedy vypadaly účetní odpisy, kdyby společnost začala používat komponentní odpisování od r. 2014? Pro názornost jsou u jednotlivých druhů majetku vypočteny i klasické účetní odpisy. Pro daňové odpisování není možné metodu komponentních odpisů použít. Při výpočtu vycházely autorky, z toho, že firma komponentně odpisuje pouze majetek nově zařazený do užívání od počátku roku 2014. Ceny představují účetní ocenění majetku v době zahájení komponentního odpisování. Odpisy jsou pro názornost počítány pouze za pět let používání.

Seznam vybraného majetku a vyměnitelných dílů, které je možné považovat za komponenty:

- Sušárna řeziva – celková cena 788 600 Kč a poloautomatická řídicí jednotka 88 600 Kč. Doba použitelnosti 10 let, výměna řídicí jednotky za 4 roky;
- Čtyřstranná fréza – celková cena 394 000 Kč, motor 12 000 Kč. Doba použitelnosti 10 let, výměna motoru po 4 letech;
- 2x formátovací pila – celková cena 178 000 Kč výměnné pilové kotouče (klasické cena 3 000 Kč, s diamantovými břity cena 16 000 Kč). Doba použitelnosti odhadnuta na 6 let, výměna kotoučů po dvou letech (kotouče s diamantovými břity). Firma vlastní dvě stejné formátovací pily, výpočet bude prováděn pro obě dohromady, i když účetní evidence je samozřejmě vedena jednotlivě a pily jsou odpisovány samostatně;

- Vysokozdvihový vozík Desta – celková cena 377 000 Kč, nosné vidlice – nutná výměna po 10% otěru, snížení nosnosti cena 2 x 5 800 Kč, doba použitelnosti 8 let, nosné vidlice po třech letech používání;
- Menší nákladní automobil IVECO – celková cena 495 000 Kč, doba použitelnosti 8 let, výměna pneumatik po 2 letech, cena 4 x 2 300 Kč pneumatiky celkem 9 200 Kč;
- Turniketový lis – celková cena 145 000 Kč, doba použitelnosti stanovena na 7 let, elektrický hydraulický agregát nutná výměna po třech letech používání, cena 28 200 Kč.

Výpočet jednotlivých druhů odpisů pro sušárnu řeziva

- **Komponentní odpisy - lineární časové odpisy – výpočet pro rok 2014:**

Cena sušárny bez řídicí jednotky 700 000 Kč

Měsíční odpis = $700\,000 / 10 * 12 = 5\,833,33 = 5\,834,00$ a roční odpisy $12 * 5\,834 = 70\,008$

Cena samostatně řídicí jednotky 88 600 Kč

Měsíční odpis = $88\,600 / 4 * 12 = 1\,845,83 = 1\,846,00$ a roční odpisy $12 * 1\,846 = 22\,152$.

V pátém roce odpisování dochází k navýšení ZC, ale odpisy se nemění. ZC roku 2018 = $419\,960 - 92\,160 + 88\,600$ (cena nově koupené řídicí jednotky).

Údaje za následující roky jsou uvedeny v tab. č. 1;

- **Klasické účetní odpisy – lineární časové odpisy – výpočet pro rok 2014:**

Odpis sušárny včetně poloautomatické řídicí jednotky PC 788 600 Kč

Měsíční odpis = $788\,600 / 10 * 12 = 6\,571,66 = 6\,572,00$ a roční odpisy $12 * 6\,572 = 78\,864$.

Vždy po čtyřech letech používání dochází jednorázovému navýšení nákladů nákupem nové řídicí jednotky, resp. zaúčtováním do spotřeby popř. do nákladů na generální opravu.

Údaje za následující roky jsou uvedeny v tab. č. 2.

Tab. č. 1: Komponentní odpisy sušárny řeziva za pět let odpisování (v Kč).

Položka	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Odpis sušárny samostatně	70 008	70 008	70 008	70 008	70 008
Odpis řídicí jednotky	22 152	22 152	22 152	22 152	22 152
Celková zůstatková cena	696 440	604 280	512 120	419 960	416 400
Vliv na VH (náklady)	92 160	92 160	92 160	92 160	92 160

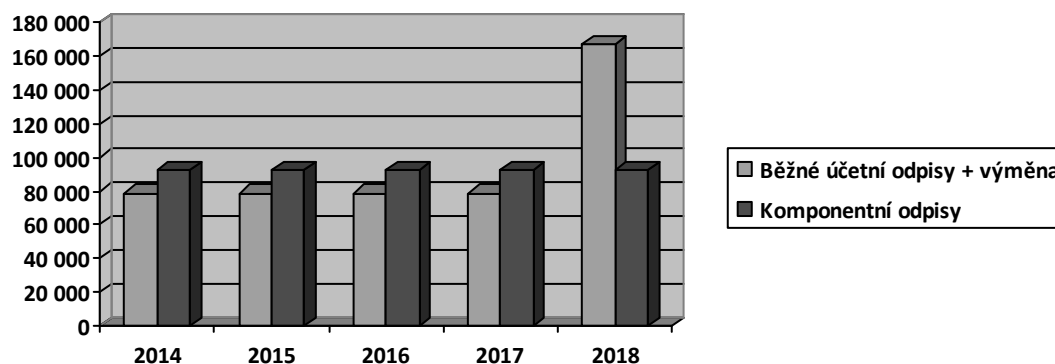
Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. č. 2: Běžné účetní odpisy sušárny řeziva za pět let odpisování (v Kč).

Položka	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Odpis sušárny	78 864	78 864	78 864	78 864	78 864
Zůstatková cena sušárny	709 736	630 872	552 008	473 144	394 280
Výměna řídicí jednotky	-	-	-	-	88 600
Vliv na VH (náklady)	78 864	78 864	78 864	78 864	167 464

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 1: Porovnání nákladů v závislosti na klasických účetních a komponentních odpisech sušárny.

Zdroj: Vlastní zpracování.

U dalších druhů majetku byl použit stejný postup výpočtu jednotlivých odpisů, výsledky jsou uvedeny v souhrnných tab. č. 3 a 4 pro všechny druhy vybraného majetku.

Tab. č. 3: Celkový vliv na výsledek hospodaření – roční odpisy majetku (v Kč).

Běžné účetní odpisy včetně nákladů na výměnu náhradních dílů	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Sušárna řeziva	78 864	78 864	78 864	78 864	167 464
Čtyřstranná fréza	39 432	39 432	39 432	39 432	51 432
Formátovací pila 2x	59 352	59 352	75 352	59 352	75 352
Vysokozdvíhový vozík	47 136	47 136	47 136	58 736	47 136
Nákladní automobil	61 884	64 884	71 084	64 884	71 084
Turniketový lis	20 724	20 724	20 724	48 924	20 724
Celkem vliv na VH	307 392	310 392	332 592	350 192	433 192

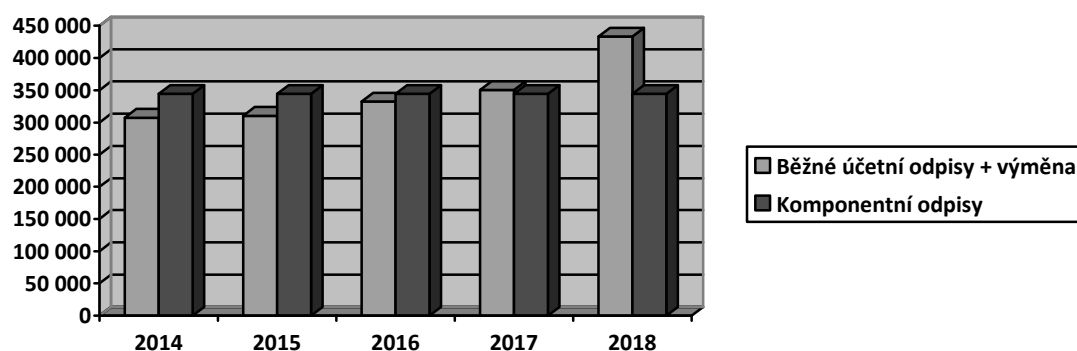
Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. č. 4: Celkový vliv na výsledek hospodaření – roční odpisy majetku (v Kč).

Komponentní odpisy	Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
Sušárna řeziva	92 160	92 160	92 160	92 160	92 160
Čtyřstranná fréza	41 208	41 208	41 208	41 208	41 208
Formátovací pila 2x	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Vysokozdvíhový vozík	49 560	49 560	49 560	49 560	49 560
Nákladní automobil	65 340	65 340	65 340	65 340	65 340
Turniketový lis	26 100	26 100	26 100	26 100	26 100
Celkem vliv na VH	344 368	344 368	344 368	344 368	344 368

Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 2: Vývoj jednotlivých druhů odpisů.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Bylo zjištěno, že při běžném způsobu účetního odepisování činil roční odpis sušárny 78 864 Kč. V roce, kdy došlo k výměně řídicí jednotky, byly náklady zatíženy další částkou

ve výši 88 600 Kč. Celkově tak v tomto roce náklady činily 167 464 Kč. Při komponentním způsobu odepisování činil po každý rok odpis samotné sušárny 70 008 Kč, odpis řídicí jednotky 22 152 Kč, celkově náklady byly ve výši 92 160 Kč.

Autorky zjistily, že při běžném účetním odepisování frézy činil v každém roce její odpis 39 432 Kč. V roce, v němž došlo k výměně motoru, však náklady vzrostly o Kč 12 000 Kč, takže činily celkem 51 432 Kč. Při komponentním odepisování po každý rok byl odpis samostatné frézy ve výši 38 208 Kč a odpis motoru ve výši 3 000 Kč. Každoročně tak byly celkové náklady ovlivněny částkou 41 208 Kč.

Při běžném odepisování formátovacích pil činil jejich každoroční odpis 59 352 Kč. V roce, v němž došlo k výměně kotoučů, se náklady zvýšily o 16 000 Kč, takže jejich celková výše byla 75 352 Kč. Při komponentním odepisování činil po každý rok odpis pil samostatně 54 000 Kč a odpis kotoučů 16 000 Kč. Celkově tak byly po každý rok náklady ovlivněny částkou 70 000 Kč.

Při běžném způsobu odepisování vysokozdvížného vozíku činil jeho roční odpis 47 136 Kč. V roce, kdy došlo k výměně nosných vidlic, se náklady zvýšily o dalších 11 600 Kč na celkovou roční výši 58 736 Kč. Při komponentním odepisování vozíku činil každoročně jeho odpis 45 684 Kč a odpis nosných vidlic 3 876 Kč. Po každý rok odepisování tak byly náklady zatíženy shodnou částkou 49 560 Kč.

Při běžném způsobu odepisování automobilu INECO činil jeho roční odpis 61 884 Kč. V roce, v němž byly vyměněny pneumatiky, se náklady zvýšily o dalších 9 200 Kč, takže roční výše nákladů celkem činila 71 084 Kč. Při komponentním způsobu odpisu tohoto automobilu činil roční odpis vlastního auta 60 732 Kč a odpis pneumatik 4 608 Kč. Celkový roční odpis tak činil po všechny roky 65 340 Kč.

Konečně při běžném účetním způsobu odepisování činil roční stanovený odpis turniketového lisu 20 724 Kč. V roce, kdy došlo k výměně agregátu, se náklady zvýšily o 28 200 Kč na celkovou hodnotu 48 924 Kč. Při komponentním způsobu odepisování se každoročně lis odepisoval částkou 16 692 Kč a agregát částkou 9 408 Kč. Celkově tak vzniklé náklady byly každoročně ve výši 26 100 Kč.

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že při komponentním způsobu odepisování jsou náklady každý rok zatíženy ve stejné výši a nedochází tak k nárazové změně hospodářského výsledku. Z příložených tabulek, výpočtů i grafů je zřejmé, že pokud společnost bude jednotlivé náhradní díly evidovat jako zásobu, bez ohledu na jejich dobu životnosti, bude to mít podstatný vliv na výsledek hospodaření a to vždy ten rok, kdy dojde k výměně komponenty. Tento vliv se projeví vždy jako skokový nárůst o hodnotu výměnného zařízení.

Pokud použije účetní jednotka komponentní metodu odpisování, nedochází ke skokovému nárůstu ve výsledku hospodaření, naopak odpis je po celou dobu životnosti aktiva neměnný. To znamená, že zabezpečuje stálý dopad odpisů zařízení na výsledek hospodaření a věrnější zobrazení finanční situace, a to bez ohledu na to, zda v daném roce dochází k výměně komponenty či nikoliv.

ZÁVĚR

Autorky ve svém příspěvku posuzovaly, jaký dopad na výsledek hospodaření podniku má komponentní způsob odepisování v porovnání s běžnými účetními odpisy. Bylo zjištěno, že při komponentním způsobu, kdy se samostatně odepisuje část příslušného dlouhodobého majetku, která se pořizovací cenou významně odlišuje od celkové hodnoty, jsou náklady po celou dobu odepisování zatěžovány rovnoměrným způsobem. Oproti tomu při běžných účetních odpisech v roce, kdy dochází k výměně této části majetku, se náklady podniku skokově navyšují.

Dle názoru autorek tak komponentní způsob odepisování vhodněji zobrazuje ekonomickou situaci podniku. Vzhledem k tomu, že smyslem komponentního odepisování je poskytnout věrnější obraz o užívání majetku, je pro účetní jednotku vhodné komponentní metodu odpisování využívat i přesto, že komponentní odepisování nelze použít pro účely daňových odpisů.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BOHUŠOVÁ, H. (2008): *Harmonizace účetnictví a aplikace IAS/IFRS*. Praha: Wolters Kluwer. 380 s. ISBN 978-80-7357-366-9.
2. DVOŘÁKOVÁ, D. (2011): *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS*. Brno: Computer Press. 344 s. ISBN 978-80-251-3652-2.
3. JÍLEK, J. – SVOBODOVÁ, J. (2013): *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS) 2013*. Praha: Grada Publishing. 448 s. ISBN 978-80-247-4710-1.
4. *IAS 16 – Property, plant and Equipment, IAS/IFRS anglická verze*. [online]. [cit. 2016-3-22]. Dostupný z <<http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias16>>.
5. RYNEŠ, P. (2014): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. Olomouc: ANAG. 1143 s. ISBN 978-80-7263-853-6.
6. *Vyhláška č. 500/2002 Sb. ve znění vyhlášky č. 250/2015 Sb.*
7. *IAS 16 Property, Plant and Equipment*.
8. *Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 221/2015 Sb., a zákona 377/2015 Sb.*
9. *Zákon č. 586/1992Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*. In: *Daně z příjmů 2010*. Ostrava: Sagit, 2010. ISBN 978-80-7208-786-0.

ADDRESS & ©

Ing. Markéta POPÍLKOVÁ
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
popilkova@mail.vstecb.cz

Ing. Kristina KABOURKOVÁ
Katedra ekonomiky
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kabourkova@mail.vstecb.cz

ACCOUNTING PROCESSES WITHIN FARM BUSINESS ENTITY AFTER ACCOUNTING ACT AMENDMENTS

Účetní procesy v zemědělském podniku po novele zákona o účetnictví

Daniel RAUŠER – Kristina KABOURKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRACT: This paper focuses on agriculture, namely on Czech accounting processes within a farm business entity, and draws the attention to some of the legal standards which govern accounting and reporting both domestically and in the European Union. The Czech accounting, governed by Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, Decree no. 500/2002 Coll. and the Czech Accounting Standards, was amended by Act No. 221/2015 Coll. and Decree 250/2015 Coll. The authors compare accounting of selected accounting operations before and after 1st January 2016 when these significant changes occurred. Particularly in terms of accounting results, they involve deletion of account groups 61 Changes in product inventory and 62 Activation, whose recognitions were moved to 58 Change in inventory from own activity and activation. Similarly, accounting for extraordinary costs and extraordinary revenues was transferred to operating and financial costs and revenues respectively. It is expected that these changes are not final, as the Czech Republic's accounting will undoubtedly be adjusted in accordance with the EU over the coming years.

Key words: International Accounting Standards – accounting – Act on Accounting

ABSTRAKT: Tento článek se zaměřuje na zemědělství, a to konkrétně na české účetní procesy v zemědělském podniku, a upozorňuje na některé z právních norem, které upravují účtování a vykazování v tuzemsku a Evropské unii. České účetnictví, vymezeno zákonem číslo 563/1991 Sb., O účetnictví, vyhláškou č. 500/2002 Sb. a Českými účetními standardy, bylo novelizováno zákonem č. 221/2015 Sb. a vyhláškou 250/2015 Sb. Autoři porovnávají účetnictví vybraných účetních operací před a po 1. lednu 2016, kdy k těmto významným změnám došlo. Tyto se týkají zejména oblasti výsledkových účtů, kdy jsou zrušeny účty ve skupinách 61 Změny stavu zásob vlastní činnosti a 62 Aktivace a účtování z nich přesunuto do skupiny 58 Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace. Podobně bylo účtování o mimořádných nákladech a mimořádných výnosech převedeno na provozní a finanční náklady a výnosy. Předpokládá se, že tyto změny nejsou konečné, protože účetnictví České republiky bude v příštích letech nepochybně upravováno v souladu s EU.

Klíčová slova: Mezinárodní účetní standardy – účetnictví – zákon o účetnictví

INTRODUCTION

Given the economic globalization worldwide and particularly in Europe, the need for a gradual harmonization of accounting between individual states has become more apparent. In this context, the International Financial Reporting Standards (IFRS), which began to appear in the 1970's, have served as an important tool, for their using has been required by the European Union for companies issuing publicly traded securities. As for the Czech

Republic, since 2004 there has been a regulation in force which provides that any companies, issuing (or admitted to trading) securities registered on a regulated securities market in the European Union member states, are obliged to use the aforementioned IFRS, as amended by the EU law, for their accounting and preparing financial statements. Likewise, consolidating entities are also to abide by the IFRS for their consolidated financial statements and annual reports. Apart from that, following the IFRS is often recommended by companies' foreign owners, as the end results in this manner are understandable and comparable for them.

In regard to agriculture, the major characteristics are set out in the International Accounting Standards (IAS), 41 – Agriculture, focusing on particular assets that do not generally occur in other economic activities, i.e. biological assets – these are live animals or plants used in agriculture. Additionally, the IAS 41 came into force in 2003 and was originally created in view of the fact that any agricultural activity depends on the abilities of animals and plants to grow, procreate and raise their quality characteristics. This is so-called Bioconversion (or Biotransformation), which is an essentially valuable factor as well as a real benefit during an agricultural activity. It refers to the processes of growth, production and reproduction, resulting in both qualitative and quantitative changes within biological assets. Thus, the particular agricultural activity subsequently becomes a farm business entity's controlled biological transformation of biological assets, intended for sale or to generate additional biological assets. Also, it should be noted that in case the same farm business entity wishes to prepare its financial statements in accordance with the IFRS rules, it must then use the International Accounting Standards in their entirety.

Considering the Czech accounting system, mainly governed by Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, it was significantly amended after several decades, namely by Act No. 221/2015 Coll. and Act No. 377/2015 Coll. In addition, the amendments also involved Decree No. 500/2002 Coll., implementing certain provisions of Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, as amended, for accounting entities that are businesses using double-entry bookkeeping - the amendment of this Decree is under No. 250/2015 Coll. Moreover, other significant documents in this particular context have comprised the Czech Accounting Standards, whose new regulations are to be recognized by the accounting entities as of 1st January 2016. According to the regulations, those entities recognizing a particular marketing year as their accounting period shall account for in the marketing year commencing in the course of the year 2016.

METHODS AND OBJECTIVES

In comparison with other economic activities, agricultural primary production as such is fairly specific, also implying its accounting specifics. Agricultural activities are influenced by natural relations and production of agricultural products is usually a several-month or even a multi-year process. The 2016 changes in accounting have indeed had a significant impact on agriculture. Based on the amendments to Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, the aim of this paper is to a certain extent characterize accounting for a farm business entity in the Czech Republic and to compare specific accounting processes, selected accounts and accounting operations before and after the aforementioned amendments.

RESULTS AND DISCUSSION

Prior to their results, the authors would like to provide a brief theoretical basis. First, the Czech Accounting Standard No. 013 sets out tangible and intangible long-lived assets, where tangible assets include Land, Perennial crops and Animals and their groups (Svobodová 2015). According to Ryneš (2016), Land is an immovable property, which also involves vegetation emerged on its surface – as stated in § 506 of the Civil Code, and is recognized and valued separately (and not depreciated in accordance with § 28 of the Accounting Act). Second, valuation of acquired land includes a woodland or planted trees and shrubs, unless they are Perennial crops – these (with a fertility period longer than 3 years) specifically involve fruit trees (planted on a contiguous land area of over 0.25 hectares at a density of at least 90 trees per 1 ha), fruit bushes (planted on a contiguous land area of over 0.25 hectares at a density of at least 1,000 vines per 1 ha) and permanent vineyards and hop fields. According to Dvořáková (2012), Perennial crops are valued at purchase price (when purchased), or at actual cost (in case of their own production). All of the costs incurred for cultivation of orchards, which have not yet reached their full fruitage, should be activated and become part of the orchards' value. As Dvořáková further adds to this, Perennial crops may be depreciated, and an important particularity is that although they are recorded in the relevant account when their planting is completed, depreciation commences upon the crops achieving their fruitfulness. Based on Annex No. 1 of the Income Tax Act, they fall under depreciation group 3, with the tax depreciation period being at least 10 years. Also, glass greenhouses and plastic greenhouses (necessary for crop and plant cultivation) fall under depreciation group 3, which separately includes hop field constructions as well. Thirdly, in accordance with an accounting entity's decision, Animals and their groups

include basic herds of cattle, horses, pigs, sheep, goats or flocks of breeding geese, draught horses and racehorses, or basic herds of other farmed animals. All of these are valued at purchase price, replacement cost or actual cost. Under the above Annex, horses are classified in depreciation group 2 (with 5 years as the minimum tax depreciation period), whereas breeding bovine animals, sheep, goats, pigs, flocks of breeding and rearing geese, donkeys, mules and hinnies are included in depreciation group 1 (with 3 years as the minimum tax depreciation period). In addition, young and slaughter animals, flocks of hens, ducks, turkeys, guinea fowl, fish, bee colonies, fur animals and flocks of geese for fattening are part of No. 015 Inventories (of the Czech Accounting Standards), where all of these animals (when purchased) are valued at purchase price, (in case of rearing, including additions) at rearing cost or replacement cost (Svobodová 2015).

In terms of content, the above accounting items basically remained on track after the amendments to the Accounting Act. As of 2016, however, a particular account, Start-up costs, used upon establishing a new farm business entity, is no longer in force and under the new regulations, the costs related to establishing the entity are expensed as incurred, or are deferred. Nevertheless, more important (and absolutely essential within the 2016 Czech accounting) have been the changes in the cost and revenue accounts.

Looked at generally, costs express an accounting entity's consumption for an accounting period, whereas revenues are the entity's performance reflected in monetary figures – by comparing both of them, a particular economic result (profit or loss) is obtained. In previous accounting periods, costs and revenues were subdivided into certain units – operating, financial and extraordinary. The operating unit included account groups 50 Consumed purchases to 55 Depreciation, provisions, complex pre-paid expenses in operating areas (i.e. for costs) and 60 Revenues from own performances and merchandise to 64 Other operating income (i.e. for revenues). Their comparison determined an operating result, which was recognized as a separate head in the profit and loss account. The financial unit contained the cost account groups 56 Financial expenses and 57 Provisions and allowances in financial area and the revenue account groups 66 Financial revenues. Again, comparing these accounts generated a financial result, which also featured separately in the profit and loss account. (All in all, an aggregate of these accounts equalled a certain economic result from the entity's ordinary activities or operations). This was followed by the extraordinary unit, comprising account groups 58 Extraordinary expenses (in terms of costs) and 68 Extraordinary income (in terms of revenues), where an extraordinary (economic) result was found out after their mutual comparison as well. Additionally, it was

recommended that both of the accounts of extraordinary costs and extraordinary revenues were used by accounting entities only on rare occasions, i.e. in cases occurring quite exceptionally (e.g. natural disasters), as shown in the following example of accounting for a damage to warehouse inventory caused by floods: account 582 Damages Debit (Debtor or Dr) side and Class Accounts 1xx Inventory Credit (Creditor or Cr) side.

(This accounting operation undoubtedly emerged in a large number of entities involved in agriculture, as this sector is strongly dependent on natural and climatic conditions).

More specifically, although the obligation to identify the operating and financial results has been maintained, the extraordinary result item was voided under the new regulations, as both the extraordinary costs and revenues no longer feature as separate groups. On the contrary, a new set of accounts have been introduced for the extraordinary costs, i.e. 549 Deficits, damages and extra operating costs and 569 Deficits, damages and other financial costs of extraordinary character, as well as for the extraordinary revenues, i.e. 649 Extraordinary operating revenue and 667 Extraordinary financial revenue. At present, these are therefore part of the operating and financial results respectively and as a result, the above example of the warehouse damage shall now be entered into 549 Deficits, damages and extra operational costs Debit side and 1xx Inventory Credit side.

To add to this, the new concept also determines for the economic result as such to be divided into: operating result, financial result, the result before taxation (as the total sum of the operating and financial results), current and deferred income tax, result after taxation, transfer of share in result to partners, result for the given period. Afterwards, a given accounting entity shall be obliged to describe significant events of extraordinary costs and extraordinary revenues in the notes to the financial statements.

Then, another significant change, greatly affecting farm business entities and their accounting, is apparent when accounting for own activity (work or products) and activation. As of 2016, the account groups 61 Changes in product inventory and 62 Activation (own work capitalized) were deleted and replaced by the newly established 58 Change in inventory from own activity and activation. As a result, for instance, Work in process was previously accounted for as follows:

121 Work in process Debit side and 611 Change in work in progress Credit side.

At present, however, it will be necessary to recognize this accounting operation in the following manner:

121 Work in process Debit side and 581 Change in work in progress Credit side.

Besides that, other similar examples include:

- a) previously: 122 Semi-finished goods Debit side and 612 Change in semi-finished goods Credit side;
- b) henceforth: 122 Semi-finished goods Debit side and 582 Change in semi-finished goods Credit side;
- c) previously: 123 Products Debit side and 613 Change in products Credit side;
- d) henceforth: 123 Products Debit side and 583 Change in products Credit side.

Additionally, accounting for Work in process and Products is used mainly for companies engaged in fish farming, since the main harvest takes place after more than one accounting period. This procedure is also applied to crop production. However, there is no specific account for crops recorded in Inventories and it is therefore necessary to generate and keep certain analytical records of such crops within a farm business entity. Subsequently, valuation of these products is carried out on the basis of actual costs incurred for soil preparation, seeding or seedling planting, etc.

Moreover, a widely used accounting operation for increments or additional breeding in agricultural production was previously accounted for as follows:

124 Young and other animals and their groups Debit side and 614 Change in animals Credit side.

Yet, it shall henceforth be recognized in the following manner:

124 Young and other animals and their groups Debit side and 584 Change in animals Credit side.

Other shift, for instance, involves transportation of inventory in own corporate vehicle, which was previously accounted for as follows:

Account class 1 Inventory Debit side and 622 Activation of internal services Credit side.

However, as of 2016, this economic operation shall be recognized in the following manner:

Account class 1 Inventory Debit side and 586 Activation of internal services Credit side.

Similarly, an economic operation regarding production of tangible and intangible long-lived assets on own account was previously accounted for as follows:

041, 042 Long-lived intangible assets in progress, Long-lived tangible assets in progress Debit side and 623, 624 Activation of intangible assets, Activation of tangible assets Credit side.

This shall henceforth be recognized in the following manner:

041, 042 Long-lived intangible assets in progress, Long-lived tangible assets in progress Debit side and 587, 588 Activation of intangible assets, Activation of tangible assets Credit side.

(It may also be noted here that 58 Change in inventory from own activity and activation may have a negative balance as well.)

Next, a certain alteration has also been observed in defining actual costs when accounting for internally generated inventories. On carrying out its valuation under the new guidelines, an accounting entity is required to include direct costs and those proportions of variable and fixed indirect costs that are causally associated with the production of relevant output (Ryneš 2016). Hence the entity is obliged to fulfil the formula for calculating specific cost items, which, depending on the used technology, are causally associated with manufactured (produced) output. According to § 25 of the Accounting Act, the actual costs are direct costs incurred on production or other activities, or are attributable indirect costs related to production or other activities. In that case, as Ryneš (2016) points out, cost of sales, administrative costs and financing should not be part of inventory valuation.

Also, completely new and important has been the division of accounting entities into categories, which differ in terms of the extent of their duties (ranging from keeping accounts, financial statements, annual reports, publications of data from financial statements and annual reports to the obligations to use appropriate accounting methods, procedures and methods of valuation and audit) as well as the duties to prepare reports on payments to the authorities of EU countries. To be more specific, the accounting entities have been divided into a) micro, b) small-sized, c) medium-sized, d) large, where any inclusion into the individual categories is derived from the total net asset value, annual net turnover and average number of employees.

- a) Micro-entities: are those, which, by the balance sheet date, **do not** exceed at least two of the following threshold values:
 - *total assets* of CZK 9 000 000,
 - *annual net turnover* of CZK 18 000 000,
 - 10 as *the average number of employees* during an accounting period.
- b) Small-sized entities: are not micro-entities and by the balance sheet date, they **do not** exceed at least two of the following threshold values:
 - *total assets* of CZK 100 000 000,

- *annual net turnover* of CZK 200 000 000,
 - 50 as *the average number of employees* during an accounting period.
- c) Medium-sized entities: are neither micro- nor small-sized entities and by the balance sheet date, they **do not** exceed at least two of the following threshold values:
- *total assets* of CZK 500 000 000,
 - *annual net turnover* of CZK 1 000 000 000,
 - 250 as *the average number of employees* during an accounting period.
- d) Large entities: by the balance sheet date, they **exceed** at least two of the following threshold values:
- *total assets* of CZK 500 000 000,
 - *annual net turnover* of CZK 1 000 000 000,
 - 250 as *the average number of employees* during an accounting period.

(Please note: *Total assets* stand for the total assets found on the balance sheet. *Annual net turnover* indicates a particular yield, which is reduced by sales discounts, divided by the number of commenced months (i.e. the accounting period duration) and the result multiplied by twelve. *Average number of employees* means the average number of registered employees according to the methodology of the Czech Statistical Office. Also, large entities are always public interest entities and selected accounting entities, the latter being e.g. organizational units, state funds, local governments, associations of municipalities. However, they are not business entities).

In addition, over the accounting period commencing in the year 2016, the particular entity is classified in a category whose requirements it was able to meet by the balance sheet date of the immediately preceding accounting period.

Finally, to complete the full list of changes, the authors would also like to add that a new concept, i.e. public-interest entity, has been introduced. It encompasses any accounting entity based in the Czech Republic, which is

- a trading company that issued investment securities admitted to trading on a regulated European market,
- a bank under the Law regulating activities of banks,
- a savings and loan association pursuant to the Act governing activities of credit unions,
- a pension insurance company in accordance with the Act governing pension savings or additional (supplementary) pension savings,
- a health insurance company.

It follows that the above accounting changes will also affect the reports the accounting entities are to draw up. As well as that, there will be changes in certain economic indicators, e.g. expense-to-revenue ratio, return on revenues and return on costs, which will be the subject of further research interest.

CONCLUSION

As of 1st January 2016, the Czech accounting system was significantly modified in the extent that had not been seen for the past two decades. These changes occurred as a result of the Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26th June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. The Czech Accounting Standards were therefore bound to implement the Directive and on top of that, there have been other alterations made in several aspects of the Czech accounting, e.g. certain accounting procedures and valuation methods.

Eventually, the new accounting policy will undoubtedly affect all of the accounting entities engaged in agricultural activities. Apart from that, various accounting professionals, used to certain procedures, will be expected to adapt to the new ones and it will be necessary to amend and update the corresponding accounting programs as well. All this will require a certain expenditure of additional funds, also taking into account that these amendments are not likely to be the last. Lastly, the authors assume that there will be gradual attempts to unify the accounting and reporting within the European Union completely and over the next few years, the majority of accounting entities will be obliged to act in accordance with the International Accounting Standards.

BIBLIOGRAPHY

1. *Act No. 99/2004 Coll., on Fish Farming, the Exercising of Fishing Rights, Fishing Wardens and the Protection of Marine Fishing Stocks, as amended by Act No. 237/2012 Coll.* [online]. Prague: Ministry of Agriculture of the Czech Republic [10.02.2016]. Available at <http://eagri.cz/public/web/en/mze/forests/fisheries/>.
2. *Act No. 114/1992 Coll., on Nature and Landscape Protection, as amended.* [online]. Prague: The Czech Environmental Inspectorate [02.02.2016]. Available at http://www.cizp.cz/3351_Legislation-of-Nature-Protection.
3. *Act No. 151/1997 Coll., on Valuation of Assets and on the Amendment of Certain Acts, as amended.* [online]. Prague: Ministry of Finance of the Czech Republic [06.02.2016]. Available at <http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/act151.pdf>.

4. *Act No. 334/1992 Coll., on Protection of the Agricultural Land Fund, as amended.* [online]. Prague: Ministry of the Environment of the Czech Republic [01.02.2016]. Available at http://esdac.jrc.ec.europa.eu/Library/Themes/Contamination/workshop_Nov2003/presentations/CzechiaCountryPresentation.pdf.
5. *Act No. 563/1991 Coll., on Accounting, as amended by Act No. 221/2015 Coll., Act No. 377/2015 Coll.* [online]. Prague: Ministry of Finance of the Czech Republic [17.01.2016]. Available at <http://www.mfcr.cz/en/about-ministry/organisation-chart/section-04-financial-management-and-audi/dept-28-accounting>.
6. *Act No. 586/1992 Coll., on Income Tax, as amended.* [online]. Prague: Czech National Bank [24.01.2016]. Available at https://www.cnb.cz/en/supervision_financial_market/conduct_of_supervision/supervisory_disclosure/rules_and_guidance.html.
7. *Decree No. 500/2002 Coll., as amended by Decree No. 250/2015 Coll.* [online]. Prague: Ministry of the Interior of the Czech Republic [08.02.2016]. Available at https://cse.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Au_yrh867k2q&q=500%2F2002&ok.x=11&ok.y=8&ok=ok#gsc.tab=0&gsc.q=500%2F2002&gsc.page=1.
8. DVORÁKOVÁ, D. (2012): *Specifika účetnictví a oceňování v zemědělství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
9. RYNEŠ, P. (2015): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. Olomouc: Anag.
10. RYNEŠ, P. (2016): *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. Olomouc: Anag.
11. SVOBODOVÁ, J. (2015): *Účtová osnova, České účetní standardy: pro některé vybrané účetní jednotky*. Olomouc: Anag.

ADDRESS & ©

Mgr. Daniel RAUŠER
 Katedra cizích jazyků
 Ústav podnikové strategie
 Vysoká škola technická a ekonomická
 Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
 Czech Republic
raudan@mail.vstecb.cz

Ing. Kristina KABOURKOVÁ
 Katedra ekonomiky
 Ústav podnikové strategie
 Vysoká škola technická a ekonomická
 Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
 Czech Republic
kabourkova@mail.vstecb.cz

2 RECENZE - REVIEWS

Růžena FEREBAUEROVÁ – Martina LESKOVCOVÁ et al.: *EU od Jednotného evropského aktu k Jednotnému digitálnímu trhu*. České Budějovice: VŠERS, 2016, 64 s., ISBN 978-80-7556-004-9.

Růžena FEREBAUEROVÁ – Martina LESKOVCOVÁ et al.: *The EU from the Single European Act to the Single Digital Market*

Světová ekonomika se rychle digitalizuje. Informační a komunikační technologie (IKT) již nejsou specifickým sektorem, nýbrž základem všech moderních inovativních ekonomických systémů. Internet a digitální technologie mění naše životy i naši práci, protože se stále více integrují do všech oblastí naší ekonomiky a společnosti. Tyto změny probíhají v takové míře a takovou rychlostí, že přinášejí obrovské příležitosti k inovacím, růstu a zaměstnanosti. Před orgány veřejné moci pak staví náročné politické úkoly, které vyžadují koordinované úsilí na úrovni EU.

Všechny členské státy se potýkají s podobnými problémy na vnitrostátní úrovni, jež je částečně omezená, takže jim neumožňuje využívat všech příležitostí a řešit všechny problémy, které s sebou tyto transformační změny nesou. To je důvod, proč Evropská komise učinila z vytvoření jednotného digitálního trhu jednu ze svých klíčových priorit.

Recenzovaná monografie reaguje na aktuální problémy a analyzuje příčiny jednotného digitálního trhu, který zajišťuje volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu a pro občany a podniky znamená bezproblémový přístup k činnostem on-line.

V šesti statích se vyjadřují autoři k jejich provádění za podmínek spravedlivé hospodářské soutěže, s vysokou ochranou spotřebitelů a osobních údajů bez ohledu na státní příslušnost nebo místo bydliště. Přesvědčivou argumentací vyjadřují názor, že dosažením jednotného digitálního trhu se zajistí, aby si Evropa zachovala v oblasti digitální ekonomiky svou vedoucí celosvětovou pozici a aby evropské podniky mohly globálně růst. Evropa sice v rámci celosvětové digitální ekonomiky disponuje vůdčími schopnostmi, nicméně je v současnosti nevyužívá v plné míře. Fragmentace a překážky, které na fyzickém jednotném trhu neexistují, Evropskou unii brzdí. Poukazují na to některé recenzované monografické statě vztahující se k vztahům Evropské unie k Ruské federaci, k všeobecnému pojetí lidských práv, demokracie a stability trvalého rozvoje.

Autoři monografie zvažují, jak digitální ekonomika může přispět k rozšíření trhů a podpořit lepší služby za lepší ceny, nabídnout spotřebitelům větší výběr a vytvořit nové zdroje pracovních míst. Je to velmi zajímavá úvaha, neboť jednotný digitální trh může

vytvářet příležitosti pro zakládání nových podniků a stávajícím podnikům může umožnit růst a zisk vyplývající z velikosti trhu, který tvoří více než 500 milionů lidí. Tato víceletá strategie pro jednotný digitální trh využívá informace od členských států, Evropského parlamentu a zúčastněných stran i dialogu s nimi, aby opatření byla vybírána podle co možná největšího dopadu a, jak monografie zdůrazňuje, lze je uskutečnit během funkčního období této Evropské komise v souladu se zásadami zlepšování právní úpravy.

Možná se měli autoři ještě více zaměřit na analýzu tří pilířů: jednak že zlepšení přístupu spotřebitelů a podniků ke zboží a službám on-line v celé Evropě bude vyžadovat rychlé odstranění hlavních rozdílů mezi světem on-line a off-line, aby zmizely překážky pro přeshraniční činnosti on-line, jak to lze nalézt v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise „A Digital Single Market Strategy for Europe – Analysis and Evidence“. Dále více položit pozornost na vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj digitálních sítí a služeb, které vyžaduje vysokorychlostní, bezpečné a spolehlivé infrastruktury a služby poskytující obsah, které budou podpořeny vhodnými regulačními podmínkami pro inovace, investice, spravedlivou hospodářskou soutěž a rovné příležitosti. Konečně maximalizací růstového potenciálu evropské digitální ekonomiky lze vnést investice do infrastruktur a technologií IKT.

ADDRESS & ©

doc. JUDr. PhDr. Jiří BÍLÝ, CSc.
Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
bily@vsers.cz

Lubomír PÁNA et al.: *Nástroje a aktuální problémy regionální politiky.* České Budějovice: VŠERS, 2016, 94 s., ISBN 978-80-87472-99-6.

Lubomír PÁNA et al.: *Tools and Current Issues on Regional Politics*

Publikace je pojata celostním pohledem na danou problematiku. Tyto odborné studijní texty jsou velmi významné tím, že přinášejí nové odborné a vědecké poznatky v oblasti strategického plánování, rozvoje venkova, rozvojového potenciálu a dávají je do úzké souvislosti s ekonomickými faktory, ale i dávají do souvislostí jejich vzájemné vztahy a současně upozorňují na jejich návaznost. Odborný text předkládá podstatné informace pro rozvoj regionální a s tím související i rozvoj venkova.

Odborné studijní texty editované a vybrané z příspěvků prezentovaných na Mezinárodní vědecké konferenci „Udržitelný rozvoj VII.“ představují vysoce aktuální téma a moderní pojetí oblasti strategického plánování, rozvoje venkova a velmi důležité oblasti – socio-ekonomickým faktorům regionálního rozvoje.

Ekonomika a její uplatňování jsou ve středu zájmu všech podnikatelských subjektů i organizací, protože řízení, monitorování a vyhodnocování jsou nezbytné pro rozhodování manažerů a hledání konkurenční výhody.

Publikace a její jednotlivé kapitoly jsou podloženy a doloženy souborem literárních zdrojů, vlastním výzkumem a hlavně příklady, které jsou výborným a doplňujícím vodítkem pro manažery a uživatele této publikace; to vše v souladu s novými vědeckými a odbornými poznatky, které jsou důležité pro úspěšné uplatňování regionální politiky, managementu regionálního rozvoje a managementu podpory rozvoje venkova.

Blok „Strategické plánování a rozvoj venkova“ je příhodně zacílen na problematiku regionálního managementu, jako inovačního a integrujícího nástroje řízení, na problematiku zvýšení zaměstnanosti, podporu rozvoje podnikání, stability pracovních míst a zaměření a zvýhodnění projektů vytvářejících udržitelná pracovní místa, to vše také v návaznosti na hlavní cíle Strategie Evropa 2020.

Na důležitost provádění strategických analýz, strategického plánování, rozhodování a nutnost zpracovávání příslušné dokumentace v souvislosti s postavením a úlohou místních samospráv se zaměřuje další příspěvek, který také přináší i výstupy výzkumu. Upozorňuje i na důležitost aktualizaci dokumentů. Právě tyto oblasti zůstanou nezbytnou a podstatnou složkou v souvislosti se získáváním a financováním projektů v novém programovacím období.

Návazně je předkládán výzkum týkající se úlohy přístupu Leader jako intenzivní podpory rozvoje venkova za součinnosti místních obyvatel a místních firem a jejich aktivní účasti na činnosti obcí, které směřují k regionálnímu rozvoji. Výzkum přináší statistické vyhodnocení znalosti o existenci MAS v regionech zaměstnanci obecních krajských úřadů a zaměstnanci organizací zřízených obcemi, oproti ostatním zaměstnancům, kteří nepřicházejí do přímého kontaktu s MAS nebo jeho dokumenty. Na zkoumaných MAS výzkum také ukazuje, jaké jsou preferované oblasti zájmu respondentů MAS (obyvatel oblasti) a tedy možnosti směřování a plánování další činností v rámci stabilizace a rozvoje jednotlivých oblastí.

Další oblastí partnerství a spolupráce pro udržitelný rozvoj regionů je kapitola prezentovaná na příkladu a alternativách spolupráce ve snaze vybudovat soběstačný a energeticky bezpečný region. Navrhované a komparované varianty jsou velmi vhodně dokladovány případovou studií, která otvírá odborné veřejnosti pohled na další možnosti přístupu ve spolupráci a možnosti dlouhodobého vztahu v oblasti obnovitelných zdrojů energie, regionální energetické koncepce a udržitelného rozvoje regionů, které mohou přinést synergický efekt pro spolupracující regiony.

Druhý blok „Socio-ekonomické faktory regionálního rozvoje“ předkládá odborné veřejnosti vybrané problémy, výzkum a návrhy směru řešení socio-ekonomických problémů regionálního rozvoje.

Vědecké kapitoly mezinárodních týmů Slovenské republiky přinášejí výzkum a zkušenosti v oblasti sociální politiky, vzdělávání a v kontextu regionálního rozvoje ve Slovenské republice a ve vztahu k aspektům pravomoci a samosprávných krajů na Slovensku.

Kapitoly se zabývají otázkou sociálně ekonomické udržitelnosti, která je závislá na získávání zdrojů pro naplnění celospolečenských zájmů měst, obcí a regionů; zdůrazňuje funkce, které má sociální politika. Upozorňují, že v oblasti sociálních služeb a vzdělávání je třeba pro rozvoj regionu nejen regionálních, soukromých zdrojů, ale pro rozvoj samosprávných krajů jsou nezbytné i zdroje, které by měl poskytovat stát.

V této souvislosti publikace dále přináší poznatky z vlivu univerzit jako vzdělanostního potenciálu a lidského kapitálu v regionu a lokálního rozvoje ve Slovenské republice a zdůrazňuje, že příspěvek univerzit do regionu je i příspěvkem do hospodaření regionu. Autoři kvantifikují krátkodobé lokální ekonomické vlivy vyvolané denními studenty a provádějí jejich komparaci vlivu u tří univerzit na region, ve kterém sídlí.

Velmi zajímavá je i kapitola, která upozorňuje na daně a jejich nastavení ke vztahu regionálních oblastí a to na příkladu výzkumu příjmů a sazeb daní ve Finsku, Švédsku, Norsku a Dánsku. Vývoj a strukturu daňových nástrojů porovnává s vývojem států V4, který doplňuje o souhrnné výsledky OECD a Spojených států amerických. Z výzkumu vyplývá doporučení nejen pro Slovenskou republiku, ale obecně i pro další oblasti a souhrnně pro regiony, úpravy jejich pravomocí a tím i možnost využívat finanční prostředky pro rozvoj vlastního regionu.

Rozborem finančních alokací a otázkou, do jaké míry může být regionální politika účinná v otázce zmírňování regionálních disparit, se zabývá výzkum týkající se výše podpor českých krajů a to z prostředků kohezní politiky v období let 2007–2013. Autoři předkládají odborné veřejnosti otázku a hledají odpověď, zda finanční prostředky směřují primárně do méně vyspělých regionů a zda tím přispívají k hlavnímu poslání kohezní politiky – snižování regionálních disparit.

Pro sledování a správné umístění podpor v regionech, je nezbytné provádět analýzy, ze kterých lze vycházet při přijímání strategických rozhodnutí. Je to například oblast spokojenosti s rozsahem a kvalitou služeb obyvatel venkovských obcí, které následně ovlivňují životní úroveň těchto obyvatel a mohou být námětem pro plány aktivit a podpor, které následně ovlivňují rozvoj celého regionu.

Problematiku brownfieldů v souvislosti s využíváním území, provázanost územního a strategického plánování a nutnost metodického přístupu k brownfieldům přináší další kapitola. Předkládá návrh hlavních a základních brownfieldových územních ukazatelů, které by umožnily sjednocenou evidenci brownfieldů, komparaci územní situace v jednotlivých obcích a tím nasměrovaly hospodárné a efektivní využití území obcí, krajů, regionů v rámci územního plánování a politiky územního rozvoje.

Monografie má široký záběr. Velmi přínosné je zaměření nejen na problematiku České republiky, ale i evropský horizont a přeshraničí; na zkušenosti a výzkum regionů ve vybraných Evropských oblastech, Slovenské republice a publikace přináší zkušenosti a výzkum v Německé spolkové zemi Bavorsko, ve vládním obvodu Dolní Bavorsko. Také obsahové členění publikace na dva na sebe navazující celky je pro studující velmi přehledné. Na odborné publikaci se podílí široký mezinárodní kolektiv autorů a vědců, kteří bez ohledu na hranice předkládají odborné veřejnosti své výzkumy, výstupy z těchto výzkumů a své zkušenosti a doporučení.

Publikace poskytuje inspiraci pro odbornou i širokou veřejnost, pro kterou je důležité podílet se na tvorbě dobrého místa pro žití a život, tj. pro udržitelný rozvoj regionů a venkova.

Odborné posouzení studijního materiálu:

Téma je vysoce aktuální, neboť se zabývá nejen teorií, ale i aktuálními problémy, nástroji a praktickými doporučeními důležitými v regionální politice pro udržitelný rozvoj regionů, které se stávají stále důležitější pro rozvoj celého národního hospodářství. Regionální politika a hledání zdrojů jejích dalšího efektivního rozvoje je velmi důležitým faktorem celkového ekonomického rozvoje, spoluvytvářením podnikatelského prostředí, nových pracovních míst a tedy hraje podstatnou úlohu v rozvoji obcí, měst a regionů.

Po obsahové stránce jsou ve studijním materiálu velmi dobře voleny jednotlivé okruhy, kapitoly, které na sebe navazují, doplňují se a rozšiřují pohled na možnosti a nástroje regionální politiky.

Struktura hodnoceného studijního materiálu je velmi dobře zpracována, členění je přehledné, systematické, pro studenty zpracováno zajímavou, přitažlivou a moderní formou, jsou velmi dobře a pečlivě voleny tak, aby byly výbornou podporou nejen studia, ale i významným přínosem pro odbornou veřejnost.

ADDRESS & ©

doc. Ing. Darja HOLÁTOVÁ, Ph.D.
Katedra řízení
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita
Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
holatova@ef.jcu.cz

Jiří BÍLÝ: *Christianizace římského antického státu. Stát – Právo – Náboženství – Společnost. Praha – Ostrava: Metropolitan University Prague Press – KEY Publishing, 2016, 523 s., ISBN 978-80-7418-250-1.*

Jiří BÍLÝ: *Christianization of the Ancient Roman Empire. Empire – Law – Religion – Society*

Jedná se o mimořádně kvalitní práci, autorovo „opus magnum“, které tematicky naplňuje bílé místo v naší historiografické literatuře. Je to zdařilý pokus o standardní zpracování tématu, které v češtině není v moderní době takto kompletně zpracováno. Pokud je problematika zpracována v učebnicích církevních dějin, je konfesně profilována. Je proto třeba vysoce hodnotit, že autor se vyhýbá jakémukoliv konfesnímu zabarvení a podává látku naprosto věcně.

Autor vychází z rozsáhlého pramenného latinského a starořeckého materiálu a z literatury, zejména cizojazyčné, kde prokázal mimořádnou schopnost shromáždit obrovské množství informací a faktů, zejména z nejnovějších výsledků badatelské práce zahraničních pracovišť, a následně je analyzovat a interpretovat v duchu zejména právních teorií. Z textu je zřejmé, že uvedené téma je autorovi blízké a látku zná dokonale. Z množství zpracovaných informací jsou velmi dobře a objektivně formulovány relevantní a srozumitelné závěry a doporučení.

Autor v knize postupoval chronologicky: líčí nejdříve vznik křesťanství, charakterizuje první křesťany, zabývá se komplexně samotným pronásledováním křesťanů (s využitím právního materiálu a s použitím legislativně-historické metody řeší tento problém s obdivuhodnou suverenitou připomínající velké práce Mommsenovy a Harnackovy), vznikem církve a jejím legislativním pozadím a konečně stále diskutovaným tzv. konstantinovským obratem. Tuto část lze považovat za jeden z vrcholů knihy. Dále pokračuje úvahou nad vývojem křesťanské myšlenky od jejích zakladatelů Ježíše z Nazareta a Pavla z Tarsu, reflexe pokračují až k milánskému ediktu a jsou završeny úvahami nad rozpadem římské říše.

V další části je řešena skutečnost, kdy panovníci byli po následující tři staletí buď pronásledovateli křesťanů, popř. křesťany v lepším případě tolerovali nebo ignorovali. Po roce 313 se karta obrátila a římscí císařové si nárokovali moc, jež hrála významnou roli i při formování církevní nauky. Křesťanský příběh, který musel být přizpůsobován novým kulturám, se však v Bílého knize nesoustřeďuje jen na mučedníky a velké teology (např. Justina nebo Tertulliana), ale soustřeďuje se i na nositele královských korun. Hrají v něm

roli i ničemové, kteří usilují o království pozemská, nikoli nebeská. Je snadné pochopit, proč představitelé římské říše tento vývoj vítali; sloužil totiž moci. Světská moc římské říše měla být nahrazena něčím, co bylo jednoznačně chápáno jako křesťanský stát. Kdokoli by však poměřoval křesťanství jeho původní podobou, totiž galilejskými předky a Ježíšem z Nazareta, musel by být zklamán.

Při dnešním úpadku obecné vzdělanosti kniha rozšiřuje podstatnou měrou znalosti těch, jimž je určena – historikům, politologům, právníkům i teologům. Obsahuje velké množství reálií, které nejsou takto soustředěné běžně v literatuře přístupné. Z pochopitelných důvodů společensko-politického uspořádání na našem území není proto v 2. pol. 20. stol. česká literatura na toto téma příliš bohatá a jistě bude v zájmu i čtenářů ze širší veřejnosti.

Značný rozsah knihy zcela odpovídá závažnosti a složitosti daného tématu. Lze konstatovat, že autor prokázal schopnost vyjadřovat se v určitých pasážích maximálně úsporně, aniž by práci zatížil rozvlácností textu a částečným zjednodušováním analyzovaného problému, jak se občas autorům tohoto typu společensko-vědní literatury stává. Dovede jasně a obratně formulovat text, který nepostrádá nic na čtivosti. Kniha byla vydána v rámci vědecko-výzkumného záměru MUP 2015 „Veřejná správa a lidská práva“.

ADDRESS & ©

Mgr. Štěpán KAVAN, Ph.D.
Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje
Pražská 52b, 370 04 České Budějovice
&
Ústav radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva
Zdravotně sociální fakulta
Jihočeská univerzita
J. Boreckého 1167/27, 370 11 České Budějovice
Czech Republic
stepan.kavan@jck.izscr.cz

Kateřina ZAHRNHOFER – Martin MARŠÍK: *Adalbert Lanna - rodinná a podnikatelská sága*. České Budějovice: Nakladatelství M. Binder, 2016, 202 s. (v tisku)

Kateřina ZAHRNHOFER – Martin MARŠÍK: *Adalbert Lanna – Family and Entrepreneurial Saga*

Kniha K. Zahrnhofer a M. Maršíka je svým obsahem a zpracováním velmi zdařilým pokusem o připomenutí jedné z nejvýznamnějších rodin, která se podílela na rozvoji nejen Českých Budějovic, ale i České země a Rakouska. Do rukou se nám dostává kniha, jež shrnuje dosavadní poznatky z problematiky nejen osobnosti V. A. Lanny a jeho rodiny, ale z problematiky společenského poznání a průmyslového rozvoje v 19. století.

Monografie sumarizuje poznatky o všech členech širší rodiny V. A. Lanny a jeho potomků. Nelze však hovořit pouze o sumarizaci dosavadních poznatků, ani o studii určitého vymezeného dějinného úseku. Kniha ve své velmi podrobné analýze života a díla příslušníků rodiny Lannů vyzývá zájemce o toto historické období k dalšímu archivnímu výzkumu a studiu, k hledání souvislostí i paralel života v Českých Budějovicích, Čechách i Rakousku.

Pokud nahlédneme do obsahu recenzované knihy, zjistíme, že je velmi rozsáhlý a jednotlivé kapitoly jsou rozpracovávány do všech detailů. Kromě obligátního úvodu a závěru jej tvoří 7 kapitol, 38 příloh vztahujících se k životu i smrti členů rodiny, řada obrazových příloh, překlad názvů měst a vesnic, literárních, novinových, časopiseckých i internetových zdrojů, včetně vlastního výzkumu a rozhovorů s potomky rodiny.

V úvodu je čtenář uveden do současného stavu bádání o životě rodiny Lannů a jejím významu pro rozvoj Českých Budějovic, Čech i Rakouska. První kapitola pojednává o původu Lannovy rodiny začínající v 18. století podnikat v obchodu se solí. Druhá kapitola podrobně rozebírá život rytíře V. A. Lanny nejstaršího, jeho podnikatelské aktivity, funkce, vyznamenání a konec života, včetně úmrtních dokumentů. Třetí kapitola se zabývá osobností V. A. svobodného pána von Lanna, zejména pak nemovitým majetkem, cennými papíry a sbírkami (maleb, skla, keramiky, porcelánu, knih, nábytku, textilu, kameí, mincí, medailí), které uspořádal a následně daroval různým institucím, včetně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, na jehož založení se rozhodující mírou podílel. V následujících dvou kapitolách jsou popsány životní osudy JUDr. Adalberta Franz Josepha svobodného pána Lanna a dalších členů rodiny.

V závěrečných kapitolách se autoři zabývají nejen společenských pozadím doby, ve které firmy rodiny Lanny působily, ale také konkrétními podnikatelskými aktivitami v dřevařských podnicích, obchodu s grafitem, těžbou uhlí, železářským průmyslem, stavbou mostů a výstavbou železnic. Stranou nezůstávají přátelé a obchodní partneři rodiny, jakož i podrobný popis vzniku a užívání domů v Českých Budějovicích (rodný dům, Lannova loděnice, hostinec „U zelené ratolesti“), Praze (palác Lanna, vila Lanna), Gmundenu (villa Lanna), Vídni (palác Lanna), Grünau (lovecký dům).

V závěru je na pozadí historického vývoje Rakouska a Českých zemí v 19. století využita zajímavá typologie podnikatelských rodin v 19. stol. a jejich srovnání, včetně pak zajímavého soupisu a hodnocení zmínek na Lannovu rodinu a jejich příslušníky v lexikonech a encyklopediích.

Závěrem poznamenejme, že kniha je věnována gigantovi rozvoje českých a rakouských zemí v 19. století, a neměla by tak chybět v knihovnách vysokých, středních i základních škol, zejména v jižních Čechách a v Praze. Text monografie vedle čtenářsky atraktivního koncepčního řešení přehledného obsahu a vydařeného shrnutí již známého, přináší řadu nových poznatků a dosud neznámých dokumentů. S dobrým pocitem po přečtení lze proto recenzovanou publikaci doporučit každému zájemci o kořeny života, na nichž vyrostla naše současnost. Myšlenky, příběhy i životní reálie rodiny Lannů se mohou stát také inspirací všem, kteří se chystají podnikat či již samostatně podnikají, bez ohledu na velikost či zaměření jejich firmy.

ADDRESS & ©

doc. PhDr. Lubomír PÁNA, Ph.D., dr. h. c.
Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
lubomirpana@gmail.com

3 VARIA - VARIOUS

RUSKO-ČESKÁ SPOLUPRÁCE A VLIV RUSKA V ČR

Russian-Czech Cooperation and Influence of Russia in the Czech Republic

Jan GREGOR

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Článek analyzuje úroveň a různé formy spolupráce ČR, jakož i vybraných jihočeských organizací s Ruskou federací. Bylo osloveno téměř 100 jihočeských organizací z různých oblastí působnosti, z nichž 21 vyplnilo obsáhlý dotazník. Dotazníky byly vyhodnoceny metodou kvantitativního i kvalitativního výzkumu pro sběr a interpretaci primárních informací a údajů. Bylo zjištěno, že většina oslovených organizací má pozitivní zkušenosti s ruskými partnery a plánuje rozšíření svých aktivit v Ruské federaci i přes podstatně zhoršené podmínky na ruském trhu. K nejaktivnějším organizacím patří IMG Bohemia, Fruko-Schulz, Budějovický Budvar aj. Jihočeské organizace spolupracují většinou s partnery z evropské (západní) části Ruska (s výjimkou Sverdlovské oblasti těsně za Uralem) s vůdčí rolí Moskvy a Jekatěrinburgu a rovněž často s dalšími zeměmi bývalého SSSR. Jihočeskému kraji chybí zázemí specializované instituce, například jihočeský klastr na podporu spolupráce s východoevropskými regiony.

Klíčová slova: rusko-česká spolupráce – spolupráce organizací – Jihočeský kraj – Rusko – vliv Ruska v České republice

ABSTRACT: The paper deals with the level and different forms of cooperation of the Czech Republic and selected South Bohemian organizations with the Russian Federation. Nearly 100 South Bohemian organizations from different fields were approached, of which 21 filled in detailed questionnaires. The questionnaires were evaluated by a method of quantitative and qualitative research for collecting and interpreting primary information and data. It was discovered that most of the contacted organizations have enjoyed pleasant experience with their Russian partners and are planning on extending their activities within the Russian Federation in spite of substantially worsened conditions on the Russian market. As a matter of fact, IMG Bohemia, Fruko-Schulz and Budějovický Budvar, etc. rank among the most active organizations. The South Bohemian organizations cooperate mostly with partners from the European (western) part of Russia (with the exception of the Sverdlovskaya oblast closely to the Urals) under the leadership of Moscow and Yekaterinburg, and often with the other countries of the former Soviet Union as well. The South Bohemian Region lacks a specialized institution, e.g. South Bohemian cluster, to encourage the cooperation with the Eastern European regions.

Key words: Russian-Czech Cooperation – cooperation of organizations – South Bohemian Region – Russia – influence of Russia in the Czech Republic

ÚVOD A CÍL

Rusko jako největší země světa

Ruská federace (RF) a další země bývalého Sovětského svazu (SSSR) zaujímají giganticky velký prostor ve východní Evropě a jižní a střední Asii, jakýsi most mezi Evropskou unií a Čínou. Samotné Rusko je 9. nejlidnatější zemí světa s asi 143 mil. obyvatel a jeho plocha činí 17,1 mil. km², u SSSR to bylo 22,4 mil. km². Ruskojazyčné obyvatelstvo nalezneme ve všech zemích bývalého SSSR. Termín „**země bývalého Sovětského svazu**“ (celkem 15 států: Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Moldávie, Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie, Kazachstán, Uzbekistán, Turkmenistán, Tádžikistán, Kyrgyzstán, popř. ještě Podněstří, Abcházie, Severní Osetie a další sporná území) je mnohem širší, než v současnosti hojně používaný pojem „**země Společenství nezávislých států**“ (pouze 9 členských zemí, bez Ukrajiny, Litvy, Lotyšska, Estonska, Gruzie, Turkmenistánu a sporných území), a oba termíny se tak dnes často nesprávně zaměňují.

Cílem této studie je na základě dostupných informací i pomocí vlastního dotazníkového šetření analyzovat současnou úroveň, intenzitu a rozmanité formy spolupráce organizací Jihočeského kraje a RF v různých oblastech, ať již jde o pohyb zboží (výrobků), služeb, osob i kapitálu, a pokusit se odpovědět na otázku, zda dochází k dlouhodobému či krátkodobému útlumu, nebo naopak k setrvalému rozvoji spolupráce na různých úrovních.

Obnovování pozice RF jako supervelmoci

Rozpad Sovětského svazu v r. 1991 znamenal konec studené války dvou supervelmocí (SSSR, USA) a zároveň konec bipolárního světa. Zatímco RF se následně v 90. letech 20. století potýkala se značnými vnitřními problémy vč. poklesu životní úrovně, světovou scénu opanovalo unilaterální uspořádání s centrem v jediné supervelmoci – USA. Nicméně RF se s rozpadem SSSR, porážkou ve studené válce a se svým ústupem z někdejší supervelmocenské pozice (kontinuálně budované po celá staletí ruské expanze) zjevně nikdy nesmířila. Historickým milníkem ve snaze zajistit opětovný vzestup (návrat) RF k respektované velmoci je zřejmě nečekané odstoupení B. N. Jelcina z funkce prezidenta RF 31. 12. 1999 se současným jmenováním V. V. Putina svým nástupcem. Po r. 2000 dosud RF investuje značné částky do zbrojních programů a systematicky si buduje svůj vliv na mezinárodním poli v rámci multipolárního světového uspořádání i tím, že je aktivním členem regionálních i mezinárodních uskupení: EAEC, SNS, OSKB, BRICS, ŠOS, APEC, G 8 (G 7), G 20, Rady Evropy, OBSE a dále v různých oblastech jedná se zeměmi OPEC,

ASEAN, EU aj. Celkově se ruský vliv soustředí zejména na Asii a tradičně samozřejmě na Evropu, zejména střední (bývalé satelitní země SSSR). RF je tak i nadále světovou velmocí, nikoli však z hlediska svého ekonomického výkonu, nýbrž jednak díky vojenskému potenciálu, jednak díky vlastnictví obrovského kontrolovaného území a nerostného bohatství. Rusko je unikátním autarkickým státem v oblasti nerostných surovin (jediným na světě). Nicméně v případě nepříznivých výkyvů či dlouhodobě nízkých cen ropy a zemního plynu se ruský státní rozpočet závislý na příjmech z vývozu minerálních paliv (především ropy a zemního plynu, celkem 52 % příjmů ruského státního rozpočtu) potýká s obrovskými finančními výpadky, jako např. v současné době.

V letech 2000–2008 zažila RF po velké krizi v 90. letech 20. století svůj ekonomický vzestup, který s určitými přestávkami trval až do roku 2014. Od r. 2015 jej vystřídalo delší politicky i ekonomicky krizové období jako kombinace často řetězově (návazně) působících:

- dopadů prohlubujících se vnitřních ekonomických problémů, od nichž se pozornost vlastního obyvatelstva záměrně a ve vlasteneckém duchu odváděla vnější agresivní ruskou zahraniční politikou na sousední Ukrajině v rámci dlouhodobého obnovování pozice RF jako někdejší sovětské vojenské supervelmoci
- dopadů následné politicko-ekonomické krize s EU
- dopadů dalších politicko-ekonomických procesů ve světě (např. tlak Saúdské Arábie na regulaci cen ropy v rámci kartelu OPEC).

Tato **zahraničněpoliticko-ekonomická krize v RF** tak byla spojena s propadem ruské měny (rublu) a značným růstem inflace, jakož i se strmým poklesem cen ropy (a tedy výpadkem příjmů státního rozpočtu). Došlo k silnému zhoršení vztahů mezi 2 sousedními největšími slovanskými národy, přičemž jejich vztahy jsou nadále velmi napjaté a Ukrajina se snaží co nejvíce se vymanit z ruského vlivu. Ruská zahraniční politika se podle našeho názoru dlouhodobě zjevně zaměřuje na oblasti s větší ruskojazyčnou menšinou za účelem jejich destabilizace podle aktuální situace a následného připoutání na etnickém a jazykovém principu (Podněstří, jihovýchodní a východní Ukrajina, Abcházie či Severní Osetie), což je zdrojem trvalých konfliktů a napětí s některými blízkými zeměmi.

Ruská krize ve výše zmíněném pojetí se od r. 2015 projevuje i na vztazích s již etablovanými či potenciálními (jiho)českými partnery, což vyplynulo i z provedeného dotazníkového šetření (níže).

Rusko jako největší evropský trh – obchodní vztahy ČR a RF

Rusko patřilo k prioritním zemím českého exportu. Jak známo, RF v řadě oblastí zaostává, její rozvoj je územně i oborově značně nerovnoměrný, srov. krachující zemědělství a současně vyspělé zbrojní technologie. Mnohde se standardně používá zastaralá technika ještě ze sovětských dob, což je velká příležitost pro české dodavatele. Nicméně v současné době se kvůli ekonomické krizi investice do modernizace země v RF celkově velice omezily. Po úspěšných letech 2012 a 2013, kdy RF představovala našeho sedmého nejdůležitějšího obchodního partnera na straně vývozu, klesla v roce 2014 na osmou příčku a v r. 2015 přišel největší propad. **V březnu 2016 byla zveřejněna zpráva, že český export do Ruska klesl v r. 2015 o 31 % na 78 miliard korun (ČT 2016a).** Vývozci se potýkali zejména s dopady slabého rublu a nízkých cen ropy na ruskou ekonomiku, která se propadla do recese. Devalvace rublu podstatně zdražila všechno zboží dovážené do Ruska. Na vzájemný obchod dále částečně dopadají i unijní sankce vůči Rusku, které nejvíce zasahují strojírenství, energetiku či zemědělství, a rovněž odvetné ruské embargo na dovoz evropských potravin. Pro ČR je RF 6. nejvýznamnějším dovozním partnerem. Celkově se za posledních deset let vzájemná obchodní výměna mezi Ruskem a Evropskou unií téměř zdvojnásobila. Do Ruska vyvážíme hlavně silniční vozidla, průmyslové stroje, výpočetní techniku, elektrická zařízení a stroje a různé spotřební zboží. Zmíněné komodity tvoří asi dvě třetiny celkového českého vývozu do této země. České firmy si stěžují, že o jejich výrobky není v Rusku zájem. (ČT 2016a) Tamní vláda totiž podporuje domácí produkci – kvůli západním sankcím, i proto, aby nastartovala oslabenou ekonomiku, která je závislá na ropě. Rusko má zájem o projekty s přidanou hodnotou ve vysoce technologické sféře: výrobní prostředky, obráběcí stroje či energetické strojírenství. Rusko nyní láká a podporuje zahraniční firmy v přenášení své výroby do RF, kde lze díky levnému rublu výnosně vyrábět pro velký ruský trh i na vývoz.

Vybrané perspektivní ruské regiony

Je velmi obtížné, ne-li nemožné, určit nejperspektivnější ruské regiony v kontextu možné spolupráce s Jihočeským krajem, protože možných hledisek zkoumání je mnoho.

V roce 2012 byl v RF (Iljina 2012) zveřejněn žebříček nejvíce se rozvíjejících ruských regionů s tímto pořadím:

1. Uljanovská oblast, 2. Tomská oblast, 3. Kalužská oblast, 4. Lipecká oblast, 5. Jamalo-Něnecký autonomní okruh, 6. Penzenská oblast, 7. Ivanovská oblast, 8. Republika Burjatie, 9. Krasnojarský kraj, 10. Novosibirská oblast, 11. Nižgorodská oblast, 12. Omská oblast, 13. Sverdlovská oblast, 14. Republika Tatarstán, 15. Altajský kraj, 16. Republika Chakasie, 17. Pskovská oblast, 18. Zabajkalský kraj, 19. Republika Baškortostán, 20. Čuvašská

republika.

Překvapivě pouze několik ruských regionů z první desítky tohoto výčtu pochází z širšího okolí Moskvy (3., 4., 7).

V žebříčku 20 nejlepších ruských regionů podle úrovně života rodin z r. 2014 (TOP-RF.RU, 2014) se většinou umístily severní a/či sibiřské regiony a obě ruské metropole. Je to logické vzhledem k vysokým příjmům tamních obyvatel pracujících většinou v těžařském průmyslu a zároveň vzhledem k nízkému počtu jejich obyvatel. Např. Republika Tatarstán obsadila 19. a Sverdlovská oblast 21. místo.

Za jeden z nejbohatších subjektů RF a její nejbohatší republiku je považována Republika Tatarstán. Nachází se ve východní Evropě na soutoku řek Volhy a Kamy. Její rozloha činí 68 000 km², počet obyvatel – 3,7 mil. Centrem Tatarstánu je Kazaň. Životní úroveň je zde zhruba čtyřikrát vyšší, než je ruský průměr. Země disponuje mnoha klíčovými průmyslovými odvětvími - petrochemií, strojírenstvím, automobilovým i leteckým průmyslem. Většinovým národem Tatarstánu jsou Tataři, kteří tvoří polovinu populace (51 %), druhým největším etnikem jsou Rusové (43 %).

Rovněž Sverdlovská oblast v rámci Uralského federálního okruhu (UFO) a Uralského ekonomického regionu patří jednoznačně k nejvýznamnějším regionům RF, leží na hranici mezi Evropou a Asií. UFO zaujímá 10,6 % území Ruska (1 788 900 km²), počet obyvatel – více než 12 mil. (8,4 % obyv. RF). Součástí UFO je 6 subjektů RF: oblast Sverdlovská (metropole **Jekatěrinburg** je i centrem UFO), Kurganská, Čeljabinská a Ťumenská, autonomní okruh Chanty-Mansijský a Jamalo-Něnecký. Na území UFO se soustřeďují značné zásoby ropy (přibližně 70 % zásob RF), plynu (více než 90 % zásob RF), železné rudy (okolo 15 % zásob RF), uhlí, zlata, stříbra, niklu a dalších nerostných surovin (Krasičenko, 2014). Součástí Uralského ekonomického regionu je 7 subjektů RF: oblast Sverdlovská, Kurganská, Čeljabinská a Orenburská, Udmurtská republika, Republika Baškortostán a Permský kraj. Zaujímá plochu 824 000 km² (4,8 % území RF), počet obyvatel 20,5 mil. (13,6 % obyv. RF). Průmysl Uralu se vyznačuje vysokou mírou koncentrace výroby. Jak uvádí Kurnyšev a Glušková (2011), „*těžký průmysl vyrábí téměř 90 % z celkové průmyslové produkce*“ (s. 189).

Rozloha **Sverdlovské oblasti** činí 194,8 tis. km² (2,5x více než ČR), počet obyvatel – 4,5 mil. Sverdlovská oblast je velmi bohatá na nerostné suroviny, zejména železnou rudu (21 % zásob RF), vanadium (97% pokrytí dodávek pro celou RF), nikl, měď, bauxit, žáruvzdorné suroviny, azbest, magnezit, chrom, molybden a zlato. Centrum oblasti, Jekatěrinburg, je významným dopravním uzlem nejen v rámci Ruska. Městem prochází

Transsibiřská magistrála a roste význam letiště Kolcovo, kam pravidelně létají i ČSA. V r. 1999 byla zřízena Společná pracovní skupina Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (MPO) a vlády Sverdlovské oblasti pro hospodářskou spolupráci (Businessinfo.cz 2013). Od r. 2002 sídlí v Jekatěrinburgu Generální konzulát ČR, od r. 2003 zastoupení agentury CzechTrade, přítomné je i zastoupení agentury CzechTourism. V červnu 2013 navštívila Jihočeský kraj oficiální delegace vlády Sverdlovské oblasti v čele s vicegubernátorem Jakovem Petrovičem Silinem, v září 2013 následovala reciproční návštěva jihočeské delegace ve Sverdlovské oblasti. Od r. 2013 dosud tak probíhají vzájemné návštěvy na úrovni nejvyšších představitelů obou regionů (hejtman, gubernátor, členové rady aj.). **V r. 2014 byla podepsána Dohoda o spolupráci mezi vládou Sverdlovské oblasti a Jihočeským krajem.**

Jestliže se říká, že Evropská unie je ekonomickým obrem a politickým trpaslíkem, o Rusku to platí opačně, protože svůj výrobní potenciál není schopno více využívat. Celkově stále platí, že ruské hospodářství je silně orientované na těžbu, zpracování a vývoz nerostných surovin, Rusko vlastní většinu světových zásob energetických surovin a železné rudy. Proto je v něm na rozdíl od Jihočeského kraje silně zastoupen těžký průmysl – hutnictví, palivoenergetický komplex. Další nesouměřitelností je velikost Jihočeského kraje a počet jeho obyvatel (637 834). Např. Tatarstán je 6,7 x větší, Sverdlovská oblast dokonce 19,4 x.

Klíčové centrální instituce v ČR pro spolupráci s RF

Jihočeský kraj je oproti Praze či některým dalším českým regionům v některých ohledech znevýhodněn. Tematicky příslušné klíčové centrální instituce sídlí pouze v hlavním městě: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Velvyslanectví RF v ČR, Ruské zastupitelské úřady v ČR (Obchodní zastupitelství RF v ČR, Ruské středisko vědy a kultury, Střední škola při velvyslanectví), Konzulární úřady RF v ČR pak v Praze, Karlových Varech, Brně a Ostravě (Honorární konzulát RF), nikoli bohužel v regionu Jihozápad (Jihočeský kraj, Plzeňský kraj).

Aktivní politicko-ekonomické spolupráci (některých oblastí) Ruské federace s ČR jistě napomáhají rovněž zastupitelské úřady ČR v RF: Velvyslanectví ČR v Moskvě, Generální konzuláty v Sankt Petěrburgu a v Jekatěrinburgu a Honorární konzuláty v Chanty-Mansijsku a Nižním Novgorodu.

Z hlediska ekonomické spolupráce je dále významná činnost dalších centrálních institucí, např. Komory pro hospodářské styky se SNS, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, České exportní banky nebo Rusko-české smíšené obchodní komory. Ta vznikla v Praze v r. 2012 z iniciativy skupiny ruských a českých podnikatelských subjektů, pobočku má v Moskvě. Komora vznikla s cílem hájit zájmy ruského kapitálu v ČR. Rovněž si

vytkla za cíl podporovat vzájemný obchod mezi Ruskem a Českem a také investice v jedné či druhé zemi.

V oblasti kulturní a vzdělávací činnosti hraje ústřední roli známé **Ruské středisko vědy a kultury v Praze** se širokým záběrem činnosti. Rovněž méně známý spolek **Česko-ruská společnost v Praze** (dříve Společnost přátel národů východu) se zaměřuje na kulturní, vzdělávací a humanitární aktivity a rozvoj kontaktů mezi občany ČR a RF. Při realizaci konkrétních projektů spolupracuje i s partnery na Ukrajině, v Bělorusku a na Slovensku. Společnost se podílí na prezentaci ruské kultury v ČR a české kultury v RF pořádáním koncertů, uměleckých přehlídek, odborných seminářů a rusistických aktivit v hlavním městě Praze i českých regionech. Řada z nich patří k jejím partnerům (Kraj Plzeňský, Středočeský, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký, Zlínský), zatím však nikoli Jihočeský kraj, ačkoli některé akce probíhají např. v Č. Krumlově. Společnost rovněž organizuje edukační a humanitární ozdravné tábory pro děti z oblastí postižených černobylskou havárií (v r. 2016 – 30. výročí) a je spoluorganizátorem Mezinárodní letní školy s výukou ruského a českého jazyka (letos se koná již 10. ročník), na níž se setkává česká a ruská mládež ve věku 14–20 let.

Důležitou roli centrálního informačně-analytického zdroje hrál do r. 2008 server RuskoDnes.cz. Jeho činnost však byla zastavena a dosud komplexně nenahrazena. **Největším informačním a podnikatelským portálem česko-východní, ruskojazyčné spolupráce je v současnosti server i-RU.CZ**, založený r. 2001. Systém i-RU.CZ představuje časosběrnou informační platformu s nejúplnějším přehledem česko-východních událostí a obchodních příležitostí. Je určen manažerům, vedoucím představitelům z lokálních i nadnárodních firem, odborné veřejnosti, studentům i státním úředníkům, kteří spolupracují s organizacemi v Rusku a dalších zemích bývalého SSSR.

Z hlediska **zprostředkování potřebných kontaktů** ve vztazích RF a českých regionů, zejm. Jihočeského kraje, je pozitivní působení jihočeských zástupců na patřičných úrovních, odkud mohou svému regionu pomoci. Pro Jihočeský kraj je i z hlediska spolupráce s RF výhodné, že předsedou Senátu Parlamentu ČR je Milan Štěch, místopředsedou Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu je starosta Hluboké n. Vlt. Tomáš Jirsa, mimořádným a zplnomocněným velvyslancem České republiky v Ruské federaci na Velvyslanectví České republiky v Moskvě je od ledna 2014 jihočeský rodák z Č. Budějovic a první čs. kosmonaut Vladimír Remek. Česko-ruské vztahy dlouhodobě aktivně rozvíjí rovněž ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek: již několikrát ve své funkci navštívil Rusko s podnikatelskými misemi, schází se se svými ruskými protějšky a hlavami

regionů. Rovněž jeden z jeho předchůdců, Martin Kuba, byl ve své funkci aktivní ve spolupráci s RF, mj. v r. 2013 zprostředkoval návštěvu prezidenta ruské Republiky Tatarstán v Jihočeském kraji (Jaderná elektrárna Temelín, Motor Jikov Group aj.). Ve spolupráci RF s českými regiony se aktivně angažuje i Rada podnikatelů České republiky pro spolupráci s Ruskem či Klub Rusko. Jeho předsedou je podnikatel Zdeněk Zbytek, který rozvoji vztahů Jihočeského kraje a zejména Sverdlovské oblasti věnuje nemalé úsilí. Všichni jmenovaní mají v Jihočeském kraji buď trvalý pobyt, nebo k němu mají jiný blízký vztah.

Klíčové regionální instituce v Jihočeském kraji pro spolupráci s RF

Od r. 2013 se ve spolupráci s RF angažoval Jiří Zimola, hejtman Jihočeského kraje. Regionálně centrální roli koordinující instituce napomáhající rozvoji spolupráce s Ruskou federací a dalšími zeměmi bývalého SSSR v Jihočeském kraji hraje v rámci svých personálních možností za pomoci externích poradců **Krajský úřad Jihočeského kraje**. Tato úloha jihočeského Krajského úřadu může být pochopitelně z podstaty věci kontaktní, iniciační, zprostředkující či zastřešující, nikoli však aktivně usměrňující, spolurealizující apod. **Jihočeská hospodářská komora** není v současnosti prioritně zaměřená na ruskojazyčný prostor (země bývalého SSSR), což je vzhledem k poloze Jihočeského kraje logické. Její zástupci – členové i pracovníci úřadu – se alespoň aktivně účastnili dosavadních jihočeských akcí s představiteli Tatarstánu či Sverdlovské oblasti.

V tomto smyslu Jihočeskému kraji chybí zázemí specializované instituce, např. **jihočeský klastr na podporu spolupráce se zeměmi bývalého SSSR, resp. s východoevropskými regiony**. Hlavním úkolem regionálních klastrů je urychlení socioekonomického rozvoje regionu aktivním zapojením podnikatelské sféry. Klasterizace regionální ekonomiky umožňuje odhalit skrytý potenciál regionu (Kurnyšev – Glušková 2011). Skutečnost, že se nelze omezovat pouze na Rusko a že lze tedy spolupráci pojímat širěji, ostatně potvrdily i výsledky dotazníkového šetření (níže). Jinou možností je **vznik regionální pobočky Rusko-české smíšené obchodní komory** nebo **Rady podnikatelů Jihočeského kraje pro spolupráci s Ruskou federací**. Např. Zlínský kraj již v r. 2008 ve spolupráci s Krajskou hospodářskou komorou Zlínského kraje zřídil Kontaktní centrum pro východní trhy. Významu obchodní spolupráce si je vědoma i ruská strana, např. v Moskvě se 27.–28. 06. 2016 uskutečnila pravidelně pořádaná obchodní konference *Rusko – Evropa: Spolupráce bez hranic*. Tato akce je zaměřena na podporu a usnadnění obchodních kontaktů mezi ruskými a evropskými obchodními partnery.

Spolupráci s Ruskem by rovněž napomohlo partnerství měst. Jihočeská metropole –

statutární město České Budějovice – sice udržuje smluvní partnerství s pěti zahraničními městy, nicméně s žádným ruským (srov.: Praha má 36 partnerských měst vč. Moskvy a Petrohradu). Ani Jihočeský kraj nemá dle svých oficiálních webových stránek v současnosti mezi 8 zahraničními partnery žádný partnerský region v Rusku (Krajský úřad Jihočeského kraje, 2016a), byť na akci Fórum partnerských regionů Jihočeského kraje (11.–13.05.2016) pozval celkem 16 zahraničních partnerských regionů vč. ruské Sverdlovské oblasti (Krajský úřad Jihočeského kraje, 2016b), s níž spolupráce probíhá kontinuálně od r. 2013. Před rokem 1989 byl Sverdlovsk (od r. 1991 Jekatěrinburg) družebním městem Plzně i díky spolupráci strojírenských kolosů Škoda a Uralmaš (dnes je Plzeň rovněž bez ruského partnera), zatímco běloruský Gomel byl partnerským městem Českých Budějovic. V r. 2015 nicméně toto město u příležitosti oslav 750. výročí svého založení navázalo první styky s Kaliningradem (Královec, Königsberg), metropolí bývalého Východního Pruska v dnešní ruské exklávě Kaliningradské oblasti obklopené členskými zeměmi EU, vč. vyslání jihočeské delegace, jelikož toto město bylo založeno rovněž Přemyslem Otakarem II. o 10 let dříve (v r. 1255). V jihovýchodním Pobaltí (dnešní Kaliningradské oblasti) byl navíc pohanskými Prusy během své mise zavražděn sv. Vojtěch. Zájem obou měst o spolupráci trvá a o její konkrétní podobě se nadále vyjednává.

Jihočeský kraj a jeho zahraniční spolupráce

Podle § 28 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění, kraj „*může spolupracovat s územními samosprávnými celky jiných států a být členem jejich mezinárodních sdružení*“ (Trávníčková – Zemanová 2016). Detaily organizace a provádění paradiplomacie (rozvoje vnějších ekonomických vztahů) jsou ponechány na uvážení jednotlivých krajů. **Cíle (tematické oblasti) ekonomické paradiplomacie českých krajů** jsou tyto: 1. prosazování hospodářských zájmů regionu v zahraničí; 2. zajištění přílivu přímých zahraničních investic; 3. rozvoj mezinárodního cestovního ruchu; 4. zajištění pracovní síly; 5. internacionalizace vědy a výzkumu (Trávníčková – Zemanová 2016). Jihočeský kraj podle analýzy priorit ekonomické paradiplomacie v programech regionálního rozvoje krajů 2014–2020, zpracované výše uvedenými autorkami, usiluje o realizaci téměř všech vytčených cílů, s výjimkou 4. (získání specifické kvalifikované pracovní síly ze zahraničí jako nástroje na posilování regionálního ekonomického rozvoje). Všech 5 uvedených cílů sleduje pouze Plzeňský kraj, který se i na 4. cíl zřetelně soustředí vzhledem k odlivu českých pracovních sil do Bavorska (Trávníčková – Zemanová 2016).

Pobyt a aktivity ruskojazyčného obyvatelstva v ČR

Jihočeský kraj nepatří mezi centrální zájmové oblasti ruskojazyčných obyvatel vč.

podnikatelů. V Jihočeském kraji nenalezneme velké hutní podniky, které by měly obchodní zájmy v RF, málo početné jsou malé a střední podniky v ruských rukou. Uvádí se, že v ČR působí cca 17 tis. firem se základním kapitálem ruského původu (Euro 2013), nicméně fakticky je jich mnohem méně, protože do tohoto počtu jsou zahrnovány i fiktivní firmy vzniklé za účelem pořízení nemovitosti na území ČR. Podle souhrnného základního kapitálu v českých firmách pak Rusové zaujímají 21. příčku s 18,9 % ze všech společností se zahraničním základním kapitálem.

K 31.12.2015 žilo v ČR **34 972 Rusů** (ČSÚ, 2016), což je **nejvyšší počet v dosavadní historii ČR**. Např. na konci r. 2004 jich bylo 14 743 s dlouhodobě vzestupnou tendencí. Zatímco Ukrajinců žilo ke konci r. 2014 v Jihočeském kraji asi 3 800, Rusy statistiky ČSÚ pro jejich nízký počet v některých krajích zvláště nevidují, v Jihočeském i Plzeňském kraji je jich mnohem méně než 1000, v Karlovarském kraji asi 2,5 tis., ve Středočeském kraji asi 4,5 tis., v Praze asi 21 tis. V Praze a Karlovarském kraji patřili Rusové ke konci r. 2012 mezi tři nejpočetněji zastoupené cizí národnosti (ČSÚ, 2014). Podle Š. Černouška (2014) „*velmi rychle roste také počet ruských studentů na českých vysokých školách, kteří v drtivé většině studují v češtině: v roce 2014 jich bylo 4 312, desetkrát více než před deseti lety*“.

Pro ruskojazyčnou komunitu je důležité, že v Praze, Karlových Varech či Plzni mohou navštěvovat pravoslavné chrámy, **v Č. Budějovicích je ve správě Pravoslavné církevní obce pouze malá pravoslavná kaple Všech svatých země české** (pův. katolická). Tradice pobytů Rusů v lázeňské metropoli Karlových Varech sahá do daleké historie (srov. např. návštěvu ruského cara Petra I. Velikého), rovněž zejm. Praha byla historicky vyhledávaným cílem či přestupní stanicí pro několik vln ruské emigrace (Putna 1993; Putna – Zadražilová, 1994). Většina Rusů v těchto městech dnes podniká, často v oblasti realit. O historii a současnosti komplikovaného opatrného soužití ruskojazyčné diaspory v ČR a českého obyvatelstva, o důvodech rostoucího počtu Rusů v ČR či o vyostření vztahů a napětí v ČR vůči Rusku po politických událostech na Ukrajině v r. 2014 zasvěceně pojednává analytická studie Š. Černouška (2014). Např. jeho tvrzení o nízké úrovni přímých kontaktů a utváření si názorů Čechů o Rusku prostřednictvím médií je jistě pravdivé a hodno zamyšlení stejně jako to, že „*soužití Čechů a ruské komunity v ČR je sice nekonfliktní, ale zároveň nijak přátelské*“.

Rovněž Plzeňský kraj a Moravskoslezský kraj patří k oblíbeným destinacím Rusů pro život a investice. To lze vysvětlit jak působením nástupnických podniků velkého strojírenského komplexu Škoda s tradicí od r. 1866, přičemž na přelomu 19. a 20. stol. byla tato společnost největším průmyslovým podnikem Rakousko-Uherska, dnes koncern Škoda

Investment, Škoda Transportation, Doosan Škoda Power, Pilsen Steel či Škoda Jaderné strojírenství, která je od r. 2004 součástí ruské strojírenské skupiny OMZ, tak i přímým spojením se SRN (železniční koridor, dálnice) na trase mezi několika metropolitními regiony (Praha, Norimberk, Mnichov).

Rovněž Moravskoslezský kraj se svými velkými hutními a strojírenskými podniky (Vítkovice Steel, Armatury Group, Vítkovice Machinery Group, MSA, Červa Export Import aj.) je ideálním cílem ruských investorů. Velmi aktivní je v tomto směru i Krajská hospodářská komora Moravskoslezského kraje. Rusko-české vědecké a kulturní fórum v Ostravě za podpory Moravskoslezského kraje, statutárního města Ostravy, Honorárního konzulátu RF v Ostravě a dalších partnerů každoročně pořádá týdenní cyklus akcí „Dny Ruska“, v rámci nichž loni proběhl i Ruský byznys den Ostrava 2015, kde se mj. prezentovala úspěšná ruská Republika Tatarstán. V dubnu 2016 se pak v Brně uskutečnily Dny Republiky Tatarstán za účasti prezidenta Tatarstánu.

Plzeňský kraj byl poměrně nedávno na základě mnoha ekonomických a sociálních ukazatelů vyhodnocen jako region, který ze všech českých regionů dosáhl největšího zlepšení životní úrovně, celkově obsadil 3. místo. **Jihočeský kraj dosáhl z hlediska své celkové socioekonomické situace rovněž výborného umístění – 2. místa za Prahou** (Smlsal 2013). V Plzni od roku 2012 navíc působí Ruské centrum při Západočeské univerzitě v Plzni. Jedná se o mezinárodní vzdělávací a kulturní projekt, který je realizován Fondem „Russkij mir“. Naopak Ruský klub v Českých Budějovicích jako nezisková organizace zabývající se integrací rusky mluvících cizinců v České republice není dlouhodobě funkční, byť formálně stále existuje. Jeho činnost se ale zúžila na pomoc občanům býv. SSSR při přesídlení a usazení se v ČR, resp. v Č. Budějovicích a okolí. V Č. Budějovicích fungují Britské centrum, Francouzská aliance, Goethe centrum i Čínské centrum VŠTE otevřené v dubnu 2016 díky orientaci VŠTE na čínské trhy.

Ruské centrum však v Jihočeském kraji chybí, proto neexistuje systematicky koordinovaná propagace ruské kultury, resp. aktivit ruskojazyčného obyvatelstva, směrem k veřejnosti jako např. v Praze (Ruské středisko vědy a kultury). Některé funkce takového centra částečně plní Centrum na podporu integrace cizinců v Č. Budějovicích – možnost setkávání se na různých akcích, účasti na kurzech češtiny apod.) a samozřejmě je zde dnes příznačná čilá komunikace na sociálních sítích, zejména v sociální síti Vkontakte (В Контакте) – ruské obdobě amerického Facebooku založené v r. 2006 – již dnes celosvětově využívá několik set milionů lidí. V Č. Budějovicích existuje nanejvýš ještě obchod s tradičními ruskými potravinářskými výrobky – Kalinka. Avšak v celém Jihočeském

kraji nenalezneme např. ani žádnou ruskou restauraci.

Ruská kultura je však v Jihočeském kraji pravidelně přítomna. Například v r. 2015 se v Alšově jihočeské galerii uskutečnila výstava asi 120 děl ruského výtvarného umění většinou z českých galerií, největší svého druhu v Česku (Československu) po asi 50 letech, 3 díla byla zapůjčena z Třeťjakovské státní galerie v Moskvě. Téměř každoročně v Č. Budějovicích koncertuje známý ruský armádní mužský pěvecký soubor Alexandrovi či mužský pěvecký sbor Donských kozáků, úspěšně vystupuje i petrohradský balet zastoupený uměleckým tělesem St. Petersburg Festival Ballet (např. klasické balety Labutí jezero či Louskáček P. I. Čajkovského) či občasné soubory petrohradských či moskevských divadel. V r. 2015 v Jihočeské komorní filharmonii úspěšně vystupovala ruská houslistka Tatiana Samouil. Jihočeské divadlo pravidelně inscenuje díla A. P. Čechova aj. V Českém Krumlově se pravidelně konají festivaly Slovanské jaro či Česko-ruský dialog, na nichž vystupují ruské taneční a hudební soubory. Velký zájem u Jihočechů vždy vyvolávají rovněž cestovatelská promítání, protože Rusko je v jejich očích velice rozmanitá, atraktivní, záhadná, avšak příliš vzdálená a rozlehlá země – málokdo má s Ruskem osobní zkušenost: oblíbený je i u Jihočechů především Sankt Petěrburg, Solovecké ostrovy, Velikij Novgorod, Pskov, Moskva a historická města kolem ní, tzv. Zolotoje kol'co (vše historické památky), resp. Kavkaz, Ural, Altaj, Bajkal, Sajany nebo Kamčatka (většinou přírodní krásy). Kulturní kontakty občas doplňují i sportovní klání: největší událostí zřejmě byly volejbalové zápasy v Lize mistrů mezi VK Jihostroj České Budějovice – Lokomotiv Novosibirsk před několika lety.

V Česku prostřednictvím pražské firmy Vemex podniká i ruský plynárenský gigant Gazprom (Euro 2013) nebo Uralskaja gorno-metallurgičeskaja kompanija (UGMK), druhý největší producent mědi v Rusku. Ta ve Zlínském kraji vlastní od r. 2008 společnost Aircraft Industries, bývalý LET Kunovice, která je největším českým výrobcem malých dopravních letounů, jeho vlajkovou lodí je letoun L-410. Ruský kapitál je dále jako významná akvizice přítomný např. v největší české hotelové a gastronomické společnosti EuroAgentur Hotels & Travel v Praze, jednom z největších výrobců českého křišťálového skla a největším domácím výrobcem nápojového skla Crystalex CZ v Novém Boru, jednom z největších moderních závodů na výrobu bioetanolu firmy PLP v Ústí nad Labem, dále ve společnostech ČKD Blansko Holding, ČKD Kutná Hora, Asiana aj. (Euro 2013).

Ruská bankovní jednička Sberbank uskutečnila akvizici 100% podílu Volksbank International za 505 milionů eur v únoru 2012. Tato transakce byla první velkou akvizicí mimo Rusko a přilehlé země a Sberbank tím získala síť poboček v devíti zemích střední a východní Evropy, vč. 22 v ČR (Euro 2013). Sberbank CZ má licenci udělenou Českou národní bankou. Jediným akcionářem Sberbank CZ je Sberbank Europe AG se sídlem ve Vídni, dceřiná společnost skupiny Sberbank Rusko. Ta patří k největším ruským bankám.

Rovněž rusko-lotyšská banka Expobank uskutečnila v r. 2014 akvizici české pobočky německé Landesbank Baden-Württemberg (LBBW) pod novým názvem Expobank CZ s 8 regionálními pobočkami (Havlík 2014) a díky svému původu se pomocí služeb ruskojazyčného týmu Russian Desk zaměřuje na obchod s RF a dalšími zeměmi SNS.

V Česku byly jako nové bankovní subjekty založeny např. ERB bank s pobočkami v Praze a Karlových Varech jako pobočka První-česko ruské banky (PČRB). ERB bank, v současnosti ve značných potížích, byla prvním ruským finančním ústavem, který od rozpadu SSSR získal novou licenci na bankovní činnost v EU (v r. 2008). PČRB byla založena pro obsluhu zahraničního obchodu a investičních projektů Ruské federace v České republice a poskytování bankovních služeb společností, které se podílejí na česko-ruských obchodních vztazích, stejně jako ruským podnikům a organizacím, v nichž má český kapitál podíl (Euro 2013). Sem patří rovněž společnost Pražskij telegraf, významný představitel ruských médií pro ruskojazyčné obyvatelstvo v Česku.

Rovněž řada velkých českých firem je na ruském trhu v některých typických oblastech velmi aktivní, např. brněnské firmy ALTA (komplexní dodávky vyšších investičních celků) nebo UNIS (technologická zařízení), pražská stavební společnost METROSTAV se zastoupením v Moskvě nebo Home Credit skupiny PPF. Velkým rusko-českým projektem společností Moravské naftové doly a Gazprom Germania je i výstavba podzemního zásobníku zemního plynu na jižní Moravě.

Jihočeský kraj sice postrádá centrální instituce, velké podniky těžkého průmyslu či silné historické vazby, zato láká Rusy svou jazykovou a kulturní blízkostí, krásou, politickou i hospodářskou stabilitou (nízkou nezaměstnaností), nízkou úrovní kriminality, náboženskou svobodou, vysokou životní úrovní, čistým životním prostředím, členstvím ČR v EU a výhodnou zeměpisnou polohou blízko k Rakousku a Německu, mnoha historickými památkami vč. na seznamu UNESCO, lázeňstvím i investičními možnostmi v řadě malých a středních podniků a podvědomě samozřejmě jako součást tradičně dobré pověsti bývalého Československa v SSSR, resp. v RF. Podle obchodního rady RF v ČR Sergeje Stupara se spolupráce RF a ČR v současné době přemisťuje do regionů. „*Ačkoli se v politické rovině*

vztahy mezi oběma zeměmi poněkud ochladily, čeští podnikatelé zdůrazňují, že sankce je nezajímají a jsou připraveni budovat kontakty a spolupracovat s Ruskem napřímo.“ (i-RUCZ.RU 2015), srov. i současný velký zájem o výrobky českých firem, vyrábějících přímo v Rusku, na tamním trhu (ČT 2016c).

Možnosti studia ruského jazyka v Jihočeském kraji

Jediným rusistickým vysokoškolským pracovištěm umožňujícím dnes v Jihočeském kraji absolvování studia ruského jazyka a získání vysokoškolského titulu je Oddělení ruského jazyka a literatury Katedry slovanských jazyků a literatur Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity (PF JU). Toto pracoviště zabezpečuje akreditované tříleté jednooborové neučitelské bakalářské studium Cizí jazyky pro evropský a mezinárodní obchod – ruský jazyk (RJEMO), a jeho absolventi tak disponují odbornými jazykovými kompetencemi v oblasti aplikované jazykovědy (ruský jazyk jako hlavní jazyk, angličtina jako druhý jazyk a podle výběru studenta třetí světový jazyk) a základními odbornými znalostmi práva a sociální geografie. Na dalších fakultách JU (filozofické, přírodovědecké aj.) se ruština pro zájemce vyučuje rovněž.

Zájemců o studium na PF JU je ročně několik desítek. V akademickém roce (AR) 2012/2013 bylo ze 46 uchazečů přijato 31, v AR 2013/2014 bylo ze 36 uchazečů přijato 26, v AR 2014/2015 bylo ze 46 uchazečů přijato 28, v AR 2015/2016 bylo z 27 uchazečů přijato 15. Z počtu uchazečů přijatých ke studiu nastoupí do prvního ročníku vždy asi 2/3 studentů.

PF JU neprovádí pravidelná systematická šetření uplatnitelnosti absolventů neučitelských oborů na trhu práce ani nespolupracuje s oborově příslušnými firmami za účelem zjišťování aktuálního stavu, trendů, zpětné vazby apod. v oblasti požadavků a nároků zaměstnavatelů na absolventy/budoucí zaměstnance. Kvůli chybějícímu systematickému propojení s praxí nelze proto v současné době analyzovat lokalitu uplatnění absolventů uvedeného programu ruského jazyka, míru spolupráce organizace absolventů s RF nebo míru využívání profilových (vystudovaných) znalostí a kompetencí ve svém povolání. Podle zpětné vazby od jednotlivých studentů trvá nalezení práce ve vystudovaném oboru v Jihočeském kraji mnohem déle, než např. v Praze či v Karlových Varech. Studenti/absolventi programu ruského jazyka někdy učí ruštinu v jazykových kurzech v jazykových školách nebo ji využívají jako průvodci zahraničních turistů.

Možnost studia ruského jazyka na magisterské či vyšší úrovni v Jihočeském kraji chybí. Případní absolventi takových programů (např. tlumočnictví/překladačství) je mohou získat v některých jiných českých krajích a poté působit v Jihočeském kraji. To jsou ale výjimky. Jihočeský kraj proto postrádá větší počet absolventů rusistických programů a tedy

kvalitních překladatelů a tlumočnicků ruského jazyka, jimiž disponuje např. Olomoucký kraj, Jihomoravský kraj či Moravskoslezský kraj díky činnosti především filozofických fakult v Olomouci, Brně či Ostravě. Rozhodně má dnes ruština celkově mnohem silnější pozici na Moravě než v Čechách (s výjimkou Filozofické fakulty Karlovy univerzity – Ústav translologie, Ústav východoevropských studií), kde celkově chybí mladší rusisté s vyššími vědeckými hodnotami, kvalitnější a širší možnosti studia pro potenciální uchazeče i rozvoj studijních programů.

Jednostranně zaměřená a ideologicky poznamenaná **Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích** nabídky na zavedení programu ruského jazyka dlouhodobě odmítá. Výsledkem je, že v nabídce jejích studijních programů germánských i románských jazyků chybí možnost studia nejrozšířenějšího slovanského jazyka největšího evropského národa (až 275 mil. mluvčích v RF a dalších zemích). Používání ruštiny jako jednoho ze 6 jednacích jazyků OSN, jeho rozšíření v 16 státech světa, geografická blízkost Ruska, naprostá absence znalostí ruského jazyka u mladší generace a všech osob narozených v ČSSR zhruba po r. 1980, vztahy obou zemí na různých úrovních, exportní orientace malé otevřené české ekonomiky, nedostatečnost znalosti jen jednoho světového jazyka u řady zaměstnanců – to vše patrně nejsou dostatečné argumenty. Je to podobné, jako kdyby po napoleonských válkách v 19. století žádná země nechtěla spolupracovat s Francií nebo po 2. světové válce ve 20. století s Německem. Ani vliv existence bývalého Sovětského svazu nemůže podle našeho názoru zatěžovat vztahy nástupnického státu (RF) a ČR donekonečna. Jak známo, potřebných pozitivních změn se historicky dosáhlo vždy jen jednáním a pragmatickou spoluprací, nikoli uzavíráním se do sebe. Naopak např. **Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni** dokázala pragmaticky zajistit další rozvoj oboru Cizí jazyky pro komerční praxi v kombinaci angličtina – ruština, resp. němčina – ruština, v rámci Katedry germanistiky a slavistiky.

Výsledkem dlouhodobého přístupu vysokoškolských pracovišť v Jihočeském kraji po r. 1989, která jsou co do rozvoje ruského jazyka záměrně de facto zablokována, je, že v kraji prakticky nenalezneme mladší české rusisty s absolvovaným magisterským studiem ruštiny a vysokou znalostí ruského jazyka (pokud takoví vůbec jsou, většinou zůstanou v jiných krajských metropolích). Proto jsou často nahrazováni rodilými mluvčími z Ruska, Ukrajiny či Běloruska různého odborného zaměření (nikoli lingvistického), kteří navíc často neovládají dobře český jazyk. Přitom znalost ruštiny může být dnes u pracovního pohovoru podmínkou, popř. výhodou. A v Jihočeském kraji prakticky nenalezneme ani odborníky, znalce současného Ruska, protože komplexními znalostmi a pohledem na tuto zemi disponuje

ve skutečnosti jen hrstka osob v celé ČR. S tím souvisí i celostátní problém nedostatku kvalitních výukových materiálů pro ruský jazyk. Za jednu z nejlepších současných učebnic na trhu, která se dlouhodobě osvědčuje i autorovi této studie, lze považovat velmi dobře zpracovaný třídílný moderní výukový komplex *Klass! Ruština pro střední školy* (2010–2012), který se postupně prosazuje jak ve výuce ruštiny v individuálních či skupinových kurzech, tak i na školách v několika zemích: kromě Česka byla licence zakoupena i na Slovensku či v Bulharsku. Jednou ze spoluautorek této učebnice je členka výše zmíněného Oddělení ruského jazyka a literatury PF JU v Č. Budějovicích.

Na základních školách pomohlo současnému trendu obnovování zájmu o studium tohoto jazyka nedávné zavedení dalšího povinného jazyka na druhém stupni. Na středních školách v Jihočeském kraji může být ruský jazyk v současnosti vyučován jako volitelný předmět. Například na **Biskupském gymnáziu v Č. Budějovicích** jde o povinně volitelný dvouletý seminář a jeho absolventi mohou z ruštiny maturovat. Zájemců o tento seminář bývá 10-15, letos bude maturovat jeden student. Malý počet studentů, kteří stojí o složení maturitní zkoušky, lze vysvětlit vysokým počtem studovaných jazyků – celkem čtyři (angličtina + němčina/francouzština/španělština/italština + latina + případně ruština). Udržování a rozvíjení výuky ruštiny na středních školách (na základních je to limitováno především tím, zda momentálně je nebo není povinný druhý cizí jazyk) do značné míry závisí na postoji ředitele a neméně na osobnosti ruštináře. Například na Gymnáziu Vítězslava Nováka v Jindřichově Hradci se výuka ruštiny díky vytrvalosti a zápalu vyučující udržela i v 90. letech 20. stol., pro ruštinu tak nepříznivých. Žáci základních a středních škol mohou své znalosti každoročně prověřovat v konverzační soutěži v ruském jazyce, jejíž krajské kolo pořádá Dům dětí a mládeže v Č. Budějovicích ve spolupráci s Oddělením ruského jazyka a literatury PF JU. Potěšitelné je, že do soutěže se zapojuje každý rokem větší počet škol včetně základních.

Celkově zvyšujícímu se zájmu o studium ruštiny jistě napomáhá i níže zmíněné zařazení Ruska do programu Erasmus+ a u zaměstnanců tlak ze strany zaměstnavatelů vyvolaný nutností vyhledávat nové zakázky prostřednictvím diverzifikace odbytišť svého vývozu a tím orientací na východoevropské a středoasijské trhy, kde je znalost ruštiny významným, ne-li jedním z klíčových faktorů úspěchu (např. kromě tradičních osobních vztahů).

MATERIÁL A METODIKA

Tato širší studie je v jistém ohledu průkopnická svým tématem, přístupem i rozsahem. Neexistuje totiž srovnatelný, analogicky realizovaný výzkum. Na tuto I. základní etapu sběru

a vyhodnocování údajů o spolupráci jihočeských organizací s RF může později navázat II. etapa se zaměřením na hlubší analýzu kooperačních procesů neaktivnějších organizací.

Tab. č. 1: Znění dotazníku pro oslovené organizace.

DOTAZNÍK KE VZTAHŮM JIHOČESKÝCH ORGANIZACÍ S RUSKOU FEDERACÍ (RF)

Odpovězte prosím na všechny otázky, nebo pouze na ty s příslušností k Vaší organizaci:

1.	Název, sídlo a počet zaměstnanců Vaší organizace:
2.	Spolupráce s RF patří mezi priority Vaší organizace (<i>ano/spíše ano/spíše ne/ne</i>):
3.	Rok počátku spolupráce Vaší organizace s RF:
4.	Vztah Vaší organizace k RF obecně (<i>žádný, výjezdy/příjezdy lidí, vývoz/dovoz výrobků/služeb, jiný – jaký?</i>):
5.	Oblast (či oblasti), tematická působnost Vaší organizace ve vztahu k RF (<i>např. vývoz/dovoz určitých produktů, stavební činnost, zprostředkovatelská činnost, cestovní ruch apod.</i>):
6.	Iničiační příčiny vzniku a rozvoje spolupráce Vaší organizace s ruskými partnery (<i>tradiční osobní kontakty managementu/externí poradci/aktivní vyhledávání a oslovování ruských partnerů/oslovení ze strany ruských partnerů/jiné – jaké?</i>):
7.	Dosavadní zkušenosti s ruskými partnery (<i>pozitivní/spíše pozitivní/positivní i negativní/spíše negativní/negativní</i>):
8.	Subjekty RF (<i>města, oblasti, republiky...</i>), popř. další partnerské subjekty, v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s Vaší organizací:
9.	Komodity Vaší organizace vyvážené do RF:
10.	Komodity Vaší organizace dovážené z RF:
11.	Název, sídlo a počet zaměstnanců dceřiných společností/zastoupení Vaší organizace v RF:
12.	Počet a velikost obchodních podílů Vaší organizace v ruských společnostech:
13.	Vzájemný obrát obchodu Vaší organizace s RF (v CZK/EUR) v r. 2013, 2014, 2015:
14.	Počet návštěvníků přijatých z RF ve Vaší organizaci v r. 2013, 2014, 2015 (<i>jednotlivci/desítky/stovky/tisíce/desetitísíce</i>):
15.	Počet pracovníků/studentů vyslaných do RF z Vaší organizace v r. 2013, 2014, 2015 (<i>jednotlivci/desítky/stovky/tisíce/desetitísíce</i>):
16.	Počet a frekvence delegací přijatých z RF ve Vaší organizaci v roce 2015:
17.	Počet a frekvence delegací vyslaných do RF z Vaší organizace v roce 2015:
18.	Počet zaměstnanců schopných plynulé odborné písemné/ústní komunikace v ruském jazyce (<i>překlad/tlumočení na úrovni B2-C2</i>):
19.	Názvy pracovních pozic zaměstnanců Vaší organizace zajišťujících spolupráci s ruskými partnery a/nebo komunikujících s nimi:
20.	Účast zaměstnanců Vaší organizace na kurzech ruského jazyka (<i>žádné/individuální/skupinové interní/externí kurzy</i>):
21.	Využívání externích jazykových služeb (překlad, tlumočení) pro činnost Vaší organizace (<i>neustále/často/občas/málokdy/nikdy</i>):
22.	Počet a frekvence delegací plánovaných z RF ve Vaší organizaci v roce 2016:
23.	Počet a frekvence delegací plánovaných do RF z Vaší organizace v roce 2016:
24.	Plán na spolupráci pro r. 2016 a následující (<i>zahájení/rozšíření/udržení/zastavení spolupráce</i>):
25.	Vliv krize ruské ekonomiky (po pádu cen ropy, rublu, po vzájemných sankcích EU – RF apod.) od r. 2015 dosud na vzájemnou spolupráci Vaší organizace s ruskými

	partnery:
26.	Další bariéry intenzivnější spolupráce Vaší organizace s RF:
27.	Ruská mutace webových stránek Vaší organizace (ano/částečně/ne):
28.	Další subjekty RF (města, oblasti, republiky...), popř. další partnerské subjekty, perspektivní pro budoucí spolupráci s Vaší organizací:
29.	Další (částečně) ruskojazyčné oblasti (Ukrajina, Bělorusko, Moldávie, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Kazachstán, Uzbekistán, popř. další země býv. SSSR) v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s Vaší organizací:
30.	Další Vám známé jihočeské organizace v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s RF, popř. mající dceřinou společnost/zastoupení v RF:
31.	Vám známé ruské organizace působící v Jihočeském kraji:
32.	Další Vaše poznámky, postřehy či náměty ke spolupráci (Vaší organizace) s RF:
	<i>Naše organizace chce být seznámena s výsledky této výzkumné studie (ano/ne):</i>
	Kontaktní e-mail(y):
	Datum vyplnění dotazníku: ??.03.2016
	Jméno a funkce pracovníka organizace:
	<i>Pozn.: Zapojená organizace bude ve výzkumné studii výslovně zmíněna v rámci poděkování za účast v průzkumu vyplněním tohoto dotazníku.</i>

Zdroj: Vlastní zpracování.

Součástí dotazníkového šetření provedeného pomocí výše uvedeného polostrukturovaného dotazníku (viz tab. č. 1) **v březnu až dubnu 2016** měl být poměrně reprezentativní vzorek – **celkem 97 vytipovaných organizací (v případě KÚ, JU a Senátu Parlamentu ČR vč. jejich oslovených útvarů)** působících v Jihočeském kraji v různých oborech ve veřejném i soukromém sektoru ve všech 7 okresech, vč. největších zaměstnavatelů (např. Robert Bosch, JU aj.), u nichž autor na základě svého uvážení a na doporučení dalších osob předpokládal určitou formu a míru spolupráce s Ruskou federací – výběr byl proto čistě subjektivní. Autorem bylo prověřováno zaměření a činnost desítek dalších, následně neoslovených organizací. Přesto nelze vyloučit, že některé organizace mohly být opomenuty. Není nám známo, že by se nějaký jihočeský či jiný vědecký pracovník kdy danou oblastí zabýval, resp. že by takto široký soubor organizací v daném či podobném složení byl kdy součástí nějakého analogického systematického průzkumu v rámci daného tématu. Z tohoto důvodu nebylo možné vyjít ze srovnatelných studií ani provést komparativní výzkum a zjistit posuny v čase.

Schéma práce s dotazníkem:

1. krok – distribuce: autor → formulář dotazníku → 97 organizací
2. krok – reakce: 21 organizací → vyplněný dotazník → autor

Tab. č. 2: Organizace oslovené dotazníkem.

OBOR PŮSOBNOSTI	ORGANIZACE		SÍDLO
veřejná správa	Krajský úřad Jihočeského kraje	<ul style="list-style-type: none"> Odbor kancelář hejtmana – Oddělení vnějších vztahů a zahraniční spolupráce (+) Odbor regionálního rozvoje, územního plánování, stavebního řádu a investic 	České Budějovice
veřejná správa	Centrum na podporu integrace cizinců – Jihočeský kraj (+)		České Budějovice
veřejná správa	Magistrát města České Budějovice (–)		České Budějovice
veřejná správa	Městský úřad města Jindřichův Hradec		Jindřichův Hradec
veřejná správa	Senát Parlamentu České republiky	<ul style="list-style-type: none"> předseda (M. Štěch, JČK) místopředseda Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost (T. Jirsa, JČK) 	Praha
bezpečnost	Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje		České Budějovice
kultura	Jihočeské divadlo		České Budějovice
kultura	Jihočeská komorní filharmonie		České Budějovice
vysoké školství	Jihočeská univerzita	Rektorát Fakulty (8): <ul style="list-style-type: none"> Ekonomická Filozofická Pedagogická Přírodovědecká (–) Rybářství a ochrany vod Teologická (–) Zdravotně sociální (–) Zemědělská 	České Budějovice České Budějovice České Budějovice České Budějovice Vodňany České Budějovice České Budějovice České Budějovice
vysoké školství	Vysoká škola technická a ekonomická		České Budějovice
vysoké školství	Vysoká škola ekonomická	<ul style="list-style-type: none"> Fakulta managementu 	Jindřichův Hradec
vysoké školství	Vysoká škola evropských a regionálních studií		České Budějovice
vysoké školství	Filmová akademie Miroslava Ondříčka		Písek
výzkum	Biologické centrum AV ČR v.v.i.		České Budějovice
obchod, průmysl	Jihočeská hospodářská komora		České Budějovice

zemní plyn a biometan v dopravě	Asociace NGV (-)	České Budějovice
doprava	Jihočeské letiště České Budějovice	České Budějovice
doprava	ČSAD Jihotrans	České Budějovice
energetika	Jaderná elektrárna Temelín (+)	Temelín
energetika	E.ON Česká republika (-)	České Budějovice
energetika	EGE	České Budějovice
slévárenství	SCB Foundry	České Budějovice
slévárenství, strojírenství	Motor Jikov Group	České Budějovice
strojírenství	Robert Bosch (*)	České Budějovice
strojírenství	Groz-Beckert Czech	České Budějovice
strojírenství	Linde Pohony	Český Krumlov
strojírenství	Engel strojírenská	Kaplice
strojírenství	Kovosvit MAS (+)	Sezimovo Ústí
strojírenství	Jihostroj (+)	Velešín
strojírenství aj.	ČZ (*) (+)	Strakonice
vzduchotechnika	STAVOKLIMA	České Budějovice
vzduchotechnika	ZVVZ Group (+)	Milevsko
vzduchotechnika	EKOKLIMA	Milevsko
vzduchotechnika	Kostečka Group	Velešín
elektrotechnika	MekTec CZ	České Budějovice
elektrotechnika	Vishay Electronic	Prachatice
kovoobrábění / kovovýroba	Zambelli-technik	České Budějovice
dodávky hutních materiálů	MTZ-servis (+)	Rudolfov
výroba a zpracování plechů	SINOP SMP	Homole
výroba a montáž ocelových konstrukcí	KUNC ocelové konstrukce (+)	Kaplice – Nádraží
výroba a prodej dřevozpracujících strojů	NEVA-TRADE	Kardašova Řečice
výroba výčepních a chladicích zařízení	SINOP CB	České Budějovice
výroba svařovací techniky	Fronius Česká republika	Český Krumlov
výroba komponentů motorových vozidel	Brisk Tábor (+)	Tábor
výzkum, výroba a dodávka prostředků pro technickou diagnostiku	AURA (+)	Milevsko
výroba školních uměleckých a kancelářských potřeb	KOH-I-NOOR HARDTMUTH (+)	České Budějovice
výroba kancelářské techniky a zařízení	Schwan-STABILO ČR	Český Krumlov
výroba štítků	BBH Tsuchiya (-)	České Budějovice
výroba plastových produktů	IMG BOHEMIA	Planá nad Lužnicí

výroba plastových produktů	Koh-i-noor Mladá Vožice	Mladá Vožice
výroba kosmetických tužek	Schwan Cosmetics CR	Český Krumlov
výroba obrazových lišt a ráků	Lira, obrazové lišty a rámy	Český Krumlov
výroba i prodej pracovních, profesních a ochranných oděvů	Otavan Třeboň (+)	Slavonice
stavebnictví	HELUZ cihlářský průmysl	Dolní Bukovsko
stavebnictví	ASARKO	Jivno
zemědělství	FARMTEC (+)	Jistebnice
zemědělství	Bauer Technics (+)	Stádlec
zemědělství	AGRICO	Třeboň
potravinářství	Madeta (*) (+)	České Budějovice
potravinářství	Viscofan CZ	České Budějovice
potravinářství	Fish Market	Třeboň
potravinářství	Fruko-Schulz	Jindřichův Hradec
potravinářství	Friall (-)	Tábor
potravinářství	Budějovický Budvar	České Budějovice
potravinářství	Pivovar Samson	České Budějovice
potravinářství	Pivovar Eggenberg	Český Krumlov
potravinářství	Bohemia Regent	Třeboň
potravinářství	Pivovar Protivín	Protivín
cestovní ruch	Jihočeská centrála cestovního ruchu	České Budějovice
cestovní ruch	Infocentrum Český Krumlov	Český Krumlov
cestovní ruch	Destinační management Lipensko	Lipno n. Vlt.
cestovní ruch	Rener Group	České Budějovice
cestovní ruch	Grandhotel Zvon	České Budějovice
cestovní ruch	Clarion Congress Hotel	České Budějovice
cestovní ruch	Hotel Budweis	České Budějovice
cestovní ruch	Hotel Růže	Český Krumlov
cestovní ruch	Hotel Štekl	Hluboká n. Vlt.
cestovní ruch	Zámek Hluboká n. Vlt.	Hluboká n. Vlt.
cestovní ruch	Zámek Český Krumlov	Český Krumlov
cestovní ruch	Zámek Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec
lázeňství	Lázně Aurora (-) (Městské slatinné lázně Třeboň)	Třeboň
lázeňství	Bertiny lázně Třeboň (-) (Městské slatinné lázně Třeboň)	Třeboň
lázeňství	Lázeňská cestovní	Bechyně
lázeňství	Lázně Hotel Vráž	Vráž
veletrhy, výstavy	Výstaviště České Budějovice	České Budějovice
bankovníctví	Raiffeisenbank (*)	České Budějovice
architektonické a inženýrské činnosti	ATELIER 8000	České Budějovice

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tučně zvýrazněné organizace (**celkem 21**) zaslaly vyplněný dotazník. Poměrně vysokou návratnost vyplněných dotazníků (**22 %**), resp. celkovou četnost reakcí (**35, tj. 36 %**), lze částečně vysvětlit osobními vztahy autora. K dispozici tak byl dostatečně reprezentativní vzorek se solidní výpovědní hodnotou. Organizace označené znaménkem minus (–) (**celkem 10**) zaslaly alespoň vysvětlení důvodu nezaslání dotazníku s užitečným komentářem (absence nebo velmi nízká úroveň vztahů s RF). Některé organizace (*) účast v dotazníkovém šetření výslovně odmítly (**celkem 4**) buď bez udání důvodu (Madeta), nebo s poukazem na omezení plynoucí z vnitrokorporativní strategie komunikace navenek (RB), ustanovení obchodních smluv (ČZ) či vyplňování dotazníků výhradně technického charakteru (Robert Bosch). Jiné organizace patrně daly podobné postoje najevo nulovou reakcí, popř. přislíbený vyplněný dotazník nedodaly, což se bohužel týká i některých firem dle veřejně dostupných informací prokazatelně aktivně obchodujících s RF, resp. působících na území dalších zemí býv. SSSR (např. *Kovosvit MAS, ZVVZ Group, Bauer Technics aj.*). Tyto organizace označujeme (+). Organizacím, které vyplnily dotazník, bylo nabídnuto, že budou seznámeny s výsledky této studie, čehož drtivá většina z nich (18 z 21, tj. 86 %) využila. To svědčí jak o zájmu o informovanost zapojených organizací, tak i o nedostatku informací, které dané organizace ve zkoumané oblasti pocítují.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Cenná zpětná vazba získaná z obdržených vyplněných dotazníků potvrdila existenci nejrůznějších forem i míry intenzity spolupráce s RF u příslušných organizací.

Ot. č. 1 (Název, sídlo a počet zaměstnanců Vaší organizace)

Jihočeské organizace, které zaslaly vyplněný dotazník (*dále jen „zapojené organizace“*), mají od 9 (Infocentrum Č. Krumlov) až po 760 zaměstnanců (Motor Jikov Group) a působí v pěti okresech Jihočeského kraje (mimo Prachatice a Strakonice). Převažují mezi nimi malé a střední organizace.

Tab. č. 3: Zapojené organizace podle počtu zaměstnanců.

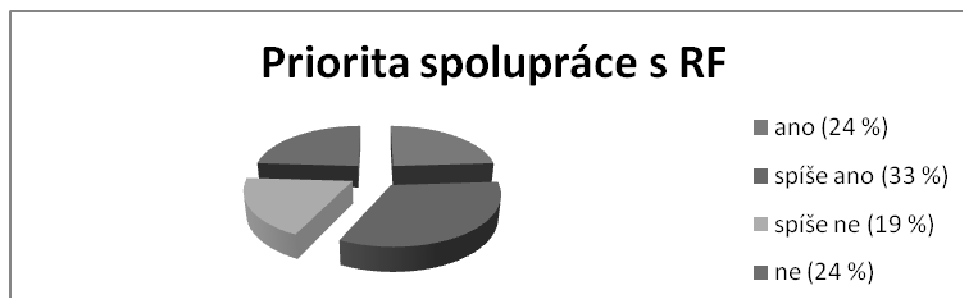
Kategorie organizace	malá (≤ 50)	střední ($> 50 \leq 250$)	velká (> 250)	Celkem
Celkem	8	9	4	21

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 2 (Spolupráce s RF patří mezi priority Vaší organizace)

Mírná většina zapojených organizací (12) vnímá spolupráci s RF jednoznačně nebo spíše jako svou prioritu. Tento vysoký počet ovšem vyplývá i z výběru a povahy vytipovaných a oslovených organizací.

Graf č. 1: Priorita spolupráce s RF u zapojených organizací.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 3 (Rok počátku spolupráce Vaší organizace s RF)

Z odpovědí vyplývá, že 2 organizace v oblasti potravinářství udržují spolupráci již od dob socialismu: Budějovický Budvar (1947) a Fruko-Schulz. Je zajímavé, že žádná organizace neuvedla 90. léta 20. století. Důvodem je zřejmě tehdejší téměř naprostý útlum spolupráce s RF vzhledem k přeorientování se ČR na západní trhy a k obrovským vnitřním ekonomickým problémům RF. Zbývající organizace (13) uvedly jako počátek spolupráce příslušný rok v období 2001–2015. Některé organizace se ke spolupráci teprve chystají, např. FAMO.

Ot. č. 4 (Vztah Vaší organizace k RF obecně)

V této otázce se již projevila rozmanitost forem spolupráce zapojených organizací, u firem zaměřená jednoznačně na vývoz svých výrobků. Z odpovědí vyplývá, že čilou spolupráci zaměřenou na obousměrnou výměnu osob i zboží udržují Budějovický Budvar, Fruko-Schulz a IMG BOHEMIA. U ostatních organizací se zpravidla jedná o jednostranný pohyb osob či zboží, u výrobků obvykle směrem do RF.

Tab. č. 4: Zapojené organizace podle forem spolupráce s RF obecně.

Forma spolupráce	Organizace
Výjezd osoby	Hasičský záchranný sbor
Výjezdy/příjezdy lidí	Jihočeské letiště České Budějovice, Motor Jikov Group, VŠERS, VŠTE
Příjezdový cestovní ruch	Jihočeská centrála cestovního ruchu
Příjezdy návštěvníků města, prodej služeb cestovního ruchu	Infocentrum Český Krumlov
Výjezdy/příjezdy lidí, vývoz/dovoz výrobků	Budějovický Budvar, Fruko-Schulz, IMG BOHEMIA
Výjezdy/příjezdy lidí, vývoz výrobků	AGRICO
Vývoz výrobků, služby – školení techniků	Kostečka Group
Vývoz výrobků	NEVA-TRADE
Příležitost pro dodávky našich výrobků na ruský trh	EGE
Sporadické kontakty jednotlivých pracovníků	Zemědělská fakulta JU
Dohoda mezi městským okresem Krasnoufimsk (Sverdlovská oblast) a městem Jindřichův Hradec (Jihočeský kraj) o partnerství v oblasti rozvoje obchodně-ekonomické a humanitární spolupráce	Město Jindřichův Hradec
Semináře s ruskou tematikou, vystavování certifikátů a ATA karnetů o původu zboží	Jihočeská hospodářská komora
Poskytování ubytovacích a restauračních služeb	Hotel Budweis

Zdroj: Vlastní zpracování.

Velmi důležitá je zde spolupráce vysokoškolských pracovišť, pobyty studentů a pedagogů v zahraničí. Zde je významné, že nově byla RF zařazena mezi tzv. partnerské země sousedící s EU (tj. ležící mimo EU), kam lze od akademického roku 2016/2017 vycestovat v rámci unijního programu Erasmus+.

Jihočeské vysoké školy mají dle veřejně dostupných zdrojů v RF poměrně velký počet smluvních partnerů. Jihočeská univerzita (JU) má uzavřené smlouvy s těmito ruskými univerzitami: Státní sociálně-humanitní univerzita v Kolomně, Uralská federální univerzita prvního prezidenta Ruska B. N. Jelcina v Jekatěrinburgu, Jihouralská státní univerzita v Čeljabinsku, Udmurtská státní univerzita v Iževsku, Státní zemědělská univerzita Severního Zauralí v Ťumeni, Kalmycká státní univerzita v Elistě. Jednotlivé fakulty JU pak mohou mít své další smluvní partnery, např. Pedagogická fakulta má platnou dvoustrannou smlouvu o výměně a vzájemné spolupráci s Ivanovskou státní univerzitou, která se realizuje především pravidelnými výměnnými studijními pobyty studentů a spoluprací Oddělení ruského jazyka a literatury při organizaci každoroční mezinárodní vědecké konference na Filologické fakultě Ivanovské státní univerzity. Uzavření dalších smluv zabránila napjatá mezinárodní situace

z důvodu angažovanosti RF na východní a jihovýchodní Ukrajině.

Vysoká škola technická a ekonomická (VŠTE) má podle informací z výroční zprávy za r. 2014 uzavřeny smlouvy a rozvíjí aktivní partnerství s těmito ruskými univerzitami: Ruská ekonomická univerzita G. V. Plechanova v Moskvě, Petrohradská státní polytechnická univerzita v Sankt-Petěrburgu, Petrohradská státní univerzita architektury a stavebnictví v Sankt-Petěrburgu, Uralská federální univerzita v Jekatěrinburgu, Samarská státní ekonomická univerzita v Samaře, Petrozavodská státní univerzita v Petrozavodsku, Magnitogorská státní technická univerzita v Magnitogorsku a Omský státní institut služeb v Omsku. Další smlouvy s ruskými univerzitami jsou ve fázi přípravy, např. s Uralskou státní ekonomickou univerzitou v Jekatěrinburgu. Vysoká škola evropských a regionálních studií udržovala kontakty se Spojeným muzeem spisovatelů Uralu v Jekatěrinburgu a s Jekatěrinburskou akademií moderního umění tamtéž. Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku (FAMO) partnerské subjekty v RF zatím nemá, ale o spolupráci má zájem a hledá je.

Ot. č. 5 (Oblast (či oblasti), tematická působnost Vaší organizace ve vztahu k RF)

Zapojené organizace zde uvedly rozmanité specifikované nehmotné (2/3) i hmotné aktivity (1/3).

Tab. č. 5: Zapojené organizace podle forem spolupráce s RF specificky.

Forma spolupráce	Organizace
Nehmotné aktivity (služby)	
vzdělávání (2x), nabídka studijních programů v angličtině, akademické aktivity, vědecká spolupráce, semináře	ZF JU, EF JU, VŠTE, VŠERS, FAMO, JHK
obchodně-ekonomická a humanitární spolupráce	Město Jindřichův Hradec
politika, ekonomika, komunální rozvoj	Senát – Ing. Jirsa
cestovní ruch (3x)	Jihočeská centrála cestovního ruchu, Infocentrum Český Krumlov, Hotel Budweis
možnosti spolupráce v letecké dopravě	Jihočeské letiště České Budějovice
výměna informací	HZS JČK
služby, transfer know-how v oblasti slévárenství a strojírenství	Motor Jikov Group
Hmotné aktivity (výrobky)	
dodávky našich výrobků na ruský trh	EGE
vývoz dřevozpracujících strojů	NEVA-TRADE
vývoz chladicí techniky	Kostečka Group

vývoz stájové technologie	AGRICO
vývoz piva	Budějovický Budvar
vývoz/dovoz lihovin a šumivých vinných nápojů, zprostředkovatelská činnost	Fruko-Schulz
vývoz/dovoz výrobků, dceřiná společnost	IMG BOHEMIA

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 6 (Iniciační příčiny vzniku a rozvoje spolupráce Vaší organizace s ruskými partnery)

Z odpovědí zapojených organizací vyplývá velký význam tradičních osobních kontaktů i úsilí regionálních institucí (přenos informací, zprostředkování partnerů apod.). Existenci dlouholetých osobních vztahů lze zdůvodnit potřebou vzájemné důvěry zejména obchodních partnerů při realizaci společných projektů.

Tab. č. 6: Zapojené organizace podle iniciačních příčin vzniku a rozvoje spolupráce s ruskými partnery.

Iniciační příčiny spolupráce	Organizace
Nabídnuté možnosti odpovědi	
tradiční osobní kontakty managementu	AGRICO, Motor Jikov Group
externí poradci	Motor Jikov Group
aktivní vyhledávání a oslovování ruských partnerů	EGE, Fruko-Schulz, NEVA-TRADE, VŠTE
oslovení ze strany ruských partnerů	AGRICO, Fruko-Schulz
Další odpovědi	
kombinace tradičních osobních kontaktů managementu, vlivu externích poradců a zájmu z ruské strany	Jihočeské letiště České Budějovice
tradiční osobní kontakty některých pracovníků	ZF JU
tradiční kontakty, oslovování ze strany ruských partnerů	JHK
osobní kontakt v předchozím projektu	HZS JČK
dlouhodobá spolupráce se spolehlivým ruským partnerem, osobní kontakty	Budějovický Budvar
od r. 2008 zintenzivnění spolupráce s RF vstupem nového (ruského) spolumajitele	Fruko-Schulz
velký trh, na který se nám daří umístit naše výrobky	IMG BOHEMIA
informace z Jihočeské hospodářské komory a Krajského úřadu JČK	Kostečka Group
aktivní spolupráce Jihočeského kraje s ruskými partnery	Jihočeská centrála cestovního ruchu
na základě Dohody mezi Jihočeským krajem a vládou Sverdlovské oblasti o obchodně-ekonomické, vědecko-technické a humanitární spolupráci ze dne 24. 11. 2014	Město Jindřichův Hradec
RF tady prostě je. Je velká a geopoliticky významná.	Senát – Ing. Jirsa

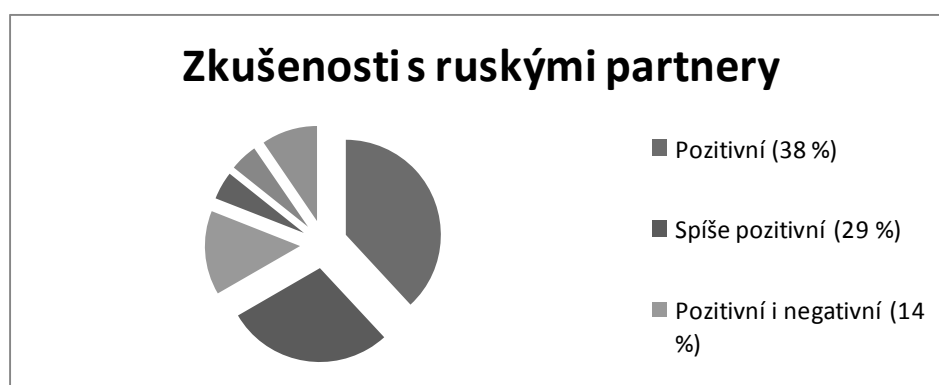
internacionalizace vzdělávání	VŠERS
klienty z RF máme pouze korporátní a ještě velmi zřídka	Hotel Budweis
zatím bohužel bez osobních kontaktů	FAMO
žádné	EF JU

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 7 (Dosavadní zkušenosti s ruskými partnery)

Většina zapojených organizací (67 %) má pozitivní, resp. spíše pozitivní zkušenosti s ruskými partnery (viz graf č. 2).

Graf č. 2: Zkušenosti zapojených organizací s ruskými partnery.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 8 (Subjekty RF (města, oblasti, republiky...), popř. další partnerské subjekty, v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s Vaší organizací)

Zapojené organizace uvedly tato města, resp. subjekty RF, v nichž mají partnerské organizace: Dubno, Jaroslavl, Jekatěrinburg (3x), Kaliningrad, Krasnodar, Krasnoufimsk, Moskva (6x), Petrozavodsk, Samara, Sankt Petěrburg (3x), Kaliningradská oblast, Sverdlovská oblast (3x). Společnost AGRICO uvedla „vše“, Budějovický Budvar uvedl „Moskva a dále distribuce po celé RF“, Fruko-Schulz „obchodní partneři z evropské části RF“.

Z tohoto výčtu lze vyvodit **dva závěry**:

- jihočeské organizace spolupracují ve své drtivé většině s partnery z evropské (západní) části Ruska s jedinou výjimkou, kterou je Sverdlovská oblast na pomezí Evropy a Asie těsně za Uralem jako hraničním pohořím,
- vůdčí roli mezi partnery Jihočeských organizací mají jednoznačně Moskva a Jekatěrinburg (metropole Sverdlovské oblasti).

Ot. č. 9 (Komodity Vaší organizace vyvážené do RF)

Tato otázka dále specifikuje ot. č. 5. Z odpovědí zapojených exportérů vyplývá význam vývozu technologicky jedinečných originálních (vlastních) produktů – přístrojů, nápojů aj. výrobků.

Tab. č. 7: Komodity vyvážené zapojenými organizacemi do RF.

Komodity vyvážené do RF	Organizace
zapouzdřené vodiče, zhášecí tlumičky	EGE
tenkořezné pily, nástroje, náhradní díly	NEVA-TRADE
chladicí a topicí jednotky pro průmysl i maloodběratele	Kostečka Group
stájová technologie	AGRICO
plastové desky a pruhy	IMG BOHEMIA
všechny druhy piva kromě nealkoholického	Budějovický Budvar
lihoviny a šumivé vinné nápoje	Fruko-Schulz

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 10 (Komodity Vaší organizace dovážené z RF)

Z odpovědí zapojených importérů vyplývá poměrně úzký okruh dovážených výrobků, resp. polotovarů, což odpovídá všeobecné tendenci, kdy ČR dováží z RF především energetické suroviny. Produkce uvedených výrobků je v Rusku pravděpodobně levnější než v ČR a zároveň se využívají výrobní (dceřiná společnost IMG BOHEMIA) či distribuční (Fruko-Schulz) kapacity daných společností na území jednoho či druhého státu. Malý vzorek zde však neumožňuje vyvodit obecnější závěry.

Tab. č. 8: Komodity dovážené zapojenými organizacemi z RF.

Komodity dovážené z RF	Organizace
slitiny hliníku	Motor Jikov Group
komunikační převodníky pro tepelná čerpadla	Kostečka Group
plastové desky a pruhy	IMG BOHEMIA
vodka a reklamní materiál	Fruko-Schulz

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jednou z mála jihočeských organizací, která je cílem dovozu z RF, je Jaderná elektrárna Temelín (ETE), v níž fungují dva tlakovodní reaktory VVER-1000 vyvinuté v SSSR. I z tohoto důvodu si tato elektrárna kontinuálně zachovává tradiční kontakty s RF v oblasti jaderného průmyslu sahající do 70.–80. let 20. století, byť dnes lze hovořit o funkční symbióze výrobků a technologií různého původu v rámci jedné organizace (ETE). Dodavatelem paliva pro tuto největší českou elektrárnu z hlediska instalovaného výkonu

a významného jihočeského zaměstnavatele (ležící 25 kilometrů severně od krajské metropole) je ruská společnost TVEL, která je součástí ruské státní korporace Rosatom. Tato společnost patří mezi největší světové výrobce jaderného paliva se 17% podílem na světovém trhu. Palivo od společnosti TVEL je dodáváno do dvou reaktorů v Temelíně a do čtyř v Jaderné elektrárně v Dukovanech. Tyto dvě elektrárny pokrývají přibližně 40 % české spotřeby elektřiny, takže ruské jaderné palivo má zde pro ČR strategický význam. Jaderná elektrárna Temelín nicméně plánuje otestování paliva od americko-japonské společnosti Westinghouse Electric Company (do Temelína dodáváno do r. 2010) pro možnou diverzifikaci zdrojů paliva po roce 2020 v rámci jedné elektrárny (Euro 2013).

Ot. č. 11 (Název, sídlo a počet zaměstnanců dceřiných společností/zastoupení Vaší organizace v RF)

Jak plyne z vyplněných dotazníků i veřejně dostupných zdrojů, byly některé jihočeské společnosti na území Ruské federace v posledních letech aktivní v zakládání a provozování svých:

- dceřiných společností, např. **IMG BOHEMIA** (OOO TECHPLASTIK, Uglič, Jaroslavská oblast), **KOH-I-NOOR HARDTMUTH** (STIL + Moskva; KOH-I-NOOR Tomsk), **Kovosvit MAS** (OOO Kovosvit, Azov, Rostovská oblast) aj. či
- společných rusko-českých podniků, např. **EGE** (OOO EGE-Energan, Sankt Petěrburg, Leningradská oblast) aj. či
- obchodních zastoupení, např. Eggenberg, Fruko-Schulz (LADOGA, Sankt Petěrburg, Leningradská oblast), Kovosvit MAS (oddělení zahraničního prodeje Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Pobaltské státy, Kazachstán, Uzbekistán, Ázerbájdžán) aj.

Některé jihočeské organizace tedy v Rusku patří k regionálně významným a ceněným investorům i zaměstnavatelům.

Ot. č. 12 (Počet a velikost obchodních podílů Vaší organizace v ruských společnostech)

Ze zapojených společností pouze EGE a IMG BOHEMIA disponují podíly v ruských firmách, kterými jsou jejich výše uvedené dceřiné společnosti.

Ot. č. 13 (Vzájemný obrat obchodu Vaší organizace s RF (v CZK/EUR) v r. 2013, 2014, 2015)

Z odpovědí zapojených organizací vyplývá, jak obtížná situace ve shodě s výše uvedenými celostátními údaji o exportu ČR do RF v současné době na ruském trhu panuje a že pouze jedna společnost (č. 5) dokázala i za krajně nepříznivých podmínek plynule zvyšovat vzájemný obrat obchodu s RF. Úspěchem je tak i udržení stávající úrovně a jednostranná orientace na RF může být riziková (viz např. insolvenční řízení české společnosti Chladicí věže Praha ruského vlastníka zahájené v r. 2015 z důvodu absence zakázek z RF).

Tab. č. 9: Vývoj vzájemného obratu obchodu zapojených organizací s RF (v mil. CZK).

Rok	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	Pozn.:
2013	33	27,2	7,3	27	100	Jedna ZJO uvedla celkovou částku 6,840 mil. EUR. Jiná uvedla poslední obchod v r. 2012.
2014	28	107,1	1,5	27	120	Společnost Budějovický Budvar tyto údaje nezveřejňuje.
2015	17	58,1	1,5	27	130	
Meziroční vývoj od 2013	↓↓	↑↓	↓ =	= =	↑↑	

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 14–17 (Počet návštěvníků/pracovníků/studentů/delegací přijatých/vyslaných z/do RF) a ot. č. 22–23 (plán na r. 2016)

Z tab. č. 10 vyplývá, že pohyb osob sice probíhá zjevně obousměrně, avšak zájem, potřeba i početnost návštěvníků v jihočeských organizacích ze strany ruských korporátních osob (z ruských organizací) je zřejmě větší než naopak, ačkoli jsou zde jistě podstatné i finanční náklady na zahraniční cesty a omezené možnosti některých jihočeských organizací. Poměrně velký počet jihočeských organizací uvádí, že přijaly jednotlivé návštěvníky z RF, popř. dokonce desítky. (Stovky turistů pak navíc přijaly dvě specifické organizace: Infocentrum Č. Krumlov a Budějovický Budvar.) Tomuto kvantitativně asymetrickému trendu, byť plán na r. 2016 je již opačný, odpovídá v r. 2015 i větší počet přijatých delegací (celkem 33) oproti vyslaným (celkem 24). Neaktivnější jsou zde IMG BOHEMIA (8 přijatých, 12 vyslaných), Fruko-Schulz (6 přijatých, 0 vyslaných) či VŠTE (4 přijaté, 4 vyslané). Naopak řada organizací žádné příjezdy/výjezdy osob ve sledovaném období nevykázala. Pro r. 2016 zapojené organizace zatím plánují přijmout celkem přibližně 22 delegací a vyslat cca 29. Z toho je patrná meziročně se zvyšující plánovaná aktivita většího počtu (10) prosperujících jihočeských organizací při vysílání delegací do Ruska. Neaktivnější

je zde opět společnost IMG BOHEMIA s plánem na udržení 12 vyslaných delegací ročně s měsíční frekvencí.

Tab. č. 10: Počty ZJO a osob / delegací (z ruských/jihočeských organizací) přijatých/vyslaných z/do RF v letech 2013–2015 a plán na r. 2016.

Rok	ZJO a přijatí návštěvníci		ZJO a vyslaní pracovníci / studenti		ZJO a přijaté delegace		ZJO a vyslané delegace	
	2013 – 2015	10	jednotlivci	12	jednotlivci	-		-
	6	desítky	1	desítky				
2015	-		-		12	33	7	24
2016	-		-		9	22	10	29

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro doplnění: v oblasti mobilit studentů/akademických pracovníků v r. 2014 byl z VŠTE do RF vyslán jeden student (z celkem 64) a nebyl vyslán žádný akademický pracovník (z celkem 17), na VŠTE byli z RF přijati 2 studenti (z celkem 78) a žádný akademický pracovník (z celkem 16). V r. 2015 vycestovalo z VŠTE do RF několik akademických pracovníků.

Ot. č. 18–21 (Odborné a jazykové kompetence pracovníků)

Z níže uvedené tab. č. 11 vyplývá, že ve většině zapojených organizací zajišťují komunikaci s ruskými partnery přímo interní zaměstnanci těchto organizací v ruském jazyce, popř. za pomoci angličtiny (největšími personálními zdroji zde disponuje VŠTE (20)). S ruskými partnery komunikuje jak nejvyšší a střední management, tak i pracovníci příslušných útvarů zaměřených na spolupráci se zahraničím.

Asi polovina ZJO zajišťuje pro své pracovníky výuku ruštiny podle intenzity svých vztahů s RF buď v **interních individuálních** (Kostečka Group, Motor Jikov Group, Jihočeská centrála cestovního ruchu aj.), nebo v **interních skupinových kurzech** (nikoli v externích – zřejmě z důvodu časových a finančních úspor, neboť individuální externí kurzy jsou jistě nákladnější). Ty probíhají zjevně u velmi aktivních společností s větší či menší orientací na RF (např. IMG BOHEMIA, NEVA-TRADE, VŠTE aj.). Kupodivu se jazykových kurzů neúčastní zaměstnanci společností Budějovický Budvar a Fruko-Schulz. Protože lze jen těžko předpokládat, že s nimi ruští partneři komunikují česky, lze se domyslet, že tyto pracovníci patrně buď přišli do své společnosti již s příslušnými jazykovými znalostmi ruštiny, které nepotřebují rozvíjet (rodilí mluvčí ruštiny), nebo se dokáží domluvit pouze v úzkém profilu své činnosti díky výrazům a obrátům osvojeným praxí na dané pozici, popř. chybějící či nedostatečné znalosti ruštiny doplňují (směs) či spíše nahrazují znalostí angličtiny. Celkově

zapojené organizace ve shodě s vnímáním ruštiny jako blízkého (= jednoduchého) cizího jazyka většinou českou populací podle našich zkušeností zjevně přeceňují a nadsazují úroveň znalostí ruštiny a jazykových dovedností (plynulý, různorodý a gramaticky správný písemný či ústní projev) svých zaměstnanců, neboť úrovně B2 a vyšší vč. bezchybného ovládnutí ruských obchodních a technických termínů dosahuje v Jihočeském kraji ve skutečnosti málokdy.

Většina zapojených organizací příležitostně využívá externích jazykových služeb (překlad, tlumočení) na vysoké jazykové úrovni pro svou činnost, včetně těch organizací, které disponují rusky mluvícími zaměstnanci. Výjimkou jsou zde Fruko-Schulz a VŠTE, která si veškeré tyto jazykové služby zajišťuje vlastními silami Katedry cizích jazyků. V Jihočeském kraji působí řada společností poskytujících kvalitní překladatelský a tlumočnický servis. Některé jsou specializované především na ruštinu (VYZA trans), další i na jiné jazyky (Sophia, jazykové služby; Rozhledy; Skřivánek aj.).

Tab. č. 11: Odborné a jazykové kompetence pracovníků zapojených organizací.

Ot. č. 18	Počet zaměstnanců schopných plynulé odborné písemné/ústní komunikace v ruském jazyce (překlad/tlumočení na úrovni B2-C2)				
Počet osob	0	1-5	6-10	>10	
Počet organizací	5	14	1	1	
Ot. č. 19	Názvy pracovních pozic zaměstnanců Vaší organizace zajišťujících spolupráci s ruskými partnery a/nebo komunikujících s nimi				
Top management	rektor; ředitel; jednatel; majitel firmy				
Nížší top management	prorektor pro zahraniční vztahy; proděkan pro zahraniční vztahy; oblastní ředitelka; výkonný ředitel; sales director; obchodní náměstek; ekonomický náměstek				
Střední management	vedoucí manažer sekce; vedoucí obchodu; vedoucí nákupu; vedoucí zahraničního obchodu; vedoucí skladu cash and carry				
Nížší střední management	area sales manager; sales manager; manažer pro prodej; export manager, marketingový manažer				
Referentské pozice	referent oddělení pro zahraniční vztahy; koordinátor programu Erasmus; referent obchodu; specialista obchodu; referent externího prodeje; asistentka zahraničního obchodu; obchodník				
Ot. č. 20	Účast zaměstnanců Vaší organizace na kurzech ruského jazyka				
Typ kurzu	žádný	individuální interní	individuální externí	skupinové interní	skupinové externí
Počet organizací	10	6	0	5	0
Ot. č. 21	Využívání externích jazykových služeb (překlad, tlumočení) pro činnost Vaší organizace				
Frekvence	nikdy	málokdy	občas	často	neustále
Počet organizací	6	8	6	0	1

Zdroj: Vlastní zpracování.

Ot. č. 24 (Plán na spolupráci pro r. 2016 a následující (zahájení/rozšíření/udržení/zastavení spolupráce))

Většina zapojených organizací v tomto roce i přes ekonomickou krizi v RF nehledě na níže uvedené potíže (viz ot. č. 25) sebevědomě a optimisticky plánuje rozšíření svých aktivit v RF, žádná z nich neplánuje jejich zastavení. Odpověď „udržení“ zvolilo 6 organizací, „udržení a rozšíření“ – 4, „rozšíření“ – 4. Bez jasného plánu a představy byly 3 organizace.

Ot. č. 25 (Vliv krize ruské ekonomiky (po pádu cen ropy, rublu, po vzájemných sankcích EU – RF apod.) od r. 2015 dosud na vzájemnou spolupráci Vaší organizace s ruskými partnery)

Část organizací (7) vliv krize ruské ekonomiky na vzájemnou spolupráci s ruskými partnery nepocituje. **Větší část organizací (10, zejm. obchodních, vývozních) však tento vliv připouští**, jak dobře vyplývá z jejich konkrétních odpovědí:

snížení obrátu o 25 % | pokles o 50 % objemu | razantní snížení realizovaného vzájemného obrátu, bankrot některých obchodních partnerů v RF | méně kupují výrobky, ale intenzivně zvažují investice | pokles absorpce trhu, zastavení investic | významný, prozatím nebyly realizovány plánované investice, transfer know-how a výroba dílů dle plánu | omezení vývozu a dovozu, zvýšení výroby přímo v RF v dceřiné firmě | úbytek turistů

Jak známo, RF zakázala dovoz potravin z EU. Na sankce přímo doplatily především potravinářské firmy. Pouze společnost IMG BOHEMIA dokázala díky své dceřiné firmě v RF nepříznivým důsledkům nastalé situace účinně čelit.

Ot. č. 26 (Další bariéry intenzivnější spolupráce Vaší organizace s RF)

Podobně jako u předchozí otázky (č. 25) část zapojených organizací žádné bariéry intenzivnější spolupráce s RF nepocituje, ovšem druhá část zapojených organizací je výstižně a pregnantně formulovala takto:

jazyková bariéra | vzdálenost | problematika udělování víz do ČR | politická korektnost, média | aktuální ruská zahraniční politika | turisté z RF mají v ČR zájem téměř výhradně o Prahu a Karlovy Vary, v naší oblasti se zastaví nanejvýš cestou do/z Č. Krumlova | kurz rublu | pokles cen ropy, slabý rubl a dále pokles kupní síly spotřebitelů v RF

Zde je zajímavé, že organizace většinou nerozlišují mezi neovlivnitelnými a ovlivnitelnými bariérami. K těm posledním lze jistě zařadit vlastní nízkou aktivitu, vlastní nízkou jazykovou vybavenost, vlastní nízkou známost v RF kvůli absenci vlastní propagace

v RF a/či vlastních webových stránek v ruštině, vlastní nízkou znalost ruského trhu apod.

Ot. č. 27 (Ruská mutace webových stránek Vaší organizace)

Jednoznačně pozitivní trend lze zaznamenat v případě nárůstu počtu jihočeských organizací prezentujících svou činnost i pomocí webových stránek v ruském jazyce. Týká se to např. organizací *AGRICO, AURA, Brisk Tábor, Budějovický Budvar, ČZ, Fruko-Schulz, IMG BOHEMIA, Městský úřad města Jindřichův Hradec, Kovosvit MAS, Madeta, NEVA-TRADE, SINOP CB, Koh-i-noor Mladá Vožice, Centrum na podporu integrace cizinců – Jihočeský kraj, Vysoká škola technická a ekonomická, Vysoká škola evropských a regionálních studií* aj. Ačkoli lze argumentovat, že stačí verze v anglickém jazyce, jde nepochybně o vstřícné i užitečné gesto směrem k ruskojazyčnému prostoru přinejmenším ze 2 důvodů: starší manažeři ve vedení ruských firem většinou neovládají angličtinu (a tím méně češtinu) na odpovídající úrovni a pochopitelně málokdo ovládá např. specifické technické termíny i v dalších jazycích. Zdá se, že všechny jihočeské organizace úspěšně spolupracující s RF disponují webovými stránkami v ruském jazyce a jde tedy o jasnou komparativní výhodu.

Tuto možnost naopak zatím nenabízejí organizace, kde by ji ruskojazyčný uživatel v rámci příjezdového cestovního ruchu (např. *Jihočeská centrála cestovního ruchu, Infocentrum Český Krumlov, Turistické informační centrum České Budějovice* aj.), ekonomických aktivit (např. *Jihočeská hospodářská komora, Motor Jikov Group* aj.), studia v ČR (*JU – až na specifické části, FM VŠE, FAMO*) či přepravy cestujících/komodit obecně (*Jihočeské letiště České Budějovice* aj.) předpokládal a uvítal.

Letiště České Budějovice v Plané u Českých Budějovic založené počátkem 30. let 20. stol. jistě bude po dokončení své finální rekonstrukce v roce 2018 s cílem získat licenci pro mezinárodní veřejný provoz mít ambici představovat pro občany a organizace Jihočeského kraje **rozhodující bránu do světa při přepravě osob a nákladu, vč. do zemí mimo EU a tedy i do vzdáleného Ruska**, resp. pro Rusy a další cizince **bránu do Jihočeského kraje** a dále do západní Evropy.

Ot. č. 28 (Další subjekty RF (města, oblasti, republiky...), popř. další partnerské subjekty, perspektivní pro budoucí spolupráci s Vaší organizací)

Řada zapojených organizací zde odpověděla „žádné“. To vzhledem k nízké diverzifikaci vztahů většiny ZJO s RF svědčí buď o nedostatku zájmu, nebo o deficitu informací o možnostech ruských partnerů, měst, regionů a tedy budoucí spolupráce. Zbývající

zapojené organizace odpověděly s ohledem na své spíše územní či spíše specifické oborové zájmy takto:

vše / Moskva / velká města, Kaliningrad / ano, snažíme se hledat další obchodní partnery v zemích SNS / letecké společnosti a letiště / univerzity / máme 1 výhradního partnera a s dalšími subjekty nejednáme / zatím nemáme

Ot. č. 29 (Další (částečně) ruskojazyčné oblasti (Ukrajina, Bělorusko, Moldávie, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Kazachstán, Uzbekistán, popř. další země býv. SSSR) v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s Vaší organizací)

Odpovědi na tuto otázku ukázaly pestrost vztahů jihočeských organizací na území bývalého SSSR. Jednoznačně se tím prokázalo, že se jihočeské organizace nesoustředí pouze na spolupráci s RF. Zřejmě i z geografických důvodů je vysoká frekvence např. Ukrajiny, Běloruska a Pobaltských států. Zapojené organizace odpověděly takto:

všechny jmenované státy / Bělorusko, Kazachstán, Uzbekistán / Ukrajina / Ukrajina, Bělorusko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Kazachstán / Ukrajina, Bělorusko, Litva, Lotyšsko / Litva, Lotyšsko, Estonsko, Uzbekistán, Gruzie, Abcházie / Bělorusko, Litva / Ukrajina / Ukrajina, Moldávie / Moldávie, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Ukrajina, Kazachstán, Ázerbájdžán, Uzbekistán / Lotyšsko / Ukrajina / Ukrajina, Bělorusko, Litva, Moldávie, Lotyšsko, Estonsko, Kazachstán, Uzbekistán / Ukrajina, Bělorusko, Moldávie, Pobaltské státy / Moldávie, Ukrajina, Bělorusko

Ot. č. 30 (Další Vám známé jihočeské organizace v současnosti intenzivně/pravidelně/příležitostně spolupracující s RF, popř. mající dceřinou společnost/zastoupení v RF)

Z reakcí zapojených organizací na tuto otázku, z nichž mnoho neuvědlo žádnou odpověď, lze soudit, že o svých aktivitách v RF vzájemně příliš obeznámeny nejsou. Vícekrát se v odpovědích vyskytly pouze velmi známé společnosti Kovosvit MAS či Madeta:

Kovosvit MAS, Koh-i-noor Hardtmuth, Budějovický Budvar / Motor Jikov Group, Madeta / Fruko-Schulz / JU, VŠTE / ostatní součásti JU / Madeta / Kovosvit MAS / Krajský úřad Jihočeského kraje / Kovosvit MAS

Ot. č. 31 (Vám známé ruské organizace působící v Jihočeském kraji)

Z výsledků dotazníkového šetření lze v tomto případě soudit o velmi nízké známosti či přímo absenci znalostí o ruských organizacích v Jihočeském kraji, pouze jednou se

vyskytla odpověď „Ruský klub“ (nefunkční, výše charakterizovaná organizace).

Je zajímavé, že je tomu tak i přesto, že např. Sberbank CZ a Expobank CZ sídlí již několik let přímo v historickém centru metropole jižních Čech. Kromě nich v Jihočeském kraji působí další investoři, kteří rovněž akvizicí ovládli některé jihočeské firmy, např. v r. 2013 jindřichohradeckou likérku Fruko-Schulz či v r. 2015 slavonický Otavan Třeboň. S velkou leteckou společností Ural Airlines v Jekatěrinburgu pak původně Jihočeský kraj jednal o majetkovém vstupu do Jihočeského letiště České Budějovice, k čemuž ale nakonec nedošlo. Mnohem častější jsou však případy společností založených Rusy, kteří se přistěhovali do Jihočeského kraje. Z takových „jihočeských ruských firem“ lze jmenovat např. stavební společnosti Bekker v Římově či Kroo v Č. Budějovicích, které se specializují na poskytování služeb (projektování a výstavba nemovitostí, převody peněz do zahraničí aj.) pro rusky mluvící občany (např. se tyto společnosti podílely na výstavbě většího počtu rodinných domů v obci Římov v blízkosti Římovské přehrady). Ve Veřejném rejstříku lze nalézt rovněž další činné firmy založené Rusy a působící v Jihočeském kraji, jako např. Greenwood B&S či GALAXY DREAM v Českých Budějovicích, GOST v Hrdějovicích nebo Absolut EU v Dolním Třeboníně (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016). V oblasti cestovního ruchu působí řada ruských průvodců podnikajících v ČR.

Významným impulsem pro aktivizaci česko-ruské spolupráce zejména v oblasti vědy, průmyslu a obchodu byl nedávný bezvýsledný tendr na dostavbu Jaderné elektrárny Temelín (ETE), probíhající v letech 2009–2014 i za účasti česko-ruského konsorcia Škoda JS, Gidropress a Atomstrojexport (Škoda JS má ruského vlastníka). Vzhledem k nadále plánované dostavbě obou českých jaderných elektráren (v každé jeden nový výrobní blok) bude i v dohledné budoucnosti účast ruských společností aktuální a rozhodnutí o vítězné společnosti po vyhodnocení výběrového řízení bude klíčové pro případné využití ruských technologií a kapitálu ruských firem v Jihočeském kraji i pro další spolupráci s RF v jiných oblastech. I to je důvodem zvýšeného zájmu ruských expertů, dodavatelských firem a turistů o návštěvu ETE.

Ot. č. 32 (Další Vaše poznámky, postřehy či náměty ke spolupráci (Vaší organizace) s RF)

Zde se vyskytly tyto odpovědi, z nichž kromě spokojenosti vyplývají politické, informační a další překážky spolupráce s RF:

komplikované vzhledem k vízové povinnosti, zájem o spolupráci s partnerským městem JČK – chybí nebo nevíme, zda je podporováno JČK (náklady na cestu) | více informací

o potřebách spolupráce a možných kooperacích s firmami RF / očekáváme větší rozvoj spolupráce / celková spokojenost, partneři jsou spolehliví, jednání věcná / s ohledem na nedávné porušení mezinárodního práva ze strany Ruské federace, které existenčně ohrožuje podstatu a integritu EU, podporujeme aktuální sankce EU vůči RF (i přes jejich negativní dopady na ekonomiku). V případě budoucí sebereflexe RF a respektu k mezinárodnímu právu uvítáme rozvoj institucionální spolupráce se špičkovými vzdělávacími a výzkumnými organizacemi

Z výsledků dotazníkového šetření, veřejně dostupných zdrojů a našich osobních poznatků lze soudit, že **k organizacím nejlépe vybaveným pro spolupráci s RF** (pobočky na území RF, výhradní, převážná či současná orientace na východoevropský prostor, vývoz/dovoz komodit, výjezdy/příjezdy osob, odborné a jazykové kompetence pracovníků, dlouholeté kontakty a zkušenosti, webové stránky v ruštině atd.) **a dlouhodobě s RF nejintenzivněji spolupracujícím, patří nepochybně tyto organizace: IMG BOHEMIA, Budějovický Budvar, Koh-i-noor Hardtmuth, Fruko-Schulz, Kovosvit MAS, EGE, NEVA-TRADE, Jaderná elektrárna Temelín, ČR, ZVVZ Group, Bauer Technics či Kunc ocelové konstrukce.** Jak jsme se zmínili výše, bylo by patrně možné sem přiřadit některé další, které však nevyplnily dotazník, popř. nám nejsou známy.

Jihočeské vysoké školy se snaží získávat studenty ze zemí bývalého SSSR, zejména pak z Ruska, Kazachstánu a Ukrajiny, řada jihočeských výrobních firem i zdravotnických zařízení se kvůli deficitu zejména technického a zdravotnického personálu, často odcházejícího za lepšími mzdovými podmínkami např. do SRN či Rakouska, snaží získat z bývalého sovětského prostoru kvalifikované pracovníky. To již není, jak se ukazuje, jen pravděpodobná vize, ale např. v případě českých nemocnic nezbytná skutečnost (Aktuálně.cz 2016). Je pravděpodobné, že s rostoucím českým hospodářstvím bude tato tendence dále sílit (ČT 2016b).

Řada firem spolupracujících s Ruskem dnes zaměstnává na pozicích typu „exportní manažer“ občany ze zemí bývalého SSSR, a to buď v rámci mateřské společnosti v ČR, nebo v jejím zastoupení či dceřiné společnosti v RF. Na vysokých, středních či v jazykových školách rovněž tito ruskojazyční kvalifikovaní pracovníci nacházejí dobré uplatnění, zejména pokud mají vysokoškolské vzdělání nejen v oblasti výuky ruského jazyka. Technické a/či obchodní vzdělání a praxe, velmi dobrá znalost ruského jazyka a ruskojazyčného východoevropského prostoru je spolu s primární znalostí např. angličtiny ve firmách velmi ceněna.

Také jihočeské organizace působící v oblasti kultury mají se zaměstnáváním

významných osobností ze zemí bývalého SSSR dlouholeté pozitivní zkušenosti, např. v Jihočeském divadle úspěšně působí mnohonásobný držitel ceny Jihočeská Thálie, sólista opery Alexandr Beň z Ukrajiny, a dříve i bývalý umělecký šéf Malého divadla Jevgenij Ibragimov z Ruska.

ZÁVĚR

Jihočeský kraj nepatří ve srovnání s Prahou, Karlovarským krajem a téměř všemi moravskými kraji s tradičními a živými dlouholetými kontakty (patrně s výjimkou Vysočiny) mezi centrální zájmové oblasti ruskojazyčného obyvatelstva ani ruského korporátního sektoru. Přesto, jak ukázalo vyhodnocení a analýza informací vytěžených z námi provedeného dotazníkového průzkumu, spolupráce s RF prostupuje i v Jihočeském kraji soukromým i veřejným sektorem ekonomiky. Více či méně aktivně se zapojují jak podnikatelské subjekty, tak i veřejnosprávní či výzkumné a vzdělávací instituce. Byl potvrzen význam úsilí či „tažné role“ Jihočeského kraje, resp. statutárního města České Budějovice, při navazování a zprostředkování kontaktů s ruskými regiony, městy a organizacemi, jakož i při přenosu aktuálních informací o možnostech zapojení se do různých forem spolupráce. Řada jihočeských organizací této pomoci aktivně využívá a dále ji ve své činnosti rozvíjí.

Jihočeské organizace spolupracují dle našeho průzkumu ve své drtivé většině s partnery z evropské (západní) části Ruska s jedinou výjimkou, kterou je Sverdlovská oblast na pomezí Evropy a Asie těsně za Uralem jako hraničním pohořím. Vůdčí roli mezi partnery jihočeských organizací hrají jednoznačně Moskva a Jekatěrinburg (metropole Sverdlovské oblasti).

Znamé globalizační tendence se projevují jak na úrovni celé ČR, tak i s určitým zpožděním a slaběji v Jihočeském kraji. Lze zaznamenat stále vyšší míru pohybu zboží (výrobků), služeb, osob i kapitálu, a to i mezi Jihočeským krajem a Ruskou federací, stále těsnější spolupráci konkrétních regionálních subjektů. Nepozorujeme revoluční proměny, spíše jde o pozvolna stoupající tendenci v počtu jihočeských organizací spolupracujících s RF, v míře obchodních styků a vývozu zboží do RF, ruských investic (akvizic či částečných vkladů kapitálu) do stávajících jihočeských organizací a stejně pozvolna se zvyšuje i počet občanů RF žijících v ČR.

Kontinuální rozšiřování a intenzifikace spolupráce mezi ČR a RF byly v některých oblastech (např. potravinářství, cestovní ruch aj.) ruskou ekonomickou krizí výběrově významně zasaženy, nikoli však plošně. Rovněž poměrně dlouhé období ekonomické nestability a nejistoty v letech 2008–2013 v ČR vč. nejdelší hospodářské recese v historii naší země i eurozóny (1,5 roku) ani problematický ekonomický vývoj řady zemí eurozóny po

r. 2008 dosud (dluhové krize, nezaměstnanost apod.) nastartovaný trend nezbrzdily, naopak spíše podnítily zájem řady českých firem soustředit se i na země mimo EU. V trendu celkového vývoje po r. 2000 tak lze podle našeho názoru hovořit spíše jen o obdobích dočasného zbrždění či útlumu dosavadního pozitivního vývoje vztahů na různých úrovních, resp. v podhoubí či pod povrchem oficiálně přerušených či utlumených vztahů může být na různých úrovních velmi živo, i živěji, než před vypuknutím poslední „východoevropské krize“ (vnitřní politicko-ekonomické krize na Ukrajině, vnější politické a vnitřní ekonomické krize v Rusku).

Možnosti pro dosažení vyšší míry spolupráce Jihočeského kraje s RF

- zadání studie mapující ruské regiony z hlediska optimální spolupráce podle oblastí působnosti a potřeb jihočeských organizací,
- větší diverzifikace spolupráce s vytipovanými perspektivními ruskými oblastmi,
- převzetí vedoucí iniciativy a aktivity v komerční oblasti ze strany Jihočeské hospodářské komory (JHK),
- založení oddělení pro spolupráci se zeměmi bývalého SSSR či zeměmi BRICS na JHK,
- spolupráce regionálních institucí (JHK, KÚ aj.) s centrálními (CzechTrade, CzechTourism aj.) např. v oblasti výměny informací,
- zvýšení poradenských aktivit Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Velvyslanectví ČR v RF, Velvyslanectví RF v ČR, Obchodního zastupitelství RF v ČR, CzechTrade, CzechTourism aj. centrálních institucí k RF pro zájemce v Jihočeském kraji (přenos informací a kontaktů do regionů v rámci konferencí, seminářů apod.),
- založení Ruského centra v Jihočeském kraji,
- zapojení širšího spektra firem se zájmem o navázání/rozšíření svých aktivit v RF,
- provedení průzkumu mezi jihočeskými organizacemi ohledně vstupu do níže uvedených možných organizací,
- založení specializované instituce, např. jihočeského klastru na podporu spolupráce se zeměmi bývalého SSSR,
- založení regionální pobočky Rusko-české smíšené obchodní komory,
- založení Rady podnikatelů Jihočeského kraje pro spolupráci s Ruskou federací.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. AKTUÁLNĚ.CZ (2016): *Nemocnice chtějí dovážet zdravotní sestry z Ukrajiny. Jiná možnost není, shodují se.* [online]. Aktuálně.cz, 23.02.2016 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesko-chce-dovazet-zdravotni-sestry-z-ukrajiny-jina-moznost/r~823db56ada6811e584160025900fea04/>.
2. BUSINESSINFO.CZ (2013): *Bilaterální vztahy ČR se Sverdlovskou oblastí.* [online]. Businessinfo, 05.09.2013 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/bilateralni-vztahy-cr-sverdlovska-oblast-488.html>.
3. ČERNOUŠEK, Š. (2014): *Češi a Rusové – od nesmělého sblížení k opětovné nedůvěře. Pokus o analýzu vzájemných vztahů.* [online]. Praha: Sdružení Archipelag, 23.03.2016 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.archipelagos.cz/analyza/cesi-rusove-od-nesmeleho-sblizovani-k-opetovne-neduvere>.
4. ČESKÁ TELEVIZE (ČT), (2016a): *Export do Ruska klesá, Česko hledá cesty k podpoře firem a k záchraně miliard.* [online]. Praha: Česká televize, 23.03.2016 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1733857-export-do-ruska-klesa-cesko-hleda-cesty-k-podpore-firem-a-k-zachrane-miliard>.
5. ČESKÁ TELEVIZE (ČT), (2016b): *Českým firmám chybějí technici i dělníci.* [online]. Praha: Česká televize, 06.04.2016 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.novinky.cz/ekonomika/399610-ceskym-firmam-chybeji-technici-i-delnici.html>.
6. ČESKÁ TELEVIZE (ČT), (2016c): *Český byznys v Rusku.* Praha: Česká televize, 25.09.2016 [cit. 2016-09-27] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/216411000100925/obsah/494544-cesky-byznys-v-rusku>.
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ) (2014): *Jací cizinci žijí v krajích České republiky?* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2/2014 [cit. 2016-04-15] <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/jaci-cizinci-ziji-v-krajich-ceske-republiky/>.
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), (2016): *Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06–2015/12.* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2016-04-15] Dostupné z https://www.czso.cz/documents/11292/27320905/c01R02_201512.pdf/fab2b109-7a5f-42a7-aa6c-3a07cfde44fa?version=1.0.
9. EURO (2013): *Rusové jsou nejpočetnějšími zahraničními vlastníky českých firem.* *Euro*, 50/2013 [online]. 09.12.2013 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://euro.e15.cz/archiv/rusove-jsou-nejpocetnejsimi-zahranicnimi-vlastniky-ceskych-firem-1044923>.
10. GREGOR, J. (2009(a)): *Rusko dnes – země kontrastů (I).* *Auspicia*, 6, č. 1, 127–131. ISSN 1214-4967. Dostupné z <http://vsers.cz/wp-content/uploads/2012/10/Auspicia-1-2009.pdf>.
11. GREGOR, J. (2009(b)): *Rusko dnes – země kontrastů (II).* *Auspicia*, 6, č. 2, 170–176. ISSN 1214-4967. Dostupné z <http://vsers.cz/wp-content/uploads/2012/10/Auspicia-2-2009.pdf>.
12. GREGOR, J. (2016): *Jihočeský kraj a Rusko.* In: *Jihočeský kraj v globální ekonomice.* Praha: SETOUTBOOKS.CZ, 162–168. ISBN 978-80-86277-82-0.
13. GREGOR, J. – ŠAFRÁNKOVÁ, M. (2010): *Rusko členem EU? (historické, kulturní, geopolitické a socioekonomické aspekty).* České Budějovice: VŠERS. ISBN 978-80-86708-93-5.
14. HAVLÍK, P. (2014): *Ruská stopa v ČR.* [online]. 15.06.2014 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://outsidermedia.cz/rusk%C3%A1-stopa-v-%C4%8Dr/>.
15. ILJINA, A. (2012): *Самые развивающиеся регионы России.* [online]. 08.06.2012 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://rating.rbc.ru/article.shtml?2012/06/08/33675750>.

16. INTERFAX – CENTR EKONOMIČESKOGO ANALIZA (CEA), (2016): *Регионы России*. [online]. Москва: Интерфакс – ЦЭА [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.russianeconomy.ru/Main.aspx?regionID=89>.
17. I-RUCZ.RU (2015): *Obchodní zástupce RF v ČR: Zasedání mezivládní komise bude na jaře 2016*. I-RUCZ.RU [online]. 18.11.2015 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/102000000000-ceska-republika/000-/102000610000-praha-hlm/104-neuvedeno/29545-obchodni-zastupce-rf-v-cr/>
18. KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOČESKÉHO KRAJE (2016a): *Partneři Jihočeského kraje v zahraniční spolupráci*. [online]. České Budějovice: Krajský úřad Jihočeského kraje [cit. 2016-04-15] Dostupné z http://www.kraj-jihocesky.cz/333/partneri_jihoceskeho_kraje_v_zahranicni_spolupraci.htm.
19. KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOČESKÉHO KRAJE (2016b): *Fórum partnerských regionů Jihočeského kraje 11.–13.05.2016*. [online]. České Budějovice: Krajský úřad Jihočeského kraje [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://www.fpr-sb.eu/cz/information/program>.
20. KRASIČENKO, V. (2014): *Přiblížení Sverdlovské oblasti, oborových příležitostí a vzájemné spolupráce s Jihočeským krajem*. [online]. Brusel: Zastoupení Královéhradeckého a Jihočeského kraje v Bruselu. Závěrečná práce. [cit. 2016-04-15] Dostupné z www.krajeveu.cz/assets/krajeveu/.../Zaverecna_prace_Krasicenko.docx.
21. KURNÝŠEV, V. V. – GLUŠKOVA, V. G. (2011): *Региональная экономика. Основы теории и методы исследования*. Москва: Кнорус. ISBN 978-8-406-01366-3.
22. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR (2016): *Veřejný rejstřík a sbírka listin*. [online]. [cit. 2016-04-15] Dostupné z <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>.
23. PIPKOVÁ, H. – SALAČOVÁ, M. (2009): *Ruská národnostní menšina v Čechách* [online] *Hospodářská a kulturní studia*. Praha: PEF ČZU. [cit. 2016-04-15] Dostupné z http://www.hks.re/wiki/rusove_v_cechach.
24. PUTNA, M. C. (1993): *Rusko mimo Rusko. Dějiny a kultura ruské emigrace 1917–1991. I. díl*. Brno: Petrov. ISBN 80-85247-45-3.
25. PUTNA, M. C. – M. ZADRAŽILOVÁ (1994): *Rusko mimo Rusko. Dějiny a kultura ruské emigrace 1917–1991. II. díl*. Brno: Petrov. ISBN 80-85247-53-4.
26. SMLSAL, M. (2013): *Přemýšlíte, v jakém kraji rozvíjet podnikání? Život se nejvíce za posledních 10 let změnil na Plzeňsku*. Hospodářské noviny [online]. 17.09.2013 [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://byznys.ihned.cz/podnikani/c1-60765960-premyslite-v-jakem-kraji-rozvijet-podnikani-zivot-se-nejvice-za-poslednich-10-let-zmenil-na-plzensku>.
27. STEJSKAL, J. (2007): *The cluster and innovation potential as main factors of competitive economy of Pardubice Region: dissertation thesis*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7194-999-2.
28. STEJSKAL, J. (2011): *Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-840-6.
29. STEJSKAL, J. – KOVÁRNÍK, J. (2009): *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-588-2.
30. STĚPANOVA, L. – VYCHODILOVÁ, Z. (2011): *Realie současného Ruska*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-2855-0.
31. STĚPANOVA, L. – VYCHODILOVÁ, Z. (2013): *Realie ruské pravoslavné církve*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-3515-2.
32. ŠČERBAKOVA, Ju. A. (2015): *Общество и политические элиты Чехии о России. Образ России в странах Европы. Актуальные проблемы Европы, № 2, с. 49–69*. Москва: ИНИОН РАН. Dostupné z http://inion.ru/index.php?page_id=351&jid=1420.

33. TOP-RF.RU (2014): *Рейтинг регионов России по уровню жизни семей – 2014*. [online]. [cit. 2016-04-15] Dostupné z <http://top-rf.ru/places/116-rejting-regionov-rossii-po-urovnyu-zhizni-semej-2014.html>.
34. TRÁVNÍČKOVÁ, Z. – ZEMANOVÁ, Š. (2016): Ekonomická paradiplocie českých krajů v komparativní perspektivě. *Auspicia*, roč. 13, č. 1, 57–64. ISSN 1214-4967.
35. Webové stránky všech uvedených organizací.

Poznátky a informace bez uvedení zdroje vycházejí z osobních znalostí a informací autora získaných při různých příležitostech během pracovní praxe.

Autor velice děkuje za vstřícnost všem zapojeným organizacím, které zaslaly vyplněný dotazník: AGRICO; EGE; Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Č. Budějovicích; Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku; Fruko-Schulz; Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje; Hotel Budweis; IMG BOHEMIA; Infocentrum Český Krumlov; Jihočeská centrála cestovního ruchu; Jihočeská hospodářská komora; Jihočeské letiště České Budějovice; Kostečka Group; Městský úřad města Jindřichův Hradec; Motor Jikov Group; NEVA-TRADE; Senát Parlamentu ČR – Ing. Tomáš Jirsa; Vysoká škola evropských a regionálních studií v Č. Budějovicích; Vysoká škola technická a ekonomická v Č. Budějovicích; Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Č. Budějovicích.

Autor rovněž velice děkuje za možnost osobní konzultace těmto kolegům: Mgr. Andrej Artemov, Ph.D., vyučující Katedry cizích jazyků VŠTE v Č. Budějovicích; Ing. Jiří Dušek, Ph.D., prorektor pro vědu, výzkum a rozvoj VŠERS v Č. Budějovicích; Ing. Miroslav Dvořák, předseda představenstva Jihočeské hospodářské komory; Michaela Janovská, asistentka generálního ředitele Motor Jikov Group; Ing. Luděk Keist, ředitel Jihočeské hospodářské komory; doc. Mgr. Jiří Korostenski, CSc., vyučující Katedry germanistiky a slavistiky ZČU v Plzni; Radek Michal, Relationship Manager, Raiffeisenbank v Č. Budějovicích; Ing. Ladislav Ondřích, ředitel Jihočeského letiště České Budějovice; doc. MUDr. Petr Petr, CSc., vedoucí Pracoviště klinické farmakologie Nemocnice České Budějovice; Mgr. Elena Tomášková, vyučující Katedry cizích jazyků VŠTE v Č. Budějovicích; PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D., vyučující Katedry slovanských jazyků a literatur PF JU v Č. Budějovicích; Mgr. Martina Vodičková, marketingový manažer, vnější vztahy Jihočeského letiště České Budějovice

O autorovi: Vystudoval ruský a německý jazyk v Č. Budějovicích (PF JU) a Olomouci (FF UP), 9x pobýval v RF. Je vedoucím Katedry cizích jazyků VŠTE v Č. Budějovicích, vyučuje, tlumočí a překládá ruský a německý jazyk (asi 330 tlumočnických a překladatelských výkonů, mj. asi 60 x v Jaderné elektrárně Temelín).

ADDRESS & ©

PhDr. Jan GREGOR, Ph.D.
Katedra cizích jazyků
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
gregor.jan@mail.vstecb.cz

PSYCHOLINGVISTICKÁ ANALÝZA LEXIKÁLNÍ PRODUKTIVITY JEDNOTLIVCE PODLE METODIKY AxiKOM (ROZBOR NA ZÁKLADĚ RUŠTINY A ČEŠTINY)

Psycholinguistic Analysis of Individual's Lexical Productivity According to AxiKOM
Methodology (Based on Russian and Czech Languages)

Oleksandr KUŠČ – Andrej ARTEMOV – Jan GREGOR

Kremenčug, Ukrajina – České Budějovice, Česká republika

ABSTRAKT: Příspěvek vznikl ve spolupráci autorského kolektivu a zaměřuje se na prezentaci (i první pokusy o aplikaci v České republice) patentované metodiky psycholingvistického zkoumání myšlení. Metodiku AxiKOM vypracoval ukrajinský kolega a za pomoci českých spoluautorů ji uplatnil během vyučovacích hodin u vysokoškolských studentů se zaměřením na ekonomiku či techniku. V textu se uvádí stručný výklad metodiky lexikální produktivity jednotlivce, základní prvky fungování této metodiky, klíčové aspekty jejího praktického využití a hlavní výsledky počáteční fáze projektu.

Klíčová slova: psycholingvistická analýza – myšlení – intence – invariant – slovo-indikátor

ABSTRACT: This article was written collaboratively by a team of authors and focuses on the presentation (with the first attempt to apply it in the Czech Republic) of proprietary methodology of psycholinguistic assessment of thinking. The AxiKOM methodology was developed by a Ukrainian colleague who applied it with a help from his fellow Czech co-authors during classes in an auditorium of college students majoring in economics or technology. The text provides a brief explanation of an individual's lexical productivity and its methodology, the basic elements of this methodology's functioning, the key aspects of its practical application and the main results of the project's initial phase.

Key words: psycholinguistic analysis – thinking – intention – invariant – word-indicator

ÚVOD

Jeden z hlavních a aktuálních úkolů každého empirického výzkumu spočívá v aplikaci vhodných metodik, na jejichž základě se zaznamenávají objektivní zákonitosti a specifika fenoménu, který zkoumáme. Při tom je důležité zajistit systematičnost badatelského procesu, která spočívá především v prozkoumání jevu (objektu) prostřednictvím analýzy podstatných vazeb a vzájemných závislostí s dalšími jevy (objekty). Je to zvláště důležité při použití výzkumných metodik uplatňujících lingvistická kritéria, avšak vypracovaných v jiném jazykovém prostředí.

Naším cílem byla komparativní analýza lingvistických kritérií, jež se uplatňují v *Metodice hodnocení vývoje myšlení* na základě osobnostního a procesního kritéria při zkoumání lexikální produktivity jednotlivce. Zkrácený název *Axiokognitivní hodnocení myšlení* (AxiKOM – АксиКОМ) navrhl autor metodiky Oleksandr Kushch (Кушч 2008).

Veškeré postupy byly doposud přizpůsobeny využití v rusofonním a ukrajinoformním prostředí, proto vznikla potřeba adaptace této metodiky pro české uživatele.

Uvedený psycholingvistický výzkum lexikální produktivity lze mimo jiné využít za účelem určení struktury a specifík myšlení. Metodika se zakládá na složitém diagnostickém modelu, který zaznamenává obecné a specifické vlastnosti myšlení, jež jsou ve vztahu stálého vzájemného propojení. Tato psychodiagnostická metodika předpokládá identifikaci mnohem většího počtu vlastností charakteristických pro myšlení, než jsou schopny odhalit tzv. monodiagnostické metodiky. Kromě toho se na četné parametry, na jejichž základě se posuzuje myšlení, nahlíží v rámci konkrétního systému (jak to navrhují badatelé zabývající se psychodiagnostikou, například L. F. Burlačuk), jako na „mapu“ nebo „schéma“ osobnosti (Бурлачук 2000).

Tento systém se odvíjí od psychologické struktury jednotlivce. Podle této struktury se pak klasifikují vlastnosti myšlení, které je potřeba zkoumat. Náš výzkum se v tomto ohledu zaměřuje na koncepci *multidimenzionální (mnohorozměrné) psychologické struktury osobnosti* (Моргун 1992) a na jí odpovídající strukturu myšlení.

Struktura myšlení, již používá O. Kušč ve své psychodiagnostické metodice, se skládá z pěti invariantů, které lze charakterizovat pomocí 15 parametrů:

1. V invariantu *Transspekce*, do něhož se promítají časoprostorové orientace jednotlivce, se slučují parametry: *Historické, Operační, Prognostické*.
2. Invariant *Emotivita* založený na prožitcích spojených s potřebami a vyvolaných vůlí se skládá z parametrů: *Vynuceně-volní, Libovolné a Postlibovolné*.
3. V invariantu *Multiobsažnost*, který popisuje obsahové charakteristiky osobnosti, se projevují parametry: *Profesní, Sociální, Reflexivní*.
4. Invariant *Multiúrovňovost*, který charakterizuje úrovně zvládnutí činnosti, se soustřeďuje v parametrech *Naučitelnost, Reproductivita, Produktivita*.
5. Invariant *Multimodalita* je spjat s formami realizace činností jednotlivce a pro tento invariant jsou charakteristické parametry *Vizuálně-účinné, Obrazné, Verbální*.

Každý invariant a jeho parametry lze odhalit pomocí slov-indikátorů podle obsahově-gramatických kritérií, o čemž pojednáváme v oddílu Materiál a metodika tohoto článku.

Tab. č. 1: Struktura myšlení na základě multidimenzionální (mnohorozměrné) psychologické struktury osobnosti.

Invarianty	1. Transspekce			2. Emotivita			3. Multiobsažnost			4. Multiúrovňovost			5. Multimodalita		
Parametry	Historické	Operační	Prognostické	Vynuceně-volní	Libovolné	Postlibovolné	Profesní	Sociální	Reflexivní	Naučitelnost	Reproduktivita	Produktivita	Vizuálně-účinné	Obrazné	Verbální

MATERIÁL A METODIKA

Metodika obsahuje standardní pokyny a má časový limit pro sběr dat. Výsledky lze získat provedením kvantitativního zpracování slov-indikátorů, která určují strukturu myšlení na základě obsahově-gramatických kritérií. Analýza výsledků umožňuje vymezení úrovně zformovanosti struktury myšlení a zároveň každého komponentu jako podmínky rozvoje tvůrčího myšlení.

Uvedený teoretický základ se stal východiskem k vybudování invariantně-parametrického modelu struktury myšlení jednotlivce. Diagnostika tohoto modelu probíhá prostřednictvím souvztažnosti slov-indikátorů s příslušnými obsahově-gramatickými kritérii, která se na základě této metodiky používají pro multidimenzionální (mnohorozměrnou) analýzu volných slovních asociací.

1. Na základě **časoprostorových orientací** jednotlivce funguje historické, operativní (сообразительность – bystrost) a prognostické myšlení, které se integruje do takové jeho vlastnosti, kterou je **transspekce** (транспективность) myšlení.

Transspekce se charakterizuje:

a) slovesným časem;

b) poukázáním na časovou charakteristiku v jiných slovních druzích (například, podstatné jméno *детство* – *dětství* nebo přídavné jméno *избитый* – *zbitý*, *ztlučený* se týkají minulosti).

2. Na základě **prožitků** vyvolaných potřebami a vůlí jednotlivce (потребностно-волевые переживания) se vyčleňuje vynuceně-volní, libovolné a routající (увлекающее) či postlibovolné myšlení, jehož integrační vlastností je **emotivita**.

Emotivitu charakterizují:

a) přídavná jména popisující citový vztah (například, *замечательный* – *skvělý*, *спокойный* – *klidný* atd.);

b) podstatná jména, slovesa a příslovce, označující příjemné (*красота* – *krása*), neutrální (*инкоgnито* – *inkognito*) nebo nepříjemné (*бормашина* – *zubní vrtačka*) věci, předměty, objekty, stavy nebo činy.

3. Na základě **obsahového zaměření činnosti** jednotlivce se vyčleňuje profesní (pracovní), sociální, scholastické (procesní) a reflexivní (sebereflektující) myšlení.

Dané charakteristiky tvoří další vlastnost myšlení, a to **multiobsažnost** (полисодержательность).

Multiobsažnost je zastoupena v lexikálních jednotkách s různorodým zaměřením:

- se zaměřením na předmětné, výrobní a produktivní transformace (na práci):
 - a) slova, označující předměty (*стул* – *židle*);
 - b) výrobní nástroje, nářadí (*молоток* – *kladivo*);
 - c) formy práce vyjádřené různými slovními druhy (*шитьё* – *šítí*, *шить* – *šít*), pojmenování profesí (*электросварщик* – *svářeč*);
- se zaměřením na jiné lidi (komunikace):
 - a) slova označující lidi a živočichy (*космонавт* – *kosmonaut*, *дельфин* – *delfín*);
 - b) jejich stavy (*болезнь* – *netos*), činy (*созидание* – *utváření*, *будовані*, *бег* – *běh*, *бѣгані*) nebo prožitky (*испуг* – *leknutí*, *восторг* – *nadšení*);
- se zaměřením na sebe (vlastní činnost):
 - a) zvrtná slovesa (*умываться* – *umývat se*, *любоваться* – *kochat se*);
 - b) slova se sémantikou osobnostních rysů (*любоzнательность* – *zvídavost*, *настойчивость* – *vytrvalost*);
 - c) slova označující předměty pro osobní potřebu (*авторучка* – *propiska*, *серьги* – *náušnice*).

4. **Úroveň zvládnutí činnosti** určují takové vlastnosti jako vzdělavatelnost («научаемость»), reprodukce a tvorba. Jsou integrovány do takové vlastnosti myšlení, jako **multiúrovňovost** myšlení jednotlivce.

Multiúrovňovost charakterizují:

a) druhy profesí, předmětů, pracovních nástrojů a produktů práce;

b) slova se sémantikou „profesionality“ (*учёный* – *vědec*, *слесарь* – *zámečník*, *школьник* – *školák*); c) odborná terminologie (*возгонка* – *sublimace*, *дезинфекция* – *dezinfekce*, *амплитуда* – *amplituda*).

5. **Formy realizace činnosti** se promítají do takových vlastností myšlení jako praktický rozum, obrazné, verbální a teoretické myšlení, jehož integrální charakteristikou je **multimodalita** myšlení.

Multimodalitu reprezentují:

- a) slovesa a podstatná jména označující profese nebo pracovní nástroje (*гладить* – žehlit, *парашютист* – parašutista, *диспетчер* – dispečer, *компьютер* – počítač atd.);
- b) přídavná jména (*кислый* – kyselý, *ясный* – jasný).

Při analýze textových materiálů je třeba mít na zřeteli, že určitá slova lze přiřadit k několika obsahově-gramatickým kritériím, tj. k několika invariantům struktury myšlení. Proto může být celkový počet slov, získaných od dotazovaného, nižší než počet slov-indikátorů, která se podrobují analýze. Pro naši diagnostickou metodiku je rozhodující procento slov-indikátorů zatříděných podle příslušného kritéria k jednomu z pěti invariantů. Taková analýza umožňuje určit hlavní typ myšlenkové aktivity jednotlivce v době provádění výzkumu.

Analýza slov-indikátorů v rámci každého z pěti invariantů dává badateli možnost určit dominantní složky nebo nejtypičtější okruhy lexikální slovní zásoby a následně stanovit strukturu myšlení tvořenou těmito invarianty. Dle uvedené metodiky se však analýza provádí nejen v rámci jednoho invariantu, nýbrž v rámci celé struktury myšlení jednotlivce, tj. je třeba analyzovat veškerá slova-indikátory. Rozborem získaných dat lze zjistit aktuální stav a úroveň zformovanosti každého invariantu struktury myšlení jednotlivce, jakož i lze na základě tohoto rozboru vytvořit ucelenou charakteristiku multidimenzionální (mnohorozměrné) struktury myšlení tvořené pěti invarianty a 15 dílčími parametry.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Hlavním přínosem uvedené metodiky analýzy slov-indikátorů je především to, že ji lze využít při zpracování lexikálního korpusu, při tom se zaměřujeme na obsahově-gramatická kritéria aplikovaná na lexikální slovní zásobu jednotlivce.

Metodika se již používá v rusofonním a ukrajinoformním prostředí. Během dubna a května 2016 se uskutečnilo výzkumné otestování metodiky *Axiokognitivního hodnocení myšlení*. Bylo osloveno 100 českých studentů Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích. Záměrně byli vybráni studenti jak ekonomických (ekonomika podniku), tak i technických oborů (doprava a logistika, konstrukce staveb, strojírenství a další). Základním úkolem studentů bylo během 25 až 30 minut napsat na očíslovaný formulář tři sta slov, mezi nimiž měla být podstatná jména, přídavná jména, slovesa

a příslovce s vyloučením vlastních jmen, na což byli studenti předem upozorněni. Účastníci experimentu byli požádáni o uvedení svého křestního jména, věku a studijního oboru na formulářích. Slova se měla napsat propiskou na papír, vyplňování formulářů nebylo povoleno elektronickými prostředky.

Již během stručné prezentace metodiky a vysvětlení jednoduchých postupů pro vyplnění formulářů docházelo k různorodým reakcím na prováděné šetření. Celkově však čeští studenti při vyplnění formulářů projeví vstřícnost a zodpovědnost.

Mezi dotazovanými převládali studenti ve věku 20–23 let.

Bylo zjištěno, že se daná metodika může po patřičném uvedení osvědčit i na vzorku českých uživatelů. Po předběžném zpracování výsledků lze konstatovat, že i na základě vzorku slovní zásoby 100 jedinců lze pozorovat myšlenkové pochody jednotlivců, jejich spjatost s určitým sémantickým a mentálním jazykovým prostředím (například častý výskyt slova *sourozenec*, podobný pojem není reprezentován jedním ruským lexémem; středně časté uvedení slova *pohoda*, k němuž v ruštině nenajdeme jednoznačný ekvivalent atd.).

Předběžná analýza slov-indikátorů v ruštině a češtině v kontextu předložené metodiky ukázala, že studenti studující ekonomiku podniku používají mnohem více konkrétního předmětného lexika se zaměřením na vlastní potřeby, studium, rodinu, záliby, vztahy, pocity (například, velmi často pouze fyziologické, frekventovaným bylo slovo *hlad* či vyjmenování celé řady potravin), u studentů technických oborů se uvedené tematické okruhy prohlubovaly a doplňovaly o úzce speciální terminologii a abstraktní pojmy (v některých případech z oblasti náboženství či filosofie).

Na základě toho, že se metodika opírá o metodu psychologické analýzy verbálních asociací (analýza významu, valence a intence) sémantických symbolů, nikoliv pouze o analýzu vlastních gramatických tvarů, lze tuto metodiku aplikovat v různorodém jazykovém prostředí. Ačkoliv je metodika vypracována s použitím obsahově-gramatických kritérií ruského jazyka, nevznikl žádný výrazný problém při její aplikaci u českých studentů.

ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že se jedná o pilotní projekt, jehož základním cílem se stalo otestování *Metodiky hodnocení vývoje myšlení na základě osobnostního a procesního kritéria* (zkrácený název *Axiokognitivní hodnocení myšlení* nebo *AxiKOM*) (Куш 2008), se autoři tohoto příspěvku zaměřili především na prezentaci metodiky v češtině. Text seznamuje se základními pěti invarianty, z nichž metodika vychází. V rámci zkoumání myšlení dotazovaných aplikujeme systém invariantů na jejich slovní zásobu, vyprodukovanou

v určeném čase.

V českém jazykovém prostředí byla tato metodika použita poprvé a nebyly nalezeny sebemenší problémy spojené s její jinojazyčnou aplikací. Naopak předběžná analýza slov-indikátorů poukazuje na celkové shody v lexikální slovní zásobě ruských a českých studentů. Teprve po podrobnějším vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření provedeného u 100 respondentů budeme moci hodnotit kvalitativní a kvantitativní faktory v použití lexikálních prostředků a také častější nebo méně časté zastoupení určitých významů.

První pokusy o aplikaci dané metodiky na českých respondentech ukazují možnosti jejího praktického využití rovněž pro hodnocení vývoje slovní zásoby jednotlivce a následného vyhodnocení i jednotlivých vlastností myšlení.

V příloze tohoto článku se uvádí dvojjazyčná terminologie vztažená k popisu invariantů a jejich dílčích součástí, jakož i ilustrativní materiál v podobě ruské a české slovní zásoby přiřazené k jednotlivým položkám invariantů.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. БУРЛАЧУК, Л. Ф. – МОРОЗОВ, С. М. (2000): *Словарь-справочник по психодиагностике*. Санкт-Петербург: Питер.
2. КУЩ, О. С. (2008): Багатовимірний аналіз вільних словарних асоціацій як засіб визначення творчого мислення старшокласників. *Науковий вісник: зб. наук. праць Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського*, č. 1, s. 108–115.
3. *Методика оцінки розвитку мислення на основі особистісного і процесуального критеріїв (Методика «Аксіо-когнітивна оцінка мислення (АксіКОМ)»)* Авторське Свідоцтво на науковий твір № 58459, реєстрац. від 05.02.2015.
4. МОРГУН, В. Ф. (1992): Концепція багатовимірною розвитку особистості та її застосування. *Філософська і соціологічна думка. Респ. науково-теоретичний часопис*, č. 2, s. 27–40.

Пříloha

Obsahově-gramatická kritéria pro určení struktury myšlení s příklady slov-indikátorů

Název invariantu	Charakteristika slov-indikátorů pro jednotlivé invarianty
Транспективність/ Transspekce	a) время глаголов; б) указание на время другими частями речи (например, существительное <i>детство</i> или прилагательное <i>избитый</i> касаются прошлого).
	a) slovesný čas (kromě konkrétních forem sloves lze zde použít i širší sémantické vnímání času, například, infinitiv <i>plánovat</i> je bezprostředně spojen s budoucností); b) „čas“ zastoupený v jiných slovních družích (<i>historie, rok,</i>

	<i>starý, dospívání, nedochvilnost</i>).
Эмотивность/ Emotivita	<p>a) прилагательными, которые описывают эстетическое отношение (например, <i>великолепный, спокойный</i> и т.п.);</p> <p>б) существительными, глаголами и наречиями, обозначающими приятные (<i>красота</i>), нейтральные (<i>инкогнито</i>), или неприятные (<i>бормашина</i>) вещи, состояния или действия.</p>
	<p>a) estetický vztah popsaný pomocí přídavných jmen (<i>hezký, šťastný, milý</i>);</p> <p>b) podstatná jména, slovesa, příslovce označující příjemné (<i>láska, štěstí, výhra</i>), neutrální (<i>sportovat, mluvit</i>), nepříjemné (<i>námaha, zlost</i>) věci, stavy, činy.</p>
Полисодержательность/ Multiobsažnost	<p>1. Направленность на предметно-орудийно-продуктивные преобразования (труд):</p> <p>a) слова, которые обозначают предметы (<i>стул</i>);</p> <p>б) орудия труда (<i>молоток</i>);</p> <p>в) виды труда (<i>шить</i>), соответствующие профессии (<i>электросварщик</i>).</p> <p>2. Направленность на других людей (общение) или животных:</p> <p>a) слова, обозначающие людей или животных (<i>космонавт, дельфин</i>);</p> <p>б) их состояния (<i>болезнь</i>), действия (<i>конструирование, бег</i>) или переживания (<i>испуг, восторг</i>).</p> <p>3. Направленность на себя (самодеятельность):</p> <p>a) возвратные глаголы (<i>умыться, любоваться</i>);</p> <p>б) слова, обозначающие качества личности (<i>любопытность, настойчивость</i>);</p> <p>в) слова, обозначающие предметы индивидуального обихода (<i>авторучка, серьги</i>).</p>
	<p>1. Předmětné, výrobní a produktivní transformace (zaměřené na práci):</p> <p>a) předměty (<i>propiska, divadlo, dům</i>);</p> <p>b) pracovní nástroje (<i>nůžky, stroj, lopata</i>);</p> <p>c) druhy práce (<i>zahradničení</i>), profese (<i>manažer</i>).</p> <p>2. Zaměření na jiné lidi (komunikace), živočichy:</p> <p>a) slova, označující lidi a živočichy (<i>člověk, kůň, pes</i>);</p> <p>b) jejich stavy (<i>spánek, zdraví</i>), činy (<i>aktivita, poznávání</i>) nebo prožitky (<i>smutný, smát se</i>).</p> <p>3. Zaměření na sebe (vlastní činnost):</p> <p>a) zvrtná slovesa (<i>vzdělávat se, učit se</i>);</p> <p>b) slova se sémantikou osobnostních rysů (<i>vytrvalost</i>);</p> <p>c) slova označující předměty pro osobní potřebu (<i>kabelka, hřeben</i>).</p>
Полиуровневость/	a) вид профессий, предметов, орудий и продуктов труда;

Multiúrovňovost	б) представители разных профессий и других видов деятельности (<i>учёный, слесарь, школьник</i>); в) профессиональная терминология (<i>возгонка, дезинфекция, амплитуда</i>)
	а) druhy profesí, předmětů, pracovních nástrojů a produktů práce; b) představitelé různých povolání a jiných činností (<i>hasič, vědec, student</i>); c) odborná terminologie (<i>ekonomika, manažer, efektivita</i>)
Полиmodalность/ Multimodalita	а) глаголы и существительные, обозначающие профессии или орудия труда (<i>гладить, парашютист, диспетчер, компьютер</i> и т.п.); б) прилагательные (<i>кислый, ясный, яркий</i>).
	а) slovesa a podstatná jména označující profese nebo pracovní nástroje (<i>modeling, kadeřnice, záchranka</i> atd.); b) přídavná jména (<i>volný, milý</i>)

ADDRESS & ©

doc. Mgr. Oleksandr KUŠČ, Ph.D.
Mgr. Andrej ARTEMOV, Ph.D.
PhDr. Jan GREGOR, Ph.D.
Katedra cizích jazyků
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
akushch2005@gmail.com
artemov@mail.vstecb.cz
gregor.jan@mail.vstecb.cz

SPOLUPRÁCE JIHOČESKÉHO KRAJE S ČÍNOU

Cooperation of Region of South Bohemia with China

Jindřiška ŠULISTOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Tento příspěvek představuje vzájemné vztahy Jihočeského kraje s Čínskou lidovou republikou v oblasti vzdělávání, podnikání, zdravotnictví, kultury a cestovního ruchu od roku 2004 do současnosti. Nejprve stručně přibližuje historii spolupráce mezi oběma zeměmi. Dále je v příspěvku zastoupen i pohled několika vysokoškolských čínských studentů, studujících jeden semestr v České republice, na obchodní i kulturní odlišnosti.

Klíčová slova: spolupráce – podnikání – zdravotnictví – kultura a cestovní ruch

ABSTRACT: The contribution introduces the common relations between the Region of South Bohemia and the People's Republic of China in the field of education, business and entrepreneurship, health care system, culture and tourism since 2004 by now. First of all, it concentrates on the history of co-operation between both countries. Next, there is a view of several Chinese students regarding the business and culture differences - studying for one term in the Czech Republic.

Key words: co-operation – business – health care system – culture and tourism

ÚVOD

Čínská lidová republika (ČLR) se od svého vzniku během několika desetiletí proměnila ze zaostalé v jednu z velmi důležitých a velmi silných ekonomik světa. Nyní je pokládána za výhodný a perspektivní trh, nicméně velmi odlišnou historicky, kulturně i jazykově (Czech Trade 2016a). Velké množství exportérů by rádo získalo svou pozici na čínském trhu. Produkty vyrobené v této kolébce civilizace jsou hojně vyváženy a národní trhy sotva mohou soupeřit s dravostí ČLR (a to významné reformy země začaly na konci 70. let po Maově smrti). Jako další země i Česko se soustředí na možnosti zahraničního obchodu s Čínou. Obě země prohlubují své obchodní styky (např. při návštěvě čínského prezidenta během velikonočních svátků r. 2016 byla podepsána řada kontraktů). Nicméně je klíčové poznat obchodního partnera jak z historického tak i kulturního hlediska, aby se předešlo možným neuskutečněným transakcím. Do roku 1989 zveřejňované ekonomické informace zcela nereflaktovaly realitu, byly ovlivněné politickou propagandou. R. Fürst ve svém článku *Politické vnímání Číny v Čechách: mezi věčností a nevěčností, orientalismem a okcidentalismem* přičítá situaci ve vzájemném přístupu českých zemí a Číny nejen komunismu, ale také nesouladu v čínsko-sovětských vztazích od 60. do poloviny 80. let

minulého století.

Cílem příspěvku je stručně analyzovat vývoj spolupráce Jihočeského kraje s Čínskou lidovou republikou v různých odvětvích po roce 2004, kdy Česká republika 1. května vstoupila do Evropské unie, a ověřit dle nasbíraných dat předpoklad, zda se spolupráce rozvíjela ihned po vstupu do EU.

Co se týká historie česko(slovenských)- čínských vztahů v mezinárodním obchodu, V. Liščák ve své publikaci o Číně uvádí, že vztahy obou zemí mají dlouhou tradici (od Velkomoravské říše). Obchodní styky navazovaly na Hedvábnou stezku (trasa z východní Asie do Středomoří). Mezi významné Čechy v podnikání, nelze nezmínit politika a cestovatele R. Cicvářka 1860–1950 (Liščák 2002).

Portál velvyslanectví České republiky v Pekingu uvádí, že ve dvacátých letech minulého tisíciletí došlo k vzájemnému uznání mezi oběma zeměmi. I. Bakešová se ve své publikaci *Československo – Čína 1918–1949* domnívá, že vláda nově vzniklé republiky roku 1918 měla jednat rychleji a mohla uzavřít mezinárodní smlouvu za výhodných podmínek (tj. smlouva prosta nároku na právo exterritoriality) a profitovat na tamějším trhu jako Německo v oblasti zbrojního průmyslu. Československo uzavřelo s Čínou mezinárodní smlouvu v roce 1930. ČSR dodávala do ČLR pivovary, cukrovary převážně ve 30. letech 20. století (MZV 2014). Tou dobou pobýval převážně v Pekingu J. Průšek (sinolog, vědec, překladatel, pedagog) a své postřehy o každodenním životě, tamní kultuře, historii i o politice zaznamenal v publikaci *My sister China*. Spolupráce byla přerušena druhou světovou válkou, ale v padesátých letech se vzájemná kooperace opět rozrostla. 4. října 1949 vznikla ČLR, ČSR uznala Čínu mezi prvními zeměmi a opět obnovila obchodní vztahy (v roce 2014 oslavila ČLR a ČR 65 let navázání diplomatických styků; obě země si slíbily tímto směrem nadále pokračovat). Tehdy vyspělá ČSR byla velkým přínosem v oblasti industrializace země. Čína v té době byla zaměřená převážně na zemědělství. Nicméně obchod mezi oběma zeměmi byl barterového charakteru, tj. ČSR nedostávala finance, ale byla placena formou potravin. ČLR si po roce 1989 dala žádost o zrušení barterového obchodu, který se jí již nevyplácel, jelikož ČSSR byla po Sametové revoluce méně cenově výhodná a Čína již měla technické / technologické vybavení od jiných západních zemí (MZV 2012).

Významný mezníkem pro Čínu na poli obchodu byl rok 2001, kdy byla přijata do Světové obchodní organizace (World Trade Organization – WTO), z čehož jí vyplývá řada výhod, jako např. otevírání trhu s ostatními členy WTO, nárůst obchodu, exportu i importu, nová pracovní místa. Přijetí bylo pro Čínu důležité i z hlediska ukončení každoročního vyjednávání s USA o tzv. Doložku nejvyšších výhod (Fürst 2002).

Od 1. 5. 2004, kdy ČR vstoupila do EU, se na obchodní styky mezi ČLR a ČR vztahují ujednání uzavřené mezi Čínou a Evropskou unií (či Evropským společenstvím / Evropským hospodářským společenstvím). Tyto dohody jsou zaneseny v dokumentu *Strategie prosazování obchodně-ekonomických zájmů České republiky v Číně Smluvní dokumenty EU* z roku 2005 dostupné na portálu Ministerstva průmyslu a obchodu. Čína má od vstupu ČR do EU tzv. status schválené turistické destinace. Spolupráce Číny a EU se datuje rokem 1975; o 10 let později vstoupila v platnost dohoda mezi ČLR a EHS o obchodní a ekonomické spolupráci a obsahující doložku s nejvyššími výhodami (MZV 2014). Dnes je pro EU Čína největším obchodním partnerem a EU je pro Čínu druhým důležitým zahraničním partnerem. Prvenství nese USA, ty si byly vědomy, že čínský trh, který byl nenasycený, skýtá možnou ekonomickou spolupráci.

MATERIÁL A METODIKA

Sběr sekundárních dat byl proveden na základě rešerše tištěných i elektronických zdrojů (především denního tisku) k dané tématice a dále spoluprací spolupráce s Jihočeskou vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích, s Krajským úřadem Jihočeského kraje, konkrétně s Oddělením vnějších vztahů a zahraniční spolupráce, s muzeem Českých Budějovic, korespondencí s čínskou ambasádou v ČR (korespondence ze strany ambasády nebyla zodpovězena). Specifičnost a aktuálnost tématu vyžadovala rešerši hlavně internetových odkazů. V některých případech nebylo možné získání více dat, jelikož detailnější informace nebyly určeny pro veřejnost. Příspěvek zjišťuje na základě dostupných materiálů a dat, zda Jihočeský kraj využil dřívějších vazeb země na Čínu z dob první republiky, během existence ČSSR a hned po vstupu ČR do EU v roce 2004 a navázal na minulou vzájemnou spolupráci a zároveň mapuje situaci od roku 2004 do současnosti. Parciálním cílem je i kvalitativní výzkum týkající se informovanosti čínských studentů o vztazích mezi oběma zeměmi, o česko-čínské spolupráci, kulturním povědomí. Jednalo se pouze o malý vzorek studentů, a to 12 (11 žen a 1 muž) čínských studentů z Pekingů, z univerzity North China University of Technology – NCUT, kteří byli na studijním pobytu na Vysoké škole technické a ekonomické v Českých Budějovicích v rámci programu Erasmus Mundus v letním semestru akademického roku 2015 / 2016. Pocházeli z různých provincií ČLR a patřili do střední třídy. V ČLR studují technické i ekonomické obory, studiem jsou vytíženi přes týden i o víkend, finančně jsou podporováni rodiči. Výzkum byl proveden na základě polostrukturovaného dialogu a diskuse se skupinou.

Spolupráce s ČLR

Otázkou česko-čínského investování a obchodování se zabývá příslušný úsek obou velvyslanectví, MPO, MZV, MFČR, Česko-čínská komora vzájemné spolupráce, Čínské investiční fórum, MOFCOM (Ministerstvo zahraničního obchodu pro ČLR), Státní rada ČLR, Mersinis spol. s.r.o. (Centrum pro hospodářskou spolupráci s Čínou) a též agentura Czech Trade, ta předává budoucím investorům praktické poznatky z ekonomiky. Podává informace o perspektivních oborech na území Číny, poskytuje poradenské služby. BusinessInfo.cz poskytuje přehled o vhodných odvětvích a produktech pro vývoz do ČLR (např. potravinářský průmysl s akcentem na mléčné výrobky, výrobky z kamene, skla, keramiky, kotle k ústřednímu topení, stroje k obrábění, na úpravu materiálu, železniční doprava – části / součásti železničních vozidel, oblast nanotechnologie, letecký průmysl, environmentální technologie, zdravotnictví) (BusinessInfo.cz 2015).

Spolupráce s ČLR v rámci Jihočeského kraje

Dle charakteru sesbíraných dat, je spolupráce rozdělena na oblast podnikání, vzdělávání, zdravotnictví, kulturu a turistiku, což jsou klíčové oblasti pro vzájemné styky.

Oblast podnikání

Níže jsou uvedeny informace o spolupráci v této oblasti seřazené chronologicky od aktuálních aktivit.

V květnu Jihočeský kraj organizoval mezinárodní **Fórum partnerských regionů Jihočeského kraje** konané **od 11. do 13. května 2016 v Českém Krumlově**, kam byli pozváni i představitelé provincie Henan a města Tchien-t'ing jakožto významní partneři kraje. (Forum partnerských regionů 2016). Setkání upevnilo stávající vztahy a bylo předmětem dalších jednání. Dalším významným počinem tento rok bylo uzavření mnoha kontraktů o spolupráci ČR a ČLR během návštěvy čínského prezidenta v ČR na konci března r. 2016. Bylo podepsáno Memorandum porozumění o všestranné spolupráci v oblasti jaderné energie a obnovitelných energií mezi zástupci firmy ČEZ a China General Nuclear Power Corporation. (Pražský hrad 2016). Čínská firma Chang-čou Sunrise Technology v rámci čínských investic do energetických společností kupuje letos dceřinou společnost Logarex Smart Metering (zabývá se výrobou elektroměrů a měřením v energetickém průmyslu) od firmy KOH-I-NOOR. Původní jméno koupené společnosti může být používáno novým vlastníkem 10 let. Firma Logarex byla založena v roce 2011. KOH-I-NOOR Holding zastřešuje více společností, svou činnost zaměřuje na čtyři oblasti: školní a kancelářské potřeby (Hardtmuth - nejstarší), zdravotnictví (Gama Group), strojírenství (KOH-I-NOR

PONAS, RONAS, FORMEX) a energetika (Kralupol). Společnost KOH-I-NOOR Hardtmuth působila od roku 2004 v čínském Nankingu dle Ministerstva zahraničních věcí v ČR (KOH-I-NOOR 2016).

V září 2015 Jihočeská hospodářská komora (JHK) přijala velvyslankyni čínské republiky Ma Keging. Představitelé JHK a velvyslankyně především diskutovali možnosti vzájemné spolupráce, a to hlavně v oblastech investic do výroby, turismu a vzdělávání (JHK 2015) Také ve stejném období čínská soukromá firma CEFC (finance, průmysl, energetika) převzala 79,4 % akcií ve společnosti Pivovary Lobkowicz, kam mimo jiné spadá i jihočeský pivovar Protivín (ČT 2015).

V rámci Země živelky 2015 se konal „Den partnerských regionů Jihočeského kraje“, na který zavítali i kolegové z Henanských měst orientovaní právě na oblast zemědělství, kterou na tomto fóru prezentovali.

Velkým průlomem ve spolupráci s ČLR, lze považovat jak přijetí čínské delegace v čele s náměstkem Komunistické strany Čou Li hejtmanem Jihočeského kraje v březnu 2014, tak i návštěvu téměř třiceti jihočeských politiků, podnikatelů, zástupců zdravotnictví a školství v provincii Henan v listopadu 2014. Projednávala se spolupráce ve zdravotnictví, vzdělávání, podnikání, cestovním ruchu (Jiří Zimola 2014). Dle informací získaných z Oddělení vnějších vztahů a zahraniční spolupráce partnerskou provincií Jihočeského kraje je provincie Henan, s hlavním městem Čeng-čou. Spolupráce začala v srpnu roku 2014, kdy se setkal hejtman Jihočeského kraje Jiří Zimola s guvernérem provincie Henan panem Sie Fu-čanem (ekonom a politik ČLR). Při této příležitosti byl podepsán první stupeň spolupráce, Protokol o spolupráci v oblasti zemědělství a turistiky mezi Jihočeským krajem a provincií Henan. Tyto oblasti byly vybrány vzhledem k podobnostem obou regionů a byly předem projednány oběma stranami.

Před rokem 2014 má vzájemná spolupráce nefrekventovaný charakter. V roce 2012 přivítal hejtman Jihočeského kraje Jiří Zimola velvyslance ČLR YU Quigtaie. Předmětem jejich setkání byla vzájemná spolupráce hlavně v cestovním ruchu a podnikání (MZV 2012) Budějovický Budvar začal v roce 2008 prodávat své pivo s názvem Bai De Fu (Mnoho štěstí). Pivo je nabízeno především v zařízeních evropského stylu. Obchodní manažer Budvaru v Asii, Tomáš Bártů, vysvětluje, že název musel odpovídat čínské mentalitě a respektovat i výslovnost. Budvar vyváží pivo do Hongkongu od roku 2006 a po osmiletém úsilí se mu podařilo dostat i do Šanghaje. Smlouva byla uzavřena roku 2007 na potravinářském veletrhu SIAL v Šanghaji. Pan Bártů také potvrzuje, že při obchodování s Čínou, je třeba mít důležité dokumenty v čínštině. V roce 2006 projevil jihočeské firmy zájem podnikat v Číně, avšak

v té době byla realizace velmi složitá s přihlédnutím na nedostatek informací o specifických čínského trhu a tamní legislativě. Velkou roli hrála i jazyková bariéra.

ČZ, a.s. Strakonice vyváží do Číny turbodmychadla, vysokozdvížné vozíky a autodíly již od roku 1993. Zabezpečuje oblasti východního pobřeží (CZAS, a.s.).

Oblast kultury a cestovního ruchu

Czech Tourism (příspěvková organizace Ministerstva pro místní rozvoj ČR) připravuje cesty za poznáním v Jižních Čechách určené pro cílovou skupinu čínských turistů ve věku 45+. V nabídce nechybí česká gastronomie, zámky a kulturní program je směřován na Český Krumlov.

Jižní Čechy lákají více a více turistů, a to nejen z tradičních destinací, kam lze zahrnout Německo, Rakousko, Holandsko, ale i z asijských zemí, jako třeba Jižní Korea, Tchaj-wan či Čína. Čínští turisté se umístili v návštěvnosti za rok 2015 na druhém místě. Zvýšený zájem o turistiku v lokalitě jižních Čech Číňané projevili již v roce 2014 (Českobudějovický deník, 2015b). Tab. č. 1 níže ilustruje Účast odboru Kultury, památkové péče a cestovního ruchu Jihočeského kraje na veletrzích konaných v Hong Kongu a Pekingu v letech 2008 a 2009.

Tab. č. 1: Účast odboru Kultury, památkové péče a cestovního ruchu na veletrzích, zdroj: Oddělení vnějších vztahů a zahraniční spolupráce Jihočeského kraje.

ITE Hong Kong	11.–14.06.2009	CK RENER Group; agentura Gastkom	Dva dny pro odborníky, 2 dny pro veřejnost. Zájem o městskou turistiku a lázeňství, spoluvystavovatelům se podařilo navázat nové kontakty.
BITE Peking	23.–25.06.2009	CK RENER Group; agentura Gastkom; Czech Tourism; Jčk; Ústecký kraj; CK ČEDOK	Celý veletrh byl jak pro odbornou, tak laickou veřejnost. Zájem o městskou turistiku a lázeňství, spoluvystavovatelům se podařilo navázat nové kontakty.
BITE Peking	23.–25.06.2008		zájem o městskou turistiku a lázeňství

Oblast zdravotnictví

Podnětem pro spolupráci v oblasti zdravotnictví byla návštěva provincie Henan uskutečněná v listopadu roku 2014 zástupci Jihočeského kraje a jihočeských nemocnic. Michal Šnorek, ředitel Úseku interních oborů Nemocnice České Budějovice, a.s. říká, že české a čínské zdravotnictví se potýkají s nedostatkem personálu a domnívá se, že Lidová nemocnice (People's Hospital) v provincii Henan je srovnatelná s evropským standardem, dokonce v nových nemocnicích v elektronizaci je ČLR před Českou republikou. Čínské zdravotnictví zaznamenává spoustu změn, nicméně stále vzhledem k stávajícím poplatkům (bez uhrazení poplatku lékař pacienta neošetří, zde komunistická Čína odhaluje svou kapitalistickou tvář), velmi složitému systému, ale i k rozdílným podmínkám na venkově i ve městech není zdravotnická péče dostupná všem (Nemocnice České Budějovice a.s. 2014). Dále má Jihočeský kraj v ČLR partnerské město Tchien-ťing kde byl J. Zimola dojednat spolupráci na konci října 2014 společně s prezidentem České republiky M. Zemanem a dalšími politickými zástupci.

Oblast vzdělávání

Velmi angažovaným subjektem v této oblasti je Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, která klade důraz ve svém zaměření na praxi, podporuje získávání zahraničních zkušeností nejen svých studentů, ale i zaměstnanců. V Českých Budějovicích byla 05.04.2016 zahájena činnost Čínského centra v nově zrekonstruovaných prostorech na náměstí Přemysla Otakara II. č. 10/6. Partnerem Čínského centra při VŠTE je univerzita v Henanu. Zástupci obou institucí podepsali memorandum o spolupráci (tj. výměny studentů i akademiků, účast na projektech a ostatních oblastech vědy a výzkumu). Čínské centrum je částečně financováno čínskou stranou a jeho úkolem bude propagace čínské kultury a navázání kontaktů v oblasti podnikání.

V únoru 2016 přijela na VŠTE skupina 22 čínských studentů z NCUT, Peking na jednosemestrální pobyt. Dostali tak možnost se seznamovat s českou kulturou, studovat češtinu a procvičovat nabitě znalosti angličtiny při setkávání s ostatními studenty v programu Erasmus i v kontaktu s českými studenty. VŠTE v zimním semestru akademického roku 2015 / 2016 otevřela specializaci Čínské trhy, kde vyučoval ekonomii profesor Lunan Ťiang s manželkou. Tato specializace je reakcí na současné trendy pronikání na čínský trh a studenty seznamuje s obchodní etiketou v ČLR, ale i s její kulturou a historií. Je zaměřena na příjezdovou turistiku, která nemá v oblasti jižních Čech dostatečné množství odborníků. V Pekingu na NCUT studují čeští studenti a v zimním semestru 2015 byla uskutečněna i první

pracovní stáž akademiků. V prosinci 2015 navštívila delegace VŠTE (z Ústavu podnikové strategie jeho ředitel s vedoucím Katedry ekonomiky, z Ústavu technicko-technologického zástupce jeho ředitele se zástupcem vedoucího Katedry strojírenství) univerzitu NCUT v Pekingu, a přispěla tím k prohlubování stávajících vztahů. Kromě výměny dalších studentů a akademiků v rámci obou univerzit, se řešila publikační, projektová a výzkumná činnost.

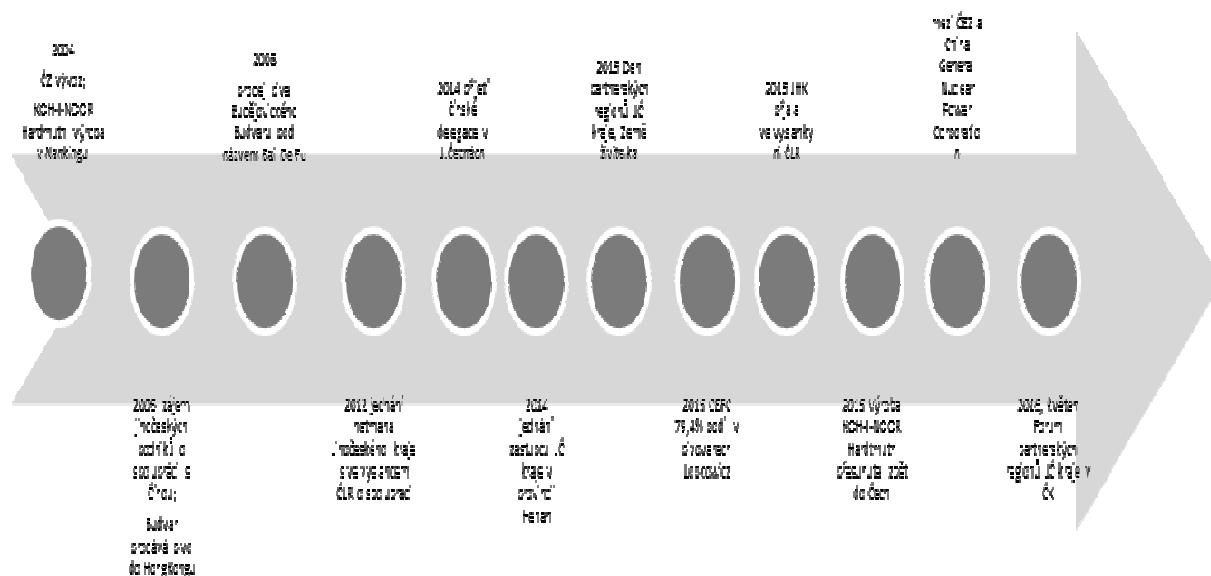
Spolupráce VŠTE a Henanské univerzity započala v roce 2014 na podzim, kdy zástupci Jihočeského kraje i škol navštívili provincii Henan. Téhož roku v létě představitelé VŠTE projednávali spolupráci s univerzitami v Pekingu (North China of Technology a v Šanghaji (Shanghai University of International Business and Economics)).

VÝSLEDKY

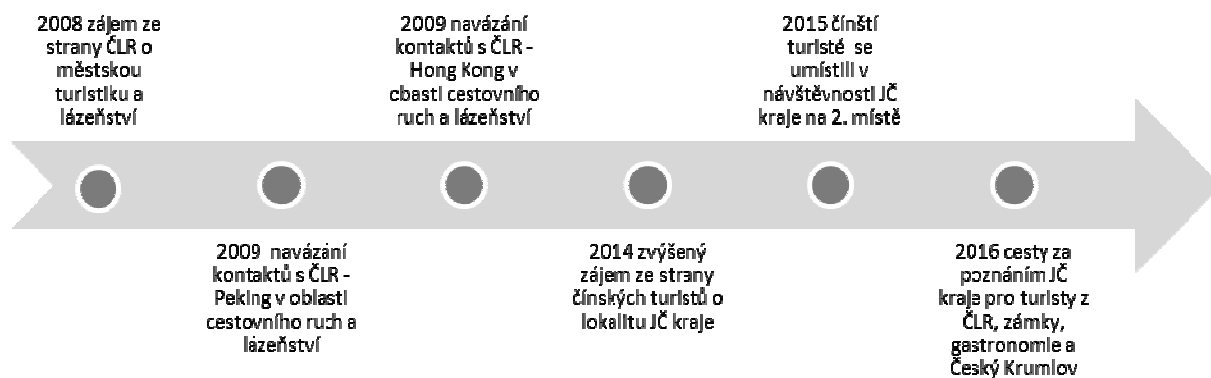
Je patrné, že spolupráce Jihočeského kraje a ČLR probíhala již v roce 2004 (KOH-I-NOOR Hardtmuth přesunul výrobu kancelářských potřeb do Nankingu či vývoz turbodmychadel firmy ČZ od roku 1993), nicméně ve velmi malé míře. O dva roky později Budějovický Budvar začal prodávat své výrobky do Hongkongu a v roce 2008 začal prodávat pivo pod čínským názvem Paj Te Fu. V téže roce ČLR začíná projevovat zájem o cestovní ruch a lázeňství v rámci Jihočeského kraje. Tento trend ze strany Číny pokračuje i v roce 2009. Navazování další spolupráce bylo přerušeno světovou finanční krizí. Pro vzájemné vztahy byl velmi klíčovým rok 2014, kdy zástupci kraje, zdravotních a vzdělávacích institucí a podnikatelé buď zahájili nová jednání (oslovili nové partnery), ale hlavně navázali na ta dřívější nebo již podepsali dohody, jakožto výsledek předchozích schůzek, a to v podnikání, vzdělávání, zdravotnictví. Také v roce 2014 prezident ČR navštívil ČLR a mimo jednání o spolupráci, zmínil záměr zahájení jednání s EU o zjednodušení vízového styku pro občany ČLR k výjezdu do Evropy, čímž by se usnadnily oboustranné obchodní styky. M. Zeman navštívil ČLR i v roce 2015 na začátku září a o Velikonocích 2016 do ČR přicestoval čínský prezident Si Ťin-pching. Na konci září roku 2015 byly zahájeny přímé lety z Prahy do Pekingu na linkách Hainan Airlines. Tyto služby podporují nová jednání o spolupráci a upevňují stávající obchodní styky.

Časové osy níže ilustrují přehled čínské spolupráce s Jihočeským krajem v oblasti podnikání, kultury a cestovního ruchu, zdravotnictví a vzdělávání. Mezi roky s velmi intenzivní spoluprací patří 2014 a 2015.

Oblast podnikání

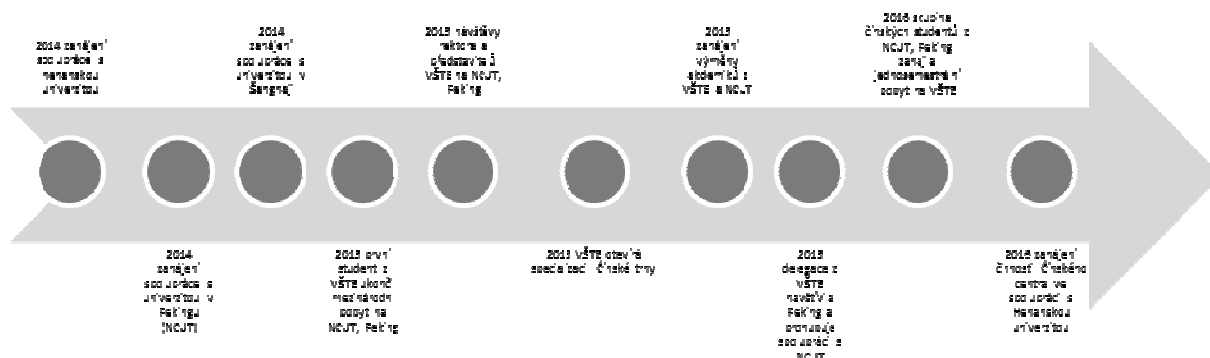
Oblast kultury a cestovního ruchu

Oblast zdravotnictví

Oblast vzdělávání

Obr. č. 1: Mapa znázorňující místa spolupráce Jihočeského kraje s ČLR.

Zdroj: google.cz, upraveno autorkou.

Výše uvedený přehled dokazuje, že Jihočeský kraj nevyužil dřívější spolupráce (z období první republiky a za éry ČSSR), která měla jiný charakter, než po vstupu ČLR do WTO v roce 2001 a po vstupu ČR do EU v r. 2004. Tyto dvě zásadní změny umožnily oběma zemím vstup na globální trh. Ke kulminaci spolupráce ČLR Jihočeského kraje došlo v roce 2014, kdy jihočeský hejtman J. Zimola se skupinou zástupců podnikatelů, z oblasti zdravotnictví, vzdělání i cestovního ruchu navštívil ČLR. K navazování vztahů celé republiky velmi přispěla návštěva českého prezidenta V. Klause v Číně v roce 2004. Do té doby vzájemné vztahy byly charakterizovány jako rezervované. Spolupráci mezi oběma zeměmi rozšiřuje současný prezident M. Zeman, a to změnou přístupu k ČLR v roce 2013 (od kritiky stavu lidských práv k hledání společné ekonomické kooperace), svými návštěvami ČLR,

i pozváním čínského prezidenta do ČR. Návštěva prezidenta Si se uskutečnila na konci března 2016 (Liou Min-žu 2016). Oba prezidenti diskutovali o prohloubení další spolupráce v oblasti strojírenství, letectví, financí a investic, nanotechnologie, dopravy – čínský prezident je nakloněn přímým letům mezi Šanghají a Prahou. Ministerstvo obchodu ČLR uvádí, že 30. března 2016 prezidenti a významní podnikatelé z obou zemí probírali u kulatého stolu možnosti pro čínsko-českou ekonomickou a obchodní kooperaci (Ministry of Commerce, PRC 2016). Během návštěvy premiéra Sobotky v Pekingu na konci listopadu 2015 byla uzavřena dohoda na podporu tradiční čínské medicíny v ČR mezi ministry pro oblast zdravotnictví; Li Pin za ČLR a S. Němeček za ČR (NHFPC 2016). Využití tradiční čínské medicíny je také podporováno prezidentem Si (Sin-čua 2016). Česko-čínské centrum tradiční čínské medicíny bylo vytvořeno v Hradci Králové ve spolupráci se šanghajskou nemocnicí Šu-kuang. Součástí centra je i škola TCM Longmen, která spolupracuje s firmou TCM Herbs České Budějovice (Fakultní nemocnice H. Králové 2016).

Z diskuse se skupinou čínských studentů na základě jejich informovanosti o spolupráci mezi ČLR a ČR vyplynulo následující.

Vzájemná spolupráce

V rámci vzájemné spolupráce se jim vybavila výroba aut značky ŠKODA, tradiční čínská medicína, prodej českého broušeného skla a piva v Číně. Shodli se na faktu, že české společnosti jsou velmi oblíbené. Nebyli si jisti, v kterých provinciích Číny jsou české / česko-čínské společnosti situovány. Velmi byli spokojeni se spoluprací NCUT a VŠTE a možnosti vycestovat do Evropy, poznat jiné kultury. Jsou informováni o Čínském centru v Č. Budějovicích. Pod Českou republikou si představí Prahu, návštěvu čínského prezidenta a českého prezidenta. O návštěvách českého prezidenta v minulém a předminulém roce nevěděli. Před příjezdem do Evropy si nebyli jisti přesnou polohou ČR.

Kulturní odlišnosti

V rovině kulturních odlišností vnímají nejvíce odlišné stravovací návyky, používání příboru, českou stravu mají za nepestrou. Některé studentky zarazil fakt, že na pokojích místních kolejí si udržují pořádek samy. Též byli překvapeni, že za veřejné WC se v ČR platí (v Číně je veřejné WC zdarma, ale je třeba nosit si vlastní toaletní papír, pozn. autorky). Překvapující byl pro ně akcent na jednotlivce, jsou zvyklí na skupiny. Program Erasmus Mundus využilo přibližně dvacet studentů a na VŠTE dorazili jako skupina. Když cestovali do okolních států, pak jako skupina. Studentky ocenily možnosti levných nákupů v ČR a jednodušší proces u nakupování elektrotechniky v obchodě.

Studium (jazyků)

O možnosti studia českého jazyka na domovské univerzitě informování nebyli, domnívali se, že je možné chodit na kurzy češtiny a věřili, že se čeština bude v budoucnu vyučovat. Vyjádřili potěšení používat anglický jazyk aktivně, ne pouze pro školní účely, a ocenili znalost angličtiny českých občanů i občanů v okolních státech, kam ve svém volném čase cestovali. Nebyli spokojeni se svou stávající úrovní angličtiny po deseti letech intenzivního studia. Přiznali, že studium na NCUT klade mnohem vyšší nároky na domácí přípravu, než v ČR, a že se tam více používá frontální výuky.

Slavné / významné osobnosti v ČR

Toto téma zůstalo bez odpovědí.

Životní prostředí

V Čechách velmi oceňují možnost chodit bez masek kvůli smogu, dále byli překvapeni nízkým množstvím aut i lidí a možností pít vodu přímo z vodovodního kohoutku, očekávali vodní bary.

Desatero pro podnikání s Čínou

Studenti komentovali zásady pro obchodní jednání s ČLR, připravené společností Czech Trade.

1. *Bez aktivní přítomnosti na čínském trhu neprorazíte.*
2. *To, co by v Evropě trvalo hodinu, bude v Číně trvat i sedmkrát déle.*
3. *Čínský partner vám nikdy neřekne ne a zřídka vyjádří otevřeně svůj názor, aby neztratil tvář.*
4. *Nebuďte ve stresu a na obchodní jednání si vyčleňte dostatek času.*
5. *Ujistěte se (raději několikrát), že vám obchodní partner skutečně rozumí.*
6. *Naučte se pár čínských slovíček, nebojte se jídelních hůlek a alkoholu (časté přípitky u jídla).*
7. *Buďte zdvořilí a trpěliví.*
8. *Propagační materiály v čínštině.*
9. *Nutné časté cesty do Číny, osobní jednání je nutností.*
10. *Vytvořte si pozitivní vztah k Číně, obchodní partner to vycítí.*

Zdroj: Czech Trade 2016b.

Studenti souhlasili s radou být aktivní v případě zájmu o podnikání v jejich zemi, doporučovali seznámit se s jejich kulturou, naučit se pár základních obrátů v čínštině, zcela pominout jakékoli nářžky na politický systém. I přes fakt, že obě strany se dohodnou na jednání v angličtině, studenti doporučovali čínského tlumočnicka. Potvrdili potřebu Číňanů vyhradit si více prostoru na jednání, což je dané jejich mentalitou. Stres a spěch na ně

nepůsobí dobře, jsou chápány jako neschopnost si dobře zorganizovat čas. Dále se domnívali, že mladší generace podnikatelů vyjadřuje otevřeněji svůj názor.

DISKUSE

Koncepce zahraniční politiky ČR schválená 13. července 2015 si definovala globální cíle, a to: udržení bezpečnosti, zajištění prosperity, udržitelnost ve vztahu k životnímu prostředí i udržitelnost rozvoje, lidská důstojnost a dodržování lidských práv. Co se týká spolupráce s Čínou, ČR bude podle této koncepce usilovat o rozvoj spolupráce, hlavně v oblasti podnikání, zdravotnictví, vědy a výzkumu a v neposlední řadě se bude snažit o dialog v tématu lidských práv. Stěžejní budou nejen bilaterální smlouvy mezi ČR a ČLR, ale také dohody mezi EU a Čínou. Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012–2020 klade důraz především na prosazování ekonomických zájmů ČR. Predikce Ministerstva financí ČR poukazuje na trend zpomalování čínské ekonomiky, což může ohrozit světovou ekonomiku. Ta česká by neměla být ohrožena, navzdory jejího zapojení se do globální ekonomiky (MFCR 2016).

Česká republika zachovává ve vztahu k ČLR velký respekt (jakožto to v minulosti činila vůči SSSR i v současnosti k USA). Svědčí o tom příklad z historie, „...*Škodovy závody, které v Číně realizovaly řadu dodávek před první světovou válkou, po rozpadu Rakouska-Uherska marně čekaly na splacení dluhů, které čínská vláda odmítla uznat.*“ (Fürst 2005: 36). Možnou příčinou takového chování je celkové vnímání se ČR jako takové, tedy podřízené i podřadné země, nedostatek informací o ČLR, o jejích zvycích, o možnostech podnikání a snad i proměna země ve velmoc se značným obchodním potenciálem.

Následující oblasti se jeví rizikovými faktory pro oboustranně výhodnou spolupráci:

A. Obchodní deficit (nejen) ČR vůči Číně je jedním z klíčových ukazatelů, na jehož vyrovnání je třeba pracovat. Dle tabulky níže je zřejmé, že dovoz čínského zboží do ČR má tendenci rostoucí a na ČR dopad jako např. ztráta zaměstnání v důsledku přemístění výroby z ČR do ČLR (uzavření textilní výroby v Nové Bystřici, která nemohla konkurovat levnému čínskému textilu a nízkým nákladům na pracovní sílu). Na tento jev upozorňuje i J. Polák (2004) ve svém článku *Vnímání komerčního rizika při exportu do Číny a dodává*, že možnou příčinou je i odlišné sociokulturní prostředí Asie.

Tab. č. 2: Podíl Číny na celkovém exportu a importu ve vztahu k ČR.

		2005	2010	2015
Podíl na	exportu celkem	0,4	0,9	1,2
	importu celkem	5,1	12,3	13,5
	exportu do států mimo EU	2,7	5,7	8,2

Zdroj: *Parlamentní listy (2016a)*.

B. Vývoj HDP

Není pochyb, že čínská ekonomika je velmi silná, nicméně růst HDP v Číně je sporný, neboť i státní čínská tisková agentura Sin-čua veřejně připouští falšování informací o HDP (Epochtimes 2015). Tyto problémy se netýkají jen Číny, ale hrozí globálním dopadem. Rizikové oblasti jsou realitní trh, tzv. města duchů, propad akciového trhu v létě 2015, špatné životní prostředí, růst počtu úvěrů, zadluženost nefinančního sektoru (Tůma 2015).

Tab. č. 4: Vývoj a predikce HDP.**Tabulka A.1.1: Hrubý domácí produkt – roční**

růst ve stálých cenách v %, s výjimkou ČR sezónně očištěná data

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Svět	3,1	0,0	5,4	4,2	3,4	3,3	3,4	3,2	3,6	3,7
USA	-0,3	-2,8	2,5	1,6	2,2	1,5	2,4	2,5	2,6	2,6
Čína	9,6	9,2	10,4	9,3	7,7	7,7	7,3	6,8	6,3	6,1
EU28	0,4	-4,3	2,0	1,8	-0,4	0,3	1,4	1,8	1,9	2,0
EA12	0,3	-4,4	2,0	1,6	-0,9	-0,3	0,9	1,4	1,5	1,6
Německo	0,8	-5,6	3,9	3,7	0,6	0,4	1,6	1,5	1,8	1,9
Francie	0,1	-2,9	1,9	2,1	0,2	0,7	0,2	1,1	1,3	1,5
Spojené království	-0,5	-4,2	1,5	2,0	1,2	2,2	2,9	2,2	2,0	2,3
Rakousko	1,2	-3,6	1,8	3,0	0,7	0,3	0,5	0,8	1,4	1,6
Maďarsko	0,6	-6,4	0,7	1,8	-1,7	2,0	3,6	2,5	2,2	2,3
Polsko	3,9	2,5	3,7	5,0	1,7	1,2	3,3	3,5	3,4	3,4
Slovensko	5,7	-5,5	5,1	2,8	1,5	1,4	2,5	3,4	3,2	3,3
Česká republika	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,9	-0,5	2,0	4,6	2,7	2,6

Zdroj dat: ČSÚ, Eurostat, MMF, NBS China, vlastní propočty

Zdroj: *MFCR (2016)*.

Tabulka výše ukazuje predikci vývoj HDP ve světě, Čína zaznamenává nejvyšší nárůst.

C. Padělky a nebezpečné výrobky

Neméně důležitým negativním ve vzájemné spolupráci bodem jsou padělky, na které doplácí lidé, kteří si zboží objednali. Padělky jsou zabaveny a objednavatel zaplatí pokutu. Tato záležitost měla být řešena memorandem u příležitosti nedávné návštěvy čínského

prezidenta, bohužel čínští celníci nedorazili. Od roku 2010 do 2015 byly detekovány padělky v hodnotě 7 miliard Kč původem z Číny (ČT 2016). I když čínské úřady zavádějí přísnější opatření na kontrolu, objem padělků se zvyšuje. Objevují se názory, že tato situace mohla být nastolena i díky šetrnosti světových forem a jejich přesouvání výroby do Číny. Tím pak dochází k porušování autorských práv.

Podle systému RAPEX (informuje o nebezpečných výrobcích v rámci EU) za rok 2014 bylo na trhu EU 1462 oznámení o nebezpečných výrobcích pocházejících z Číny, což je 64 %. To svědčí o dravosti čínského obchodního stylu.

D. Lidská práva v ČLR

Otázka porušování lidských práv v Číně byla opět otevřena návštěvou čínského prezidenta v Praze. Výroční zpráva Amnesty International komentuje stav lidských práv v roce 2015, kdy obránci lidských práv byli zavražďováni a zatýkáni. Je zvýšena cenzura internetu, došlo k uzavření padesáti webových stránek a uživatelských účtů WeChat (obdobu SKYPE), v rámci kyberbezpečnosti je vynucován systém registrací pod pravým jménem, dále nucená repatriace ze sousedních zemí. Politika jednoho dítěte byla zrušena na podzim 2015, je přislíbena legalizace 13 milionů narozených čínských dětí, které nejsou dokumentované, tedy žijí zcela mimo systém. Kvůli nedodržování lidských práv byly vzájemné vztahy mezi oběma zeměmi chladné. Určitý průlom nastal návštěvou ČLR V. Klausem v roce 2004. V souvislosti s lidskými právy se řešila i záležitost, zda je vhodné pokračovat v obchodování s ČLR. Přední ekonomové M. Šichtařová a V. Pikora jsou toho názoru, že obchod by mohl nápomoci dodržování lidských práv v Číně: *„A jak známo, vyspělejší společnosti víc tendují k demokracii a lidským právům než společnosti chudé. Otevřené hranice s čilým obchodem, který dával utlačovanější kultuře nahlédnout do fungování kultury svobodnější, byl vždy tou hlavní hybnou silou, která nakonec spustila demokratizační změny.“* (Parlamentní listy, 1. 4. 2016c) Ekonom T. Sedláček varoval před nepromyšleným chováním v obchodování s Čínou s ohledem na její situaci s dodržováním lidských práv (Parlamentní listy, 30. 3. 2016b) Je zapotřebí učinit kroky na změnu způsobu dialogu mezi oběma zeměmi, a ne komunikovat pouze přijetím způsobu komunikace čínské strany (na tento způsob komunikace upozorňuje i P. Middler ve své knize Made in Čína).

ZÁVĚR

Vzájemné vztahy mezi Jihočeským krajem a ČLR se po vstupu ČR do EU začaly pozvolna rozvíjet hlavně v oblasti podnikání a vzdělávání. Přerušeny byly světovou finanční krizí, ale o pár let později, tedy konkrétně v letech 2014 a 2015 dochází k navýšení spolupráce a přílivu čínských investic (Zde je třeba opatrnosti, aby nedocházelo jen ke změně vlastníka, ale i k vytváření nových pracovních míst. Přesunutím výroby do ČLR znamenalo ztrátu práce pro tisíce lidí). Obě strany mají zájem o její prohlubování, to by mohlo být zlepšeno větší otevřeností trhu, vyšší kontrolu nebezpečných výrobků a padělků, snahou o snížení obchodního deficitu a také o řešení otázky lidských práv. Česká strana by měla sledovat více přínosnost spolupráce, dodržování vytyčených záměrů (např. Koncepce zahraniční politiky z r. 2015) a rozhodně by se neměla orientovat jen na čínské trhy, ty zatím netvoří podstatnou část pro vývoz, ale udržovat i obchodní styky se stávajícími obchodními partnery, jejichž země mají transparentnější systém.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BAKEŠOVÁ, I. (1997): Československo – Čína 1918–1949. Brno m.: vl. náklady.
2. BUSINESSINFO.CZ (2015): Čína mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu. *Business.cz* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [cit. 2016-1-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-mapa-oborovych-prilezitosti-perspektivni-19055.html>.
3. BUSINESSINFO.CZ (2015): Čína: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. *Businessinfo.cz* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [cit. 2016-1-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19054.html>.
4. BYZNYS.IHNED.CZ (2015): Hospodářské noviny: Export českých firem do Číny vzrostl o 19 procent. *Www.ihned.cz* [online]. Praha: ČTK [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-64604500-export-ceskych-firem-do-ciny-vzrostl-o-19-procent-cinane-cesko-vnimaji-jako-zemi-ktera-chce-spolupracovat>.
5. CZAS.CZ [online]. Praha: ČZ a.s., 2003-14 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.czas.cz/?PageId=10002>.
6. CZECH TOURISM (2016): Marketingový plán 2016 ZZ Čína – Peking. [online]. 2016. [cit. 2016-02-5]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/getmedia/d5db70f1-e87d-4dd4-9dc4-1a375d2ea404/CINA-PEKING_mkt_plan_2016.pdf.aspx.
7. CZECH TRADE (2016): Čína. <http://www.czechtrade.cz/> [online]. [cit. 2016-02-5]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/asi/cina/>.
8. ČESKÁ TELEVIZE (2015): <http://www.ceskatelevize.cz/> [online]. Praha: ČT [cit. 2016-02-5]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1579224-cinane-koupili-podil-v-travel-service-i-pivovaru-lobkowicz>.
9. CESCATELEVIZE.CZ (2016): Z memoranda proti čínským padělkům sešlo, čínští celníci do Česka nepřijeli. *Ceskatelevize* [online]. Praha: afi [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1750348-z-memoranda-proti-cinskym-padelkum-seslo-cinsti-celnici-do-ceska-neprijeli>.

10. CESCOBUDEJOVICKY.DENIK.CZ (2015a): Slepí pářaty jsou v Číně pochoutkou. *Ceskobudejovicky.denik.cz* [online]. České Budějovice: Radek Gális [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://ceskobudejovicky.denik.cz/z-regionu/slepici-paraty-jsou-v-cine-pochoutkou-20140724.html>.
11. ČESKOBUDEJOVICKÝ DENÍK.CZ (2015b): <http://ceskobudejovicky.denik.cz/> [online]. České Budějovice: VLTAVA-LABE-PRESS [cit. 2016-1-9]. Dostupné z: http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/vste-nauci-jak-podnikat-a-jednat-s-cinany-20150129.html.
12. EKONOMIKA.IDNES.CZ (2008): Budějovický Budvar se v Číně přejmenoval na Mnoho Šťěstí. <http://ekonomika.idnes.cz/> [online]. České Budějovice: Idnes.cz [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/budejovicky-budvar-se-v-cine-prejmenoval-na-mnoho-stesti-pej-ekoakcie.aspx?c=A080617_993891_ekoakcie_kam
13. EPOCHTIMES.CZ (2015): Obchod a ekonomika. *Epochtimes.cz* [online]. USA: Valentin Schmid [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.cz/2015123123081/Oficialne-potvrzeno-Cina-falsuje-sve-ekonomicke-ukazatele.html>.
14. EUROSKOP.CZ (2015): Čína. *Euroskop.cz* [online]. Praha: David Kurša, Euroskop [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9120/sekce/cina/>.
15. FNHK.CZ (2016): Česko-čínské centrum TCM. <https://www.fnhk.cz> [online]. Hradec Králové [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <https://www.fnhk.cz/tcm/cesko-cinske-centrum-tcm/cesko-cinske-centrum-tcm>.
16. GOOGLE.CZ (2016) Mapa Číny. <https://www.google.cz/> Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=mapa+%C4%8D%C3%ADny&biw=1150&bih=657&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiA0Z_El6jPAhXG0RQKHecCDJoQ_AUIBigB.
17. Fórum partnerských regionů Jihočeského kraje (2016): <http://www.fpr-sb.eu/> [online]. České Budějovice: Krajský úřad Jihočeského kraje, 2016 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.fpr-sb.eu/cz/press/article/4-ucast-na-foru-prislibil-ministr-prumyslu-a-obchodu-cr>.
18. FÜRST, R. (2002): Čína na cestě od izolacionismu k plíživé globalizaci. *Mezinárodní vztahy*, 37, č. 2, s. 5–28.
19. FÜRST, R. (2005): Politické vnímání Číny v Čechách: mezi věcností a nevěcností, orientalismem a okcidentalismem. *Mezinárodní vztahy*, 40, č. 3, s. 24–43.
20. HRAD.CZ (2016): Ekonomické dohody. *hrad.cz* [online]. Praha [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/file/edee/2016/03/seznam-dohod.pdf>.
21. CHINA-BUSINESS.CZ (2015): Uvedení výrobků na čínský trh na naše náklady. *China-business.cz* [online]. Zlín: Mersinis [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://china-business.cz/prehled-sluzeb-centra-pro-hospodarskou-spolupraci-s-cinou-2/uvedeni-vyrobku-na-cinsky-trh-na-nase-naklady/>.
22. IDNES.CZ (2008): Ekonomika. <http://ekonomika.idnes.cz/> [online]. Praha: MAFRA [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/budejovicky-budvar-se-v-cine-prejmenoval-na-mnoho-stesti-pej-ekoakcie.aspx?c=A080617_993891_ekoakcie_kam
23. IHNED (2016): Hospodářské noviny. *Byznys.ihned.cz: Economia a.s* [online]. České Budějovice: Economia [cit. 2016-04-1]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-65165330-koh-i-noor-prodal-dcerinou-firmu-logarex-do-ciny-novy-vlastnik-smi-nadale-vyuzivat-tradicni-nazev>.
24. JIHOČESKÁ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA (2015): Tisková zpráva JHK. *Jihočeská hospodářská komora České republiky* [online]. České Budějovice: JHK [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: http://www.jhk.cz/download/zpravodaj_cs/1442323860_cs_tz_2015-09-15_cinska-velvyslankyne.pdf.

25. JIŘÍ ZIMOLA (2014): Hejtman Jihočeského kraje. <http://www.jirizimola.cz/> [online]. České Budějovice: Kancelář hejtmana - Krajský úřad Jihočeského kraje [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.jirizimola.cz/novinka/463-cinska-delegace-slibila-jihoceskemu-kraji-pomoc-pri-navazovani-spoluprace-s-provincii-che-nan/>.
26. KOH-I-NOOR (2016): Historie. <http://www.koh-i-noor.cz/> [online]. 2016 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://www.koh-i-noor.cz/historie>.
27. LIOU MIN-ŽU (2016): A new era in China-Czech relations begins. <http://www.chinadaily.com.cn> [online]. 2016 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2016-03/28/content_24126735.htm.
28. LIŠČÁK, V. (2002): *Čína*. Praha: Libri.
29. MFCR (2016): Makroekonomická predikce – leden 2016. <Http://www.mfcr.cz/> [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2016/makroekonomicka-predikce-leden-2016-23826>.
30. MIDLER, P. (2015): *Made in Čína*. Praha: Práh.
31. MINISTRY OF COMMERCE, PRC (2016): China-Czech Economic and Trade Cooperation Round-Table Held in Prague. <Http://english.mofcom.gov.cn> [online]. Beijing [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/significantnews/201604/20160401291068.shtml>.
32. MZV.CZ (2012): Vztahy ČR - ČLR. <Http://www.mzv.cz/> [online]. Praha: mzv, 2012 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/vztahy_cr_clr/vzajemne_vztahy_cr_clr_historie_a_1.html.
33. MZV.CZ (2014): Vzájemné vztahy. <Mzv.cz> [online]. Praha [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/x65_vyroci_cesko_cinskych_vztahu.html.
34. MZVČR (2015): Koncepce zahraniční politiky ČR. [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html.
35. NATIONAL HEALTH AND FAMILY PLANNING COMMISSION (2016): China to enhance cooperation with Czech Republic. <http://en.nhfpc.gov.cn>. [online]. Beijing [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: http://en.nhfpc.gov.cn/2016-01/20/c_69186.htm.
36. NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE, a.s. (2014) Jihočeské nemocnice chtějí spolupracovat s Čínou. <http://jihnem.cz/> [online]. [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://jihnem.cz/aktualita/328-jihoceske-nemocnice-chteji-spolupracovat-s-cinou>.
37. PARLAMENTNÍ LISTY.CZ (2014): *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Jihoceske-nemocnice-chteji-spolupracovat-s-Cinou-348732>.
38. PARLAMENTNÍ LISTY.CZ (2015): České Budějovice: VŠTE otevře Čínské centrum. *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Parlamentní listy [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/obce-voicum/Ceske-Budejovice-VSTE-otevire-Cinske-centrum-jeho-partnerem-bude-Henanska-univerzita-382343>.
39. PARLAMENTNÍLISTY.CZ (2016a): Čínský tisk se návštěvě prezidenta v ČR široce věnuje. *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Parlamentní listy [cit. 2016-04-4] Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Cinsky-tisk-se-navsteve-prezidenta-v-CR-siroce-venuje-428226>.
40. PARLAMENTNÍLISTY.CZ (2016b): Zahraničí. *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Parlamentní listy [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Ekonom-Sedlacek-se-vyjadril-k-cinske-navsteve-Nebezpecny-kurz-Ceska-428567>.

41. PARLAMENTNÍLISTY.CZ (2016c): Markéta Šichtařová: Čínská šaškárna. *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: Parlamentní listy [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Marketa-Sichtarova-Cinska-saskarna-428850>.
42. POLÁK, J. (2014): Vnímání komerčního rizika při exportu do Číny. Perception of Commercial Risk at Exporting to China. *Trendy Ekonomiky a Managementu*, 8, č. 18, s. 67–75.
43. PRAŽSKÝ HRAD (2016): Osobní stránky prezidenta ČR. <https://www.hrad.cz> [online]. Praha: Pražský hrad- Prezident ČR [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/ekonomicke-dohody-podepsane-pri-prilezitosti-statni-navstevy-prezidenta-cinske-lidove-republiky-v-ceske-republice-12562>.
44. RAPEX (2015): Zpráva o činnosti systému v roce 2014. <https://www.dtest.cz/nebezpecne-vyroby> [online]. [cit. 2016-01-13]. Dostupné z: https://http://www.aaao.cz/upload/root/%C5%A0enk%202015_07/1%20Aktuality/1_2%20Zpr%C3%A1vy%20z%20EU/1_2_2%20Dokumenty%20D%20xx/15_03_31_dokument_d_132_rapex_zprava_2014.pdf.
45. SIN-ČUA.COM (2016): China, Czech Republic pledge for deepened cooperation by forging strategic partnership. <Http://news.xinhuanet.com/>. [online]. Beijing [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2016-03/30/c_135236783.htm
46. TOP TÝDENÍK OBČANSKÉ PRÁVO (2016): Obchod s Čínou: opomíjená data. <Https://parlamentnilisty.cz> [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://tydenikobcanskepravo.parlamentnilisty.cz/2016/04/obchod-s-cinou-opomijena-data.html>.
47. TŮMA, P. (2015): Očima expertů: Startuje Čína další ekonomickou krizi? <http://www.penize.cz>. [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/303600-ocima-expertu-startuje-cina-dalsi-ekonomickou-krizi>.
48. VLÁDA.CZ (2012): Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020. <http://www.vlada.cz> [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/MPO-bruzura.pdf>.

ADDRESS & ©

Mgr. Jindřiška ŠULISTOVÁ
 Katedra cizích jazyků
 Ústav podnikové strategie
 Vysoká škola technická a ekonomická
 Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
 Czech Republic
sulistova@mail.vstecb.cz

ИСТОРИЧЕСКИЕ СЮЖЕТЫ В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМ ИСКУССТВЕ В ПЕРИОД ЦАРСТВОВАНИЯ ПЕТРА ВЕЛИКОГО

Historical Stories in Fine Arts during Reign of Peter the Great

Elena TOMÁŠKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

АННОТАЦИЯ: В статье рассмотрены отличительные черты русского изобразительного искусства на рубеже XVII-XVIII веков в период царствования Петра Великого. Особое внимание уделено постепенному появлению светского начала в живописи в конце XVII века и развитию исторических сюжетов. Рассмотрен генезис портрета петровского времени, берущего начало в парсунной живописи. Выявлено влияние российской государственности на развитие различных жанров и отражение исторических сюжетов в живописи. Показана взаимосвязь гравюры петровской эпохи и государственной научно-просветительской деятельности. Выполнен анализ отдельных произведений изобразительного искусства.

Ключевые слова: русское изобразительное искусство XVII-XVIII веков – исторические сюжеты – светская живопись – гравюра – парсуна – парадный портрет – историческая композиция

ABSTRACT: The paper discusses the distinctive features of Russian art at turn of 17th-18th centuries during the reign of Peter the Great. A special attention is paid to the gradual emergence of secular principles in painting in the late 17th century and development of historical stories. The genesis of portrait of Peter's time, originating in the Parsuna painting is observed. The effect of the Russian state on the development of different genres and a reflection of historical subjects in painting are revealed. The interrelation of Peter's engravings and the scientific and educational activities are shown here. The analysis of works of art is carried out.

Key words: Russian art of 17th-18th centuries – historical stories – secular painting – engraving – parsuna – ceremonial portrait – historical composition

ВВЕДЕНИЕ

XVIII в. или эпоха Просвещения — один из самых блестящих периодов в истории человеческой культуры. Этот этап европейской истории, находящийся, условно говоря, между двумя революциями — так называемой «славной революцией» в Англии (1688-1689) и Великой французской революцией 1789-1795 гг., — называют эпохой Просвещения. Действительно, центральным явлением культурной и идеологической жизни XVIII в. явилось движение Просвещения. Оно включало в себя политические, общественные идеи — прогресса, свободы, справедливого и разумного социального устройства, развития научного знания, религиозной терпимости.

В истории русской живописи XVIII столетия принадлежит особое место. Именно в эту пору в России бурно и всесторонне развивались многие жанры изобразительного искусства. Интенсивное развитие светского искусства способствовало возникновению многочисленных произведений, в которых отразилось новое, передовое мировоззрение, вдохновленное прогрессивными идеалами своего времени. Творчество выдающихся представителей русской литературы и искусства свидетельствует о высоком развитии культуры в XVIII столетии, о неисчерпаемом богатстве народных талантов.

Петр I считал, что изобразительному искусству, как и русской культуре в целом, необходимо было высвободиться из-под власти церкви, догнать, по его мнению, ушедшие вперёд европейские страны. Поэтому из Европы в Россию были приглашены архитекторы, живописцы, гравёры, скульпторы, а способные к искусству русские молодые люди отдавались им в ученики.

В живописи барокко, пришедшем благодаря Петру I в Россию из Западной Европы, проявляется гуманистическое мировоззрение, с новыми взглядами на человека как носителя разума и воли, поэтому люди изображаются активными, энергичными, с гипертрофированным преувеличением черт характера. Расширяется сюжетность полотен. Живопись начала XVIII в. была представлена следующими жанрами: портретом, историческими композициями, батальями, гравюрами.

Целью данной статьи является изучение отражения исторических сюжетов в контексте русского изобразительного искусства посредством исследования художественных произведений конца XVII — начала XVIII вв. В качестве объекта исследования в данной работе были выбраны произведения изобразительного искусства, выполненные в период царствования Петра I.

Развитие русского изобразительного искусства на рубеже XVII-XVIII вв., традиции и новаторство. Появление светского начала

Конец XVII — начало XVIII века отмечены для всей русской культуры большими переменами, которые затронули также и художественную культуру. Результатом этих перемен стало изменение проблематики, идейного содержания живописи, творческих методов и изобразительных стилей, применяемых художниками. Как в портретной живописи, так и в гравюре и графике оно постепенно начало достигать общеевропейского уровня. Этап медленного накопления элементов светской культуры в течение XVII в. сменился в период царствования Петра Великого целенаправленным строительством новой художественной культуры.

Петровская эпоха противопоставила религиозно-символическому мышлению средневековья безусловный материализм мироощущения. Искусство берет на себя роль практического руководства в обучении различным наукам, ремеслам, стремится воплотить в конкретных общедоступных образах новые ценности бытия.

Русская живопись развивалась на протяжении всего XVIII века в тесном контакте с искусством западноевропейских школ, приобщаясь к всеобщему достоянию — произведениям искусства эпохи Ренессанса и барокко, а также широко используя современный опыт соседних государств. В процессе становления живописи нового времени в России, как часто бывает на переходной стадии развития и в других странах, тесно переплетались усилия отечественных мастеров и приезжих иностранных художников.¹

Именно в петровскую эпоху появляется в русском изобразительном искусстве историческая живопись — *«жанр изобразительного искусства, посвященный изображению значимых исторических событий, явлений и военных деятелей; в основном обращается к историческому прошлому, но может показать и недавние события, если историческое значение их признано современниками. Исторический жанр часто переплетается с другими жанрами: бытовым, портретом, пейзажем. Особенно тесно исторический жанр смыкается с батальным жанром, когда показываются исторические баталии, крупные сражения и военные события»*.²

Реформы Петра не означали радикального разрыва с прошлым, с национальными традициями, и полного усвоения западных образцов русскими художниками. Тем не менее, открытость русской изобразительного искусства Западу ускорили его собственное развитие.

Гравюра и ее ведущая роль в деле просвещения и пропаганды петровских преобразований

Та новая программа, которую получило искусство при Петре — переключение его с выражения религиозных идей на познание окружающего мира, преодоление разрыва между художественной деятельностью и повседневной жизненной практикой, — обусловила особую роль гравюры в системе изобразительного искусства.

В области изобразительного искусства в первой четверти XVIII в. наиболее близким к повседневности был жанр гравюры, имевший довольно большой круг

¹ Рыбаков, Б.А., 1990, с. 111-112.

² Обухов, Г.Г., 1959, с. 62.

ценителей. Многие книги имели гравированные изображения. В силу своей специфики — сравнительной легкости и быстроты исполнения, возможности тиражирования, прямой связи с книгой — гравюра в первой половине столетия — ведущий вид художественного творчества, который ближе всего к жизни и шире всего в ее охвате.

Еще в конце XVII в. русские граверы умели делать только иллюстрации к церковным книгам, а нужны были виды строящегося Петербурга, изображения исторических и батальных сцен (побед на суше и на море), гравюры к учебникам архитектуры, морского и артиллерийского дела. Именно в гравюре с наибольшей отчетливостью проявились ренессансные черты петровской культуры: тесная связь художественного творчества с наукой и ремеслом, отсутствие четкой грани между художественным и прикладным изображением. Гравюра существовала как в форме самостоятельных станковых произведений, так и в форме книжной иллюстрации.

В жанре гравюры работали как приглашенные иностранцы: немец А. Шхонебек, француз П. Пикар, так и их русские ученики — братья А. Зубов и И. Зубов (1680-1740 гг.), И. Адольский. Гравюра изображала процесс возведения Петербурга, передовую созидательную энергию строителей и идейных вдохновителей. А.Ф.Зубов выполнил знаменитую гравюру «Панорама С.-Петербурга» (1717 г.), в которой показал себя как мастер композиции и штрихового рисунка. Гравюра выполнена в стиле барокко.

Популярными становятся гравюры, изображающие события из придворного быта. Они связаны с традицией европейской документальной графики XVII-XVIII веков. Такова, к примеру, гравюра А.Ф.Зубова «Свадьба Петра I с Екатериной Алексеевной» (1712), которая воспринимается как достижение искусства петровского времени.

Назначение видовой гравюры первой половины XVIII столетия также строго документирующее. Ее задача — точная передача вида местности, города, ансамбля, отдельных сооружений. Однако в творчестве крупных мастеров она выходит за узкие пределы собственно архитектурного изображения.

Гравюра петровской эпохи стала ярким отражением изменений в общественно-политической жизни страны, мировоззрении русских людей. Западноевропейские тенденции в сочетании с российским колоритом создали этот уникальный феномен.

Портретная живопись как окончательная веха в становлении светского изобразительного искусства. Парсуна как переходный этап к портрету петровского времени

Портреты периода царствования Петра Великого наряду с гравюрами дают возможность представить основные вехи становления и развития русской живописи XVIII века, выявляя ее своеобразие в сопоставлении с работами иностранных учителей русских художников.

Русское искусство конца XVII столетия находилось еще во власти традиции и канона. Светская живопись того времени — это *парсуны* (от латинского слова «*persona*»), портреты, которые очень напоминают иконописные лики. Они плоскостны, статичны, лишены светотени, неточно передают внешность портретируемых.

В петровскую эпоху с изменением вкусов придворной элиты русская портретная живопись развивается в направлении постепенного изживания парсуной концепции и укрепления стилевого единства с искусством европейского типа.³

С начала XVIII века происходит становление новых форм портрета. Образ человека требовал смелых, живописных решений. Основная причина быстрого развития жанра портрета в период царствования Петра I в том, что в ту эпоху резко выросла значимость личности — активной, жаждущей самоутверждения, ломающей традиции и сословные барьеры.

XVIII столетие выдвинуло плеяду блестящих русских мастеров, создавших обширную портретную галерею своих современников. В первую очередь, следует назвать И. Адольского, И. Никитина и А. Матвеева, оставивших нам выразительные изображения людей своего времени. Работы художников знаменуют начало нового этапа развития русского искусства, когда в период петровских преобразований понимание значимости личности и ее возможностей обусловило активное развитие портретного жанра. Пафос утверждения окрашивает практически все виды искусства петровского времени, начиная с архитектуры, гравюры, и кончая живописным портретом, активно осваивающим европейский опыт.

В русской портретной живописи петровского времени обязательным условием было не только обретение сходства, грамотно построенная композиция портрета, но и парадная картинность, которая была теперь так необходима в еще формирующемся русском светском интерьере. Среди ранних работ русских художников и заезжих иностранцев, преобладают изображения лиц императорского дома и высокопоставленных придворных. На портретах той эпохи представлены мужчины в огромных завитых париках, в латах или расшитых кафтанах, украшенных орденами,

³Николаев, П. В., 2013, с. 113.

женщины в пышных платьях и горностаевых мантиях. Живописцы придали своим персонажам горделивую осанку, полную торжественной важности. С особенным вниманием написаны детали, характеризующие общественное положение изображенного человека, внешние знаки его достоинства — ордена, шитье на мундире или кафтане. На лицах чаще всего можно встретить выражение надменной самоуверенности, иногда — заученную «милостивую» улыбку. Портретисты того времени в большинстве своем не ставили перед собой задачу углубленной характеристики, раскрытия душевного мира изображаемых ими людей. Основным было требование «репрезентативности» — представительности, подчеркивание социальной роли портретируемого.

Исторические изображения петровской эпохи характеризуются подчиненностью художественного стиля. Несмотря на то, что русские художники активно использовали различные технические приемы и методы европейцев, они создавали свою самобытную школу портретного искусства, их картины оставили заметный след в истории русской живописи. Была создана и развита национальная концепция русской портретной живописи, отличная от европейской культурной традиции более глубокой психологичностью образов, жизненностью, человечностью и национальной идеей. Таким образом, русское изобразительное искусство, истоки которого лежат в древнерусской иконописи, в период царствования Петра Великого вступило в новую эпоху развития и расцвета.

Примеры отражения исторических сюжетов в гравюре петровского времени

Во многих гравюрах периода царствования Петра Великого отображены различные исторические сюжеты и достопримечательности, подчеркнуто величие эпохи.

В гравюре известного голландского мастера А. Шхонебека (Приложение № 1) — большой составной композиции из четырех листов, законченной после смерти мастера его учениками, — изображено посещение Петром усадьбы генерала Ф. А. Головина в Немецкой слободе, одной из новейших достопримечательностей петровской Москвы, где неоднократно бывал царь и где, случалось, он принимал иностранных послов.⁴

Величественный, решенный по ясному регулярному плану комплекс усадьбы показан с высоты птичьего полета, на фоне виднеющейся за холмами на горизонте

⁴ Евангулова, О. С., 1969, с. 24.

широкой панорамы старой Москвы, в контрасте и в единстве с нею. На переднем плане из ворот усадьбы в коляске, запряженной цугом, выезжает Петр, среди всадников перед его экипажем — князь А. Д. Меншиков и царевич Алексей.

Гравюры петровского времени также часто служат документом события, сообщают о нем точное знание, что подчеркнуто введением поясняющих надписей, цифр, более или менее пространных описаний. В суховатой строгости этих изобразительных протоколов имеется своеобразная художественная выразительность.

К подобным гравюрам, несомненно, следует отнести гравюру А. Ф. Зубова «Свадьба карлика Якима Волкова» (Приложение № 2), изображающую потехи, которые пародируют придворные торжества.

На гравюре изображен центральный зал ныне не сохранившегося деревянного дворца А. Д. Меншикова на Васильевском острове, плотное каре гостей, сидящих за столами вдоль стен. В центре этого каре — несколько десятков карликов и карлиц, наряженных на этот случай в галунные платья и золотые кафтаны; они рассажены за семь маленьких овальных столиков.

Документальный характер изображения несомненен, местоположение, костюмы, а возможно, и облик основных участников события точно обозначены.

Как видим, в центре исторических живописных произведений – Петр. В качестве фона для изображения царя выбираются знаковые места и события, связанные с изменениями в жизни страны: немецкая слобода, строящийся Петербург, гротескное бракосочетание, знаменующее отход от религиозных устоев, секуляризацию.

Историческая композиция и парадный портрет как выразители примет периода царствования Петра I

Одним из наиболее известных исторических полотен петровской эпохи является произведение Иоганна Готфрида Таннауэр (1680-1737) «Петр I в Полтавской битве» (Приложение № 3). Немецкий художник прибыл в Россию после манифеста Петра I о привлечении иностранцев.

И.-Г. Таннауэр был один из первых мастеров, принявших приглашение Петра. В марте 1711 г. он приехал в Смоленск, сопровождал Петра в Прутском походе, после чего поселился в Петербурге, где и жил до самой своей смерти в 1737 г. Художник стал истинным хроникером жизни и деятельности великого реформатора. Хотя художник не принадлежал к числу значительных западноевропейских мастеров, его искусство было необходимо в России, живо воспринимающей все новое. Портретам кисти И.-

Г. Таннауера свойственны черты стиля барокко: пышность и подчеркнутая репрезентативность, динамика форм и контрастные, напряженно звучащие цветовые сочетания.⁵

И.-Г. Таннауэр создал самые разнообразные изображения царя — парадные и камерные. В них художник сумел передать волю и активность, сильный характер и жизнелюбие Петра I — великого государственного деятеля и храброго полководца, отличавшегося гибким умом и личным мужеством.⁶

Картина «Петр I в Полтавской битве» наполнена пафосом, передает патриотизм Петра I, его ликование по поводу военных побед России. Царь изображен в строевом платье лейб-гвардии Преображенского полка с лентой ордена Андрея Первозванного. Его венчает победным венком Слава. Полотно создано в европейских традициях изображения монархов в батальной сцене.

В отличие от батальных изображений, акцент перенесен на главный образ царя, фигура которого находится в центре композиции, а сцена битвы становится фоном. Ракурс снизу вверх призван подчеркнуть величие Петра-полководца. Такое художественное решение, свойственное живописи барокко, способствует тому, что небольшая по размеру картина кажется огромным полотном, величественным и монументальным. Следует обратить внимание на изображение неба, которое, согласно барочной традиции, насыщено аллегориями: парит богиня Славы. Картина наполнена барочной звучностью. Зритель словно слышит музыку битвы: конный топот, разрывы пушек, трубные фанфары.

С историческим сюжетом Полтавской битвы связана и работа А. Ф. Зубова «Торжественное вступление русских войск в Москву после Полтавской победы» (Приложение № 4). На своей гравюре художник документально точно изображает триумфальное шествие победителей.

Портрет напольного гетмана (Приложение № 5), написанный Иваном Никитиным, резко выделяется в галерее русских портретов первой половины XVIII в. и занимает в ней особое место.

Портрет решен очень просто. Перед нами немолодой, усталый и кажущийся очень одиноким человек. Лишь по костюму можно понять, что это высокопоставленный деятель. Удивительно, но по-своему символично: мы не знаем точно, кто конкретно изображен на портрете. Традиционно считается, что портрет написан после 1725 г.

⁵ Маркина, Л. А., 2009, online.

⁶ Маркина, Л. А., 1998, с. 6.

Поэтому он воспринимается как обобщенный образ человека петровской эпохи, участника ее событий и свидетеля ее конца.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Русское изобразительное искусство петровского времени представляет собой яркое явление. Для него особенно характерны качественная неоднородность, стилевое разнообразие, а также множественность национальных манер, принесенных представителями различных школ.

Светское направление в искусстве занимает теперь ведущие позиции. Основные тенденции этого направления целиком подчинены актуальным запросам государственной политики и тех кругов общества, которые ее проводили.

Всевозможные батальные сцены, празднества, шествия, фейерверки, в изобилии отображенные в произведениях живописи петровского времени, обязаны своим появлением эпохе преобразований и военных побед, потребностям утверждающегося абсолютизма.

Наиболее интересным явлением в изобразительном искусстве петровской эпохи стал портрет. У истоков портретной живописи нового времени стоит И. Н. Никитин. Этот замечательный живописец ярко воплощает силу человеческих возможностей, открытых петровской эпохой. Крупнейший реформатор русской живописи, он разделяет с ним триумфы (победы русской армии), а под конец — трагические невзгоды (смерть царя).

Используя общеевропейский опыт, русские художники петровского времени реализовали собственные представления о мире, красоте и индивидуальных особенностях изображаемых образов. Так возникает свой вариант портрета — общепонятный и вполне неповторимый.

Органичной частью живописи петровского времени стало и творчество некоторых иностранных художников, в частности, И.-Г. Таннауэра, изобразившего на своих картинах Петра I, царевича Алексея Петровича, государственных деятелей, дипломатов и адмиралов. Для произведений зарубежных художников, которые трудились в России, характерна барочная звучность, достоверная взволнованность и патетичность. Дорогие аксессуары и мрачно-торжественная, порой бравурная цветовая гамма картин зарубежных мастеров вполне согласуется со звонкой победной интонацией, типичной для крепнущего абсолютизма петровской эпохи.

Неотъемлемой составляющей изобразительного искусства петровской эпохи

являются гравюры, на которых запечатлены наиболее важные исторические сюжеты: батальные сцены, триумфальные шествия, панорамы строящейся новой столицы, сцены из светской жизни российского общества, обновленного реформами Петра Великого.

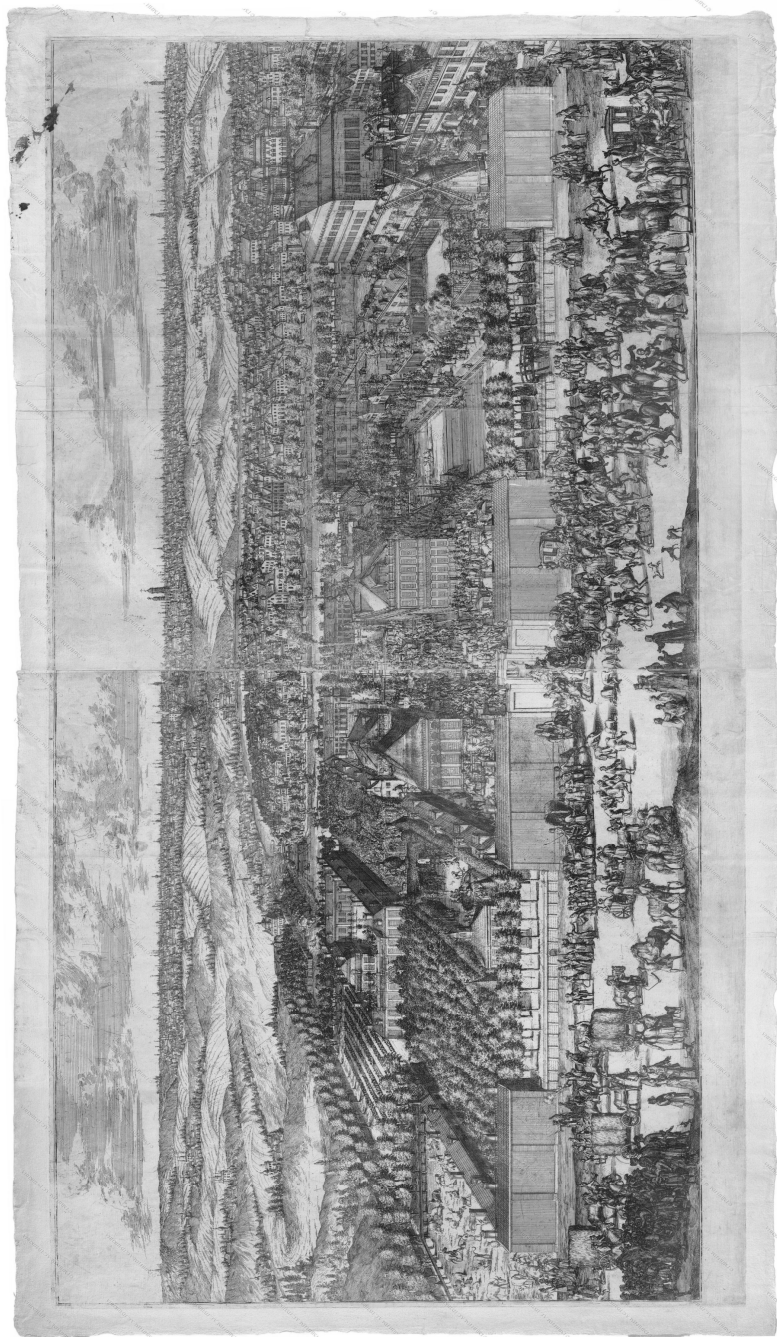
ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА И ИСТОЧНИКИ ИНФОРМАЦИИ

1. ЕВАНГУЛОВА, О.С. (1969): *Дворцово-парковые ансамбли Москвы первой половины XVIII века*. Москва: МГУ.
2. МАРКИНА, Л. А. (1998): Петр Великий. Лицо и лики. Иконография российского императора в музеях Москвы и Германии. *Мир музея*, № 6-7 (164-165).
3. МАРКИНА, Л. А. (2009): «Россика» петровского времени [Электронный ресурс]. URL: http://www.philol.msu.ru/~tezaurus/docs/5/articles/4/1/4-2_2.htm (дата обращения 14.09.2016).
4. НИКОЛАЕВ, П. В. (2013): Проблемы изучения предметного мира парсуны в русской историографии. *Наука и школа*, № 1.
5. ОБУХОВ, Г. Г. (1959): *Краткий словарь терминов изобразительного искусства*. Москва: Советский художник.
6. РЫБАКОВ, Б. А. (1990): *Очерки русской культуры XVIII века*. Часть 4. Москва: МГУ. ISBN 5-211-00279-2.

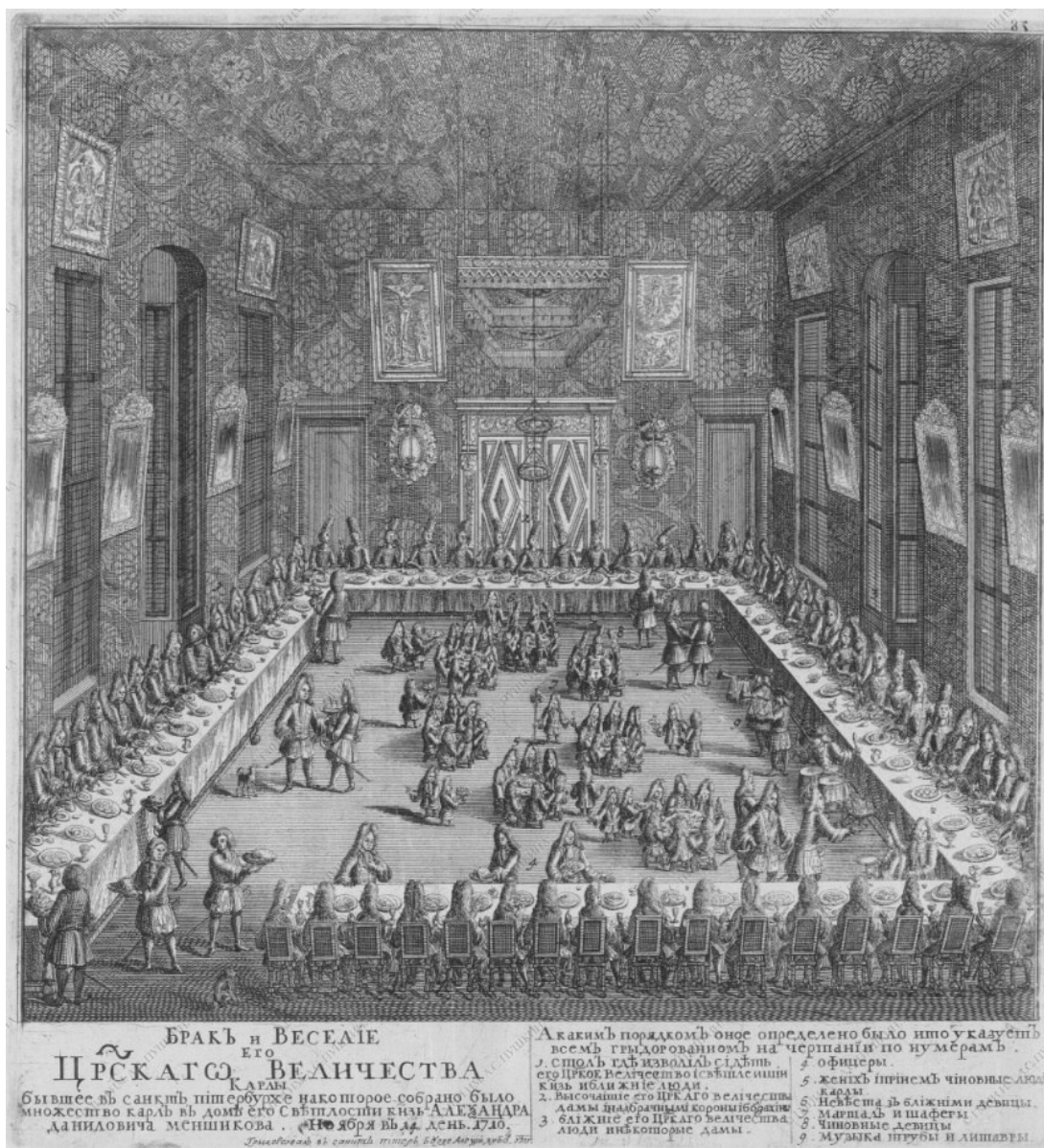
ADDRESS & ©

Mgr. Elena TOMÁŠKOVÁ
Katedra cizích jazyků
Ústav podnikové strategie
Vysoká škola technická a ekonomická
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
tomaskova@mail.vstecb.cz

Приложение № 1: А. Шхонебек. Усадьба Ф. А. Головина в Москве. Гравюра 1705 г.

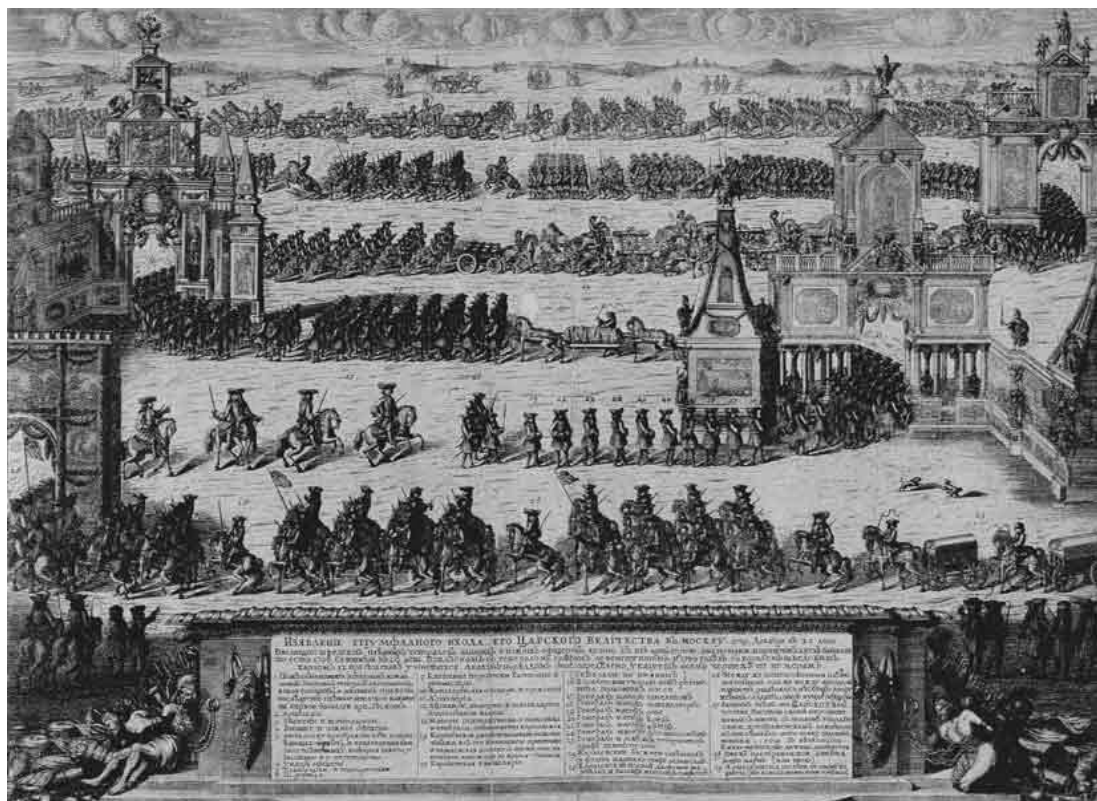
Приложение № 2: А. Зубов. Свадьба карлика Якима Волкова. Гравюра 1711 г.

Приложение № 3: И.-Г. Таннауэр. Петр I в Полтавской битве. Картина 1710-е гг.

Приложение № 4: А. Зубов. Торжественное вступление русских войск в Москву после Полтавской победы. Гравюра 1711 г.

Приложение № 5: И. Никитин. Портрет напольного гетмана. Картина 1720-х гг.

RECENZNÍ ŘÍZENÍ PRO Č. 2/2016

Jednotliví oponenti (19) recenzovali 1–3 články ze sekce 1. tohoto čísla (vč. článků posléze vyřazených). Redakce od nich obdržela na každý příspěvek 1–4 posudky, celkem 26 posudků.

- PhDr. Helena **BAUEROVÁ**, Ph.D. Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, Metropolitní univerzita, Praha, **ČR**
- Ing. Lenka **ČERVOVÁ**, Ph.D. Katedra marketingu a obchodu, Ekonomická fakulta, Technická univerzita, Liberec, **ČR**
- PhDr. Ing. Jaroslava **DĚDKOVÁ**, Ph.D. Katedra marketingu a obchodu, Ekonomická fakulta, Technická univerzita, Liberec, **ČR**
- Dr. Ludwig **DIESS** Jazyková škola LUMIKA, Horní Brašov, **ČR**
- Ing. et Ing. Miroslava **DOLEJŠOVÁ**, Ph.D. Ústav statistiky a kvantitativních metod, Fakulta managementu a ekonomiky, Univerzita Tomáše Bati, Zlín, **ČR**
- Ing. Hana **DOLEŽALOVÁ**, Ph.D. Katedra obchodu a cestovního ruchu, Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice, **ČR**
- doc. Ing. Aleš **HES**, CSc. Katedra obchodu a financí, Provozně ekonomická fakulta, Česká zemědělská univerzita, Praha, **ČR**
- Ing. Jozef **KRNÁČ**, PhD. Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja, Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, **Slovensko**
- doc. Ing. Jitka **LANGHAMROVÁ**, CSc. Katedra demografie, Fakulta informatiky a statistiky, Vysoká škola ekonomická, Praha, **ČR**
- Mgr. Ing. Martin **LUŠTICKÝ**, Ph.D. Katedra managementu, Fakulta managementu v Jindřichově Hradci, Vysoká škola ekonomická, Praha, **ČR**
- Ing. Miroslav **MÁČE**, CSc. Gordic, Jihlava, **ČR**
- Ing. Olga **MALÍKOVÁ**, Ph.D. Katedra financí a účetnictví, Ekonomická fakulta, Technická univerzita, Liberec, **ČR**
- doc. Ing. Hana **MOHELSKÁ**, Ph.D. Katedra managementu, Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, **ČR**
- prof. Ing. Libuše **MÜLLEROVÁ**, CSc. Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická, Praha, **ČR**
- prof. Ing. Jaroslav **NENADÁL**, CSc. Katedra managementu kvality, Fakulta metalurgie a materiálového inženýrství, Vysoká škola báňská – Technická univerzita, Ostrava, **ČR**
- PhDr. Jitka **PLISCHKE**, Ph.D. Ústav pedagogiky a sociálních studií, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc, **ČR**
- Ing. Marta **REGNEROVÁ**, CSc. Katedra obchodu a financí, Provozně ekonomická fakulta, Česká zemědělská

RNDr. PaedDr. Jaromír RUX, CSc.

univerzita, Praha, ČR

Katedra cestovního ruchu, Vysoká škola polytechnická, Jihlava, ČR

Mgr. Štěpán STRNAD, PhD.

Katedra společenských věd, Fakulta bezpečnostního managementu, Policejní akademie České republiky, Praha, ČR

CELKOVÝ POČET OBDRŽENÝCH VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ:	13
CELKOVÝ POČET RECENZOVANÝCH VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ:	13
CELKOVÝ POČET OSLOVENÝCH RECENZENTŮ:	24
- z toho vypracovali posudek / posudky:	19
- recenzenti odkud (2 státy, 11 měst, 17 pracovišť):	
ČR (18; 95 %)	- <u>univerzity a vysoké školy</u> : <i>České Budějovice</i> (JU – 1), <i>Hradec Králové</i> (UHK – 1), <i>Jihlava</i> (VŠP – 1), <i>Jindřichův Hradec</i> (VŠE – 1), <i>Liberec</i> (TU – 3), <i>Olomouc</i> (UP – 1), <i>Ostrava</i> (VŠB-TU – 1), <i>Praha</i> (ČZU – 2; MU – 1; PA – 1; VŠE – 2), <i>Zlín</i> (UTB – 1);
	- <u>jiné instituce</u> : <i>Brašov</i> (LUMIKA – 1), <i>Jihlava</i> (Gordic – 1);
Slovensko (1; 5 %)	- <u>univerzity a vysoké školy</u> : <i>Banská Bystrica</i> (UMB – 1);
- z toho se omluvili (z důvodu zaneprázdnění, nemoci, jiné odbornosti):	2
- z toho na oslovení nereagovali:	3
CELKOVÝ POČET OBDRŽENÝCH RECENZNÍCH POSUDKŮ:	26

Z toho recenzenti doporučili:	Počet
- přijmout beze změn:	2 (8 %)
- přijmout po malé úpravě:	10 (38,5 %)
- přijmout po velké úpravě:	9 (34,5 %)
- odmítnout:	5 (19 %)
CELKEM	26 (100 %)

CELKOVÝ POČET PUBLIKOVANÝCH VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ: **10**
CELKOVÝ POČET PŘÍSPĚVKŮ ZAŘAZENÝCH DO Č. 2/2016 – 10 (sekce 1);
4 (sekce 2); 4 (sekce 3): **18**
DO TISKU ČÍSLO 2/2016 PŘEDÁNO PO KOREKTURÁCH: 11. 10. 2016

INFORMACE O ČASOPISU

Základní charakteristika

Časopis *Auspicia* je nezávislým recenzovaným neimpaktovaným vědeckým časopisem pro otázky společenských a humanitních věd. Je založen na 5 základních principech: řádné a přísné recenzní řízení; mezinárodnost; otevřenost; výběrovost; kontinuální zvyšování kvality.

Historie

Vydáván od r. 2004 Vysokou školou evropských a regionálních studií (VŠERS), od roku 2014 čtyřikrát ročně ve formátu B5. V 30 číslech bylo otištěno asi 751 příspěvků a recenzí. Rada pro výzkum, vývoj a inovace jako odborný a poradní orgán vlády ČR zařadila časopis *Auspicia* (ISSN 1214-4967) pro léta 2008–2013 a znovu pro rok 2015 (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=733439>) mezi recenzované neimpaktované časopisy, které uvedla v oborech Národního referenčního rámce excelence (NRRE).

Tematické sekce

- 1 Veřejná správa, řízení
- 2 Bezpečnost
- 3 Vybrané příspěvky z dalších humanitních oborů
- 4 Recenze
- 5 Varia (informační texty, diskuse, zprávy z vědeckých akcí)

Základní pokyny autorům článků

Jazyk: čeština, slovenština, angličtina, němčina, ruština, polština
Data uzávěrek: 1. číslo – 1. 10. • 2. číslo – 1. 1. • 3. číslo – 1. 4. • 4. číslo – 1. 7.
Recenzní řízení: oboustranně anonymní, nezávislé, objektivní
Data vydání: 1. číslo – 1. 3. • 2. číslo – 1. 6. • 3. číslo – 1. 9. • 4. číslo – 1. 12.
Podrobný zdroj: http://vsers.cz/?page_id=729

Autorský poplatek

Za výdaje spojené s uveřejněním vědeckého příspěvku v délce **max. 8 normostran** v sekcích 1.–3. hradí autor částku **1 600,- CZK** (*popř. částku zvýšenou o 200,- Kč za každou další normostranu*), nebo příslušnou částku v EUR dle aktuálního přepočtu, a to nejpozději do uzávěrky příslušného čísla (tj. před recenzním řízením) převodem na účet vydavatele (VŠERS) u Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040, IBAN: CZ83 8040 0000 0070 0001 2206, BIC: OBKL CZ2X (zahraníční plátcí si poplatek za převod hradí sami), nebo v hotovosti na ekonomickém oddělení VŠERS. Variabilním symbolem je IČO autora pracoviště a specifickým symbolem číselný kód 12342016. Do zprávy pro příjemce se uvede jméno autora / autorů a pracoviště.

Kontaktní údaje

Vysoká škola evropských a regionálních studií
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice
00420 386 116 839 | auspicia@vsers.eu | http://vsers.cz/?page_id=729

INFORMATION ON JOURNAL

Basic characteristics

The Auspicia Journal is an independent, reviewed, non-impact scholarly journal dealing with social sciences. It is based on the five following principles: regular and strict review process; internationality; openness; selectiveness; continuous quality improvement.

History

It has been published since 2004 by the College of European and Regional Studies (VŠERS), since 2014 four times a year in the B5 format. 751 scientific contributions and reviews have been published in 30 issues. Research, Development and Innovation Council, being a professional and advisory board of the Government of the Czech Republic, integrated Auspicia Journal (ISSN 1214-4967) into reviewed, non-impact scholarly journals which were involved in the topics of National Reference Framework of Excellence in 2008–2013, and it has been involved there in 2015 again (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=733439>).

Thematic sections

- 1 Public administration, management
- 2 Safety
- 3 Selected contributions from other humanities
- 4 Reviews
- 5 Miscellaneous (informative texts, reports from scientific events)

Basic instructions to authors of articles

Language: Czech, Slovak, English, German, Russian and Polish
Deadlines: 1st issue – 1st October • 2nd – 1st January • 3rd – 1st April • 4th – 1st July
Review process: anonymous, independent, objective
Publishing dates: 1st issue – 1st March • 2nd – 1st June • 3rd – 1st Sept. • 4th – 1st December
Detailed source: http://vsers.cz/?page_id=729

Author's fee

The authors of the papers (contributions) are to pay the amount of **1,600 CZK** for the expenses connected with the publishing the scholarly contributions of **8 standard pages at maximum** (*or the amount increased by 200,- CZK per every other standard page*), or the appropriate amount in EUR in accordance with the current exchange rate in sections 1–3. They are to do this by the closing of a certain volume (i.e. before the review process) either by means of the payment order transferred to the publisher's bank account No. 7000012206/8040, Oberbank České Budějovice, IBAN: CZ83 8040 0000 0070 0001 2206, BIC: OBKL CZ2X (foreign payors pay the transfer charge by themselves), or they can pay it by cash at the economic department of College of European and Regional Studies. Registration numbers of authors' workplaces are variable symbols then, the specific symbol is a code of the following digits: 12342016. The information for payee involves the name of author / authors and workplace.

Contacts

College of European and Regional Studies
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice
00420 386 116 839 | auspicia@vsers.eu | http://vsers.cz/?page_id=729

ИНФОРМАЦИЯ О ЖУРНАЛЕ

Основная характеристика

Журнал *Auspicia* – это независимый рецензируемый научный журнал, предназначенный для обсуждения вопросов, касающихся общественных и гуманитарных наук. 5 основных принципов журнала: тщательный и точный порядок рецензирования; международность; открытость; избирательность; постоянное повышение качества.

История

Журнал издается с 2004 г. Высшей школой европейских и региональных исследований (VŠERS), с 2014 г. он выходит четыре раза в год в формате В5. В тридцати номерах было опубликовано примерно 751 научных статей и рецензий. Совет по исследованию, разработкам и инновациям, являясь специальным и рекомендательным органом Правительства ЧР, включил журнал «Ауспиция» (ISSN 1214-4967) на 2008–2013 гг. и снова на 2015 г. (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=733439>) в рецензируемые неимпактованные журналы, приведенные в категориях «Национального оценочного списка наивысшего уровня» (NRRE).

Тематические секции

- 1 Общественное управление, менеджмент
- 2 Безопасность
- 3 Избранные работы из других гуманитарных специальностей
- 4 Рецензии
- 5 Разное (информационные тексты, новости с научных мероприятий)

Основная инструкция авторам статей

Язык: чешский, словацкий, английский, немецкий, русский, польский
Последний срок: 1 № – 1 октября • 2 № – 1 января • 3 № – 1 апреля • 4 № – 1 июля
Рецензирование: анонимное, независимое, объективное
Даты выпуска: 1 № – 1 марта • 2 № – 1 июня • 3 № – 1 сентября • 4 № – 1 декабря
Подробная инф.: http://vsers.cz/?page_id=729

Авторский сбор

За затраты, связанные с опубликованием научной статьи объемом **не больше 8 нормостраниц** в секциях с 1–3, автор выплачивает сумму в **1 600 чешских крон** (за каждую дополнительную нормостраницу доплачивается 200 чешских крон), или соответствующую сумму в евро по актуальному пересчету, это должно быть сделано не позднее последнего срока принятия материалов в соответствующий номер журнала (т.е. до рецензирования) на счет издательства (VŠERS) в Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040, IBAN: CZ83 8040 0000 0070 0001 2206, BIC: OVKL CZ2X (сбор за перевод иностранные авторы оплачивают сами). Переменным символом является ИНН места работы автора, специфическим символом цифровой код 12342016. В графе «Сообщение для адресата» необходимо указать ФИО автора / авторов статьи и место работы.

Контактные данные

Высшая школа европейских и региональных исследований
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice
00420 386 116 839 | auspicia@vsers.eu | http://vsers.cz/?page_id=729